T.C.
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Hukuk Anabilim Dalı
Medeni Hukuk Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN SONA ERMESİ VE TASFİYESİ

Serap YILMAZ BİÇİMLİ
19906002

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Filiz YAVUZ İPEKYÜZ

Diyarbakır,2023

T.C.
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Hukuk Anabilim Dalı
Medeni Hukuk Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN SONA ERMESİ VE TASVİYESİ

Serap YILMAZ BİÇİMLİ
19906002

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Filiz YAVUZ İPEKYÜZ

Diyarbakır,2023

TAAHHÜTNAME

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dicle Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi Ve Tasfiyesi" adlı tezin/projenin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve tez yazım kılavuzuna uygun olarak hazırladığımı taahhüt eder, tezimin/projemin kağıt ve elektronik kopyalarının Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım. Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

02.06.2023

Serap YILMAZ BİÇİMLİ

ÖN SÖZ

4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu; hukuk sistemimizde bulunan evlilik birliğinin kurulması, sürdürülmesi ve sona erdirilmesi ile ilgili esasları yaşadığımız çağ ile uyumlu bir hale getirilme amacı taşımaktadır. Zira toplumsal değişim ile birlikte aile yapısında da değişim olması kaçınılmaz bir hal almaktadır. Özellikle kadının çalışma hayatında daha aktif hale gelmesi evlilik birliğine ilişkin esasların da yeniden dizayn edilmesi ihtiyacını beraberinde getirmiştir. İşte tam da bu noktada edinilmiş mallara katılma rejiminin yasal mal rejimim olarak hüküm altına alınması ciddi bir reform olarak karşımıza çıkmaktadır. Yasal mal rejimin en önemli amacı mal paylaşımı noktasında daha hakkaniyetli esasların benimsenmesidir. Bu tez çalışmamda edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesi ve tasfiyesi ile ilgili esaslar; doktrin, mevzuat ve yüksek yargı kararları ışığında değerlendirilmiştir. Bu tez çalışmasının aile hukuku alanına katkı sunmasını temenni ediyorum.

Tez çalışmamda, danışmanlığımı üstlenen, bana yol gösteren ve yardımını ve desteğini esirgemeyen değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Filiz YAVUZ İPEKYÜZ' e, çalışmamın hazırlanma sürecinde yoğun ilgisiyle bana yol gösteren Doç. Dr. Neşe BARAN ÇELİK' e ve Doç. Dr. Bahar ÖCAL APAYDIN'a, tez yazım sürecinde beni cesaretlendiren ve destekleyen eşim Av. Emrah BİÇİMLİ'ye, bu süreçte benimle birlikte olan aileme çok teşekkür ederim.

Serap YILMAZ BİÇİMLİ

Diyarbakır, 2023

ÖZET

“Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesi ve Sona Erme Halleri” konusunu ele alan bu tez çalışması, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi” kavramı Türk Hukuku açısından en önemli reformlardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Evlilik birliğinin sona ermesi neticesinde özellikle kadınların daha adaletli bir mal paylaşımı süreci içerisine alınmaları için “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi” yeni bir anlayışı da beraberinde getirmiştir.

Bu tez iki ana bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde genel olarak mal rejimi türleri sayılmış daha sonra 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu ile yasal mal rejimi olarak hukuk sistemimize girmiş olan “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi” açıklanmış, ilkeleri sayılmış ve edinilmiş mal ile kişisel mal ayrımı incelenmiştir. Birinci bölümün devamında “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimin Sona Erme Halleri” sayılmış ve bu sona erme hallerinin her birinin özellikleri ve sonuçları açıklanmıştır. İkinci bölümde ise “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesi” konusu ele alınarak tasfiye sürecinin özellikleri, sonuçları ve tasfiyeye ilişkin bazı özel durumlar incelenmiştir. Bu tezde; bilimsel çalışmalar, doktrindeki farklı görüşler, yüksek mahkeme kararları ışığında bir inceleme ve değerlendirme yapılması yoluna gidilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Sona Erme, Tasfiye, Yasal Mal Rejimi, Artık Değer, Katılma Alacağı, Denkleştirme Alacağı.

ABSTRACT

This thesis study, which deals with the subject of "The Liquidation and Termination of the Regime of Participation in Acquired Property", was prepared as a master's thesis in Dicle University, Institute of Social Sciences, Department of Private Law. The concept of “Regime of Participation in Acquired Property” emerges as one of the most important reforms in Turkish Law. As a result of the termination of the marriage union, the “Regime of Participation in Acquired Property” brought along a new understanding, especially for women to be included in a more equitable property sharing process.

This thesis consists of two main parts. In the first part of the study, generally the types of property regimes were counted, then the “Participation Regime in Acquired Property”, which entered our legal system as a legal property regime with the Turkish Civil Law No. 4721, was explained, its principles were counted and the distinction between acquired property and personal property was examined. In the continuation of the first part of the study, the "End of the Regime of Participation in Acquired Property" were counted and the characteristics and results of each of these termination states were explained. In the two and last chapter, the subject of “Liquidation of the Regime of Participation in Acquired Property” is discussed and the characteristics of the liquidation process, its results and some special cases regarding the liquidation are examined. In this thesis; In the light of scientific studies, different views in the doctrine, and high court decisions, an examination and evaluation was made.

Keywords: Regime of Participation in Acquired Property, Termination, Liquidation, Legal Property Regime, Residual Value, Participation Assets,

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖNSÖZ I
ÖZET II
ABSTRACT III
İÇİNDEKİLER IV
KISALTMALAR VIII
GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ VE SONA ERMESİ

1.1. GENEL OLARAK MAL REJİMİ 3
1.1.1. Mal Rejimi Kavramı 3
1.1.2.Mal Rejimi Türleri 8
1.1.2.1.Yasal Mal Rejimi 8
1.1.2.2. Seçimlik Mal Rejimi 9
1.1.2.2.1.Mal Ayrılığı Rejimi 10
1.1.2.2.2.Paylaşmalı Mal Ayrılığı Rejimi 11
1.1.2.2.3.Mal Ortaklığı Rejimi 12
1.1.2.3.Olağanüstü Mal Rejimi 14
1.2. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ 15
1.2.1.Genel Olarak 15
1.2.2. Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine Hakim Olan İlkeler 21
1.2.2.1.Emek Karşılığı Edinilen Mallarda Hak Sahipliği İlkesi 21
1.2.2.2.Hak Sahipliğinin Evlilik Süresince Edinilen Mallarla Sınırlı Olma İlkesi 21
1.2.2.3.Hak Sahibi Olan Eşe Ayni Değil, Şahsi Hak Tanınması İlkesi 22
1.2.2.4.Sözleşme Serbestisi İlkesi 23
1.2.2.5.İspat Kolaylığı İlkesi 23
1.2.2.6.İyiniyet İlkesi 24

1.2.3.Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Başlangıcı 25
1.2.4. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerin Malları.....26
1.2.4.1. Edinilmiş Mallar 26
1.2.4.1.1.Çalışma Karşılığı Edinilen Mallar.....28
1.2.4.1.2. Sosyal Güvenlik ve Yardım Kurumlarının Ödemeleri 30
1.2.4.1.3. Çalışma Gücünün Kaybı Nedeniyle Ödenen Tazminatlar.....32
1.2.4.1.4. Kişisel Malların Gelirleri 33
1.2.4.1.5. Edinilmiş Malların Yerine Geçen Değerler 35
1.2.4.2. Kişisel Mallar.....36
1.2.4.2.1.Eşlerden Birinin Yalnız Kişisel Kullanımına Yarayan Eşya 40
1.2.4.2.2.Mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan veya bir eşin sonradan miras yoluyla ya da herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri.....41
1.2.4.2.3.Manevi Tazminat Alacakları.....43
1.2.4.2.4. Kişisel Malların Yerine Geçen Değerler.....43
1.2.5. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Yönetim, Yararlanma ve Tasarruf...45
1.2.6. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Üçüncü Kişilere Karşı Sorumluluk .46
1.3.EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN SONA ERMESİ 47
1.3.1.Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Erme Nedenleri 47
1.3.1.1.Eşlerden Birinin Ölümü.....47
1.3.1.2. Eşlerden Birinin Gaipliği.....50
1.3.1.3. Boşanma Kararı Verilmesi 51
1.3.1.4. Evliliğin Butlanına Karar Verilmesi 54
1.3.1.5. Eşlerin Başka Bir Mal Rejimini Kabul Etmeleri 55
1.3.1.6.Mahkemece Ayrılık Kararı Verilmesi.....56
1.3.1.7. Mahkeme Kararı İle Olağanüstü Mal Rejimine Geçilmesi 58
1.3.2.Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesinin Sonuçları 60

İKİNCİ BÖLÜM

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN TASFİYESİ

2.1.GENEL OLARAK EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN TASFİYESİ.....63

2.2. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN TASFİYESİNİN AŞAMALARI 69
2.2.1.Eşlerin Mallarını Geri Almaları ve Karşılıklı Borçlarını Düzenlemeleri 69
2.2.2. Kişisel Mallar ile Edinilmiş Malların Ayrılması 74
2.2.3.Tasfiyeye Tabi Malların Değerlerinin Belirlenmesi 75
2.2.4.Edinilmiş Mallara İlişkin Borçların Artık Değerden Çıkarılması 79
2.2.5.Değer Artış Payı Alacağı 81
2.2.5.1. Genel Olarak 81
2.2.5.2. Hukuki Niteliği 85
2.2.5.3. Hesaplama Yöntemi 90
2.2.5.4.Değer artış payının ödenmesi 92
2.2.6.Eklenecek Değerler 94
2.2.6.1.Karşılıksız Kazandırmalar 97
2.2.6.2. Katılma Alacağını Azaltma Kastıyla Yapılan Devirler 98
2.2.6.3.Katılma Alacağının 3. Kişilerden Talep Edilmesi 100
2.2.7.Denkleştirme Alacağı 102
2.2.8.Artık Değer 107
2.2.8.1.Genel Olarak 107
2.2.8.2.Artık Değerin Hesaplanması 109
2.2.8.3.Artık Değere Katılma 113
2.2.8.3.1.Kanuna Göre Artık Değere Katılma 113
2.2.8.3.2Artık Değere Katılmaya İlişkin Mal Rejimi Sözleşmesi 114
2.2.8.3.3.Evliliğin İptali, Boşanma veya Mahkeme Kararıyla Mal Ayrılığına Geçilmesi 115
2.2.8.3.4.Eşlerin ortak olmayan çocuklarının ve onların altsoylarının saklı paylarının korunması 116
2.2.9.Katılma Alacağı 118
2.2.9.1.Genel Olarak 118
2.2.9.2.Katılma Alacağının Hesaplanması 120
2.2.9.3.Katılma Alacağının İfası 123
2.2.9.3.1.Ayni veya nakdi ödeme 126
2.2.9.3.2.Ödemelerin Ertelenmesinin İstenmesi 128
2.2.9.3.3.Faiz ve Güvence 129

2.3.TASFİYEDE ÖZEL DURUMLAR.....131
2.3.1.Üçüncü Kişilere Karşı Dava Hakkı.....131
2.3.2.Aile Konutu ve Ev Eşyası Üzerinde Aynî Hak Tanınmasını Talep Hakkı..136
2.3.3.Paylı Mülkiyete Konu Malların Tasfiyesi.....141
2.4. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE ZAMANAŞIMI.....146
2.4.1.Zamanaşımı Süresi.....146
2.4.2.Zamanaşımı Süresinin Başlangıcı.....151
2.4.3.Zamanaşımı Süresinin Durması ve Kesilmesi.....153
2.4.4. Yabancı Mahkemeler Tarafından Verilen Boşanma Kararlarında Zamanaşımı.....154
SONUÇ.....158
KAYNAKÇA.....161

KISALTMALAR

a.g.e	Adı geçen eser
AİHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
b.	Bent
Bkz.	Bakınız
C.	Cilt
eBK	Eski Borçlar Kanunu
E.	Esas
ET.	Erişim Tarihi
ERÜHFD	Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
EÜHFD	Eskişehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
FSEK	Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
HD.	Hukuk Dairesi
HMK	Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HSK	Hakimler Savcılar Kurulu
İİK	İcra İflas Kanunu
K.	Karar
LHD	Legal Hukuk Dergisi
m.	Madde
MK	Medeni Kanun
MÖHUK	Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu
PMF	Population masculin et feminin
RG.	Resmi Gazete
s.	Sayfa
S.	Sayı
T.	Tarihli
TBBD	Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBK	Türk Borçlar Kanunu
THD	Terazi Hukuk Dergisi
TMK	Türk Medeni Kanunu
TTK	Türk Ticaret Kanunu
UTTDER	Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi
Vb.	Ve benzeri
Vd.	Ve devamı
Y.	Yargıtay
YHGK	Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

GİRİŞ

Çözümsüzlük kavramının, hayatın her alanında olduğu gibi aile hayatında da karşımıza çıkabilecek nitelikte olduğu yadsınamaz bir gerçekliktir. Kanun koyucu, evlilik birliğinin kurulması yönünden çeşitli yasal düzenlemeleri hayata geçirirken bir taraftan da bu birliğin sona ermesi durumuna ilişkin de kurallar düzenlemek zorundadır. Aksi halde evlilik birliğinin tarafları kendilerini bir çözümsüzlük süreci içerisinde bulacaktır. Evliliğin temelinde manevi dinamikler olduğu kadar maddi dinamikler de yer almaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken evliliğinin tüm bileşenlerinin tarafların menfaatleri açısından bir denge içerisinde olmasıdır. Ayrıca evlilik birliğinin sadece eşler arasındaki bir ilişkiden ibaret olmadığı, üçüncü şahıslarla olan ilişkileri kapsadığı da göz önüne alınmalıdır. Bu ilişkiler duygusal, sosyal ve iktisadi ilişkiler olabilmektedir. Nasıl ki evlilik birliği devam ederken bu ilişkilerin bir dengede tutulması önemli ise evlilik birliğinin sona ermesi esnasında da bu dengeyi korumak toplumsal düzeni sağlamak açısından önem arz etmektedir.

Evlilik birliğinin sona ermesi halinde tarafların maddi anlamdaki haklarını dengede tutmak kanun koyucunun önemli görev ve sorumluluklarından biridir. Zira tarafların iktisadi varlıklarını hakkaniyet ilkesine ve hukuk kurallarına uygun bir şekilde paylaşmaları gerekmektedir. Toplumsal hayat dinamik bir yapıya sahiptir ve bu da kimi noktalarda değişiklikler yapılması zorunluluğunu hasıl hale getirmiştir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK) ile hukuk dünyamıza birçok değişikliği girmiş olduğunu söyleyebiliriz. Bunlardan birisi ve en önemlisi edinilmiş mallara katılma rejiminin yasal mal rejimi olarak kabul edilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira evlilik birliğinin mutlak suretle bir mal rejimi düzenlemesine tabi olması gerekliliği yukarıda bahsetmiş olduğumuz çözümsüzlüğün önüne geçebilecek en önemli adımdır. Edinilmiş mallara katılma rejimi kadın ve erkek arasında oluşabilecek dengesiz bir mal paylaşımı sorunun ortadan kaldırmaktadır.

Bizim çalışmamızın konusu yeni TMK ile birlikte yasal mal rejimi olarak belirlenen edinilmiş mallara katılma rejiminin başlangıcından sona ermesine kadar tüm boyutlarıyla ele alınmasıdır. İki bölümden meydana gelen çalışmamızın birinci bölümünde, genel olarak edinilmiş mallara katılma rejiminin tanımı ve hukuki

niteliği üzerinde durulacak, edinilmiş mallara katılma rejiminin sona erme halleri açıklanıp değerlendirilecek; ikinci bölümde ise edinilmiş mallara katılma rejimin tasfiye süreci ve bu sürece ilişkin özel durumlar açıklanmaya çalışılacaktır. Çalışmamız; bu alanda yazılmış eserler, doktrindeki görüşler ve yüksek mahkeme kararları ışığında değerlendirilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ VE SONA ERMESİ

1.1. GENEL OLARAK MAL REJİMİ

1.1.1. Mal Rejimi Kavramı

Evlilik, sadece eşlerin bir arada yaşamaya başlaması neticesini doğuran bir hukuki ilişki olmayıp eşler açısından bir iktisadi ilişkiyi ve bu iktisadi ilişkinin doğuracağı bir takım hukuki sonuçları da ihtiva etmektedir. Eşler, evlilik neticesinde bir taraftan bazı haklar kazanırken bir diğer taraftan da birbirlerine karşı kimi sorumluluk ve iktisadi yükümlülüklerle de karşı karşıya kalmaktadırlar. Zira şahısların bir arada yaşamaları neticesinde ortaya çıkan müşterek hayatı, sadece tarafların şahsi ve duygusal ilişkilerinden ibaret olarak görmek ve sadece bu yönüyle okumak mümkün değildir. Bu nedenle de söz konusu müşterek hayatın içerisine iktisadi ilişkilerin girmesi gerektiği de açıklama gerektirmeyecek kadar nettir. Evlilik kurumuna atılan adım sevgi, saygı ve güven gibi kimi duyguların etrafında başlasa da başka unsurların da sürece katılması kaçınılmazdır. Ayrıca evlilik birliğinin süreklilik arz etmediği gerçeği de müşterek hayatın bir parçasıdır. Bu da, tarafların evlilik birliğinin hem devam etmesi hem de sona ermesine yönünde bir iradeyi ortaya koyabileceklerini göstermektedir. Bu açıklamalarımızdan anlaşılıyor ki evlilik birliğinin sonsuza dek süreceği yönünde bir kesinlik olmadığından evlilik birliğinin hem devamı esnasında hem de sonra ermesi halinde bir takım yasal düzenlemelerin hayata geçirilmesi ve bu yasal düzenlemelerin eşlerin iktisadi haklarını da içermesi bir zaruret arz etmektedir.

Evlilik birliği esasen eşler arasında bir sözleşmenin kurulması ile başlar ve bu sözleşmenin kurulması bir takım kaideleri de beraberinde getirir. Bu kaideler sadece tarafların şahsi ilişkilerine yönelik olmayıp iktisadi ilişkileri de kapsamaktadır. Üstelik tüm bu kaideler sadece evliliğin tarafları olan eşleri değil üçüncü kişileri de ilgilendirmektedir. Evliliğin tarafları olan eşlerin, kimi mal varlıklarını evlilik birliğinden önce edinmiş olması yanında kimi mal varlıklarını da evlilik birliği

içerisinde edinmiş olması olasıdır. Evlilik birliğinin kurulması neticesinde eşlerin, evlilikten önce ve evlilikten sonra elde ettikleri malvarlıkları üzerindeki birbirlerine karşı hak ve yükümlülüklerini, bu malvarlıkları nedeniyle eşler ile üçüncü şahıslar arasında meydana gelen ilişkileri, evlilik birliğinin sona ermesi durumunda tüm bu mal varlıklarının nasıl taksim edileceğini düzenleyen kuralların tamamına "Mal Rejimi" adı verilmektedir[1]. Başka bir ifade ile mal rejimini, evliliğin tarafları arasında evlilik birliğinden önce ve sonra taraflarca edinilmiş olan tüm mal varlıkları üzerinde tarafların hak yükümlülüklerini belirleyen ve düzenleyen bir kurallar bütünü olarak tanımlamak mümkündür[2].

Mal Rejimi ile ilgili kurallar, evlilik birliğine ilişkin belli başlı dört temel hususa verilen yanıtlar olarak karşımıza çıkmaktadır.[3] Bu hususlar;

- Evlilik birliği içerisinde tarafların mevcut malvarlıklarının mülkiyetinin düzenlenmesine ilişkin kuralların neler olacağı,

- Evlilik birliği içerisinde mevcut mal varlıklarının idaresinin esaslarının neler olacağı, bu mal varlılarına ilişkin tarafların tasarruf haklarının ne şekilde kullanılacağı, bu mal varlıklarından tarafların nasıl yararlanılacağı,

- Eşlerin, müşterek mal varlıklarına ilişkin sorumluluklarının neler olacağı,

- Evlilik birliğinin sona ermesi halinde mal paylaşımı yapılırken malın mülkiyetinin hangi tarafta olduğu göz önüne alınmadan söz konusu malın paylaşımının nasıl yapılacağı, olarak sıralanabilir.

---

[1] Faruk Acar, **Aile Konutu Mal Rejimleri Eşin Yasal Miras Payı**, Seçkin Yayıncılık, 3 Baskı, Ankara, 2012, s. 79; Mehmet Beşir Acabey. "Medeni Kanun Tasarısının Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimine İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi", **Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı**, Beta Yayınevi, İstanbul, Cilt II, s. 780 (Değerlendirme). ; Turgut Akıntürk, Derya Ateş, **Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku İkinci Cilt. Yenilenmiş 22.Baskı**, Beta Yayınevi, İstanbul 2020, s. 14; Ahmet M. Kılıçoğlu, **Medeni Kanun'umuzun Aile Miras Eşya Hukukunda Getirdiği Yenilikler**, Turhan Kitabevi, 2.Baskı, Ankara,2014, s. 173(Yenilikler); Zafer Zeytin, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi**, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara, 2008, s.22 (2008) ; Mustafa Alper Gümüş ,**Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m. 185- 281**), Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2008,s. 217.

[2] Zafer Zeytin, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008, s. 26 (2008); Ahmet M. Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi**, Gözden Geçirilmiş Genişletilmiş 2. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2002, s. 1 (Edinilmiş Mallar); Elif Sonsuzoğlu, **Medeni Kanun'da Mal Rejimi Düzenlemeleri ve Vergi Hukukundaki Etkileri**, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2006, s. 7.

[3] Bilge Öztan, **Aile Hukuku**, Turhan Kitabevi, 6.Baskı, Ankara, 2015, s. 395.(2015)

Mal rejimi ile ilgili yasal düzenlemelere bakıldığında eşlerin, evlilikten önce ya da evlilik birliği devam ederken herhangi bir mal rejimi seçme konusunda zorunluluğa tabi tutulmadıkları görülmektedir. Bu da eşlerin, mal rejimi ile ilgili sözleşme yapıp yapmama noktasında bir serbestiye tabi olduklarını göstermektedir[4]. Tüm bunlarla birlikte kanun koyucunun ön gördüğü böylesi bir serbestlikten evlilik birliğinin taraflarının hiçbir mal rejimine tabi olmayacakları manası çıkmaz. Evlilik kamu düzenine ilişkin olduğundan özellikle hukuki istikrar ve yasal güvence sağlanması açısından evliliğin taraflarının hiçbir mal rejimine tabi olmaması olası değildir. Tam da bu yüzden kanun koyucu, evliliğin taraflarını herhangi bir mal rejimi seçme konusunda zorunluluğa tabi tutmayıp, edinilmiş mallara katılma rejimi kurumuyla birlikte bir yasal mal rejimi düzenlemiştir. Böylece evliliğin taraflarının herhangi bir mal rejimi seçmemeleri halinde taraflar arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır[5]. Edinilmiş mallara katılma rejimi (yasal mal rejimi), 4721 sayılı TMK[6] m. 202/1'de düzenlenmiştir ve ilgili kanun maddesi, hiçbir mal rejimi seçmemiş olan eşlerin evlilik birliklerinde tamamlayıcı ve yedek bir hukuk kuralı olacak şekilde geçerli hale gelmektedir[7].

Eşlerin mal rejimini sözleşmesi yapmalarına ilişkin kanunu koyucu herhangi bir zaman dilimi öngörmemiştir. Zira TMK m. 205/1'e göre eşler; mal rejimi sözleşmesini isterlerse evlenmeden önceki bir tarihte yapabilmenin yanı sıra evlilik birliğinin devamı esnasında da yapılabilme hakkına sahiptir. Ayrıca TMK m. 205/1'e göre; mal rejimi sözleşmesinin yapılma şekline ilişkin evlenecek olan eşlere seçimlik haklar sunduğu görülmektedir. Buna göre; hem noterde düzenleme hem de noterde onaylama şeklinde mal rejimi sözleşmesi yapılabilmektedir. Tüm bunlarla birlikte yine TMK m. 205/1'e göre eşler, evlilik işlemlerinin başlatılması için gereken başvurunun yapılması esnasında yetkili evlendirme memuruna yazılı olmak

---

[4] Zafer Zeytin, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2005, s. 41. (2005)

[5] Mustafa Dural, Tufan Öğüz, Alper Gümüş, **Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2005, s. 300 (2005) ; Suat Sarı, **Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi**, Beşir Kitabevi, İstanbul, 2007, s. 6.

[6] 08.12.2001 tarih ve 24607 sayılı Resmi Gazete

[7] Mustafa Alper Gümüş, **Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m.185-281)**, Vedat Kitapçılık,İstanbul, 2008, s. 217 (Evliliğin Genel Hükümleri); Y. 2. HD. T. 25.10.2005, E. 2005/1245, K. 2005/14803. „Taraflar 25.6.2003 tarihinde evlendiklerine ve mal rejimi sözleşmesi yapmadıklarına göre aralarında yasal rejim olan edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğunda tereddüt bulunmamaktadır." (www.kazanci.com, ET. 10.02.2022).

koşuluyla kanunun öngördüğü seçimlik mal rejimlerinden birini seçtikleri bildiriminde bulunarak da edinilmiş mallara katılma rejimi dışında bir mal rejimi seçtiklerini bildirebilirler.

Kanun koyucu belirli hallerde evlenmenin geçersiz olduğu yönünde hüküm kurmuştur. Buna örnek olarak; evlenmenin belirli bir dereceye kadar hısımlık nedeniyle yasak olması, hukuki imkansızlık ve ahlak kurallarına aykırılık gösterilebilir. Ayrıca 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu (TBK)[8] m. 27'de de kişiler arasında yapılan sözleşmelerin hükümsüzlüğüne neden olan durumlara yer verilmiştir. İlgili kanun maddesinde "Kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmeler kesin olarak hükümsüzdür." hükmü geçmektedir. O halde evlenmenin yukarıda sayılan haller nedeniyle geçersiz olduğu durumlarda o evliliğe ilişkin yapılmış olan mal rejimi sözleşmesi de geçersiz olacaktır[9].

Mal rejimi sözleşmesi ile ilgili değinmek istediğimiz bir diğer husus da evlilik birliği kurulmadan önce yapılan mal rejimi sözleşmesinin içeriğine ilişkin hükümler evlilik birliğinin kurulmasından sonra yürürlüğe gireceği hususudur. Bu açıklamalarımızdan nişanlanmış olan bireylerin mal rejimi sözleşmesi düzenleyebileceklerini ve bu sözleşmenin geciktirici koşul olan evlilik birliğinin kurulması şartına bağlayabilecekleri sonucuna varılmaktadır. Kaldı ki TMK'da mal rejim sözleşmesinin bir vadeye ya da koşula bağlanmasının yasak olduğu yönünde bir hüküm yoktur.

Eşlerin mal rejimi sözleşmesini geçmişe etkili şekilde düzenlemeleri mümkün değildir[10]. Böylesi bir duruma kanun koyucu izin vermemektedir. Ancak mal rejimi sözleşmesinin geçmişe etkili olması ile ilgili 4722 Sayılı Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunu[11] m. 10'daki düzenlemede belirli

[8] 04.02.2011 tarih ve 27836 sayılı Resmi Gazete

[9]Demet Özdamar, Ferhat Kayış, Burcu Yağcıoğlu, Aliye Akgün, **Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi**, 4.Baskı, Seçkin Yayıncılık, İzmir, 2017, s. 32; Acar, s. 104.

[10]M. Kemal Oğuzman, M.Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler,** 4.Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2005,s. 65; Sarı, s. 39-40;Bkz. Y. 8. HD. T. 10.06.2014, E.2014/4341, K.2014/11910, "Mal ortaklığı, paylaşmalı mal ayrılığı, mal ayrılığı rejimleri, 01.01.2002 tarihinden evlenenler yönünden evlilik tarihine kadar geriye yürütülemez" (www.kazanci.com, ET. 10.02.2022)

[11] 03.12.2001 tarih ve 246007 sayılı Resmi Gazete

bir süre ile sınırlı olan istisnai bir durum mevcuttur. İlgili kanun maddesinde TMK yürürlüğe girmeden önceki bir tarihteki evliliklerde kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar evlilik birliğinde geçerli olan mal rejiminin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Ayrıca evlilik birliğinin tarafları, kanunun yürürlüğe girdikten sonra en geç bir yıl içerisinde herhangi bir mal rejim seçmezlerse yasal mal rejimini seçmiş sayılacaklardır. Ayrıca bir yıllık süre içerisinde evlilik birliğinin tarafları, mal rejimi sözleşmesi akdederek yasal mal rejimini evlilik birliğinin kurulmasından itibaren geçerli hale getirebileceklerdir. Tüm bunlarla birlikte yine aynı kanun maddesine göre; söz konusu kanun yürürlüğe girmeden önce açılıp reddedilen kesinleşmiş boşanma veya iptal davalarının kesinleşmesini izleyen bir yıl içinde eşler, mal rejimi sözleşmesi yapabilmekte iken bir yıldan sonra yapamayacaklardır. Yürürlük Kanunu'ndaki bu düzenlemeye rağmen evlenen taraflar arasında geçmişe etkili mal rejimi sözleşmesi yapılabileceğine dair doktrinde görüşler mevcuttur[12].

TMK m. 204'te hüküm altına alınan düzenlemeye istinaden bireyin mal rejimi sözleşmesi yapabilmesi için gerekli koşullardan birisi ayırt etme gücüne sahip olmasıdır. Ayrıca kısıtlı ve küçüklerin geçerli bir mal rejimi sözleşmesi yapabilmeleri, kanuni temsilcilerinin rızasına bağlıdır. Özellikle tarafların evlenmeden önce yapmış oldukları mal rejimi sözleşmelerinde bu durum oldukça önemli bir noktayı ihtiva etmektedir[13]. TMK m.11/2'ye göre evlilik ilişkisi kurma kişiyi ergin kılmaktadır bu nedenle de evlilik birliği içerisinde yapılan mal rejimi sözleşmelerinde taraflardan herhangi birinin 18 yaşını doldurmamış olması mal rejimi sözleşmesini geçersiz kılmayacaktır. Ancak yukarıda da belirttiğimiz gibi küçüklerin ve kısıtlıların evlilik birliği kurulmadan yapmış oldukları mal rejimi sözleşmelerine yasal temsilcilerinin muvafakat vermeleri gerekmektedir. Hatta kanun koyucu bununla da kalmayıp TMK m. 462/9'da hüküm altına aldığı düzenleme ile ayırt etme gücüne sahip olan kısıtlıların yasal temsilcisinin muvafakatini yeterli bulmayıp vesayet makamının da muvafakatinin olması gerektiğini de belirtmiştir.

[12] Dural/Öğüz/Gümüş, 2005, s. 200.

[13] Turgut Akıntürk, Derya Ateş, **Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku İkinci Cilt. Yenilenmiş 22.Baskı**, Beta Yayınevi, İstanbul, 2020, s. 147.

TMK'da mal rejimleri, ikinci kitap olan "Aile Hukuku" kitabının, başlığı "Evlilik Hukuku" olan birinci kısmının 202 ve 282 maddelerini kapsayan dördüncü bölümünde kendisine yer bulmuştur.

1.1.2.Mal Rejimi Türleri

Neredeyse bütün hukuk düzenlerinde evlenecek olan taraflara birden çok mal rejimi seçeneği sunulmuştur. Buradaki amaç eşlerin iktisadi hak ve yükümlülüklerini belirlerken kendileri için en uygun olacak olan mal rejimini seçmelerini sağlamaktır.

Bizim hukuk sistemimiz de yukarıda belirttiğimiz gibi mal rejimi noktasında eşlere çeşitli seçenekler sunmaktadır. Mal rejimleri 4721 sayılı TMK m. 202 ve devamında düzenlenmiş olup TMK eşlere dört farklı tip mal rejimi seçeneği sunmuştur. Bu mal rejimi tiplerini; edinilmiş mallara katılma rejimi, paylaşmalı mal ayrılığı rejimi, mal ayrılığı rejimi, mal ortaklığı rejimi olarak sıralamak mümkündür.

1.1.2.1.Yasal Mal Rejimi

Yukarıda da değindiğimiz gibi eşlerin, evlilik birliği devam ederken veya evlilik birliği kurulmadan önce bir mal rejim sözleşmesi yapmaları ve TMK tarafından öngörülen mal rejimlerinden birini seçmeleri mümkündür. Ayrıca eşler, evlenmek için başvuruda bulundukları esnada yazılı bildirim şartıyla TMK'da düzenlemiş olan mal rejimlerinden herhangi birini seçme hakkına sahiptir. Bu durumda eşler seçmiş oldukları mal rejimine tabi olacaklardır. Ancak eşlerin yasada belirlenmiş olan mal rejimlerinden hiçbirini seçmemeleri halinde eşler, yasal mal rejimine tabi olacaklardır[14]. TMK m. 202/1'deki hükmün, tamamlayıcı bir yedek hukuk kuralı olduğunu söylemek gerekmektedir[15].

Kanun koyucu, eşlerin kanunda öngörülen mal rejimlerinden hiçbirini seçmemeleri halinde yasal mal rejimine (edinilmiş mallara katılma rejşmşne) tabi tutulacaklarını hüküm altına alırken eşler arasındaki mal rejiminin ne olacağı yönündeki belirsizliği gidermeyi amaçlamaktadır. Bu düzenleme evlenen tarafların bilgisiz olabileceğini de hesaba katarak hakkaniyet ilkesine uygun bir çözüm

[14] H.Veldet Velidedeoğlu, **Türk Medeni Hukuku, C.II Aile Hukuku**, 5.Baskı, Nurgök Matbaası, İstanbul 1965, s. 139; Akıntürk /Ateş , s. 144; Öztan, 2015, s. 397; Dural / Öğüz/ Gümüş, 2005,s. 195.

[15] Sarı, s. 6 ve a.g.e., de not 3' de anılan yazarlar

sunmaktadır. Ancak yürürlükte olan TMK'dan önceki eski Medeni Kanunu'nda eşler, yasal mal rejimi olarak mal ayrılığı rejimine tabi kılınmakta idi[16].

Evlenecek olan tarafların mal varlıkları ile ilgili konularda bir sözleşme ya da mal rejimi seçimi yapma yoluna gitmemeyi seçmeleri; evliliğin ilk zamanlarında eşlerin genellikle mal varlıklarının bulunmaması nedeniyle ilerleyen yıllarda bu mal varlıklarının gelecekte ne gibi hak yükümlülükler doğuracağının öngörülememesi, eşlerin mal varlıkları olsa bile aralarındaki güven ilişkisinin zedelenmemesi adına evlenmeden önce bu tarz konuları konuşmak istememeleri, mal rejim sözleşmesinin noterde yapılması zorunluluğunun doğurmuş olduğu ekonomik külfet, yine mal rejimi sözleşmesinin yaratacağı zaman kaybı gibi etkenlerle açıklanabilir. Bunun bir sonucu olarak da evli çiftlerin birçoğu, kanuni düzenleme neticesinde yasal mal rejimi adı altında edinilmiş mallara katılma rejimine tabidir. Dolayısıyla edinilmiş mallara katılma rejimi, kanundaki diğer seçimlik mal rejimlerine kıyasen daha önemlidir ve pratikte daha sık karşılaşılan bir durumdur[17].

1.1.2.2. Seçimlik Mal Rejimi

Eşlere, seçimlik mal rejimi yapma yetkisi TMK m. 202/2'de düzenlenmiştir. TMK m. 203'te hüküm altına alınan esaslar ve sınırlamalar doğrultusunda seçimlik mal rejimi, eşlerin kendi iradeleriyle belirlediği ve kural olarak istedikleri zaman değiştirebildikleri mal rejimine denir[18]. Kanun koyucu TMK ile birlikte evlilik birliğinde esas alınacak mal rejimlerine ilişkin tek bir düzenlemeye yer vermek yerine evlilik birliğini oluşturan taraflara alternatifler sunarak bunlardan birini seçme imkanı tanımıştır. Buna göre evlilik birliğinin tarafları her biri farklı sonuçlar doğuran mal rejimlerinden birini seçme hak ve imkanına sahiptir. Yine TMK m. 202/2 incelendiğinde evlilik birliğinin taraflarının yasal mal rejimine tabi olma zorunluluklarının bulunmadığı dolayısıyla yasal mal rejimine tabi olmama hakkına sahip oldukları görülmektedir. Böylesi bir halde - evlilik birliğinin taraflarının yasal mal rejimini seçmeme konusunda bir irade beyanı ortaya koymaları halinde- TMK

[16] Özdamar / Kayış / Yağcıoğlu / Akgün, s. 24; Ayşe Karakimseli, **Eşler Arasındaki Yasal Mal Rejimine Karşı Alacaklıları Koruyucu Düzenlemeler**, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s. 8.

[17] Ahmet M. Kılıçoğlu, **Katkı ve Katılma Alacağı**, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2016, s. 56 (Katılma Alacağı); Ömer Uğur Gençcan: **Mal Rejimleri Hukuku**, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2017, s. 128 vd; Nazan Moroğlu ,**Medeni Kanunda Mal Rejimleri**, Beta Basımevi, İstanbul, 2002, s. 14.

[18] Dural/Öğüz/Gümüş,2005, s. 198.

hükümlerinde geçen diğer seçimlik mal rejimlerinden biri eşler tarafından seçilebilecektir. Bunlar; mal ayrılığı rejimi, mal ortaklığı rejimi ve paylaşmalı mal ayrılığı rejimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Buradan anlaşılıyor ki evlilik birliğinin taraflarının, yasal mal rejimine tabi olmayı istememeleri halinde esaslarını kendilerinin belirlediği bir mal rejimini değil yine kanun koyucunun belirlediği diğer seçimlik ve sayılı mal rejimlerinden birini seçmeleri gerekmektedir. Kanun koyucu, mal rejimi noktasında eşlere seçme hakkı tanırken eşlerin seçebileceği diğer seçimlik mal rejimlerini de yine kendisi belirlemiş ve hüküm altına almıştır.

1.1.2.2.1.Mal Ayrılığı Rejimi

Evlilik birliğinin her bir tarafının kendi mülkiyetindeki mallarının yine o tarafın kendi malı olarak kabul edilmesi esasıyla düzenlenen mal ayrılığı rejimi, esasen Eski Medeni Kanun döneminde yasal mal rejimi olarak düzenlenmişken Yeni Medeni Kanun ile birlikte bu hususu değiştirilmiş ve seçimlik mal rejimleri arasında sayılmaya başlanmıştır. Bu mal rejimi türünde eşlerin müşterek mülkiyet hakkının bulunduğu hiçbir mal bulunmamaktadır. Buradan anlaşılıyor ki eşler tarafından mal ayrılığı rejiminin seçilmesi halinde, bu durum eşlerin her birinin hem evlilik birliği kurulmadan önce hem de evlilik birliği içerisinde edinmiş oldukları mallar tamamı üzerindeki haklarında herhangi bir değişiklik yaratmayacaktır[19].

Mal ayrılığı rejiminin seçilmiş olması halinde taraflar arasındaki mal rejiminin sona ermesi halinde de herhangi bir mal paylaşımı yoluna gidilmesi söz konusu değildir. Yine bu seçimlik mal rejiminde istisnai durumlar hariç taraflar kendilerine ait olan mallar üzerinde istedikleri ölçüde tasarruf yetkisine sahiptir. Örneğin, aile konutunun devri gibi diğer eşin aile konutundaki haklarını sınırlandıran işlemler ancak malik sıfatı bulunmayan eşin muvafakati ile yapılabilmektedir. Ayrıca taraflardan birinin istemiyle verilecek bir mahkeme kararı ile birlikte bu mahkeme kararında belirlenmiş olan mallar üzerinde yapılacak olan tasarruf işlemlerinin malik olmayan eşin onayına bağlanması da mümkündür. Bunun sonucu olarak malik olan eş, malik olmayan eşin rızası olmadan belirlenmiş mallar üzerinde serbestçe tasarruf etme yetkisine sahip olamayacaktır. Böylesi bir kararın verilebilmesi için ailenin

[19] M. Beşir Acabey ,**Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi,** 1. Baskı, İzmir 1998 (Yasal Mal Rejimi), s. 50 vd.; Öztan, 2015, s. 559-560.

ekonomik varlığının korunması amacına hizmet etmesi veya evlilik birliği nedeniyle gerekli olan bir iktisadi yükümlülüğün yerine getirilmesi gibi çeşitli koşulların varlığı gerekmektedir[20].

1.1.2.2.2.Paylaşmalı Mal Ayrılığı Rejimi

4721 sayılı TMK ile seçimlik mal rejimleri arasında kendisine yer bularak hukuk sistemimize giren paylaşmalı mal ayrılığı rejimi, 743 sayılı eski Medeni Kanun'da yer almayan bir düzenlemedir[21]. Bu mal rejimi esasen edinilmiş mallara katılma rejiminin kimi özelliklerini taşımakla beraber bir bakıma edinilmiş mallara katılma rejiminin bir çeşidi gibi karşımıza çıkmaktadır[22]. TMK m. 250'ye göre paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde kimi mallar paylaşılmaya tabi iken kimi mallar ise paylaşılmaya tabi değildir.

Paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde, eşlerin paylaşıma tabi olan malları kendi aralarında eşit olarak paylaştırılır. Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse paylaşıma tabi olan malda eşlerin her biri ½ oranında paya sahiptir. Bu pay her bir taraf için bir hakka işaret etmektedir. Burada edinilmiş mallara katılma rejiminde mevcut olmayan bir esasın ortaya çıktığı görülmektedir. Edinilmiş mallara katılma rejiminde mal tasfiyesinden sonra eşler tasfiyeye konu olan mal neticesinde bir alacak hakkına sahip olurken, paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde eşler tasfiyeye konu mal üzerinde ayni bir hak olan mülkiyet hakkına sahip olmaktadırlar[23].

TMK m. 244'e göre paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin seçilmiş olduğu evliliklerde taraflar, kendi şahsi malları üzerinde kanunun ön gördüğü sınırlar dahilinde tasarruf etme hakkına sahiptirler. Ayrıca belirtmek gerekir ki aynı kanunun 246/1. maddesine göre paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin seçilmiş olması halinde taraflardan her biri şahsi borçlarına istinaden tüm mal varlığı ile sınırsız olarak sorumlu olacaktır. Ancak taraflarca evlilik birliğinin temsil yetkisinin kullanıldığı durumlarda her iki taraf da üçüncü şahıslara karşı müteselsil bir sorumluluk altına girmektedirler.

---

[20] Mustafa Şimşek, **Aile Mahkemelerinin Görevine Giren Davalar ve Yargılama Usulü**, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2007, s. 131.
[21] Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 8 vd.; Akıntürk / Ateş , s. 181.
[22] Akıntürk / Ateş, s. 182.
[23] Dural/Öğüz/Gümüş, 2005, s. 246; Ali İhsan Özuğur: **Mal Rejimleri**, 8.Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2015 Ankara, s. 186; Akıntürk/Ateş, s. 185; Acar, s. 415.

Mallar tasfiye edilirken kural olarak bir ayni paylaşım yönteminin uygulandığı görülmektedir[24]. Bu mal rejiminde mal tasfiyesi esnasında tasfiyeye konu olan mallar eşler arasında eşit olarak bölünmektedir. Ancak kimi zaman malların eşit olarak bölünmesinin mümkün olmadığı hesaba katıldığında böylesi bir durumda –ayni paylaşımın mümkün olmaması halinde- bedel ekleme yöntemiyle payların eşitlenmesi sağlanır. TMK m. 253/1'e göre söz konusu bedel belirlenirken de malın tasfiye zamanındaki değeri baz alınır. Tüm bunlarla birlikte paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde, evlilik birliğinin iptal ya da boşanma neticesinde sona ermesi durumunda eşlere, aile konutu ve ev eşyaları üzerinde ayni hak talebi olanağı da sunulmuştur[25].

1.1.2.2.3.Mal Ortaklığı Rejimi

Kanun koyucu mal ortaklığı rejimini iki başlık altında değerlendirmiştir. Bunlar; genel ve sınırlı mal ortaklığı şeklinde tasnif edilmiştir. TMK m. 258 ve 259'a göre sınırlı mal ortaklığı da iki gruba ayrılmaktadır. Bunlar ise; edinilmiş mallarda ortaklıkla birlikte diğer mal ortaklıkları şeklinde adlandırılmaktadır.

Ortaklık malları ve tarafların şahsi malları şeklinde iki çeşit mal varlığı, mal ortaklığı rejiminde karşımıza çıkmaktadır. TMK m. 257/1'in hükmünde genel mal ortaklığı kabul edildiğinde ortaklığın malları, tarafların yasalara göre şahsi mal varlıkları ve gelirleri haricindeki mal varlıklarından oluşmaktadır. Bununla birlikte sınırlı mal ortaklığı rejiminin kapsamında bulunan edinilmiş mallarda ortaklık rejiminde ortaklığın malları, yalnızca evlilik birliği içerisinde edinilmiş malları kapsamaktadır. Kanun koyucu taraflara, bir mal rejimi sözleşmesini akdederek belirleyecekleri mal varlıklarını ortaklık dışında tutan bir mal ortaklığı meydana getirme imkanı sağlamaktadır ve bu mal ortaklığı rejimi diğer mal ortaklıkları olarak isimlendirilmektedir. TMK m. 259'da ortaklığın dışında tutulabilecek olan mallar; taşınmazlar, eşlerden birinin kazancı, eşlerden birinin bir mesleği ya da zanaati sürdürmek için kullandığı mallar olarak hüküm altına alınmıştır.

---

[24] Şimşek, s. 133; Mehmet Erdem, **Aile Hukuku**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2018, s. 318-319.

[25] Şebnem Öner Nebioğlu, "Aile Konutunun Özellikleri, Unsurları, Koruma Süresi ve Korunma Nedenleri", **TBBD.**, 2011, C. 24, S. 97, s. 139.

Mal ortaklığı rejiminde ortaklığı oluşturan mallar üzerinde taraflar, el birliği ile mülkiyet hakkına sahipken kendi şahsi malları üzerinde taraflar mülkiyet hakkına sahiptir. Mal ortaklığı rejiminde, ortaklık devam ederken tarafların mallar üzerindeki hakları konusunda, ortaklık malları ve şahsi mallar bakımından ikili bir ayrıma gidilmiştir. Buna göre; taraflardan her biri yönetim hakkını olağan sınırlar içerisinde kullanmak kaydıyla ortaklığı çeşitli yükümlülüklerin içerisine sokabilirler. TMK m. 262'ye göre; ortaklığın mal varlıkları üzerindeki yönetim hakkı, eşlerin her biri tarafından ortaklığın menfaatine olacak şekilde kullanılabilecektir. Buradan, olağanüstü durumları kapsayan yönetim işlerinin eşlerden sadece biri tarafından yapılmasının mümkün olmadığını, her iki tarafça birlikte yapılması gerektiği anlaşılmaktadır. TMK m. 276/1'de eşlerin birinin evlilik birliği içerisinde hayatını kaybetmesi veya eşlerin evlilik birliği devam ederken farklı bir mal rejimi seçmeleri sonucu mal ortaklığı rejiminin sona ermesi durumunda, kural olarak ortaklığa ait malların eşler arasında eşit bir şekilde paylaştırılması gerektiği hüküm altına alınmıştır. TMK m. 277'ye bakıldığında yukarıdaki durumdan ayrık bir düzenlemenin getirildiği görülmektedir. Buna göre; evlilik birliğinin bir yasaya dayanarak ya da mahkemece verilen bir karar neticesinde sona ermesi durumunda, başka bir ifadeyle mal rejiminin evliliğin iptali veya boşanma kararıyla son bulması halinde farklı bir uygulamanın hüküm altına alındığı görülmektedir. Böylesi bir durumda ilk olarak, mal ortaklığı rejiminde ortaklık malı olarak belirlenmiş olan ancak edinilmiş mallara katılma rejiminde kişisel mallardan sayılan mal varlıkları söz konusu malın sahibi olan eşe geri verilecek daha sonra geriye kalan ortaklık malları ise aksinin kararlaştırılmamış olması halinde eşler arasında eşit bir şekilde pay edilecektir.

Yasal düzenlemelere bakıldığında TMK hükümlerinde dört çeşit mal rejiminin belirlendiği görülmektedir. Bunlardan birisi de edinilmiş mallara katılma rejimidir. Ancak edinilmiş mallara katılma rejiminin taraflara yasal mal rejimi olarak uygulanabilmesi için tarafların hiçbir mal rejimini seçmemiş olmaları gerekmektedir. Bu nedenle de eşlerin, evlilikten önce ya da evlilik birliği içerisinde edinilmiş mallara katılma rejimi dışında bir mal rejimi seçip daha sonra bir mal rejimi

sözleşmesi yaparak edinilmiş mallara katılma rejimine geçmeleri halinde yasal rejimi değil sözleşmesel mal rejimi söz konusu olacaktır[26].

1.1.2.3.Olağanüstü Mal Rejimi

TMK m. 174 vd. bakıldığında bizim hukuk sistemimizde olağanüstü mal rejimin esasen mal ayrılığı rejimi olduğu görülmektedir. Olağanüstü mal rejimi; edinilmiş mallara katılma rejimi, mal ortaklığı rejimi ya da paylaşmalı mal ortaklığı rejimlerinden herhangi birinin taraflar arasında bulunması durumunda bu mal rejimlerinin eşlerden birinin talebi, cebri icra veya mahkemece verilecek bir kararla mal ayrılığı rejimine dönüşmesi sonucunda ortaya çıkan bir mal rejimidir[27].

Yukarıda da değindiğimiz gibi eşlerin olağanüstü mal rejimine tabi tutulması için kimi zaman mahkeme kararı gerekirken kimi zaman ise böyle bir karara ihtiyaç duyulmamaktadır[28]. TMK m. 206, 209 ve 210'da bu duruma ilişkin düzenlemeler hüküm altına alınmıştır. TMK m. 206'ya göre; üzerine bir tarafın talep etmesi halinde haklı bir nedenin mevcutsa[29], TMK m. 209'a göre; mal ortaklığı rejimine tabi olan eşlerden herhangi birinin iflasına ilişkin karar verilmesi durumunda, TMK m. 210'a göre; mal ortaklığına tabi olan eşlerden birine yönelik icra takibi başlatan alacaklının bu icra takibine ilişkin haciz işlemleri yapılırken zarara uğraması halinde Aile Mahkemesinden olağanüstü mal rejimine başka bir ifade ile mal ayrılığı rejimine geçilmesine karar verilmesi istenebilecektir.

Olağanüstü mal rejimine geçilmesi istemine ilişkin davayı kural olarak eşlerden biri açabilmektedir. Ancak TMK m. 206'ya göre sürekli olarak ayırt etme gücünden yoksun olan eşin kanuni temsilcisi tarafından da işbu dava açılabilecektir. Ayrıca davayı açan tarafın vesayet altında bulunması halinde olağanüstü mal

[26] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 218; Dural/Öğüz/Gümüş, 2005, s. 198.
[27] Gençcan s. 1235-1236; Akıntürk / Ateş, s. 148-149.
[28] Ahmet M. Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, 3. Baskı, Filiz Kitabevi, Ankara 2017, s. 251-252. (Aile Hukuku)
[29] TMK m. 206 da "Özellikle aşağıdaki hallerde haklı bir sebebin varlığı kabul edilir" demekle haklı nedenlerin sınırlı sayıda olmadığına dikkat çekilmiştir. Haklı nedenin ne olduğu konusunda Aile Mahkemesi hâkimine takdir yetkisi tanınmıştır. Bkz. Özuğur, s. 31.

rejimine geçiş talebine ilişkin davanın açılabilmesi için vesayet makamı tarafından vasiye bu hususta izin verilmesi de gerekmektedir[30].

TMK m. 225/2, m.247/2, m.271/2'ye bakıldığında evlilik birliğinin; evliliğin iptali ya da tarafların boşanması suretiyle sonra ermesi veya mahkemece verilen olağanüstü mal rejimi niteliğindeki mal ayrılığı rejimine tabi olunması kararıyla birlikte edinilmiş mallara katılma, mal ortaklığı ve paylaşmalı mal ayrılığı rejimlerinin dava tarihinden itibaren geçerli olacak şekilde kendi kendine son bulduğu hüküm altına alınmıştır.

1.2. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ

1.2.1.Genel Olarak

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile birlikte yasal mal rejimi olarak edinilmiş mallara katılma rejimi düzenlenmiştir. Ancak 743 sayılı eski Medeni Kanun'un uygulandığı zamanlarda yasal mal rejiminin, mal ayrılığı rejimi olduğu görülmektedir. Hukuk sistemimizde böylesi bir değişikliğe ihtiyaç duyulmasının nedeni evliliklerde mal varlıklarının genellikle erkeğin üzerine kaydedilmesi, olası bir evliliğin son bulması durumu halinde kadının mağdur olması ve bunun hakkaniyet ve eşitlik ilkelerine aykırı olmasıdır[31]. Kanun koyucu burada, özellikle çalışmayan kadınların evlilik birliğinin devamına ilişkin maddi olmayan emeklerinin karşılığını alabilmesini amaçlamaktadır.

Eski Medeni Kanunun eşitlik ilkesine aykırı düzenlemeleri bununla sınırlı değildir. Yine Eski Medeni Kanun m. 159'a göre kadının bir meslek ya da sanatla uğraşması için eşi olan erkeğin izni gerekmektedir. Bu düzenleme Eski Medeni Kanunun yürürlük tarihi olan 1926 yılından 1990 yılına kadar hukuk sistemindeki yerini korumuştur. Nihayet 1990 yılında Anayasa Mahkemesi tarafından verilen iptal kararı gereğince ilgili madde yürürlükten kaldırılmıştır[32].

---

[30] TMK m. 462/8 ve Bkz. Y. 2.HD, T.25.04.2007, E.2006/18379, K.2007/6784 (www.kazanci.com, ET. 10.02.2022).

[31] Şükran Şıpka; "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Yasalaşma Süreci ile Yürürlüğüne İlişkin Sorunlar", **Uygulamalı Aile Hukuku Sertifika Programı III.Dönem 17-18 Kasım 2006**, İstanbul, 2007, s.5- 18.

[32] Anayasa Mahkemesi İptal Kararı: E. 1990/30, K.1990/31, KT: 29.11.1990, RG. 21272, 02.07.1992.

Edinilmiş mallara katılma rejiminin yeni kanunla hukuk sistemimizde kendisine yer bulan ve eski kanun döneminde bulunmayan bir düzenleme olduğu yukarıda da belirtilmiştir. Evlilik birliğini meydana getiren taraflar evlilik birliğinden önce ya da sonraki döneme ait iktisadi varlıklarına ilişkin yönetim, tasarruf ve paylaşma kurallarına ilişkin mal rejimi sözleşmesi yapma hakkına sahiptir. Taraflar, evlilik birliği kurulmadan önce ya da evlilik birliği içerisinde noter huzurunda mal rejimi sözleşmesi yaparak veya önceden yapılmış bir sözleşmeyi noterde tasdik ettirerek, evlenmek için başvuru yaptıklarında evlendirme memuruna yazılı bir sözleşme şeklinde sunarak kanunda sayılı olan seçimlik mal rejimlerinden birini seçmek suretiyle mal rejimi sözleşmesi yapabilmektedirler. Bu seçimlik mal rejimleri; mal ayrılığı, mal ortaklığı veya paylaşmalı mal ayrılığı rejimleridir. Ancak taraflar hiçbir şekilde mal rejimine ilişkin sözleşme yapmamış olabilmektedir. TMK m. 202, eşleri mal rejimi sözleşmesi yapma noktasında bir zorunluluğa tabi

---

"Kocanın, eşinin mesleğini veya işini yürütmesi için izin vermesi veya uygun görmezse izin vermemesi kadının kişilik haklarını ihlâl ettiği gibi Anayasa'nın 10. maddesindeki yerini bulan kadın erkek eşitliği ilkesine de aykırılık oluşturur. Anayasa'nın 10. maddesindeki "iki cinsin eşitliği" kuralı, gerek cinsiyet ayrımı gözetilmeksizin kadın ve erkeğin kanun önünde eşit haklara sahip olduklarını, gerekse aile hukukunda karı ve kocanın eşit haklan olduğu kuralını vurgulayan İnsan Haklan Evrensel Bildirgesi'nin "Başlangıç" kısmıyla 7. ve 16. maddeleri; İnsan Haklarının ve Temel Hürriyetlerinin Korunmasına Dair Avrupa Sözleşmesi'nin "Başlangıç" Kısmı; bu Sözleşme'nin eki olan Türkiye Cumhuriyeti'nce imzalanmış, ancak henüz onaylanmamış olan 7 nolu Protokolünün 5. maddesi; Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin "Önsözü"; ile 14. maddesi; 3232 sayılı Yasayla katılmamız uygun bulunan ve 3 Eylül 1981'de yürürlüğe giren "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesinin "Önsözü"; 1. ve 2. maddesinin (a), (c), (f) bentleri ile 16. maddenin l/ g fıkrasının uyum içinde olduklarında bir duraksama yoktur. Buna karşın, Medeni Yasa'nın 159. maddesinin kocanın, karının iş veya mesleğini yürütmesine izin vermesini öngören düzenlemesi; Türkiye Cumhuriyeti'nin de taraf olduğu, Türk iç hukuku bakımından kanun niteliği kazanmış olan uluslararası sözleşmelerde evrenselleşmiş "Kadın, erkek eşitliği" ve "karı ile kocanın eşit medeni haklara sahip oldukları" kuralına ve bu kurallarla uyum içinde olan Anayasa'nın 10. maddesine aykırıdır. Açıklanan nedenlerle Türk Medeni Kanunu'nun 159. maddesinin tümüyle iptali gerekir. kadının, tıpkı erkek gibi mesleğini ve İşini özgürce seçmekte, topluma yarar getiren etkinliklerde bulunmaya hakkı vardır. Anayasa'nın 12. maddesine göre kişiye bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez nitelikteki çalışma hak ye özgürlüğü, evli kadının da temel haklarından biridir. Kocanın sahip olduğu çalışma hak ve özgürlüğü ile aralarında hiçbir hukuksal fark ve ayrıcalık yoktur. Şüphesiz, eşler evlilik birliğinin korunması, çocukların yetişmesi için karşılıklı özveride bulunacak ve çalışma hak ve özgürlüklerini kullanmayı da karşılıklı uyar ve anlaşma sağlayarak gerçekleştireceklerdir. Fakat çalışmak, mesleğini yürütmek, kişiliğini geliştirmek, ailesine ve topluma çalışmasıyla katkıda bulunmak isteyen kadına, Medeni Yasa'nın 159. maddesine dayanarak kocanın tek taraflı olarak izin vermemek suretiyle anlaşmazlık çıkarması ve bu yasaklamaya karşın çalışmasını sürdüren karısını kusurlu duruma düşürüp boşanma nedeni yaratmasına veya itiraz yoluna başvurulan olayda görüldüğü gibi sömürü aracı olarak çalıştırdığı karısının bu yüzden boşanma davası açması üzerine çalışması için verdiği izni geri almasına olanak veren Medeni Yasa'nın 159. maddesi, Anayasa'nın 49. maddesinde yerini bulan temel haklardan olan çalışma özgürlüğüne de aykırılık oluşturur. Bu nedenle Medeni Kanun'un 159. maddesinin iptali gerekir".

(www.resmigazete.gov.tr Erişim Tarihi:20.10.2022).

tutmamış, eşlerin herhangi bir mal rejimini seçmemiş olması durumunda tamamlayıcı bir hukuk kuralı olarak düzenlenmiştir. Buna göre; evlilik birliğinin taraflarının mal rejimine ilişkin herhangi bir sözleşme yapmamış olmaları halinde edinilmiş mallara katılma rejimine (yasal mal rejimine) bağlı olacakları açıkça TMK m. 202'de hüküm altına alınmıştır.

Yasal mal rejimi hükmündeki edinilmiş mallara katılma rejimiyle seçimlik mal rejimlerinden mal ayrılığı rejimi; tarafların kişisel mal varlıklarına ilişkin faydalanma, yönetim ve tasarrufta bulunma haklarının mevcut olması açısından ortak özelliğe sahiptir. Ancak bu iki mal rejim arasında bu noktada ince bir ayrım da mevcuttur. Şöyle ki; mal ayrılığı rejiminde mal rejiminin son bulması durumunda öteki eşin kişisel mallar üzerinde bir hak talep edebilmesi söz konusu değilken; edinilmiş mallara katılma rejiminde kişisel mallar yönünden diğer eşin katılma alacağı hakkı kanunu koyucu tarafından saklı tutulmuştur[33].

Edinilmiş mal kavramından ne anlaşılması gerektiği ve edinilmiş malların hangi mallar olduğunu açıklamak gerekmektedir. Zira edinilmiş mallara katılma rejiminin esaslarının idrak edilebilmesi amacıyla ilk olarak edinilmiş mal kavramının çerçevesini çizmek önemlidir. TMK m. 219/1'de edinilmiş mal kavramından ne anlaşılması gerektiği izah edilmiştir. Buna göre; edinilmiş mal en sade tanımıyla evlilik birliği içerisinde başka bir ifadeyle eşler arasında mal rejimi devam ettiği süre dahilinde, evlilik birliğinin taraflarından her birinin karşılığını vermek suretiyle kazanmış olduğu mal varlıklarına edinilmiş mal denmektedir. TMK m. 219/1'de "karşılığını vererek elde etmek" hükmünün sadece iktisadi bir karşılık olarak anlaşılmaması gerekmektedir. Zira edinilmiş mal, bir emek, fikir ya da daha başka manevi bir karşılık verme neticesinde de elde edilmiş olabilir. Tüm bu açıklamalarımızdan ve kanun hükmünden anlaşılıyor ki; eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejimi daha başlamamışken ve rejimin son bulmasının ardından

[33] Şükran Şıpka, **Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar, 1.Baskıdan Tıpkı Basım,** 12 Levha Yayınları, İstanbul 2011, s. 1-2. (2011) ; Zeytin, 2008, s. 77

eşlerden her birinin elde etmiş oldukları mal varlıkları edinilmiş mallardan sayılmayacaktır[34].

Edinilmiş mallara katılma rejiminde eşlerin birbirlerinin kişisel malları üzerinde hak sahibi olmadıklarını söylemek gerekmektedir. TMK m. 220 incelendiğinde edinilmiş malların izahatından hemen sonra kişisel malların neler oldukları açıklanmaktadır. TMK'da geçen kişisel malların genel özellikleri incelendiğinde herhangi bir şekilde "karşılığını vermeden elde etme ya da elde edilecek olma" kavramının öne çıktığı görülmektedir. Yani kanun maddesine göre; evlilik içerisinde elde edilen ya da elde edilecek olan bir malın kişisel mal olarak değerlendirilmesi için bu malın karşılığının herhangi bir şekilde ödenmemiş olması gerekmektedir. Buradan anlaşılıyor ki "karşılığını vererek elde etme" kavramı edinilmiş mallara katılma rejiminin esas ve ilkelerinden birini oluşturmaktadır.

Bir malın kişisel mal olduğunun ispatında ispat yükü, malın kendisine ait olduğunu ileri süren taraf üzerindedir. Bu husus TMK m. 222/1'de kendisine yer bulmuştur. İlgili düzenlemenin devamı olan TMK m. 222/2'de; söz konusu malın hangi eşe ait olduğunun ispatının yapılamaması halinde o mal üzerinde her iki eş lehine paylı mülkiyet hakkı tahsis edilmektedir. TMK m. 222/3'te ise kural olarak her iki eşe ait tüm mal varlıklarının aksi kanıtlanıncaya dek edinilmiş mal hükmünde olacağı düzenlenmiştir.

Evlilik birliğinin son bulmasıyla taraflar arasındaki mal rejimi de son bulmaktadır. Edinilmiş mallara katılma rejiminin son bulmasıyla hak elde edecek olan eşin sahip olacağı hakkın alacak hakkı niteliğinde olduğu TMK m. 239/1'de hüküm altına alınmıştır. Ayrıca belirtmek gerekir ki; bu alacak hakkı, katılma alacağı şeklinde nitelendirilmiş olup hak sahibi olan eş lehine ayni bir hak değil şahsi bir hak doğurmaktadır[35]. Bu şahsi hakka sahip olan taraf, katılma alacağı hakkına kavuşmak için mümkün olan tüm yasal yollara başvurabilmektedir. Kural olarak borçlu olan eşin alacaklı olan eşe karşı hukuki konumunun diğer herhangi bir alacaklısına karşı

[34]Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 23; Nurten Yetik: **Boşanma, Anlaşmalı Boşanma ve Mal Rejimleri,** Bilge Yayınevi, Ankara, 2008, s. 135

[35]Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 24; Miray Özer Deniz**, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiyesi**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2016, s. 6; Zeytin,2008, s.91.

hukuki konumuyla aynı olacağını belirtmek gerekmektedir[36]. 4721 sayılı TMK m. 240'a bakıldığında bu hususta ayrık bir durumun hüküm altına alındığı görülmektedir. Söz konusu ayrık durumun meydana gelmesi için mal rejiminin ölümle sona ermesi gerekmektedir. Böylesi bir durumda hayatta kalan eş, hayatını kaybeden eşi ile birlikte ikamet ettikleri aile konutunun mülkiyetinin kendisine bırakılmasını ya da söz konusu aile konutunda kendisi lehine oturma ya da intifa hakkı kurulmasını edinilmiş mallara katılma rejiminden kaynaklı katılma alacağına mahsuben isteyebilmektedir[37].

Mal rejimi ile ilgili temel ilkelerden biri de eşlerin bu hususta birbirlerine karşı iyi niyetli olmaları hususudur. Bu iyi niyetin gerek mal rejimi sürerken gerekse de mal rejimi sona erdikten sonra devam etmesi gerekmektedir. Eşler, birbirlerinden mal kaçırma yoluna gitmemeli, birbirlerine karşı iyi niyetli olmalı, borçlu olan eş alacaklı olan eşin edinilmiş mallara katılma rejiminden doğan alacak hakkını elde edebilmesini zorlaştırmamalıdır[38].

Evlilik birliğinin taraflarından her birinin kişisel ve edinilmiş mal varlıkları üzerinde, kanuni sınırların dışına çıkmayacak şekilde yararlanma, tasarruf ve yönetim hakkına sahip olduğu TMK m. 223/1 ile hüküm altına alınmıştır. Buna göre her eş; diğer eşten bağımsız bir şekilde, diğer eşin rızasını ve onayını almadan kendi mal varlıkları kapsamında bulunan kişisel ve edinilmiş mallar üzerindeki kullanma, yönetme, tasarrufta bulunma, yararlanma gibi haklarını kullanabilmektedir. Evlilik birliğini tarafları, mal varlıkları kapsamındaki değerler üzerindeki yönetim haklarını kendi elleriyle kullanabilmenin yanında bu yönetim haklarını kısmen ya da tamamen üçüncü bir şahıs eliyle kullanabilme hakkına da sahiptir. Eşler bu kapsamda vekalet, hizmet ya da eser sözleşmesi yapabilmekte, hatta üçüncü kişilere bu noktada temsil yetkisi verebilmektedir[39].

Yukarıdaki açıklamalarımızdan edinilmiş malların yönetimi noktasında eşlere herhangi bir kısıtlama getirilmediği anlaşılmaktadır. Ancak taraflardan her birinin gelecekte üzerinde hak sahibi olacağı bir malı iyi yönetmesinin kendi yararına

[36] Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 24.
[37] Gençcan, s. 310; Özer Deniz, s. 8; Yetik, s. 136.
[38] Yetik, s. 136.
[39] Sarı, s. 55; Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 277.

olacağı ortadadır. Fakat kanun koyucu, edinilmiş malların yönetimi ile ilgili TMK. m. 229/1-b.1-b.2 haricinde sorumluluk öngören herhangi bir düzenlemeye yer vermemiştir. Bu ayrık düzenlemeye göre taraflardan birinin diğerinin mal varlığını azaltmak amacıyla kasten hareket ederek bir işlem yapması halinde bu işlemin oluşturduğu zararın değeri edinilmiş mallara eklenecektir[40].

Eşlerin birbirlerine karşı olan borçlarının muaccel olmasının önüne mal rejiminin geçemeyeceği TMK m. 217'de hüküm altına alınmıştır. Bu düzenleme evlilik birliği içerisinde eşlerin birbirlerine yönelik cebri icra işlemleri yapmalarının önünü açmaktadır. Eski Medeni Kanun döneminde evlilik birliği devam ederken eşlerin birbirlerine karşı borçlarından ötürü eşler arasında cebri icra yollarına başvurma yasağı varken 4721 sayılı TMK ile bu yasak kaldırılmıştır. Fakat 818 sayılı eski Borçlar Kanunu m. 132'de düzenlenen, eşlerin evlilik birliğinin devam etmesi halinin eşler arasındaki borçlar yönünden zamanaşımını durduracağı yönündeki hükmü, yeni 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu m. 153'te de hüküm altına alınarak varlığını korumuştur[41].

4721 sayılı m. 216'da eşlerden her birinin diğerinden malların envanterinin tutulmasını isteme hakkına sahip olduğu düzenlemesi mevcuttur. Envanter yöntemi, mal rejiminin tasfiyesi aşamasında malların ait olduğu tarafın daha kolay tespit edilmesine oldukça katkıda bulunacaktır[42]. Bununla birlikte envanter kayıtlarının aksi yönde olduğu ispat edilemez değildir. Ancak envanterdeki kayıtların aksine bir

---

[40] Y. 8. HD E. T. 06.04.2016, 2014/26603, K. 2016/6145 "Tüm dosya kapsamı, toplanan deliller ve bozma sonrası dosya arasına alınan tapu kaydından davaya konu edilen (9) numaralı meskenin eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu 14.10.2004 tarihinde satış yolu ile edinilip tapuda davalı adına tescil edildiği anlaşılmaktadır. Yine tapu kayıtlarının incelenmesinden, bu meskenin taraflar arasındaki 18.2.2005 tarihinde açılan 8.2.2007 tarihinde verilen ret kararının kesinleştiği boşanma davasından kısa süre önce 8.2.2005 tarihinde davalı tarafından teyzesine satılarak elden çıkarılmış olduğu görülmektedir. Tarafların ilk boşanma davasından sonra bir daha bir araya gelmedikleri, sonradan 3.7.2009 tarihinde açılan boşanma davasının kabulüne dair hükmün 25.2.2011 tarihinde kesinleşmesi ile boşanmış oldukları da sabittir. Alacak talebine konu taşınmaz redle sonuçlanan ilk boşanma davasından çok kısa süre önce elden çıkarılmış olmasına ve tarafların bu davadan sonra bir daha bir araya gelmediklerinden, hayatın olağan akışına göre; bu devrin TMK'nun 229/2. maddesi uyarınca diğer eşin katılma alacağını azaltmak kasdıyla yapıldığının kabulü gerekir." (www.kazanci.com , E.T: 17.02.2022)

[41] TBK Madde 153- "Aşağıdaki durumlarda zamanaşımı işlemeye başlamaz, başlamışsa durur: …3. Evlilik devam ettiği sürece, eşlerin diğerinden olan alacakları için. …Zamanaşımını durduran sebeplerin ortadan kalktığı günün bitiminde zamanaşımı işlemeye başlar veya durmadan önce başlamış olan işlemesini sürdürür.".

[42] Yusuf Uluç, **Mal Rejimleri ve Tasfiyesi**, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 277-278; Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri,s. 246; Zeytin, 2008, s. 73; Gençcan, s. 193

mal varlığının şahsına ait olduğunu iddia eden taraf bunu kanıtlamakla yükümlüdür[43].

1.2.2. Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine Hakim Olan İlkeler

1.2.2.1.Emek Karşılığı Edinilen Mallarda Hak Sahipliği İlkesi

Edinilmiş mallara katılma rejiminde mallar edinilmiş mallar ve kişisel mallar olmak üzere ikiye ayrılır. Kanun koyucu 4721 sayılı TMK m. 219'da edinilmiş malların neler olduğunu ortaya koymuştur. Kanun koyucu "karşılığını vererek elde ettiği" ifadesini kullanarak edinilmiş malların, belirli bir karşılık verilerek elde edilen mallar olması gerektiğine vurgu yapmıştır. Söz konusu kanun maddesinin lafzından anlaşılıyor ki; bir malın edinilmiş mal olarak değerlendirilebilmesi için hak sahibinin bu malı bir emek harcayarak ya da bir karşılık vererek elde etmesi gerekmektedir. Zira 4721 sayılı TMK m. 220'de kişisel mallar sayılmış ve kişisel malların elde edilmesinde herhangi bir emek harcamayan ya da o mallar elde edilirken karşılığını vermemiş olan tarafın bu nedenle kişisel mallar üzerinde herhangi bir hakkının bulunmadığı hüküm altına alınmıştır[44].

1.2.2.2.Hak Sahipliğinin Evlilik Süresince Edinilen Mallarla Sınırlı Olma İlkesi

Edinilmiş mallara katılma rejiminde, bir malın edinilmiş mal olarak değerlendirilebilmesi için evlilik birliği içerisinde başka bir ifadeyle mal rejimi devam ederken kazanılması gerekmektedir. Zira edinilmiş mallara katılma rejimi, evlilik birliğinin her iki tarafının da çalışma ve emekleri neticesinde kazanılmış olan mal varlıklarında eşit hakka sahip oldukları ilkesine dayanmaktadır. Bu nedenle de evlilik birliği kurulmadan önce ve sona erdikten sonraki bir zaman diliminde eşlerden birinin edinmiş olduğu malda o malın türüne bakılmaksızın diğer eşin hiçbir hakkı bulunmamaktadır. 4721 sayılı TMK m. 219/1'de evlilik birliği sürerken yani mal rejimi henüz devam ederken herhangi bir eşin elde etmiş olduğu mal varlıklarının edinilmiş mal olarak nitelendirileceği hüküm altına alınmıştır. Ayrıca aynı kanunun 220/II. maddesinde evlilik birliği yani mal rejimi başladığında eşlerden

[43] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 246; Zeytin, 2008, s. 74; Sarı, s. 124; Gençcan, s. 193.

[44] Ahmet Kılıçoğlu, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi: Tartışmalar– Örnekli Açıklamalar – Formüller – Tablolar –İlgili Yasa Metinleri**, Turhan Kitabevi,Ankara, 2002, s. 23 (Tablolar); Zeytin, 2005, s. 91

herhangi birinin mülkiyetinde bulunan malların kişisel mal olarak nitelendirileceğine vurgu yapılmaktadır[45].

1.2.2.3.Hak Sahibi Olan Eşe Ayni Değil, Şahsi Hak Tanınması İlkesi

Edinilmiş mallara katılma rejimi kapsamında hak sahibi olarak nitelendirilen eşin sahip olduğu hakkın bir alacak hakkı olduğu esas kuraldır. Başka bir ifade ile mal rejimi devam ederken eşlerden biri tarafından elde edilmiş olan mallar üzerinde diğer eşin ayni bir hakka sahip olmadığı esasına dayanıldığı görülmektedir. Bundan hareketle evlilik birliğinin borçlu olan tarafının ise bu borcunun nakit ya da mülkiyet olarak ödeme hakkı olduğunu belirtmek gerekmektedir[46]. Kısacası hak sahibi eşin hakkı, her ne kadar kural olarak alacak hakkı olarak değerlendirilse de borçlu taraf bunu nakden ödeyebileceği gibi ayın olarak da ödeyebilme hakkına sahiptir. Bununla birlikte malların tasfiyesi sürecinde hesaba katılan bir malın mülkiyetine sahip olan eş, bu mülkiyet hakkını elinde tutmaya devam edecek, diğer eşe o mal üzerinde herhangi bir mülkiyet hakkı tanınmayacaktır. Burada dikkat edilmesi gereken bir diğer husus, tasfiye anında eşlerden her birinin mülkiyetinde bulunan malın değerinin hangi esaslara göre belirleneceğidir. Mal tasfiyesinde eşlerin her birinin mülkiyetinde bulunan mal veya malların değeri belirlenirken mal rejiminin son bulduğu tarihteki rayiç değeri hesaplanacak; bu hesaplamaya istinaden borçlu çıkan eş, diğer eşe karşı bu borcunu ifa etme yükümlülüğü altına girecektir[47].

4721 sayılı TMK'da yukarıdaki açıklamalarımıza ilişkin kimi istisnai düzenlemeler mevcuttur. TMK m. 240'ta edinilmiş mallara katılma rejiminin yani evlilik birliğinin bir eşin ölümüyle son bulması halinde yapılacak olan mal tasfiyesinde; sağ kalan eşin belli koşulların mevcut olması halinde alacak hakkı yerine ayni hak talebinde bulunabileceği hüküm altına alınmıştır. Böylesi bir durumda hayatta kalan eş, hem aile konutunda hem de aile konutundaki eşyalarda mülkiyet, oturma ve intifa hakkı gibi ayni hak talebinde bulunma hakkı mevcuttur. Yine 4721 sayılı TMK m. 226/2'de; tasfiyeye konu bir mal üzerinde eşler arasında

[45] Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 23.

[46] Fatih Karamercan , **Katkı-Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları**, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018, s. 199-201.

[47] Aydın Zevkliler, Ayşe Havutçu, Şeref Ertaş, Damla Gürpınar, **Medeni Hukuk**, 9. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2015, s. 262; Mehmet Ayan, **Miras Hukuku**, 9. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2016, s. 75-80.

paylı mülkiyetin varlığı halinde gereken koşullar sağlanmışsa eşlerden herhangi birinin alacak hakkı yerine o malın bölünmeden kendisine verilmesini talep etme hakkı düzenlenmiştir. TMK m. 233'te ise; evlilik birliğinin taraflarından birinin tarımsal bir işletmeye sahip olması halinde her iki tarafın da bu tarımsal işletmenin kendisine tahsis edilmesi amacıyla ayni hak talep edebileceği hüküm altına alınmıştır.

Edinilmiş mallara katılma rejiminin son bulmasıyla beraber evlilik birliği devam ederken elde edilen mal varlıklarının tasfiyesi süreci başlamaktadır. Kimi zaman tasfiye sonucunda ortaya bir artık değerin çıkması söz konusudur. Böylesi bir durumda taraflar arasında tersi yönde bir sözleşme bulunmaması halinde evlilik birliğinin taraflarının bu artık değer üzerindeki payları eşit orandadır. Kanunu koyucu, eşlerden her birinin artık değerin yarısına denk gelen alacak haklarını, katılma alacağı adı altında nitelendirmiştir.

1.2.2.4.Sözleşme Serbestisi İlkesi

Sözleşme serbestisi ilkesi, evlilik birliğinin taraflarının gerek yasal mal rejimini gerekse de TMK'da geçen diğer mal rejimlerinden istedikleri birini seçebilecekleri anlamına gelmektedir. Burada vurgulamak gerekir ki bu serbestlik sınırsız bir serbestlik olmayıp eşlere sadece kanunda sayılmış olan mal rejimlerinden birini seçme hakkı tanımaktadır. Ayrıca; evlilik birliğinin taraflarına kanunda sayılan mal rejimlerinden memnun kalınmaması halinde kanundaki düzenlemelerin sınırından çıkmamak şartıyla edinilmiş mallara katılma rejimini yerine başka bir rejim seçme hakkı verilmiştir[48].

1.2.2.5.İspat Kolaylığı İlkesi

Edinilmiş mallara katılma rejiminde herhangi bir malın kendisine ait olduğunu ileri süren tarafın bunu kanıtlamakla yükümlü olduğu 4721 sayılı TMK m. 222'de hüküm altına alınmıştır. İlgili kanun maddesine göre; bir malın hangi eşe ait olduğunun kanıtlanamaması durumunda tasfiyeye konu malın her iki eşin paylı mülkiyetlerinde olduğu kabul edilecektir. Ayrıca eşlerden her birinin tüm malları aksi ispat edilmedikçe edinilmiş mal olarak değerlendirilecektir.

[48] Gençcan s. 305; Yetik, s. 136

Evlilik birliğine ait mal varlıklarının hangi taraf ait olacağının tespit edilmesi özellikle uzun süreli evliliklerde oldukça karmaşıktır. Uzun yılların geçmesi ile birlikte kimi malların kime ait olduğu hatıra gelmeyebilir. Bu da kanunu koyucuyu, TMK m. 222/1 aracılığıyla tarafları genel bir ispat yükümlülüğü altına koymaya yöneltmiştir[49]. Söz konusu kanun maddesinde, TMK m. 6'da genel hükümler çerçevesinde düzenlenmiş olan herhangi bir hak ya da iddiayı ileri süren tarafın bunu ispat etmekle yükümlü olduğu hükmünden yola çıkılmış, bununla birlikte ispat ile ilgili bazı karineler ortaya konularak eşlere ispat konusunda kimi kolaylıklar tanınmıştır[50]. TMK m. 222/2'de hüküm altına alınmış olan; bir malın hangi eşe ait olduğunun kanıtlanamaması durumunda tasfiyeye konu malın her iki eşin paylı mülkiyetlerinde olmasını yukarıda değinmiş olduğumuz karinelere örmek olarak gösterebiliriz. Yine aynı şekilde TMK m. 222/3'e göre evlilik birliğinin her iki tarafının da sahip olduğu tüm mal varlıklarının aksi kanıtlanana dek edinilmiş mal hükmünde kabul edilecek olması da bu hususta düzenlenen karinelere örnek teşkil etmektedir.

1.2.2.6.İyiniyet İlkesi

İyiniyet ilkesi, dürüstlük kuralına vurgu yapan TMK m. 2 etrafında şekillenmektedir. İlgili kanun maddesi, hakların kullanılması ve borçların ifa edilmesi esnalarında herkesin dürüstlük kurallarına uygun davranması gerektiğini vurgulamıştır. Bununla birlikte ilgili kanun maddesinden hemen sonraki m. 3'te; iyiniyetin hukuki bir neticeyle bağlı olduğu durumlarda kural olarak aslolan iyiniyetin varlığıdır ancak üzerine düşeni gereklerine göre yapmayan kişi iyiniyetli olduğu iddiasında bulunamaz hükmü düzenlenmiştir. Bu hükümlerden hareketle eşlerin mal rejimi devam ettiği sürece iyiniyetle hareket etmelerinin zorunlu olduğu görülmektedir[51]. TMK m. 229, herhangi bir karşılığı olmadan yapılan ya da diğer tarafın katılma alacağı miktarında azalmaya neden olan devirlerle ilgili bir yasak düzenlemiştir. Kanun koyucunun iyiniyet çerçevesindeki düzenlemelerine bir örnek de TMK m. 217'yi gösterebiliriz. İlgili kanunu maddesinde borçlu olan eşin borcunu

[49] Gençcan, s. 323; Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 29-30.
[50] Yaşar Şahin Anıl/ Yonca Taner , **Eşler Arasındaki Mal Rejimleri**, 1. Baskı, Legal Yayınevi, İstanbul 2011, s. 145.
[51] Banu Fatma Günarslan, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2017, s. 37.

ifa etmesi ile ilgili kolaylıklar sağlayan düzenlemeler görmekteyiz. Yine bu çerçevede TMK m. 239/2 hükmünde, borçlu olan eşin katılma alacağı ve değer artış payıyla ilgili borcunu ifa etmesine ilişkin kolaylaştırıcı düzenlemelerin bulunduğu görülmektedir.

1.2.3.Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Başlangıcı

Edinilmiş mallara katılma rejimini başladığı tarihin belli olması edinilmiş mallar ile kişisel mallar arasındaki ayrımın yapılabilmesi açısından oldukça önemlidir. Zira evlilik birliği kurulmadan önce eşler tarafından elde edilen mal varlıkları eşlerin kişisel mallarından sayılacaktır. Edinilmiş mallara katılma rejimi; tarafların evlilik birliği kurmaları neticesinde veya evlilik devam ederken daha önce kabul edilmiş bir seçimlik mal rejimi varsa bundan vazgeçip edinilmiş mallara katılma rejimine geçtiklerine dair bir sözleşme imzalamalarıyla başlayacaktır[52]. Eşlerin noterde düzenleme ya da onaylama yoluyla veya evlenmek üzere başvurmaları esnasında evlendirme memuruna yazılı bir şekilde bildirimde bulunarak mal rejimi sözleşmesi dahilinde kanunda sayılı olan seçimlik mal rejimlerinden herhangi birini (paylaşmalı mal ayrılığı rejimi, mal ayrılığı rejimi, mal ortaklığı rejimi) seçme hakkına sahiptir. Ancak bunu yapılmamış olması halinde taraflar arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin (yasal mal rejimi) geçerli olacağı TMK m. 205'te hüküm altına alınmıştır.

Eşler dilediklerinde mal rejimi sözleşmesi yapmak suretiyle yeni bir mal rejimini ya da daha önce seçmiş oldukları bir mal rejimini seçme hakkına sahiptir ve bu husus TMK m. 208 ile hüküm altına alınmıştır. Ayrıca eşlerin, daha önce seçmiş oldukları bir mal rejiminden vazgeçmiş olup sonrasında seçimlik mal rejimlerinden birini tercih etmemeleri durumunda, vazgeçme konusunda yapmış oldukları sözleşme tarihi esas alınarak edinilmiş mallara katılma rejimine (yasal mal rejimine) tabi olacaklardır[53].

22.11.2001 tarihli 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu 01.01.2002 tarihinde yürürlüğe gireceğine ilişkin çıkarılmış olan, 03.12.2001 tarih ve 4722 sayılı Türk

[52] Özuğur, s. 26; Osman Oy ,Gerçek Onur Oy, **Karı-Kocanın Edinilmiş Mallara Katılma ve Miras Hukuku Hakları**, Beta Basımevi, İstanbul, 2016, s. 45.
[53] Kılıçoğlu, Katılma Alacağı, s. 98.

Medeni Kanunun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun m. 10'da; "Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihten önce evlenmiş olan eşler arasında bu tarihe kadar tâbi oldukları mal rejimi devam eder. Eşler Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak bir yıl içinde başka bir mal rejimi seçmedikleri takdirde, bu tarihten geçerli olmak üzere yasal mal rejimini seçmiş sayılırlar. Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden önce açılmış olan boşanma veya iptal davaları sonuçlanıncaya kadar eşler arasında tâbi oldukları mal rejimi devam eder. Dava boşanma veya iptal kararıyla sonuçlanırsa, bu mal rejiminin sona ermesine ilişkin hükümler uygulanır. Davanın ret ile sonuçlanması hâlinde eşler, kararın kesinleşmesini izleyen bir yıl içinde başka bir mal rejimi seçmedikleri takdirde, Kanun'un yürürlük tarihinden geçerli olmak üzere yasal mal rejimini seçmiş sayılırlar. Şu kadar ki; eşler yukarıdaki fıkralarda öngörülen bir yıllık süre içinde mal rejimi sözleşmesiyle yasal mal rejiminin evlenme tarihinden geçerli olacağını kabul edebilirler. Yukarıdaki hükümler uyarınca mal birliği veya mal ortaklığı rejiminin yasal mal rejimine dönüşmesi hâlinde, Türk Kanunu Medenisinin ilgili mal rejiminin sona ermesine ilişkin hükümleri uygulanır." şeklinde bir hüküm tesisi edildiği görülmektedir. Bunun sonucu olarak eski kanunun ileriye yönelik etkisi ve yeni kanunun geçmişe dönük etkili olamayacağı hususlarının ilk kez ilgili yürürlük maddesi aracılığıyla bir bütün olarak kabul edildiği görülmektedir[54].

1.2.4. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerin Malları

1.2.4.1. Edinilmiş Mallar

4721 sayılı TMK m. 219'da edinilmiş mal ile ilgili yasal çerçeve belirlenmiştir. Söz konusu kanunu maddesinde bir malın edinilmiş mal olarak değerlendirilebilmesi için hangi özellikleri taşıması gerektiği hüküm altına alınmıştır. Buradan yola çıkarak edinilmiş malın, evlilik birliği içerisinde edinilmiş mallara katılma rejimi sürerken eşlerden birinin karşılığını vermek suretiyle edinmiş olduğu mal veya mallar olarak anlaşılması gerekmektedir. 4721 Sayılı TMK m. 219 ile bir taraftan edinilmiş malın tanımı yapılırken bir taraftan da bu edinilmiş malların "özellikle" neler olduğu m. 219/2'de şu şekilde sıralanmıştır;

"1) Çalışmasının karşılığı olan edinimler,

[54] Şıpka, 2011, s. 81.

2) Sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacı ile kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemeler,

3) Çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatlar,

4) Kişisel mallarının gelirleri,

5) Edinilmiş malların yerine geçen değerler."

Yukarıdaki kanun maddesi lafzında geçen "özellikle" ifadesinin bir kullanım amacı olduğu açıktır. Kanun koyucu, burada "özellikle" ifadesini kullanarak edinilmiş mallarla ilgili kısıtlayıcı bir açıklamadan ziyade örneklendirme yoluna gitmiştir[55].

Kanun koyucu, mal rejimi devam ederken bir emek ya da para karşılığı elde edilen malların kural olarak edinilmiş mallardan sayılacağını hüküm altına almış ancak bu durumla ilgili bazı istisnai esaslar da belirlemiştir[56]. Buna göre; sosyal güvenlik kurumlarınca bir defaya özgü yapılan ödemeler, emeklilik ikramiyesi ödemesi, iş kazasına dayalı tazminat esaslı iş gücü kaybı nedeniyle yapılan ödemeler eşlerin kişisel malları olarak değerlendirilmektedir.

Kanunu koyucu 4721 sayılı TMK ile mal tasfiyesi yapılırken boşanma halinde her iki eşin yararına hüküm kurarken ölüm halinde sağ kalan eşin yararına hükümler kurmuştur. Bu hükümlerin bir kısmı karine niteliğindedir. Örneğin; m. 222/3 hükmünden her bir eşin tüm mal varlığının edinilmiş mallardan sayılacağı ancak aksinin iddia eden tarafından ispat edilebileceği anlaşılmaktadır. Bu açıklamalara istinaden burada adi bir karineden bahsetmek gerekmektedir. TMK m. 222/3'e göre; eşlerin bütün mal varlıkları öncelikle edinilmiş mal olarak değerlendirilecek daha sonra herhangi bir malın kişisel mal varlığı değerlerinden biri olduğunu ileri süren taraf, bunu ispatlama yükümlülüğü altına girecektir[57].

[55] Gençcan, s. 212; Kılıçoğlu, Katılma Alacağı, s. 113.
[56] Özdamar/Kayış/Yağcıoğlu/Akgün, s. 53; Özuğur, s. 2; Akıntürk/Ateş, s. 158.
[57] Akıntürk/Ateş, s. 158; Acar, s. 185.

1.2.4.1.1.Çalışma Karşılığı Edinilen Mallar

Eşlerden her birinin çalışma karşılığı edinmiş olduğu malların, edinilmiş mallardan sayılacağı 4721 sayılı TMK m. 219/1'de düzenlenmiştir. Bu temel düzenleme ile edinilmiş mallara katılma rejiminde, edinilmiş malların bir emek ya da çalışma karşılığı elde edilen mallardan meydana geldiği ön plana çıkarılmıştır. İlgili kanun maddesinden emek olmaksızın elde edilmiş olan mal varlıkları üzerinde diğer eşin herhangi bir hak talebinin bulunamayacağı anlaşılmaktadır.

Eşlerden birinin emeği karşılığında elde etmiş olduğu malların edinilmiş mal sayılması, diğer eşin de bir anlamda bu duruma katkı sunduğu esasına dayanmaktadır. Öyleyse; edinilmiş mallara katılma rejiminin emek ve çalışmayı temeline aldığı, bu emek ve çalışmada diğer eşin de katkısının karşılık bulmasını amaçladığı söylenebilir[58].

Emek karşılığı kazanılan edimler ifadesinden ilk olarak, her bir eşin bir hizmet sözleşmesine dayanarak kazandığı ücret, serbest meslek gelirleri ya da bir ticari işletmeden gelen maddi değerler aklımıza gelmektedir. Bu hususta kural olarak ön plana çıkan nokta eşlerin iş gücü neticesinde bir maddi varlık elde etmesidir. Kural olarak eşlerin elde etmiş olduğu kazancın; prim, maaş, ticari gelir, ödül vb. şekilde isimlendirilmiş olması bir önem arz etmemektedir. Ayrıca burada önem arz etmeyen başkaca hususlar da; iş gücünün kime ait olduğu, emek karşılığı kazanç elde edilen kazancın kimden sağlandığı, emek sarf edilen işin hangi hükümlere tabi olduğudur. Tüm bunlarla birlikte bir eşin, diğer eşin gözetiminde, himayesi altında çalışarak gelir sağlaması da bu gelirin edinilmiş mallardan sayılmasını engellemez[59].

Eşlerin çalışma karşılığı elde ettiği gelirler, mesleki faaliyetlerle kazanılmış olabileceği gibi meslek dışı faaliyetlerle de kazanılmış olabilir[60]. Esas mesleği diş hekimliği olan bir eşin mesai dönemleri dışında müzisyenlik yaparak elde etmiş

[58] Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s.42.
[59] Sarı, s. 144; Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 256; Acar, Mal Rejimleri, s. 167-168; Dural/Öğüz/Gümüş,2005, s. 210.
[60] Gençcan, s. 213.

olduğu gelirler, bilgi yarışması ya da ödüllü yarışmadan elde edilen kazançlar da meslek dışı faaliyetlerden elde edilen mal varlıklarına örnek teşkil etmektedir[61].

Edinilmiş mallara katılma rejiminde bir diğer önemli husus da mal rejimi süresince kısmen ya da tamamen çalışmayan eşin artık değer üzerindeki hakkının ne olacağıdır. Böylesi bir durumda diğer eşin kendi emeğiyle kazandığı ya da temlikle elde ettiği hak ve alacaklar da edinilmiş mallardan sayılacağından, çalışmayan eşin artık değer üzerinde alacak hakkı doğmaktadır[62].

Kanun koyucu kişisel mallardan kazanılan gelirlerin de edinilmiş mallardan sayılacağını hüküm altına alınmıştır. Ancak burada kişisel malların değerinin artması durumunda artan değerin edinilmiş mal sayılıp sayılmayacağı konusunda nasıl bir yol izleneceği önem arz etmektedir. Evlilik birliği içerisinde kişisel malın değerinin bir çalışma ve emek neticesinde artmış olması da olasıdır. Olağan koşullarda, bir malın gösterilmesi gereken normal yönetim neticesinde değerinin artmış olması hem o malın hem de malda meydana gelen artış miktarının kişisel mal olmaya devam etmesi gerektiği gerçeğini değiştirmez. Zira bir kimseden malının olağan yönetimini bırakması, malın değerinin artmaması yönünde davranışlar sergilemesi beklenemez. Kimi zaman kişisel bir maldaki değer artışı, olağan yönetim hamleleri ile değil de olağan üstü profesyonel gayretler neticesinde ortaya çıkabilir. Böylesi bir durumda değer artışının bir çalışma ve emek karşılığında elde edilmiş olduğu esas alınmakta ve bu değer artışı edinilmiş mallardan sayılmaktadır. Burada söz konusu olan değer artışı, endüstriyel değer artışı olarak kabul edilmektedir[63].

Kimi zaman şahsi bir malın değeri, o malın sahibinin hiçbir çabası olmadan dış bir etkenle artış gösterebilmektedir. Böylesi bir durumda artış miktarı, edinilmiş mal olarak kabul edilmeyecektir zira burada malın sahibinin bir emeği ve çabası yoktur ve malın sahibi herhangi bir karşılık da vermemiştir. Bu değer artışına, konjonktürel değer artışı denilmektedir. Eşlerden birine miras yoluyla geçen bir arsanın hemen yanına bir iş merkezi kurulması neticesinde değerinin artmış olması

---

[61] Gençcan, s. 221.

[62] Karamercan, s. 38; Bkz. Y. 8.HD, T. 23.05.2013, E.2012/11340, K. 2013/7775 ve Y.8.HD, T.14.05.2015, E.2015/8148, K. 2015/11379 (www.kazanci.com ET. 22.02.2022).

[63] Zeytin, 2008, s. 105; Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 256-257.

bu duruma bir örnek teşkil etmektedir. Yine, sınai artış da bu kapsamda kabul edilmektedir[64].

Yargıtay kararlarına bakıldığında, evlilik birliğinin taraflarının gerek evlenmeden önce gerekse de evlilik birliği içerisinde karşılıklı olarak birbirlerine havale ettikleri ödünç paraları, TMK m. 219/1'e dayanarak evlilik birliğinin oluşturulması amacıyla ve evlilik sırasında emek ve çalışma karşılığı olan edinimler olarak değerlendirdiği için bunları edinilmiş mal olarak kabul etmiştir[65].

1.2.4.1.2. Sosyal Güvenlik ve Yardım Kurumlarının Ödemeleri

Sosyal güvenlik ve yardım kurum ve kuruluşlarınca bir kimseye çalışmaları karşılığında çeşitli ödemeler yapılabilmektedir. Bu ödemeler kimi zaman, sosyal güvenlik ve yardım kurum ve kuruluşlarınca oluşturulan yardım sandıkları aracılığıyla yapılmaktadır. 4721 sayılı TMK m. 219/2-b.2'de "sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacı ile kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemeler" edinilmiş mal olarak değerlendirilmiştir. Emekli Sandığı, Bağ-Kur, SSK gibi sosyal güvenlik kuruluşları tarafından bağlanan aylıklar, bankalar başta olmak üzere şirketlerin personeline yardım amacıyla kurduğu sandık ve buna benzer yollarla yapmış olduğu toplu ödemeler bu kapsamdaki edinilmiş mallar arasında gösterilebilir[66]. Ancak burada o hakkın kazanılma anı ilgili malın edinilmiş mal olarak değerlendirilmesi noktasında oldukça önem arz etmektedir. Yukarıda bahsetmiş olduğumuz sosyal güvenlik ve yardım kurumlarının ödemelerinin edinilmiş mal olarak değerlendirilmesi için bu hakkın mal rejiminin devamı sırasında kazanılmış olması gerekmektedir. Sonuç olarak, bir eşin evlilik birliği kurulmadan önce sosyal güvenlik ve yardım kurumlarının ödemelerine hak kazanmış olmasına rağmen bu ödemenin kendisine mal rejimi devam ederken yapılmış olması halinde bu ödemeler edinilmiş mallardan sayılmayacaktır[67]. Yine sosyal güvenlik ve yardım kurumlarının ödemeleri, irat şeklinde yapılıyorsa sadece mal rejiminin devam ederken yapılan yardımlar edinilmiş mallardan sayılacaktır. Ancak sosyal güvenlik ve yardım kurumlarının ödemelerinin toptan ödenmesi

[64] Acar, s. 168; Zeytin, 2008, s. 105.
[65] Y. 8.HD. T. 17.12.2009, E. 2009/2348, K. 2009/6173 (www.kazanci.com ErişimTarihi 22.02.2022)
[66] Dural/ Öğüz / Gümüş,2005, s.208.
[67] Sarı, s.149.

halinde bu ödemenin tamamının değil mal rejiminin devam ettiği süreye denk gelen kısmının edinilmiş mal olarak değerlendirilmesi ilke olarak kabul görmektedir[68]. Bu toptan ödemelerin ne kadarının mal rejimi içerisine denk gelip edinilmiş mal sayılacağı hesaplanırken TMK m. 228/2 hükümleri esas alınır.

Sosyal güvenlik ve yardım kurumlarının ödemelerinin amaçları arasında, desteğe ihtiyacı olan kimselerin sosyal yaşam içerisinde yer edinebilmeleri amacı ilk sırada gelmektedir. Bu da söz konusu ödemenin yardım etme amacıyla yapıldığını ortaya koymaktadır. Bu açıklamalarımızdan anlaşılıyor ki; edinilmiş mal ile ilgili öngörülen ve TMK m. 219'da kendisine yer bulan "karşılığını vererek elde etmiş olma" kavramı sosyal güvenlik ve yardım kurumlarının ödemelerinde mevcut değildir. Kanun koyucu sosyal güvenlik ve yardım kurumlarının ödemelerinin karşılıksız olarak elde edilmiş olmalarına rağmen kişisel mallardan sayılması yoluna gitmeyip bu noktada bir istisna yaratarak sosyal güvenlik ve yardım kurumlarının ödemelerini edinilmiş mallardan saymıştır. Halbuki bir malın edinilmiş mal olarak değerlendirilmesi için "karşılığını vererek elde edilmiş olma ilkesi" diğer bir ifade ile "ikame ilkesi" geçerli sayılmaktadır. İkame ilkesine göre; edinilmiş olan bir mal varlığı, iktisadi karşılığının gelmiş olduğu yerin niteliği neyse o niteliğe sahip olacaktır TMK m. 219/2-b.2 burada bu ilkeye tamamıyla bir istisna oluşturmaktadır. Kanun koyucu burada sosyal güvenlik ve yardım kurumlarına ödenen primlerin mal varlığı gruplarından hangisi içerisinden ödendiğini dikkate almamaktadır. Prim ödemelerinin edinilmiş mallardan yapılmış olması durumunda bile kişisel malların, edinilmiş mallardan herhangi bir denkleştirme alacağı bulunmamaktadır. Hatta prim ödemeleri edinilmiş mal olarak değerlendirilse bile, edinilmiş mallara katılma rejimi başlamadan önce ödenen primler için de kişisel malların denkleştirme alacağı bulunmamaktadır[69].

TMK m. 219/2-b.2'de sosyal güvenlik kurumları tarafından kişinin isteğine bağlı sigorta yapmış olmasına istinaden yapılan ödemeler ile birlikte bireysel emeklilik ya da özel emeklilik kapsamında yapılan ödemelerin edinilmiş mallardan sayılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Bu hususta pirim ödemelerinin edinilmiş

[68] Sarı, s.150.
[69] Acar, s. 170; Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 258,; Zeytin, 2008, s. 108; Sarı, s. 152.

mallardan mı yoksa kişisel mallardan mı yapıldığına bakılması gerekir. Burada ikame kuralı kapsamında primlerin hangi mal gurubundan karşılandığı belirlenip eşlere yapılan ödemelerin edinilmiş ya da kişisel mal guruplarından hangisine gireceği belirlenir. Ayrıca burada bir hususa daha dikkat çekmek gerekmektedir. Bu kapsamdaki ödemeler; mal rejiminin tasfiyesi sırasında hali hazırda ödemeyi almaya devam eden tarafın malvarlığı içerisinde mevcutsa, edinilmiş mal varlıklarından sayılacak ve mal tasfiyesinde hesaba katılacakken bu kapsamdaki ödemelerin tüketilmiş olması halinde ise bu edinimler, kural olarak mal tasfiyesinde hesaba katılmayacaktır[70].

1.2.4.1.3. Çalışma Gücünün Kaybı Nedeniyle Ödenen Tazminatlar

4721 sayılı TMK m. 219/2-b.3 ile birlikte herhangi bir sebeple kişide iş gücü kaybı oluşmasına bağlı olarak o kişiye yapılan ödemelerin edinilmiş mallardan sayılacağı hüküm altına alınmıştır. Bu hükmün kapsamına ilk olarak TBK m. 49 çerçevesinde haksız fiile bağlı olarak bir kimsede oluşan iş gücü kaybına ilişkin tazminat ödemeleri girmektedir. Ayrıca belirtmek gerekir ki haksız fiil neticesinde kişide oluşan iş gücü kaybının yanı sıra kişiye uygulanan tedavi ve bakım giderleri ile birlikte kişinin ekonomik geleceğinin sarsılması neticesinde kişiye ödenen tazminatlar da bu hükmün sınırları içerisindedir. Bununla birlikte bu hüküm yalnız bir haksız fiil neticesinde meydana gelen iş gücü kaybına ilişkin tazminatı kapsamakla kalmayıp; sözleşmeye aykırılık oluşturan bir davranış neticesinde kişide ortaya çıkan iş gücü kaybına ilişkin tazminatları da kapsamaktadır[71]. Bir kimsenin; iş kazası ya da herhangi bir meslek hastalığı nedeniyle iş gücünü kısmen ya da tamamen kaybetmesi halinde, işverenin kusurlu olduğu ve almakla yükümlü olduğu tedbirleri almadığına dayanarak işverenden talep edeceği iş gücü kaybına ilişkin tazminat da edinilmiş mallardan sayılacaktır[72].

TMK m. 219/2'de TBK m. 54'teki düzenlemeler doğrultusunda iş gücü kaybı, ekonomik geleceği sarsılması, gelirden yoksun kalma gibi nedenlerle ödenen tazminatlar çalışma gücünün kaybedilmesi neticesinde ödenen tazminatlar arasında

[70] Gençcan,, s. 225; Şıpka,2011, s. 99; Zeytin, 2008, s. 108; Gümüş, s. 259.
[71] Sarı, s. 156; Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 260
[72] Zeytin, 2008, s. 112; Sarı, s. 155

sayılmıştır[73]. Bir kimsenin hukuka aykırı bir şekilde tutuklanması, haksız bir ihtiyati tedbir dayanak gösterilerek ticari faaliyetlerinin sekteye uğratılması, mesleği şoförlük olan bir kimsenin otomobilinin çalınması nedeniyle çalışamaması gibi durumlar haksız fiilden kaynaklı gelirden yoksun kalma neticesinde ödenen tazminatlara örnek olarak gösterilebilir[74].

Bir tazminatın tamamen kişisel mal olarak değerlendirilmesi için kişide meydana gelen iş gücünü kaybettiren olayın, mal rejimi yani evlilik birliği başlamadan önce gerçekleşmiş ve yine mal rejimi başlamadan önce sona ermiş olması gerekmektedir[75]. Başka bir ifade ile, iş gücü kaybına neden olan olayın mal rejimi başlamadan önce gerçekleşip mal rejiminin devamı sırasında da etkisini göstermeye devam etmesi halinde, mal rejiminin yani evlilik birliğinin devam ettiği süre içerisinde elde edilecek kısmı, tazminatın irat ya da toptan ödenmesine göre edinilmiş mal olarak değerlendirilir[76].

1.2.4.1.4. Kişisel Malların Gelirleri

Kişisel mallardan elde edilen gelirler, edinilmiş mallardan sayılmaktadır[77]. Bu düzenleme TMK m.219/2-b.4'te kendisine yer bulmuştur. Söz konusu hükümler, eşya hukuku hükümlerine tabi olan bir eşyanın malikinin onun ürünlerinin de maliki olacağı yönündeki ilkeye istisnai bir durum oluşturmaktadır. Kanun koyucuyu böylesi bir istisnai düzenlemeye iten durum, bir eşin şahsi mallarından gelir elde etmek için katkı sunması halinde diğer eşin de aynı oranda edinilmiş mallara katkı sağlayacağı düşüncesidir[78]. Evlilik birliğinin tarafları TMK m. 221/2 kapsamında kişisel mallarına ait gelirlerin edinilmiş mallar arasında sayılmamasını kendi aralarında bir anlaşma yaparak kararlaştırma hakkına sahiptir. Ancak evlilik

[73] Öztan, s. 444.
[74] Zeytin,2008, s. 110.
[75] Sarı, s. 157.
[76] Sarı, s. 157.
[77] Y.2.HD, T. 09.06.2008, E.2007/10436, K. 2008/8191 sayılı kararına göre; "Davalı adına kayıtlı olan ticarethane, taraflar arasında mal ayrılığının geçerli olduğu dönemde alınmış olup, bu ticari işletme edinilmiş mallara katılma rejiminde davalının kişisel malıdır. Bu işletmenin 1.1.2002'den sonraki geliri ise edinilmiş maldır." (www.kazanci.com , ET. 06.03.2022); Sarı, s. 158.
[78] Gençcan, s. 234.

birliğinin tarafları, edinilmiş mallara ait gelirlerin kişisel mal olarak değerlendirilmesini kararlaştıramamaktadır[79].

Kişisel mal gelirlerini doğal ürünler ve hukuki ürünler olarak sınıflandırmak mümkündür. Bu doğrultuda tarım ve hayvancılık kazanılan ürünler birer doğal ürün örneği teşkil ederken; bir taşınır veya taşınmazdan gelen kira geliri, bir sermayeden edinilen faiz geliri, bir şirket bünyesindeki hisselerden gelen kâr payı gelirleri, bir fikri veya sınai haktan edinilmiş gelirler, çeşitli iktisadi yatırım yöntemleriyle elde edilen kazançlar ise hukuki ürünlere örnek teşkil etmektedir.

Eşlerden birine miras intikali ile yoluyla geçmiş olan bir taşınmazdan elde edilecek olan kira bedeli de hukuki ürünler arasında sayılmaktadır. Bununla birlikte, fikri ürünlere ait gelirler de hukuki ürün olarak kişisel mal gelirlerine örnek teşkil etmektedir[80].

Bir ortaklığın sona ermesi neticesinde edinilen tasfiye payı kişisel mallardan elde edilen bir gelir olarak nitelendirilmemektedir. Buradan elde edilen gelir, payın yerine geçen ikame değer özelliğine sahiptir. Bundan ötürü de tasfiye payı; bir edinilmiş mal niteliğinde değil, kişisel mal niteliğindedir[81].

Bir kişisel mala ait gelirin ancak mal rejimi sürmekte iken ortaya çıkması şartıyla edinilmiş mallardan sayılacağını belirtmek gerekmektedir. Ayrıca, kişisel maldan elde edilen gelirin tahsil edildiği tarih hiçbir önem arz etmemektedir. Örneğin eşlerden birine ait bir taşınmaza ilişkin kira alacağının mal rejimi devam ederken doğmuş olması yeterlidir. Bu kira alacağına ilişkin tahsilatın ise mal rejimi devam ederken yapılıp yapılmadığının bir önemi bulunmamaktadır[82].

Yukarıda da belirttiğimiz gibi kişisel mallar aracılığıyla kazanılan gelirler ilişkin alacak hakkının edinilmiş mal varlıklarından sayılması için kural bu hakkın mal rejimi içerisinde doğmuş olması gerekmektedir. Yine kişisel mallara ait gelirlere ilişkin hesaplama yapılırken esas alınacak değer bu hakların net miktarlarıdır. Örneğin; kişisel mallardan elde edilen gelirlerin tahsil edilmesi amacıyla yapılan

[79] Öztan, s. 446; Sarı, s. 164.
[80] Sarı, s. 162.
[81] Sarı, s. 160-162; Zeytin, 2008, s. 115-117.
[82] Sarı, s. 163.

harcamalar, vergiler ve amortismanlar, ayrıca bu gelirin parasal karşılığında enflasyon nedeniyle oluşan azalmalar da hesaba katılmalıdır[83]. Kişisel mallara ait gelirlerin tahsili esnasında yapılan giderlerin elde edilen gelirden düşülmesinin yanı sıra yapılan giderler miktarınca kişisel mala sahip olan eşin lehine bir denkleştirme işleminin yapılması mümkündür. Ancak kişisel mal gelirlerinin tahsiline ilişkin harcamaların edinilmiş mallardan yapılması halinde bu hususta başkaca bir işlemin yapılmasına gerek yoktur. Zira zaten böylesi bir durumda edinilmiş mallarda bir azalma olmuş olacaktır. Yapılan harcamaların kişisel mallardan yapılmış olması halinde ise yukarı da belirttiğimiz gibi kişisel malın sahibi lehine bir denkleştirme işlemi yapılacaktır.

1.2.4.1.5. Edinilmiş Malların Yerine Geçen Değerler

4721 sayılı TMK. m. 219/2-b.5'te edinilmiş malların yerine geçen değerlerin de edinilmiş mal olarak değerlendirileceği hüküm altına alınmıştır. Bu hükümde emredici bir düzenleme oluşturulmuş olup evlilik birliğinin tarafları bu hükmün tersi yönünde bir anlaşma yapamayacaklardır.

Kimi zaman edinilmiş mallar içerisinde yer alan bir malın başka bir malla ikame edilmesi, malın cinsinin değişmesi, malın ait olduğu mal grubundan çıkması gibi durumlarla karşı karşıya kalmak mümkündür. Böylesi bir durumda edinilmiş malların yerine geçen mallardan bahsetmek söz konusu olacaktır. Diğer bir ifade ile edinilmiş bir malın başka bir malla ikame edilmesi halinde o malın yerine geçen yeni mal da edinilmiş mal olarak değerlendirilecektir[84]. Bu düzenlemedeki amaç, edinilmiş malların toplamında bir değer kaybının yaşanmaması olarak karşımıza çıkmaktadır[85]. Örnek olarak, evlilik birliğinin taraflarının edinilmiş mal rejimi devam ederken ortaklığın gelirleriyle almış oldukları bir arsa niteliğindeki taşınmazın, ileriki bir dönemde bir sözleşmeye konu olup arsa payı karşılığında bir taşınmaza dönüşmesi halinde, bu taşınmaz da edinilmiş mallar içerisinde yer alacaktır[86].

---

[83] Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 44; Acar, s. 180; Şıpka, 2011, s. 102; Sarı s. 164.

[84] Özer Deniz, s. 51; Zeytin,2008, s. 86; Gençcan, s. 235; Günarslan, s. 47.

[85] Sarı, s. 165; Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 263; Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 42; Kılıçoğlu, Yenilikler, s. 237.

[86] Yargıtay 8. HD E. 2012/11057 K. 2013/7419 T. 20.5.2013 „Dava konusu taşınmaz, 08.06.2004 tarihinde satın alındığından edinilmiş mal olduğunun kabulü gerekir. Dava konusu taşınmazın, 2005- 2007 tarihleri arasında üzerinde 5 katlı bina yapılmıştır. Edinilmiş malların yerine geçen

Eşlerin edinilmiş malları içerisinde bulunan bir malın yerine geçen mallara başka örneklerde vermek mümkündür. Örneğin; edinilmiş bir malın bağışlama sözleşmesiyle ya da tüketim amaçlı elden çıkarılması durumları ayrık tutulmak üzere, elden çıkarılan edinilmiş mal varlığının ve onun yerine geçen mal varlığının özelliklerine ve değerine bakılmadan elden çıkarılan edinilmiş malın yerine geçen malın da kural olarak edinilmiş mal olarak değerlendirileceğini, ayrıca edinilmiş bir mala ilişkin kamulaştırma bedeli, edinilmiş bir mala karşı gerçekleştirilen haksız fiillerden kaynaklanan tazminatlar ile edinilmiş bir malda meydana gelen bir hasara ilişkin sigorta poliçesine dayalı tazminatların da edinilmiş mallardan sayılacağını söylemek gerekmektedir[87]. Tüm bunlarla birlikte, kat karşılığı inşaat sözleşmesine konu olan ve edinilmiş mallar içerisinde yer alan bir arsanın karşılığında sözleşme gereği elde edilen taşınmazlar da edinilmiş mallardan sayılacaktır[88].

1.2.4.2. Kişisel Mallar

Kanun koyucu sınırlı sayım yoluyla TMK m. 220'de kişisel malların neler olduklarını hüküm altına almıştır. İlgili kanun maddesinin hükmünün,

"Aşağıda sayılanlar, kanun gereğince kişisel maldır:

1. Eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya,

2. Mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan veya bir eşin sonradan miras yoluyla ya da herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri,

3. Manevî tazminat alacakları,

4. Kişisel mallar yerine geçen değerler"

---

değerler edinilmiş mal niteliğindedir. Bu durum karşısında taşınmazdan kaynaklanan alacak, katılma alacağı niteliğinde bulunduğu halde, Mahkemece, değer artış payı alacağı olarak nitelendirilmesi maddi hatadır çünkü alacağın katılma alacağı olduğu konusunda bir duraksama söz konusu değildir."
(www.kazanci.com Erişim Tarihi 17.09.2022)

[87] Zeytin, 2008 , s. 118; Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 263.

[88] Şıpka, 2011, s. 103

Şeklinde olduğu görülmektedir. Kısacası kanunu koyucu edinilmiş malların tanımın verirken kişisel mallarla ilgili böyle yol izlememiş, doğrudan sınırlı sayıda sayma yoluna gitmiştir.

TMK'da edinilmiş mallarla ilgili düzenlemeler örnekleyici iken kişisel mallarla ilgili düzenlemelerin sınırlayıcı olduğu görülmektedir[89]. Kanuni düzenlemeye bakıldığında kişisel malların, kanundan kaynaklı kişisel mallar ve sözleşmeden kaynaklı kişisel mallar olacak şekilde iki farklı gruba ayrıldığı görülmektedir. Bunu sağlayan, kanunun evlilik birliğinin taraflarına sunmuş olduğu bazı malların kişisel mal olarak değerlendirileceğine ilişkin sözleşme yapabilme hakkıdır.

TMK m. 220 kapsamında kişisel kullanıma yarayan eşyalara; her bir eşin giyecekleri, spor ekipmanları, kamera, kaset, vcd, band, cd ve fotoğraf makinası gibi mallar, evlilik birliğinin başlaması anında eşlerden birine ait bulunan eşyalara; evlilik birliği kurulmadan önce almış oldukları otomobil, bir eşin karşılıksız kazanma veya miras yoluyla sonradan sahip olduğu malvarlığı değerine; miras yoluyla intikal eden ev ve spor toto ve lotodan kazanılan ikramiyeler[90], manevi tazminat alacaklarına; 5846 sayılı FSEK[91] m.70/1 ve TBK m.56, 58, haksız rekabete ilişkin TTK[92] m.56 kaynaklı talepler; kişisel malların yerine geçen değere; eşlerden birinin babası tarafından kendisine bağışlanan para ile arsa alması örnek gösterilebilir[93].

Eşlerden birine sosyal güvenlik kuruluşları ve yardım kurumları tarafından ya da iş gücü kaybından ötürü toplu bir şekilde ödenen tazminatların hak sahibi olan eşin hayatının kalanını karşılamak amacıyla kullanacağı miktarı TMK m.228/2 gereğince kişisel mallar arasında sayılmaktadır[94]. TMK m. 219'a göre; iş gücü kaybı nedeniyle ödenen tazminatlar her ne kadar edinilmiş mallardan sayılsa da söz konusu

---

[89] Sarı, s.167-168.

[90] Acabey, çarkıfelek yarışmasında elde edilen paranın kişisel mal olduğunu düşünmektedir. Bkz. Acabey, M.Beşir: "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Bazı Konular Hakkında Düşünceler", **İzmir Barosu Dergisi**, Nisan 2009, s. 174; Aksi görüşteki Gençcan'a göre ise çarkıfelek yarışmasında sorulan atasözü veya deyimi bildiğiniz takdirde ödül kazandığınız için kazanılan para, edinilmiş maldır. Bkz. Gençcan, s. 256.

[91] 13.12.1951 tarih ve 7981 sayılı Resmi Gazete

[92] 14.02.2011 tarih ve 27846 sayılı Resmi Gazete

[93] Kılıçoğlu, Katılma Alacağı, s. 132; Özer Deniz, s. 53; Sarı, s. 172; Gençcan, s. 241; Dural/Öğüz/Gümüş,2005, s. 210.

[94] Yetik, s. 115; Özer Deniz, s. 57; Günarslan, s. 46

tazminat miktarının yarsının diğer eşe verilmesi esas hak sahibi eş açısından maddi anlamda zorlukların ortaya çıkmasına neden olabilecektir. Böylesi bir durumun varlığının hakkaniyet ilkesine aykırılık teşkil edecek olmasından bahisle kanunu koyucu burada tazminatın paylaştırılmasında farklı bir usulün benimseneceğini ve katılma alacağı hakkı sahibi olan eşe tazminat miktarının yarısının verilmeyeceğini hüküm altına almıştır[95]. Zira 4721 sayılı TMK m. 228/2 hükmü; "Eşlerden birine sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumlarınca yapılmış olan toptan ödemeler veya iş gücünün kaybı dolayısıyla ödenmiş olan tazminat, toptan ödeme veya tazminat yerine ilgili sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumunca uygulanan usule göre ömür boyunca irat bağlanmış olsaydı, mal rejiminin sona erdiği tarihte bundan sonraki döneme ait iradın peşin sermayeye çevrilmiş değeri ne olacak idiyse, tasfiyede o miktarda kişisel mal olarak hesaba katılır." şeklindedir. Buradaki hesaplama, PMF 8 tablosuna göre yapılacaktır. PMF 8 tablosuna göre tazminat hakkı sahibi eşin boşanma esnasındaki yaşına göz önüne alınarak kaç yıl daha yaşayabileceği yönünde bir varsayımsal hesaplama yapılacaktır[96]. Daha sonra varsayımsal yaşam süresi tespit edilen eşin bu yaşam süresini karşılamaya yetecek olan tazminat miktarı hesaplanacak ve hesaplama sonucu elde edilen bu miktar tazminat hakkı sahibi olan eşin kişisel malı sayılacaktır. Ayrıca belirtmek gerekir ki; tazminat hakkı sahibi olan eşin öteki eşle beraber yaşadığı zaman dilimine tekabül eden miktar, edinilmiş mallardan sayılacaktır[97].

Kanun koyucu kişisel malların neler olduğunu sınırlı sayım yoluyla belirtmiş ise de eşler arasında yapılacak olan bir mal rejimi sözleşmesiyle kişisel malvarlıkları genişletilebilir[98]. TMK m.221'de "Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle, bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan edinilmiş mallara dâhil olması

[95] Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 49; Özuğur, s. 45-46; Özer Deniz, s. 57; Karamercan, s. 51.

[96] Population masculin et feminin

[97] Yargıtay 8. HD. E. 2013/819 K. 2013/10821 T. 10.7.2013 „Dava konusu taşınmazın alımına Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı memur olarak çalışırken emekli olan davacının ikramiyesinin de katıldığı belirlendiğine göre emeklilik tarihi itibariyle, emekli ikramiyesi edinilmiş mallardan ise de, ödenen ikramiyenin ömür boyu irat şeklinde bağlanmış olması halinde mal rejiminin sona erdiği tarihte bundan sonraki döneme ait iradın peşin sermayeye çevrilmiş değerinin hesaplanması ve emekli ikramiyesinin şahsın kalan yaşam süresi bakımından PMF tablosuyla birlikte hesaplanacak kısmının davacının kişisel malı olduğunun kabulü ile hesaplamada düşürülmesi gerekir" (www.kazanci.com Erişim Tarihi 17.09.2022); Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 49; Kılıçoğlu, Yenilikler, s. 250.

[98] Şıpka, 2011, s. 104-105; Özer Deniz, s. 58; Günarslan, s. 47; Özuğur, s. 47; Karakimseli, s. 16; Akıntürk/Ateş, s. 159; Dural/Öğüz/Gümüş, 2005, s. 212.

gereken malvarlığı değerlerinin kişisel mal sayılacağını kabul edebilirler. Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mallara dâhil olmayacağını da kararlaştırabilirler." şeklinde bir hüküm mevcuttur. Söz konusu kanun maddesinin sadece lafzı dikkate alındığında eşler, mesleki faaliyetlerinden elde etmiş oldukları tüm kazançlarının kişisel mal varlığı olarak değerlendirilmesi yönünde mal rejimi sözleşmesi yapabileceklerdir. Ancak kanun koyucunun elde etmeyi amaçladığı sonuç böylesi bir sonuç değildir. Kanun koyucu bu kanun hükmü ile eşlerin mal rejimi sözleşmesi yaparak işletmenin faaliyeti ve mesleğin icrasından kazanılan edinilmiş mal varlığı niteliği taşıyan gelirleri değil eşlerin işletmenin faaliyeti veya bir mesleğin icra edilmesi amacıyla tahsis etmiş oldukları edinilmiş mallardan sayılan mal varlığı değerlerinin kişisel mal varlığı değerlerinden sayılabileceğini kast etmiştir[99].

Eşler, TMK m. 225'te hüküm altına alınmış olan mal rejiminin sona erme sebeplerinin gerçekleşmesini ya da mal rejimi tasfiyesinin yapılmasını beklemeye gerek duymadan mal rejimi başlangıcında kendi mülkiyetlerinde bulunan mallar kişisel malları olduğundan bu malları, her zaman diğer eşten talep etme hakkına sahiptir[100]. Bu hususa ilişkin ihtilaf oluşması halinde açılacak olan davalarda aile mahkemesi görevlidir[101].

Doktrindeki bazı görüşlere göre şans oyunları neticesinde kazanılan paranın kişisel mal olduğu öne sürülürken kimi görüşe göre de bu paralar edinilmiş mallardan sayılmalıdır. Bir görüşe göre, eşler şans oyunlarından para kazanırken herhangi bir emek sarf etmeden kazanç elde ettikleri için bu tip kazançların kişisel mal olarak değerlendirilmesi gerekmektedir[102] . Bu tip kazançlarda bir bilgi, yetenek ve beceriden ziyade şans faktörü ön plandadır. Kaldı ki; iddia ve at yarışı gibi şans

[99] Dural/Öğüz/Gümüş,2005, s. 211-212; Oy/Oy, s. 59.

[100] Y.2.HD, T.30.01.2006, E.2005/16299, K.2006/467 sayılı kararına göre; "Davacının ziynet eşyasına yönelik isteği "kişisel malın" (TMK m. 220) iadesine yöneliktir. Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi (TMK m. 218-241) eşlerden her birinin diğer eşte kaldığını veya diğer eş tarafından kullanıldığını ileri sürdüğü kişisel malının aynen iadesini veya bedelinin iadesini isteme hakkını engellemez. Eşler, kişisel mallarıyla ilgili isteklerini rejim sona ermeden, tasfiye söz konusu olmadan da ileri sürebilirler. Bu nedenle; davacının ziynet eşyasına yönelik isteğinin esasının incelenip olumlu olumsuz bir karar verilmesi gerekirken, yazılı olduğu şekilde usulden reddedilmesi yasaya aykırıdır." (www.kazancı.com ET. 18.03.2022); Sarı, s. 168.

[101] Gençcan, s. 239.

[102] Gençcan, s. 254; Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 46; Kılıçoğlu, Yenilikler, s. 241; Yetik, s. 115.

oyunlarında bazı ön bilgi ve analiz becerilerine ihtiyaç duyulmasına rağmen şans unsuru daha ön planda olduğundan, bu tip şans oyunlarından elde edilen kazançlar dahi kişisel mal olarak değerlendirilmelidir[103]. Şans oyunlarının oynanması için harcanan bedel ile şans oyunlarından elde edilen bedel arasında son derece ciddi bir miktar farkı olsa bile buradaki kazanımın karşılıksız bir kazanım olmayacağı yönünde doktrinde görüşler mevcuttur. Dolayısıyla bu görüşe göre; eşlerin edinilmiş mallardan harcamak suretiyle katılmış oldukları süper loto, milli piyango, at yarışı, iddia gibi şans oyunlarından kazanılan para edinilmiş mallardan sayılmalıdır[104]. Yargıtay kararları incelendiğinde yüksek mahkemenin, ilgili şans oyunun oynamak amacıyla harcanan paranın hangi mal grubundan karşılandığına bakıp ona göre bir değerlendirme yaptığı görülmektedir[105]. Buna göre; ilgili şans oyununu oynamak için harcanan paranın kişisel mallardan karşılanması halinde o şans oyunundan kazanılan para da kişisel mallardan sayılacak; ilgili şans oyununu oynamak için harcanan paranın edinilmiş mallardan karşılanması halinde o şans oyunundan kazanılan para da edinilmiş mallardan sayılacaktır.

1.2.4.2.1.Eşlerden Birinin Yalnız Kişisel Kullanımına Yarayan Eşya

4721 sayılı TMK. m. 220/1'de; "Eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya kişisel maldır." şeklinde bir hüküm düzenlenmiştir. Bu kanun maddesine göre, kişisel malların konusu sadece eşyalardan oluştuğundan, konusu eşyalardan oluşmayan hakların TMK. m. 220/1'den yola çıkılarak kişisel mal olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Kaldı ki eşya kavramı da burada çok genel bir kavram olmakla birlikte buradan sadece kullanım yoluyla yararlanılmanın amaçlandığı eşyaların kişisel mal olarak değerlendirileceği anlaşılmalıdır. Dolayısıyla kullanıma elverişli olmayan eşyalar da bu kanun hükmünün kapsamı içerisine girmeyecektir[106]. Eşlerin giyecekleri, makyaj malzemeleri, spor ekipmanları, bedensel engeli bulunan kişinin ortopedik eşyası, cep telefonları, kaset, band, VCD, CD gibi kişisel eşyaları, kamera, fotoğraf makinesi vb. eşyalar kişisel

[103] Gençcan, s. 254.
[104] Sarı, s. 142.
[105] Y. 2.HD. T. 18.04.2005, E.2005/3039, K.2005/6149 „Şans oyunlarında oyun bedeli edinilmiş mallardan kullanılmış ise getirisi de edinilmiş mal sayılır. Eşlerden birinin rızası olmadan paylı mülkiyet konusu maldaki payı üzerinde tasarrufta bulunamaz." (www.kazancı.com Erişim Tarihi 18.03.2022)
[106] Zeytin, 2008, s. 170.

kullanıma yarayan eşyalara örnek olarak gösterilebilir[107]. Ayrıca bir taşınmazın da özelliği bakımından yalnızca eşlerden birinin kişisel kullanımına ayrılmış olması halinde kişisel mallardan sayılabileceğini söylemek gerekir. Örneğin; yalnızca dağcılık hobisine sahip olan eşin dağcılıkla ilgili antrenman yapabilmesi için inşa edilmiş, ihtivasında yalnızca tırmanma duvarı bulunduran depo niteliğindeki bir taşınmazın başkaca bir amaçla kullanması olanağının bulunmaması halinde bu taşınmaz kişisel mallardan sayılabilecektir[108].

Eşlerden birinin kişisel kullanım amacına özgülenmiş bir eşyayı elde etmek için gereken bedeli edinilmiş mallardan karşılamış olmasına rağmen, bu eşyanın TMK m. 219/2-b.5 kapsamında edinilmiş mal varlığı yerine geçmesinden bahisle edinilmiş mal grubundan sayılamayacağı, böylesi bir durumda bu eşyanın kişisel mal grubundan sayılacağı yönünde bir istisnai düzenleme söz konusudur. Ancak, eşlerden biri bu kişisel kullanım amaçlı eşyayı almak amacıyla standart bir ailenin gelirinin oldukça üzerinde bir bedel ödemiş ise; mal rejiminin tasfiyesine geçilmesi aşamasında TMK m. 230 doğrultusunda bir denkleştirme işleminin yapılması zorunluluğu söz konusu olabilir[109].

1.2.4.2.2.Mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan veya bir eşin sonradan miras yoluyla ya da herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri

Eşlerden her birinin edinilmiş mallara katılma rejimi başlamadan evvel sahip oldukları tüm mal varlıklarının kişisel mallardan sayılacağı 4721 sayılı TMK m. 220/2 kapsamında hüküm altına alınmıştır. Buna göre; taraflar arasında evlilik birliğinin başladığı zaman dilimi itibariyle eşlerden her birinin sahip olduğu tüm mallar ve haklar o eşin kişisel mal varlığı olarak değerlendirilmektedir. Ayni haklar, fikri haklar, alacak hakları, maddi değeri olan yenilik doğuran haklar da bu haklara dahildir. Burada, evlilik birliği kurulmadan önce her bir eşin mal varlığı içerisinde yer alan alacak haklarının, edinilmiş mallara katılma rejiminin başlangıcından sonraki bir tarihte ifa edilmesinin hiçbir önemi yoktur. Böylesi bir durumda dahi bu haklar kişisel mallardan sayılacaktır. Buna paralel olarak edinilmiş mallara katılma

[107] Kılıçoğlu, Katılma Alacağı , s. 132.
[108] Zeytin, 2008, s. 125; Gençcan, s. 239-240.
[109] Şıpka,2011, s. 106-107; Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 267

rejimi başlamadan önce kazanılmış olan maddi değere sahip yenilik doğurucu hakların edinilmiş mallara katılma rejimi başladıktan sonra ifa edilmesi durumunda da bu haklar kişisel mallardan sayılacaktır[110].

Mal rejimi başlamadan önce eşlerden her birinin elde etmiş olduğu malların, karşılık verilerek ya da karşılıksız olarak edinilmiş olmasının bir önemi olmaksızın kural olarak kişisel mal olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Ancak bu mal varlıkları evlilik birliği kurulmadan önce edinilmiş olmalarına rağmen bu malların karşılıklarının ödenmesi evlilik birliği içerisinde yapılmış olabilir. Böylesi bir durumda evlilik birliği içerisinde yapılan ödemeler tasfiye esnasında katılma alacağı olan eş lehine bir alacak hakkı oluşturabilecektir. Kimi zaman evlilik birliği kurulmadan önce eşlerden biri tarafından edinilmiş olan bir malın ödemelerinin diğer eşin evlilik birliği kurulmadan önce sunduğu katkılarla gerçekleşmesi olasıdır. Bu durumda diğer eş, ödemeler noktasında sunmuş olduğu katkı miktarını genel hükümlere göre isteme hakkına sahiptir. Dolayısıyla diğer eşin bu taleplerine yönelik açacağı davada aile mahkemeleri değil asliye hukuk mahkemeleri görevlidir[111].

Eşlerden birinin evlilik birliği devam ederken miras yoluyla elde etmiş olduğu mallar da bu malların kazanılmasında bir maddi karşılık ödeme ya da emek sarf etme söz konusu olmadığından kişisel mallardan sayılacaktır[112]. Yargıtay bir kararında, eşlerden birinin kendisine miras yoluyla intikal eden taşınmaz üzerindeki haklarını devrederek elde etmiş olduğu taşınmazın da o eşin kişisel malı olarak değerlendirilmesi gerektiği yönünde bir sonuca varmıştır[113].

Bir malın miras yoluyla intikalinin gerçekleşmesi işleminin gerçekleşmesini sağlayan mirasçılığın yasal ya da iradi mirasçılık olması söz konusudur. Miras yoluyla elde edilmiş olan bir malın kişisel mal olarak değerlendirilmesi noktasında mal varlığının intikalini sağlayan mirasçılığın hangi tür mirasçılık olduğu bir önem arz etmemektedir. Ayrıca kimi durumlarda eşlerden biri, ivazlı bir miras sözleşmesi kapsamında miras yoluyla mal varlığı kazanabilir. Böylesi bir durumda eşlerden biri

[110] Sarı, s. 174.
[111] Sarı, s. 174.
[112] Yetik, s. 115; Gençcan, s. 127; Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 47; Kılıçoğlu, Yenilikler, s. 245, s. 121; Sarı, s. 174.
[113] Y. 2.HD T. 05.04.2005, E.2005/3636, K.2005/5455 (www.kazanci.com ET. 18.03.2022)

her ne kadar miras yoluyla bir mal kazanmış olsa da bu kazanım bir ivaza bağlanmıştır. Dolayısıyla ivazın hangi mal varlığı gurubundan karşılandığı kazanılan malın da hangi mal grubuna dahil olacağı yönünden büyük bir önem arz etmektedir. İvazın kişisel mallardan karşılanmış olması halinde miras yoluyla kazanılan mal kişisel mallardan sayılacakken, ivazın edinilmiş mallardan karşılanmış olması halinde miras yoluyla kazanılan mal edinilmiş mallardan sayılacaktır[114]. Tüm bunlarla birlikte kimi zaman miras yoluyla bir malın kazanımında mirasçı eş yönünden bir mükellefiyet öngörülmüş olabilir. Ancak böylesi bir durumda mirasın bir karşılık neticesinde elde edildiği sonucu ortaya çıkmayacaktır. Bu öngörülen mükellefiyet maddi bir özelliğe sahip olup bu miktarın edinilmiş mallardan karşılanmış olması halinde, diğer eş lehine edinilmiş mallar yönünden bir denkleştirme işlemi ortaya çıkacaktır[115].

1.2.4.2.3.Manevi Tazminat Alacakları

Manevi tazminat alacakları 4721 sayılı TMK m. 220'de kişisel mallar arasında gösterilmiştir. Kanun koyucunun manevi tazminat alacaklarını kişisel mallardan saymasının en büyük nedeni; manevi tazminat ödemesinin, manevi tazminata neden olan olaya maruz kalan kişinin bu olay neticesinde uğramış olduğu kişisel zararları karşılamayı amaçlamasıdır[116]. Manevi tazminat alacaklarının kişisel mallar grubunda değerlendirilmesi için tazminatın kaynağının ne olduğu önem arz etmemektedir. Bir eşin manevi tazminat alacağı, bir mahkeme ilamına dayanmış olabileceği gibi manevi tazminat ödemesine neden olan olayda zarara sebebiyet veren tarafla yapılmış olan bir sulh anlaşmasına da dayanmış olabilir[117].

1.2.4.2.4. Kişisel Malların Yerine Geçen Değerler

Kişisel mal yerine geçen değerler 4721 sayılı TMK m. 220'de kişisel mallar arasında gösterilmiştir. Her iki malın da aynı özelliklere sahip olması ya da aynı amaca hizmet etmesi gibi koşullar göz önüne alınmaksızın, eşlerden birinin kişisel malları arasında bulunan bir malı elinden çıkararak onun yerine başka bir mal

---

[114] Gençcan, s. 253.
[115] Sarı, s. 174-175
[116] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 270; Yetik, s. 115; Gençcan, s. 258; Sarı, s. 179; Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 46; Kılıçoğlu, Yenilikler, s. 242.
[117] Sarı, s. 179; Gençcan, s. 258.

edinmesi halinde elde edilen yeni mal da kişisel mal olarak değerlendirilecektir[118]. Yargıtay'ın bu husus destekleyen bir kararında, düğünde kadın eşe takılmış olan ziynet eşyalarının bozdurulması karşılığında elde edilen paranın da kadın eşin kişisel malı olarak değerlendirileceği yönünde bir hüküm kurduğu görülmektedir[119].

Eşlerden birinin kişisel malları arasında yer alan bir taşınmazını satıp yerine başka bir taşınmaz satın almış olması halinde, yeni taşınmazın değeri önceki taşınmazın değerinden parasal anlamda daha fazla olabilir. Değer kayması olarak nitelendirilen bu fark; kısmen veya tamamen, taşınmazın sahibi olan eşin kişisel mallarından karşılanmış olabileceği gibi edinilmiş mallardan da karşılanmış olabilir. Yeni taşınmazın alınması için yapılmış olan katkının tamamının eski taşınmaz sahibi eşin kişisel mallarından karşılanmış olması halinde yeni taşınmaz da o eşin kişisel malı sayılacaktır. Ancak iki taşınmaz arasındaki değer farkına ilişkin katkı ödemesinin kısmen ya da tamamen edinilmiş mallardan karşılanması halinde üç ihtimalli bir değerlendirme söz konusu olacaktır.

- Elde edilen yeni mala yapılmış olan katkının yarsından azının edinilmiş mallardan karşılanmış olması halinde; TMK n. 230 gereğince yeni taşınmaz kişisel mallardan sayılacak, diğer eşin ise bu kişisel mal üzerinde denkleştirme talebinde bulunma hakkı ortaya çıkacaktır. Taşınmazı satın alan eşin kişisel malları edinilmiş mallarına denkleştirme oranında borçlanmış olacaktır.

- Elde edilen yeni mala yapılmış olan katkının yarsından fazlasının edinilmiş mallardan karşılanmış olması halinde; TMK m. 230 gereğince yeni taşınmaz edinilmiş mallardan sayılacak, taşınmaz sahibi eşin bu edinilmiş mal üzerinde denkleştirme talebinde bulunma hakkı ortaya çıkacaktır. Taşınmaz malı satın alan tarafın edinilmiş malları, kişisel mallarına denkleştirme oranında borçlanmış olacaktır.

[118] Sarı, s. 128; Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 270.
[119] Yargıtay 8. HD., E. 2009/2348 K. 2009/6173 T. 17.12.2009. „Davacı İ'ye ait altınlar ve babasından aldığı para, TMK.220/2 bendi gereğince onun kişisel malı olup, bozdurulan altın parası ise, aynı maddenin 4.bendi uyarınca kişisel malların yerine geçen değer olarak kabul edilmelidir." (lexpera.com.tr Erişim Tarihi 19.09.2022)

- Elde edilen yeni mala yapılmış olan katkının yarısının edinilmiş mallardan karşılanmış olması halinde; TMK m. 230 gereğince bu seçimin zorunlu sonucu olarak yeni taşınmaz kişisel mal ile alınan edinilmiş mallardan sayılacak, taşınmazı satın alan eş edinilmiş malda denkleştirme talebinde bulunma hakkı ortaya çıkacaktır. Taşınmaz malı satın alan tarafın edinilmiş malları kişisel mallarına denkleştirme oranında borçlanmış olacaktır. Ayrıca belirtmek gerekir ki; yeni taşınmaza yapılan katkının hem edinilmiş mal grubu hem de kişisel mal grubu açısından eşit olması nedeniyle yeni taşınmazın edinilmiş mal olarak değerlendirilmesi tercih ilkesinin gereği olarak karşımıza çıkmaktadır[120].

1.2.5. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Yönetim, Yararlanma ve Tasarruf

Eşlerin edinilmiş mallar üzerindeki yönetim, yararlanma ve tasarruf hakları belli hukuki sınırlar dahilinde olmalıdır ki bu noktada kanun koyucu TMK m. 223/1 ile bir hüküm tesis etmiştir. Eşler mallarını idare ederken bu hükme ters düşen davranışlardan kaçınmalıdır. Ancak hayatın olağan akışı içerisinde kimi zaman bu eşlerin bu yasal düzenlemeye uymayan davranışlar sergilemesi mümkün olduğundan diğer eşin birtakım tedbirlere başvurması mümkündür. Örneğin; bir eşin edinilmiş mallar üzerindeki yönetim, yararlanma ve tasarruf haklarını kullanırken dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranışlar sergilemesi halinde diğer tarafın evlilik birliğine ilişkin mal ayrılığını talep etme veya koruyucu tedbirlere başvurma hakkı bulunmaktadır[121].

4721 sayılı TMK m. 223 kapsamında aile hukukuna özgü sınırlamalar ile genel sınırlamalar olarak iki tip sınırlama düzenlenmiştir. Kanunu koyucu genel sınırlamaların çerçevesini belirlerken bunların; tasarruf, yönetim ve yararlanma özgürlüğünü kısıtlayan yasal düzenlemeler olduklarını dile getirmiştir. TBK m. 12 hükmündeki şekil ile ilgili düzenlemeler, m. 26 hükmündeki sözleşmenin içeriği ile ilgili düzenlemeler, m. 27 hükmündeki kamu düzenine, hukuka, adaba, ahlaka aykırılık ile ilgili düzenlemeler, m. 30 ve 39 hükmündeki iradeyi sakat kılan hallerle

[120] Gençcan, s. 269-273.
[121] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 277.

ilgili düzenlemeler, kanunu koyucunun TMK m. 223 kapsamında hüküm altına aldığı genel sınırlamalara örnek teşkil etmektedir[122]. Bununla birlikte TMK m. 194'teki aile konutuna dair düzenlemeler, m. 199'daki tasarrufta bulunma yetkisinin kısıtlanmasına ilişkin düzenlemeler, m. 223 hükmündeki paylı mülkiyete ilişkin düzenlemeler, m. 229 hükmündeki eklenecek değerlere ilişkin düzenlemeler, m. 240'taki ev eşyası ile aile konutuna ilişkin düzenlemeler aile hukukuna özgü düzenlemelere örnek teşkil etmektedir[123]. TMK m. 194/1 hükmü gereğince eşlerden birinin, edinilmiş veya kişisel mal olmasının bir farkı olmaksızın aile konutunu üçüncü bir şahsa devretmesi, aile konutu üzerinde üçüncü bir şahıs lehine ipotek gibi ayni bir hak kurması gibi tasarruf haklarını kullanması için diğer eşim açık rızası gerekmektedir. Bununla birlikte eşlerden birinin talep etmesi halinde evlilik birliğinden kaynaklı bir ekonomik yükümlülüğün ifa edilmesi ya da ailenin ekonomik varlığının korunmasının gerekli olduğu durumlarda mahkeme tarafından belirlenmiş olan mal varlıkları üzerindeki tasarruf haklarının eşlerden biri tarafından kullanılması, mahkemece TMK m. 199 kapsamında diğer eşin muvaffakiyeti şartına bağlanabilmektedir[124].

1.2.6. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Üçüncü Kişilere Karşı Sorumluluk

TMK m. 224'te; eşlerin üçüncü kişilere karşı tüm borçları bakımından tüm mal varlıklarıyla sınırsız bir şekilde sorumlu olacakları, bu durumun mal rejimi sözleşmesiyle değiştirilemeyeceği yönünde emredici bir hüküm düzenlenmiştir[125].

Eşlerin alacaklıları, ancak mal rejimi tasfiyesi gerçekleşip katılma alacağı miktarı belli olmadan katılma alacağı üzerine haciz bırakamayacaktır. Edinilmiş mallara katılma rejiminde TMK m. 224'te düzenlemiş olan sınırsız sorumluluk kuralının, eşlerin icra yolu ile takibine engel olmayacağını belirtmek gerekmektedir. Ayrıca edinilmiş mallara katılma rejimi, eşlerin kendi aralarındaki borçların muaccel olmasının önüne geçmeyecektir[126].

[122] Öztan, s. 458.
[123] Özdamar/Kayış/Yağcıoğlu/Akgün, s. 61; Öztan, s. 458.
[124] Akıntürk/Ateş, s. 161.
[125] Sarı, s. 81; Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 282.
[126] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s.283.

1.3.EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN SONA ERMESİ

1.3.1.Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Erme Nedenleri

4721 sayılı TMK m. 225'te edinilmiş mallara katılma rejiminin sona erme nedenlerine ilişkin bir düzenleme yapıldığı görülmektedir. Buna göre; eşlerin başka bir mal rejimine geçmeleri, mahkeme tarafından evliliğin iptal veya boşanma nedeniyle son bulmasına ya da mal ayrılığı rejimine geçilmesi yönünde karar verilmesi, eşlerden birinin ölümü hallerinde edinilmiş mallara katılma rejimi sona ermiş olacaktır. Edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesi ile tasfiye aşamasına geçileceğinden, tasfiye anından itibaren eşlerin elde etmiş oldukları mal varlıkları artık edinilmiş mal olarak değerlendirilmeyecek, kişisel mallardan sayılacaktır. Ayrıca belirtmek gerekir ki; evlilik birliğinin tarafları arasındaki mal tasfiyesi süreci, mal rejimi sona ermeden başlayamayacaktır[127].

Mal rejiminin tasfiyesi ile birlikte eşlerden her birinin elde edeceği bir katılma alacağı ortaya çıkacaktır. Bu hakkı mal rejiminin devamı esnasında hukuken beklenen bir hak olarak nitelendirmek mümkündür. TMK n. 225'teki hallerden herhangi birinin gerçekleşmesiyle birlikte edinilmiş mallara katılma rejimi sona ermiş olacak ve hukuken beklenen bu hak katılma alacağına dönüşecektir[128]. Edinilmiş mallara katılma rejimini sona ermiş olacağı zamanın iki husus ile ilgili büyük önem taşıdığını belirtmek gerekmektedir. Eşlerin mal varlıklarının hangilerinin kişisel mal hangilerinin edinilmiş mal olarak sınıflandırılacağı bu hususlardan ilkini teşkil etmektedir. Çünkü mal rejimi sona erdikten sonra her bir eşin elde etmiş olduğu mallar, artık o malı elde eden eşin kişisel mallarından sayılacaktır. Edinilmiş mallara katılma rejimini sona ermiş olacağı tarihin önem arz ettiği ikinci durum ise, kişisel malların ya da edinilmiş malların maddi değerinin belirlenmesi işleminde bu tarihin esas alınacak olmasıdır[129].

1.3.1.1.Eşlerden Birinin Ölümü

4721 sayılı m. 225'e göre; eşlerden birinin ölümüyle birlikte edinilmiş mallara katılma rejimi kendi kendine sona erecektir. Eşlerden birini ölümüne ilişkin

[127] Öztan, s. 523
[128] Sarı, s. 100.
[129] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 283; Kılıçoğlu, Yenilikler, s. 222; Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 35.

an, edinilmiş mallara katılma rejiminin sona erme anını belirlemekle kalmayıp aynı zamanda ve malların tasfiyesini isteme anına da işaret etmektedir. Ölümün ne zaman gerçekleştiği yönündeki belirleme, tıp bilimi kuralları çerçevesinde yapılacaktır[130].

Eşlerden birinin ölmesi halinde ölüm anından itibaren hem edinilmiş mallara katılma rejimi sona erecek hem de tasfiye süreci başlayacaktır. Tasfiye süreciyle birlikte, hayatta kalan eşin ölen eşten herhangi bir katılma alacağı yönünden alacak hakkının bulunup bulunmadığı ya da hayatta kalan eşin ölen eşe katılma alacağı yönünden borçlu olup olmadığına dair tespit yapılmış olacaktır. Dolayısıyla eşlerden birinin ölümü, her zaman sağ kalan eş lehine katılma alacağı hakkı doğacağı anlamına gelmez. Zira tasfiyeyle birlikte ölen eşin hayatta kalan taraftan katılma alacağı hakkının ortaya çıkması da mümkündür. Böylesi bir halde katılma alacağı hakkı ölen eşin mirasçılarına geçmiş olacaktır ve ölen eşin mirasçıları, bu katılma alacağı hakkını sağ kalan eşten talep edebilecektir. Bununla birlikte tasfiye neticesinde, ölen eşten sağ kalan eşin katılma alacağı hakkı doğabilecektir. Böylesi bir neticenin ortaya çıkması halinde, bu katılma alacağını sağ kalan eş, ölen eşin mirasçılarından talep etme hakkını elde edecektir[131].

Edinilmiş mallara katılma rejimi devam ederken evlilik birliği içerisinde taraflardan birinin ölmesi halinde, burada iki ayrı tasfiye işlemi ortaya çıkacaktır. Bu tasfiyelerden biri, eşlerden birinin ölmesi sonucu edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi işlemi iken bir diğeri ise; ölen eşin terekesinin tasfiyesi işlemidir. Bu tasfiye işlemi, ölen eşin yasal ya da atanmış mirasçıları arasında yapılacaktır. Burada dikkat edilmesi gereken bir hususu da bu iki tasfiye işlemi arasından ilk olarak hangisinin gerçekleştirileceğidir. Eşlerden birinin ölmesi neticesinde edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesi halinde eşler arasındaki mal rejimi kaynaklı tasfiye işlemlerinin öncelikli olarak yapılması gerekmektedir[132].

Her iki eşin de ölümü halinde hangisinin daha önce öldüğünün tespiti yapılamaması halinde 4721 sayılı TMK m. 29/2 gereğince ikisinin de aynı anda öldüğü kabul edilecektir. Bunu birlikte ölüm karinesi olarak adlandırmak

[130] Sarı, s. 85; Şıpka, 2011, s. 143.
[131] Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 35.
[132] Sarı, s. 85; Ferhat Kayış, "Eşlerden Birinin Ölümünün Boşanma Davasına, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesine ve Miras Hakkına Etkisi", **THD**, 2012, C. 7, S. 67, s. 21.

mümkündür. Böylesi bir durumda eşlerin birbirinin mirasçısı olamayacağını söylemek gerekmektedir. Zira TMK m. 580/1 gereğince mirasçılık sıfatının kazanılabilmesi için miras bırakan kişinin ölümü anında hayatta olunması gerekmektedir. Eşlerin her kişinin de aynı anda ölmesi ya da aynı anda öldüklerinin kabul edilmesi halinde eşler birbirilerinin mirasçısı olamamaları edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesini etkilemeyecektir. Böylesi bir durumda hayatını kaybeden her iki eşin de mirasçıları eşlerin birbirlerinden edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesine dayalı alacakların tahsilini isteyebilecektir. Dolayısıyla her iki tarafın katılma alacağından doğan hakları eşlerin yasal mirasçılarına intikal edecektir[133]. Bunun sonucu olarak da aynı anda ölüm karinesi neticesinde evlilik birliğinin taraflarının yasal mirasçıları edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesini ve bu tasfiye neticesinde oluşacak olan katılma alacağını isteme hakkını elde edeceklerdir[134].

Eşlerden birinin ölümüne benzeyen bir başka durum da eşlerden biri ile ilgili verilen ölüm karinesi kararıdır. Zira ölüm karinesi de ölümle aynı sonuçları doğurmaktadır. 4721 sayılı TMK m. 31 ve 44 hükümleri bir arada düşünülüp dikkate alındığında bir kimsenin ölümüne kesin gözüyle bakılmasını gerektirecek şekilde kaybolmasıyla birlikte cesedi bulunmamış olsa dahi kişinin kaybolduğu tarihten itibaren o yerin mülki amirinin talimatıyla nüfus kütüğüne ölüm kaydı düşülecektir. Buna ölüm karinesi denmektedir. Ölüm karinesi halinde ölü sayılan kişinin evliliği son bulacağından buna bağlı olarak edinilmiş mallara katılma rejimi de eşlerden

[133] Y. 8. HD. T. 11.04.2011, E. 2010/4114, K.2011/ 2038 sayılı kararında "Davacıların murisi N. ile davalıların murisi M. 08.10.1988 tarihinde evlenmiş, 27.04.2003 tarihinde eşler ve çocukları B. ile M.C. karbonmonoksit zehirlenmesi suretiyle ölmüşlerdir. Bu tarihte de mal rejimi sona ermiştir. Eşlerin birlikte ölümüyle katılma rejiminin son ermesi halinde hangisinin diğerinden önce veya sonra öldüğü belirlenemiyorsa, bunların aynı anda ölmüş oldukları karinesi geçerli olacaktır. Ölümle miras edinme ehliyeti ve kişilik son bulduğundan birinin ölümü anında, diğer eş sağ olmadığı için eşler birbirinin mirasçısı veya vasiyet alacaklısı olamayacaktır. Buna karşın eşlerin katılma alacakları miras haklarından ayrı olduğundan katılma rejimi birlikte ölüm karinesi gereğince eşlerin ölümü anında sona erecek, ancak ölümle sona eren katılma rejiminin tasfiyesi sonunda katılma alacağı veya alacakları doğarsa, bu alacak hakları eşlerin kanuni mirasçılarına intikal edecektir. Çünkü aynı anda ölenlerin birlikte ölüm karinesi gereğince birbirlerine mirasçı olamayacakları kural ise de; bu kişilerin her birinin mirası kendi mirasçılarına geçecek, dolayısıyla bu mirasçılar katılma alacağı borçlusu eşin mirasçılarından katılma alacağıyla ilgili miras haklarını talep edebileceklerdir. Bu açıklamalar karşısında birlikte öldükleri anlaşılan eşlerden N.'ın mirasçıları, varsa katılma alacağına ilişkin haklarını diğer eşin mirasçılarından talep edebileceklerdir." (www.kazanci.com.tr, ET. 25.03.2022).

[134] Sarı, s. 84; Şıpka, 2011, s. 145.

birinin ölümü nedeniyle sona erecektir[135]. Böylesi bir durumda yine yukarıda da belirtmiş olduğumuz gibi iki farklı tasfiye işlemi ortaya çıkacaktır. Bu iki tasfiye işleminden ilki, edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi işlemi; ikincisi ise ölen eşin terekesinin tasfiyesi işlemidir. Burada da yine edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi yapıldıktan sonra ölen eşin terekesini tasfiyesi işlemi kanuni ya da atanmış mirasçıları arasında yapılacaktır.

1.3.1.2. Eşlerden Birinin Gaipliği

4721 sayılı TMK m. 35/1'de gaiplikle ilgili düzenlenmiş olan hükümlere bakıldığında evlilik birliği devam ederken eşlerden biri ile ilgili gaiplik kararı verilmiş olması halinde bu gaiplik kararı o eşin ölümü kanıtlanmış gibi hukuki sonuçlar doğuracaktır. Ölüm karinesi ile gaiplik kararı arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesi noktasında farklı hususlar vardır. Her ne kadar gaiplik kararı ile birlikte kişiliğin sona erdiğini söylesek de gaiplik, ölüm karinesi gibi evlilik birliğinin kendiliğinden bitmesine neden olmaz. Gaiplik kararından sonra evlilik birliğinin sonlandırılması için TMK m. 131/3 gereğince bu gaiplik kararına dayanılarak evliliğin feshi davasının açılması gerekmektedir. Açılacak olan bu dava neticesinde mahkeme kararıyla evliliğin feshi sonucunun ortaya çıkması durumunda evlilik birliği sonlanmış olacaktır[136].

Gaiplik kararının ardından açılacak olan evliliğin feshine ilişkin davada evlilik birliğinin sona erdiği tarihin belirlenmesi ile ilgili dava tarihi ile gaibin ortadan kaybolduğu tarihlerden hangisinin esas alınacağı yönünde bir problem ortaya çıkacaktır. Burada evlilik birliğinin sona erdiği tarihin belirlenmesi, katılma alacağının hesaplanması yönünden oldukça büyük bir önem arz etmektedir. Zira gaip olan eşin ortadan kaybolduğu tarih ile evliliğin feshi davasının açıldığı tarih arasında geçen süre içerisinde edinilmiş mal varlığı değerleri artmış ya da azalmış olabilecektir. Bu durumda hayatta kalan eşin katılma alacağı da hangi tarihin esas alınacağına göre olumlu ya da olumsuz yönde değişkenlik gösterecektir. Evlilik devam ederken mal rejiminin sona ermesinin mümkün olması ve gaiplik kararı

[135] Zafer Zeytin, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s. 112 (2021) ; Emre Köroğlu, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejimini Sona Erdiren Sebepler ve Bu Mal Rejiminin Sona Erme Anı (TMK m. 225)" **Erciyes Üniversitesi Hukuk fakültesi Dergisi**, C.11, S. 1, s. 234.

[136] Köroğlu, s. 237.

verilen kişinin mirasının açılabilmesinden hareketle doktrinde kimi yazarlar, evliliğin feshinin talep edilmesine ihtiyaç duyulmadan gaiplik kararının verilmesiyle birlikte mal rejiminin sona ereceğini savunmaktadır[137]. Dolayısıyla TMK m. 35 doğrultusunda ölüm tehlikesinin oluştuğu ya da gaipliğine karar verilen kişi ile ilgili en son haber alınan tarih mal rejiminin sona erme anına işaret etmektedir[138]. Ancak Kılıçoğlu ve Yetik, gaipten son haber alınan tarih mal rejiminin sona erme tarihi olarak değerlendirilmesi halinde bile mal rejiminin tasfiyesinin başlaması ve katılma alacağının hesaplanıp muaccel hale gelmesi için diğer eşin açmış olduğu evliliğin feshi davasına ilişkin verilmiş olan bir kesin hükme ihtiyaç duyulacağını savunmaktadırlar[139].

Üzerinde durulması gereken bir diğer husus da gaip olan eşin sonradan ortaya çıkması halinde nasıl bir yol izleneceğidir. Gaibin sonradan ortaya çıkması halinde diğer eşin henüz evliliğin feshini talep etmemiş olması ihtimalinde evlilik birliği ve edinilmiş mallara katılma rejimi devam edecektir. Buradan hareketle diğer eş; edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi sonucu elde etmiş olduğu katılma alacağı hakkına ilişkin miktarı, hakkında gaiplik kararı verilip sonradan ortaya çıkan eşe geri vermelidir[140]. Gaibin sonradan ortaya çıkması halinde öteki eşin evliliğin feshedilmesini istemesi ihtimalinde evlilik birliği fesih kararına istinaden sona ereceğinden, edinilmiş mallara katılma rejiminin de sona ereceği sonucu ortaya çıkacaktır. Dolayısıyla bu durumda diğer eş, edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesiyle elde etmiş olduğu katılma alacağı hakkını, hakkında gaiplik kararı verilip sonradan ortaya çıkan eşe geri vermek zorunda değildir[141].

1.3.1.3. Boşanma Kararı Verilmesi

Evlilik birliği devam ederken eşlerden birinin bir diğerine açtığı ya da eşlerin birbirlerine açtıkları boşanma davası neticesinde, edinilmiş mallara katılma rejimi bu

[137] Sarı, s. 86; Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 284; Gençcan, s. 114; Uluç,.543; Gençcan, s. 364.
[138] Sarı, s. 86; Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 284; Gençcan, s. 114; Uluç, 543.
[139] Kılıçoğlu, Yenilikler, s. 224; Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 36; Yetik, s. 118
[140] Şıpka,2011, s. 144; Mustafa Kırmızı, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Aile Konutu**, 3. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara 2014, s. 104; Sarı, s. 88-89; Köroğlu, s. 234.
[141] Akıntürk/Ateş, s. 198; Köroğlu, s. 234; Sarı, s. 88-89.

boşanma davasının açılmış olduğu tarihte sona erecektir[142]. Bu boşanma davasıyla birlikte sona eren başka bir ifade ile askıya alınan edinilmiş mallara katılma rejimi; söz konusu boşanma davasının mahkemece reddedilmesi ve bu kararın kesinleşmesi halinde askıdan inecektir. Böylece boşanma davasının açılmış olduğu tarihten itibaren edinilmiş mallara katılma rejimi yürürlükteymiş gibi hüküm ve sonuçlar ortaya koyacaktır[143]. Ancak boşanma kararı verilip bu kararın kesinleşmesiyle beraber edinilmiş mallara katılma rejimi boşanma davasının açılmış olduğu tarih esas alınarak yürürlükten kalkar.

Evlilik birliği devam ederken eşlerden biri tarafından açılan boşanma davasından sonra diğer tarafın da karşı dava açmış olduğunu ve her iki boşanma davası devam ederken ilk boşanma davasını açan eşin davasından feragat ettiğini düşündüğümüzde edinilmiş mallara katılma rejiminin, karşı davanın açılmış olduğu tarih itibariyle sona ermiş sayılacağını söylemek gerekmektedir. Bununla birlikte eşlerden birinin açmış olduğu boşanma davası sürerken ölmesi halinde, evlilik birliği boşanmaya değil ölüme bağlı olarak sona ermiş sayılacaktır[144]. Bunun sonucunda da edinilmiş mallara katılma rejimi eşlerden birinin ölmesi sebebiyle sonlanmış olacaktır.

Bir boşanma davası açılmışsa, terekenin açılması ve taksimin gerçekleştirilmesi için bu boşanma davası bekletici mesele haline gelecektir. Zira TMK m. 181'de "Boşanan eşler, bu sıfatla birbirlerinin yasal mirasçısı olamazlar ve boşanmadan önce yapılmış olan ölüme bağlı tasarruflarla kendilerine sağlanan hakları, aksi tasarruftan anlaşılmadıkça, kaybederler." şeklinde bir hüküm yer almaktadır. Aynı kanun maddesinin devamında ise "Boşanma davası devam ederken, ölen eşin mirasçılarından birisinin davaya devam etmesi ve diğer eşin kusurunun ispatlanması hâlinde de yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır." hükmü mevcuttur. Fakat böylesi bir durumda sağ kalan eş eğer katılma alacağı varsa bunun sonradan açacağı

[142] Mehmet Şengül, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağının İfasına İlişkin Hüküm ve Sonuçlar", **EÜHFD**, 2012, C. 7, S. 3, s. 63.

[143] Y.2.HD. T. 30.03.2006, E. 2006/19537 K. 2006/4500, "…Davacının boşanma davası reddedilmiş olması karşısında, tasfiyeye yönelik davası hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekirken, kesin hüküm oluşturacak şekilde ret kararı verilmesi doğru görülmemiştir…"(Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 285).

[144] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 285.

bir dava ile talep edebilecektir[145]. Çünkü bu şartların gerçekleşmesi halinde, edinilmiş mallara katılma rejiminin boşanmayla değil ölümle sona ermiş olacağından bahisle hayatta kalan eşin, katılma alacağı hakkını talep edebilmesi gerekmektedir[146].

Boşanma kimi zaman eşler arasında yapılacak bir protokol neticesinde anlaşmalı olarak gerçekleşebilmektedir. Eşler, anlaşmalı boşanma halinde tabi oldukları mal rejiminin tasfiyesine ilişkin konularda da anlaşma protokolünde hemfikir olmalıdır. Anlaşmalı boşanmada evlilik birliği sona erdirilirken evlilik birliğinin tarafları arasındaki tüm uyuşmazlıkların çözüme kavuşturulması amaçlanmaktadır. Eşler arasındaki mal rejimi tasfiyesi boşanmanın iktisadi sonuçlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenlerle de anlaşmalı boşanmada eşler, mal rejimi tasfiyesine ilişkin konular üzerinde de bir uzlaşı içerisine girmiş olmalıdır. TMK m. 166/3'te anlaşmalı boşanmada mal rejimi tasfiyesine ilişkin tarafların mutabık olduğu konuların mahkeme tarafından uygun bulunması gerektiği hüküm altına alınmıştır. Davanın görüldüğü mahkemenin hakimi gerekli görmesi halinde, eşlerin menfaatlerini göz önüne alarak anlaşmadaki kimi hususları değiştirme hakkına sahiptir. Söz konusu değişiklikler taraflarca kabul görürse boşanmaya karar verilebilir. Taraflar arasında bulunan edinilmiş mallara katılma rejimi bu boşanma kararı ile sona erecek olsa da mal rejimi tasfiyesi eşlerin anlaşması ile tamamlanmış olacaktır[147].

Tüm bunlarla birlikte yabancı bir mahkeme tarafından verilecek olan bir boşanma ya da evliliğin iptali kararının yaratacağı hükümlere de değinmek gerekmektedir. Türk Mahkemelerince hakkında tanıma kararı verilmemiş olan bir yabancı mahkeme kararı Türk hukukunda kesin hüküm etkisi doğurmaz[148]. 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu (MÖHUK)[149] m.59 uyarınca yabancı mahkeme ilâmının kesin delil veya kesin hüküm etkisi yabancı mahkeme kararının

[145] Gençcan, s. 601; TMK. m. 236/f.2 bu halde uygulanmaz.
[146] Köroğlu, s. 239.
[147] Sarı, s. 105-106. Karşı görüş için bkz. Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 286.
[148] Ayrıntılı bilgi için bkz. Nuray Ekşi, **Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi**, 2. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul, 2020, s.117-351; Cemal Şanlı, Emre Esen, İnci Ataman Figanmeşe, **Milletlerarası Özel Hukuk**, 10.Bası, İstanbul, 2023, s.639-720; Sibel Özel, Mustafa Erkan, Hatice Selin Pürselim, Hüseyin Akif Karaca, **Milletlerarası Özel Hukuk**, Oniki Levha Yayıncılık, 1. Bası Ankara, 2022,s.713-754.
[149] 12.12.2007 tarih ve 26728 sayılı Resmi Gazete

kesinleştiği andan itibaren hüküm ifade eder. Ancak tanıma ve tenfiz gerçekleşmeden Türkiye'de bu etkiyi doğurması mümkün olmayacaktır. Evliliğin iptal ya da boşanma ile sona ermesi durumunda tazminat, mal rejimi tasfiyesi ve nafaka gibi davaların Türkiye'de açılmak istenmesi durumunda davaların açılabilmesi için taraflar arasındaki evliliğin sona ermesi bir ön şarttır. Dolayısıyla bu ön şart gerçekleşmeden açılan davalar reddedilecektir[150]. Bu sebeplerle yabancı mahkemeler tarafından verilen evliliğin iptali ya da boşanma kararları tanınmadığı sürece taraflar evli kabul edileceğinden söz konusu davaların kabulü mümkün olmayacaktır. Yabancı mahkeme kararlarının tanınması kararın MÖHUK m.50'de düzenlenmiş olan ön şartları taşıması ve m.54'de yer alan şartlara aykırılık teşkil etmemesi durumunda kendisine karşı tanıma/tenfiz istenen kişinin Türkiye'deki yerleşim yeri, yoksa sâkin olduğu yer mahkemesinden, Türkiye'de yerleşim yeri veya sâkin olduğu bir yer mevcut değilse Ankara, İstanbul veya İzmir mahkemelerinden birinden istenebilir (m.51) [151]. Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'da m. 4/2'de düzenlendiği üzere, MÖHUK'a göre konusu aile hukukuna ilişkin yabancı mahkeme kararlarının tanınması ve tenfizi davaları aile mahkemelerince görülecektir.

1.3.1.4. Evliliğin Butlanına Karar Verilmesi

4721 sayılı TMK m. 124 ve devamında bir evliliğin hangi şartlar altında geçerli olacağına ilişkin düzenlemeler hüküm altına alınmıştır. Aynı kanun m. 145 ve devamında ise evliliğin geçerli sayılmasına ilişkin şartların kısmen ya da tamamen mevcut olmaması durumunda mevcut halin özelliklerine göre bu evliliğin mutlak ya da nispi butlan sonucunda hükümsüz olacağı yönünde düzenlemeler getirilmiştir. TMK m. 156'da evliliğin hükümsüzlüğü kararının sadece mahkemece verilebileceği düzenlenmiştir. TMK m. 156/2 uyarınca bir evliliğin mutlak butlanına karar verilecek şartların varlığı halinde bile söz konusu evlilik mahkemece hükümsüzlük kararı verilene kadar geçerli olmaya devam edecek ve geçerli bir evlilikmiş gibi hüküm ve sonuç doğuracaktır. Kanun maddesinde açık bir şekilde belirtilmemiş olsa bile evleviyetle nispi butlanla sakat olan bir evliliğin de mahkemece evliliğin

[150] Mesut Aygün, Ali Önal, " Yargıtay Kararları Işığında Milletlerarası Özel Hukukta Zamanaşımı", **LHD**, 2016, C. 14, S. 165, s. 4928.

[151] Tanıma ve tenfiz usulü ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: Ekşi, s.43-117;ŞanlıI, Esen, Ataman Figanmeşe, s.757-778; Özel, Erkan, Pürselim, Karaca, s.713-754.

hükümsüzlüğüne karar verilinceye kadar geçerli bir evlilikmiş gibi hüküm ve sonuç doğuracağını söylemek gerekmektedir. Dolayısıyla hem mutlak butlan hem de nispi butlan sonucu mahkemece geçersizliğine karar verilmiş olan evlilikler geçersizlik kararına kadar hukuka uygun evlilikler gibi sonuç doğuracağından, bu tip evliliklerde de mal rejimiyle ilgili esaslar geçerlidir[152].

Bir evliliğin butlan sonucu geçersiz olması halinde mal rejim tasfiyesi esnasında boşanmaya ilişkin hükümlerin uygulanması gerekmektedir[153]. Dolayısıyla eşler arasındaki mal rejiminin soma erdiği an, evliliğin geçersizliğine ilişkin tespit davasının açılma anıdır. Evliliğin butlanı kararı da tıpkı boşanma kararı gibi ileriye dönük hüküm ve sonuçlar doğurmaktadır. Bu nedenle de bir evliliğin butlan sonucu geçersiz sayılmasına ilişkin kararın verileceği ana kadar evliliğin geçerli olduğu kabul edilmelidir. Sonuç olarak mal rejiminin son bulduğu ana kadar taraflar arsında mal rejimi hükümleri uygulanacaktır[154].

Bir evliliğin butlanına ilişkin açılacak olan davada, bu dava hakkı sadece eşlere tanınmış bir haktır ve bu hak eşlerin mirasçılarına geçmeyecektir. Ancak eşlerden birinin ölmeden açmış olduğu evliliğin butlanına ilişkin davayı mirasçılar devam ettirebilirler. Ayrıca belirtmek gerekir ki; eşlerden birinin ölmeden önce evliliğin butlanına ilişkin açmış olduğu davada sağ kalan eşin iyiniyetli olmadığına karar verilirse, söz konusu dava sonucunda hayatta kalan eş, ölen eşin kanuni mirasçısı olamayacak ve önceki bir tarihte kendisine ölüme bağlı tasarruflardan doğan haklar tanınmışsa bu hakları da kaybedecektir[155].

1.3.1.5. Eşlerin Başka Bir Mal Rejimini Kabul Etmeleri

4721 sayılı TMK m. 225 uyarınca evlilik birliğinin taraflarının başkaca bir mal rejimini kabul ettiklerine ilişkin mal rejimi sözleşmesi yapmaları halinde yürürlükte bulunan mal rejimi son bulacaktır. Dolayısıyla mevcut evlilik birliğinde artık başka bir mal rejimi uygulanmaya başlayacaktır. Bir evlilik birliğinin devam ettiği süre içerisinde mutlaka uygulanmakta olan bir mal rejimi mevcut olmalıdır zira hiçbir mal rejiminin uygulanmadığı bir evlilik söz konusu olamayacaktır. Fakat

[152] Sarı, s. 92.
[153] Gençcan, s. 603.
[154] Özer Deniz, s. 2.
[155] Uluç, s. 551.

evlilik birliği devam ederken aynı anda iki farklı mal rejiminin uygulanması hiçbir zaman söz konusu olamaz[156].

Yeni bir mal rejimin kabul edildiği tarih, aynı zamanda önceki mal rejiminin sona erme ve tasfiye tarihine denk gelmektedir. Fakat eşler, kendi aralarında anlaşarak mal rejimi daha eski bir tarihe göre tasfiye etme hakkına sahiptir. Böylesi bir durumda tasfiye tarihi olarak eşlerin tasfiyeyi gerçekleştirdiği tarih esas alınacaktır. Ancak kanun koyucu bu duruma karşı üçüncü kişileri hak ve alacaklarını koruyan düzenlemeler de getirmiştir. TMK m. 213, m. 565, İİK[157] m. 227 ve devamındaki hükümleri buna örnek olarak gösterebiliriz. Buna göre; alacaklılar, mirasçılar ve diğer tüm üçüncü kişilerin hakları yasal korumaya alınmıştır. Eşlerin geriye dönük bir mal tasfiyesi yapmaları neticesinde hak sahibi olan üçüncü kişilerin yasal statüleri değişmeyecektir[158].

Eşler tarafından seçilmiş olan yeni mal rejiminin bir koşula ya da vadeye bağlı olarak sonuç doğuracağı yönünde eşlerin bir sözleşme yapması mümkündür. Böylesi bir durumda vadenin dolduğu ya da koşulun gerçekleştiği tarihte önceki mal rejimi sona erecektir[159].

1.3.1.6.Mahkemece Ayrılık Kararı Verilmesi

Evlilik birliği içerisinde eşler, yalnızca ayrılık davası açabilmenin yanında açmış oldukları bir boşanma davasının içinde ayrılık kararı verilmesini de talep etme hakkına sahiptir. Böylesi bir durumda mahkeme eşlerle ilgili ayrılık kararına hükmedebilir. Ancak ayrılık ve boşanma aynı hüküm ve sonuçları doğurmayacaktır. Ayrılık kararı verilmesi halinde ne evlilik ne de mal rejimi sona ermeyecektir. TMK m. 180'e bakıldığında mahkemece verilen bir ayrılık kararının evlilik üzerinde nasıl bir sonuç yaratacağının düzenlendiği görülmektedir. Buna göre; mahkeme tarafından verilmiş olan bir ayrılık kararı ile birlikte söz konusu evlilikte uygulanmakta olan mal rejimi, sözleşmeye dayalı seçimlik mal rejimlerinden biri ise bu mal rejiminin kaldırılmasına karar verilebilecektir. Böylesi bir uygulamanın yasal mal rejimi (edinilmiş mallara katılma rejimi) hakkında da uygulanabilirliği tartışmaya açıktır.

[156] Sarı, s. 89.
[157] 19.06.1932 tarih ve2128 sayılı Resmi Gazete
[158] Şıpka, 2011, s. 152; Sarı, s. 89-90.
[159] Şıpka, 2011,s. 152; Sarı,s. 89-90.

Ancak doktrinde kabul edilen görüş, haklarında mahkemece ayrılık kararı verilmiş olup edinilmiş mallara katılma rejimine tabi taraflar açısından da bu hükmün uygulanabilir olduğudur[160]. Eşlerin olağanüstü mal rejimine geçmeleri noktasında fiili ayrılığın yalnız başına yeterli görülmesi fikrine, Yargıtay olumsuz yaklaşmaktadır. Yargıtay'a göre fiili ayrılığın yanında eşlerden birinin bu konuda bir isteminin bulunması, diğer eş tarafından talepte bulunan eşin ya da mal ortaklığının çıkarlarının tehlike altında olması durumu da mevcut olmalıdır[161]. Mahkemece eşler hakkında verilen ayrılık kararına istinaden mal rejiminin de kaldırılmasına yönelik bir karar verildiğinde, boşanmada olduğu gibi eşler arasındaki mal rejimi davanın açılma tarihinden itibaren son bulmuş sayılacaktır[162].

TMK m. 197/2'de hakimin müdahalesi adı altında bir düzenleme mevcuttur. Bu düzenlemeye göre; müşterek hayatın herhangi bir sebeple imkansız hale gelmesi ya da eşlerden birinin herhangi bir geçerli gerekçesi olmadan birlikte yaşamaktan imtina etmesi halinde hakimin müdahalesi yoluna başvurulabilmektedir. Böylesi bir durumda, herhangi bir kusuru bulunmayan ve birlikte yaşamayı arzu eden eşin, mal ayrılığı rejimine geçilmesini talep etmesi halinde; TMK m. 206'daki şartların mevcut olup olmadığına bakılmaksızın ayrıca başkaca bir hususun araştırılmasına gerek kalmaksızın bu talep kabul edilmelidir. Mal ayrılığına geçiş noktasında tek başına haklı bir neden olan bu durum, TMK m. 197/3 hükmünce değerlendirilmelidir[163].

4721 sayılı TMK m. 169' istinaden mahkemece verilmiş olan bir ayrılık kararından sonra mal rejiminin sona erdirilip ayrılık süresince mal ayrılığı rejimine

[160] Sarı, s. 95; Kılıçoğlu, Yenilikler, s. 198; Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar; s. 40; Özuğur, s. 72.

[161] Y. 8. HD. T. 09.03.2021, E. 2020/1407, K. 2021/2097 Sayılı ilamında "…TMK' nin 206. maddesinde örnekleme yoluyla sayılan nedenler gözetildiğinde gerek bu kurumun düzenleniş amacı düşünüldüğünde eşlerin ayrı yerlerde ikamet etmelerinin tek başına olağanüstü mal rejimine geçiş için yeterli olamayacağının kabulü gerekir. Buna göre Mahkemece davanın reddine karar verilmesi gerekirken…" denilerek fiili ayrılığın tek başına olağanüstü mal rejimine geçiş için yeterli kabul edilmemiştir. (www.kazanci.com, ET. 07.04.2022)

[162] Kılıçoğlu, Yenilikler, s. 220, Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 41.

[163] Öztan,s. 430; Ahmet Türkmen, (2020). "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Ratio Legis'i Bağlamında Fiili Ayrılık Nedeniyle Boşanmada (TMK. m. 166/4) Ayrılığın Mal Rejiminin Tasfiyesine Etkisi", **Terazi Hukuk Dergisi**, Cilt: 15, Sayı: 169, s. 1874.

geçilmesi yönünde hüküm tesis edilebilecektir. Böylesi bir karardan sonra artık eşler arasında mal ayrılığı rejimi esasları uygulanmaya başlayacaktır[164].

1.3.1.7. Mahkeme Kararı İle Olağanüstü Mal Rejimine Geçilmesi

4721 sayılı TMK m. 206 hükmü "Haklı bir sebep varsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine, mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüşmesine karar verebilir." Şeklinde düzenlenmiştir. Böylece mahkeme tarafından, evlilik birliğinin tarafları arasında yürürlükte bulunan mal rejiminin sona erdirilmesine olanak sağlanmıştır. Söz konusu kanun maddesinde; "diğer eşe ait malvarlığının borca batık veya ortaklıktaki payının haczedilmiş olması, diğer eşin istemde bulunan eşin veya ortaklığın menfaatlerini tehlikeye düşürmüş olması, diğer eşin, ortaklığın malları üzerinde bir tasarruf işleminin yapılması için rızasını haklı bir sebep olmaksızın esirgemesi, diğer eşin, istemde bulunan eşe malvarlığı, geliri, borçları veya ortaklıktaki malları hakkında bilgi vermekten kaçınması, diğer eşin sürekli olarak ayırt etme gücünden yoksun olması." durumlarında bir haklı sebebin mevcut olduğu kabul edilmektedir.

Yukarıda belirtmiş olduğumuz haklı sebepler her ne kadar kanunda düzenlenmiş olsa da bu haklı sebeplerin sınırlı sayıda olduğu söylenemez. Kimi zaman hakim somut olaydan hareketle haklı bir sebebin mevcut olduğuna ilişkin bir kanaate varıp mal ayrılığı rejimine geçilmesine karar verebilmektedir. Böylesi bir durumda edinilmiş mallara katılma rejimi sona ermiş olacaktır. Hâkimin böyle bir karar vermesi halinde TMK. m 225/2'ye göre evlilik birliğinin tarafları arasındaki mevcut mal rejimi, ilgili davanın açılmış olduğu tarihten itibaren son bulmuş olacaktır. TMK m. 206 ve devamındaki maddelerde hüküm altına alınan şartların mevcut olması ve evlilik birliğinin taraflarının istemi ve mahkemece bu yönde bir karar çıkması durumunda, edinilmiş mallara katılma rejimi de dahil olmak üzere eşler arasında yürürlükte bulunan mal rejimi, yerini olağanüstü mal rejimi olan mal ayrılığı rejimine bırakacaktır. Böylesi bir karar neticesinde eşler arasında yürürlükte bulunan edinilmiş mallara katılma rejimi, dava tarihi itibarıyla son bulacaktır[165].

[164] Mustafa Dural, Tufan Öğüz, Alper Gümüş, **Türk Özel Hukuku, Aile Hukuku**, Filiz Kitabevi İstanbul. s. 226 (2020); Sarı, s. 95; Köroğlu, s. 239.
[165] Akıntürk, Ateş, s. 162-163; Karamercan, s. 264; Köroğlu, s. 236.

Dolayısıyla dava tarihinden sonraki bir dönemde eşlerin elde etmiş oldukları mallar edinilmiş mal olarak değerlendirilmeyip kişisel mallardan kabul edilecektir.

4721 sayılı TMK m. 206 veya m. 197/2 gereğince mahkeme tarafından mal ayrılığı rejimine geçilmesi yönünde bir karar verilmişse, mahkemeden ilgili kararın istendiği tarih itibarıyla edinilmiş mallara katılma rejimi son bulmaktadır. Fakat tasfiye davasının açılabilmesi için mal ayrılığına geçiş kararının kesinleşmesi beklenmelidir. Mahkeme kararı ile mal ayrılığı rejimine geçilmesinin ardından, eşlerin tasfiye aşamasında edinilmiş mallara katılma rejimine geçmeleri halinde söz konusu tasfiye konusuz kalacağından, taraflar arasındaki edinilmiş mallara katılma rejimi sanki hiç son bulmamış gibi geçmişe dönük etkili olacaktır[166]. Yine aynı şekilde; görülmekte olan bir evliliğin iptali veya boşanma davasının mahkemece reddedilmesi durumunda evlilik birliği hiç dava açılmamış gibi devam etmiş sayılacaktır. Dolayısıyla mahkemece reddedilmiş bu davalar devam ederken tarafların elde ettikleri mallar, tasfiye aşamasında edinilmiş mal olarak değerlendirilecektir[167].

Bazı durumlarda eşlerin edinilmiş mallara katılma rejiminden mal ayrılığı rejimine geçmelerine sebep olan haller zamanla ortadan kalkabilir. Bu yüzden yasal düzenlemeler, eşlere istedikleri zaman önceki mal rejimlerine dönme imkanı sağlamaktadır. Zira hakkaniyet ilkesine uygun olan ve adaletli sonuçlar oluşturan yasal mal rejimi, kanun koyucu tarafından asıl mal rejimi olarak değerlendirilmektedir. Bu gerekçe ile kanun koyucu, eşlerin talep etmeleri halinde mahkemeye başvurmak koşuluyla önceki mal rejimine dönme yetkisi TMK m. 208/2 ile taraflara sağlamıştır. İlgili kanun maddesi, "Mal ayrılığına geçişi gerektiren sebebin ortadan kalkması hâlinde hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine eski mal rejimine dönülmesine karar verebilir." Şeklinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemede önceki rejime dönmeyi talep etme konusunda her iki eşe de yetki sağlanmıştır[168].

Kimi zaman olağanüstü mal rejimine geçilmesine neden olan şartlardan bağımsız bir şekilde eşler arasında yürürlükte olan mal rejimini, mal ayrılığı rejimine

[166] Dural, Öğüz, Gümüş, 2020, s. 213.
[167] Köroğlu, s. 242.
[168] Kılıçoğlu, Yenilikler, s. 212-217; Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 38-39; Kılıçoğlu, Aile Hukuku, s. 261.

dönüştüren durumlar da söz konusu olabilir. Örneğin bir eşin iflasına karar verilmişse, mal ortaklığı rejimi kendiliğinden mal ayrılığı rejimine dönüşecektir[169].

1.3.2.Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesinin Sonuçları

Eşler arasında yürürlükte olan mal rejiminin sona ermesi, malların tasfiyesi aşamasına geçilmesi açısından olmazsa olmaz bir şarttır. Zira malların tasfiyesine ilişkin davanın taraflar arasındaki mal rejimi son bulmadan açılması halinde, hakim tasfiye davasını usulden reddedecektir[170].

Tarafların daha önce açmış oldukları boşanma davası, olağanüstü nedenlere dayalı mal ayrılığına geçiş davası ve evliliğin iptali davası gibi davalar devam ederken mal tasfiyesi davası da açılmışsa devam eden davaların neticelendirilmesi beklenecektir. Çünkü edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesine ilişkin bir karar verilebilmesi için devam eden davalarla ilgili kesinleşmiş hükümler mevcut olmalıdır[171].

Taraflar bazen açmış oldukları boşanma davası ile birlikte mal rejim tasfiyesini de talep etmiş olabilirler. Böylesi bir durumda objektif dava yığılmasından bahsedilecek ve tasfiye davası ile ilgili tefrik (ayırma) kararı verilerek boşanma davasının kesin hükümle karara bağlanması beklenecektir. Dolayısıyla boşanma davasına ilişkin karar kesinleştikten sonra tasfiye davası görülmeye devam edecektir[172]. Fakat sürecin bu şekilde ilerlemesi davaların çok uzun sürmelerine neden olmaktadır. Bunun yanında boşanma davası neticesinde lehine yoksulluk nafakasına hükmedilen eş, mal rejimi tasfiyesinden sonra yüksek miktarda katılma alacağı elde ederek yoksulluktan çıkabilecektir. Bu eşin mal rejimi tasfiyesi kesinleşene kadarki sürede alacağı yoksulluk nafakası hakkaniyet ilkesine aykırılık teşkil edecektir. Bu yüzden tasfiye davasının boşanma davası ile birlikte görülmesi hem usul ekonomisi hem de bahsettiğimiz sakıncaların yaşanmaması adına önem arz

[169] Zeytin, 2021, s. 75.
[170] Y. 8. HD. T. 03.02.2016, E 2014/19042, K. 2017/1793 (Uyap bilgi sitemi, Erişim Tarihi: ET. 12.04.2022).
[171] Dural, Öğüz, Gümüş, 2020, s. 213.
[172] Dural, Öğüz, Gümüş, ,2020, s. 226.

etmektedir. Zira İsviçre Federal Mahkemesi bu şekilde bir uygulamayı tercih etmektedir[173].

Değer artış payı alacağına ilişkin bir davanın boşanma davasıyla beraber veya boşanma davasının açılmasından sonra açılması halinde de öncelikle boşanma davası karara bağlanmalı ve bu karar kesinleşmelidir çünkü değer artış payına ilişkin alacaklar tasfiye anında muaccel olacaktır. Değer artış payı alacağını hakkındaki dava ile boşanma davası beraber açılmışsa, değer artış payı alacağı davasına ilişkin bir tefrik (ayırma) kararı verilmeli ve boşanma davasının karara bağlanıp bu kararın kesinleşmesi beklenmelidir[174].

Evlilik birliğinin tarafları arasında yürürlükte olan edinilmiş mallara katılma rejimin tasfiyesinin gerçekleşmesi ya da çeşitli nedenlerle edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermiş olması halinde tarafların katılma alacağı hakkı ortaya çıkacaktır. Bu hak, mal rejimi sürerken bir beklenti şeklindedir dolayısıyla mal rejimi tasfiyesi gerçekleşmeden ya da mal rejimi herhangi bir sebeple sona ermeden katılma alacağı hakkı doğmayacaktır. TMK m. 206 ve m. 229'a bakıldığında bu beklentiye ilişkin koruyucu hükümlerin düzenlendiği görülmektedir. Bir görüşe[175] göre katılma alacağı hakkı, evlilik birliği devam ederken beklenen hak olarak değerlendirilmelidir. Ancak beklenen bir haktan bahsedebilmek için ileri bir tarihte ortaya çıkması muhtemel olan bir alacağın yasal temelinin ve borçlusunun belli olması gerekmektedir. Bu hakkın evlilik birliği devam ederken beklenen bir hak olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Çünkü mal rejimi devam ederken böylesi bir hakkın doğup doğmayacağı, hakkın miktarı, hak sahibine borçlu olan kişi ve en önemlisi hak sahibi olan kişinin belli olduğunu söyleyemeyiz. Tüm bunlarla birlikte katılma alacağının mal rejimi sürerken haczedilmesi mümkün değilken beklenen hakkın haczedilmesi mümkündür. Bu nedenle de beklenen hak yerine burada bir beklentiden söz etmek daha isabetli bir

[173] Şıpka, 2011, s. 164

[174] Mustafa Alper Gümüş, "Türk Hukukunda Yasal Mal Rejimi Olan Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Çerçevesinde Boşanma Davası; İştirak Nafakası," Maddi Tazminat ve/veya Yoksulluk Nafakası" ve/veya Manevi Tazminat Talepleri ile Mal Rejiminin Tasfiye Talebi Arasındaki İlişki", **Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergis**i, Cilt: 9, Sayı:3-4, s. 395.

[175] Özer, s. 35; Şıpka, 2011, s. 161.

yaklaşım olacaktır[176]. Sonuç olarak mal rejimi tasfiyesinin sona ermesi ile birlikte bu beklenti, katılma alacağı hakkına dönüşecektir[177].

TMK m. 228 gereğince tasfiye yapılırken gerek edinilmiş malların gerekse de kişisel malların edinilmiş mallara katılma rejiminin sona erdiği andaki durumlarına göre değerlendirme yapılır. Kişisel mal ya da edinilmiş mal, mal rejiminin sonunda yine ait olduğu tarafa ait olur. Buradaki amaç edinilmiş mallara katılma rejimi son bulduktan sonra bir eşin sahip olduğu mal üzerinde diğer eşin zararına yönelik işlem veya işlemler yapmasını önlemektir. Edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesinin ardından elde edilen mallar ya da edinilmiş bir malın sonraki bir süreçte geldiği durum mal rejimi tasfiyesine dahil edilmeyecektir[178].

[176] Karakimseli, s. 50
[177] Sarı, s. 100.
[178] Y. 8. HD T. 25.01.2021, E. 2020/1436, K. 2021/403 sayılı ilamında "...davaya konu taşınmazın boşanma dava tarihindeki durumu belirlenmeden karar verildiği anlaşılmaktadır. Buna göre, taşınmazın boşanma dava tarihindeki fiili durumu ve inşaat seviyesi saptanarak bu durumuna göre belirlenecek bozma sonrası karar tarihindeki sürüm değeri üzerinden davacı lehine katılma alacağına hükmedilmesi…" malların boşanma tarihindeki durumuna göre tasfiyede dikkate alınacağını belirtmiştir. (www.kazanci.com, ET. 16.04.2022)

İKİNCİ BÖLÜM

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN TASFİYESİ

2.1.GENEL OLARAK EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN TASFİYESİ

Mal rejimi tasfiyesi eşlerin seçmiş oldukları mal rejiminin kendi esaslarına göre yapılmaktadır. Ancak evlilik birliği kurulurken ya da evlilik birliği devam ederken, mal rejimlerinden birini seçme gibi bir zorunluluk bulunmamakla birlikte eşlerin bu noktada herhangi bir seçim yapmamaları halinde, kanun gereği yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimine tabi olacaklarını ve tasfiyenin de bu mal rejimine ilişkin esaslara göre yapılacağını belirtmek gerekmektedir.

Kanunun yasal mal rejimi olarak düzenlemiş olduğu edinilmiş mallara katılma rejiminde hem mal rejimi devam ederken hem de tasfiyeden sonra kural olarak bir mal edinilmiş mal olsa bile o malın mülkiyeti kişiseldir. Dolayısıyla edinilmiş mallara katılma rejiminin kural ve esasları evlilik birliği içerisinde kendisini gizil olarak gösterirken mal rejiminin sona ermesinin ardından etkilerini açıkça gösterecektir. Edinilmiş mallara katılma rejiminin herhangi bir sona erme sebebinin gerçekleşmesiyle birlikte malların tasfiyesi aşamasına geçilir. Bu tasfiye işlemi esnasında eşlerin kişisel malları belirlenip edinilmiş mallardan ayrılır. Bir sonraki adım ise edinilmiş mallara ait borçların belirlenip bunların değerinin edinilmiş malların değerinden düşülmesidir. Bu işlemlerin sonucunda geriye artık değer olarak nitelendirilen miktar kalır[179].

Yukarıda da belirttiğimiz gibi edinilmiş mallara katılma rejiminin sona erme sebeplerinden herhangi birisinin varlığı halinde mal rejimi sona erip tasfiye işlemlerinin başlamasıyla beraber eşler katılma alacağı talep edebilme hakkı elde eder[180]. Edinilmiş mallara katılma rejimi sona erdikten sonra katılma alacağının

[179] Pakize Ezgi Akbulut, "**Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Edinilmiş Mallar ile Kişisel Mallar Ayrımı",** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul 2010, s. 109.

[180] Dural/Öğüz/Gümüş, 2005, s. 347

belirlenebilmesi için eşlerden biri tarafından, eşlerden birinin ölmüş olması durumunda ise ölen eşin mirasçılarının tasfiye talebinde bulunmaları gerekmektedir[181]. Katılma alacağına evlilik birliği içerisinde haciz bırakılması ya da bu katılma alacağının yine evlilik birliği devam ederken temlik edilmesi mümkün değildir. Zira eşler, evlilik birliğinin yani mal rejimin devam ettiği süre zarfında katılma alacağı üzerinde herhangi bir hakka sahip değildir[182].

Evlilik birliği içerisinde elde edilmiş olan bir malın, edinilmiş mallardan sayılabilmesi için karşılığının verilmiş olması ilkesi ön plana çıkmaktadır. Bu karşılık parasal bir karşılık olabileceği gibi bir emek olarak da karşımıza çıkabilmektedir. Karşılıklılık ilkesi gereğince evlilik birliğinin tarafları, evlilik birliğinin devamı esnasında edinilmiş mallar üzerinde bir emek harcamış olduklarından, aksinin kararlaştırılmamış olması halinde yarı oranda katılma alacağı hakkı elde edeceklerdir[183]. Bununla birlikte mal rejiminin son bulmasının ardından eşler kişisel malları üzerindeki yönetme, yararlanma ve tasarrufta bulunma haklarını kullanmaya kaldıkları yerden devam edeceklerdir[184].

Edinilmiş mallara katılma rejiminde tasfiye işleminden sonra edinilmiş mallar paylaştırılacak ancak bu paylaşım eşlere ayni bir hak değil alacak hakkı doğuracaktır[185]. Kısacası edinilmiş mallardan sayılan bir mal varlığı bile hangi tarafa aitse onda bulunmaya devam eder, ancak o malın tasfiye tarihindeki değeri tespit edilip artık değer olarak hesaplanır ve artık değerin yarısı diğer eşe verilir. Mal tasfiyesi esnasında yapılması gereken en önemli işlem malların parasal değerlerinin hesaplanmasıdır. Bunun için ilk olarak tarafların edinilmiş malları ile kişisel malları birbirinden ayrılmalıdır. Buna göre; evlilik birliğini tarafları öncelikle zilyetlikleri kendilerinde olan ancak diğer eşe ait olan malları o eşe geri vermelidir[186]. Bil mal varlığı paylı mülkiyete tabi ise taraflardan biri kendi üstün yararını kanıtlayarak

---

[181] Şükran Şıpka, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Tasfiyeyi Ve Katılma Alacağını Talep Hakkına İlişkin Zamanaşımı Süreler, Prof. Dr. Bilge Öztan"a Armağan**, Ankara: 2008, Turhan Yayınevi , s. 839.

[182] Muzaffer Şeker, "Eşler Arasındaki Borçlar ve İcra Takibi", **İstanbul, Legal Hukuk Dergisi**, 2008, s.1913.

[183] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 286; Sarı, s. 102;Kılıçoğlu, Katılma Alacağı, s. 161.

[184] Moroğlu, s. 27.

[185] Şıpka, 2011, s. 161; Sarı, s. 103.

[186] Turgut Akıntürk, **Aile Hukuku**, Beta Yayınları, İstanbul, 2008. s. 183; Yetik, s. 120.

malın bölünmeden kendisinde kalmasını isteyebilecektir[187]. Ayrıca taraflardan biri ötekine ait bir mal varlığının elde edilmesi, iyileştirilmesi ve korunması açısından katkı sunmuşsa burada değer artış payı oluşacaktır. Hak sahibi eş, bu değer artış payının kendisine ödenmesini isteyebilecektir. Böylesi bir durum söz konusu olduğunda tarafların mal varlıklarının tasfiye esnasındaki maddi değeri esas alınarak bir denkleştirme işlemi yapılacaktır. Sonuç olarak edinilmiş mallara katılma rejimini tasfiyesinin son aşamasında eşlerin katılma alacağı hakkı miktarı belirlenmektedir.

Taraflar arasındaki evlilik birliğinin sona ermiş olduğu zaman ile tasfiyenin yapıldığı zaman arasında kalan sürede malların durumu ile ilgili farklı esaslar uygulanmaktadır. Bu tarihler arasında edinilmiş mallara katılma rejimi devam etmediği için eşlerin elde ettikleri mallar edinilmiş mal olarak değerlendirilmez. Söz konusu zaman diliminde elde edilen malın mülkiyeti kime aitse onun bir kişisel malı olarak değerlendirilir. Dolayısıyla bu süreçte elde edilmiş olan mallar kural gereğince mal tasfiyesinde hesaba katılmaz[188].

Edinilmiş mallara katılma rejiminde mal tasfiyesinin istenebileceği zaman da önemli bir hususu oluşturmaktadır. Buna göre;

-Eşlerden birinin ölümü durumunda ölüm anından,

-Boşanmaya ya da evliliğin iptaline dair verilmiş kesinleşmiş bir kararın varlığı durumunda boşanma ya da iptal davası tarihinden,

-Tarafların başka bir mal rejimine geçiş yapması durumunda mal rejim sözleşmesinin yapıldığı tarihten,

-Mahkeme tarafından olağanüstü mal rejimine (mal ayrılığına) geçilmesine ilişkin verilmiş kesin bir kararın varlığı halinde dava tarihinden, itibaren edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiye işlemi taraflarca istenebilecektir[189].

[187] Akıntürk, s. 184.
[188] Dural/Öğüz/Gümüş, 2005, s. 347; Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 321
[189] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 288-292.

Edinilmiş mallara katılma rejinin tasfiyesi dava yoluyla olabileceği gibi eşlerin bu konuda anlaşmaları şeklinde de olabilir. Eşlerin bu konuda yapacakları anlaşma, kanun koyucu tarafından içerik yönünden herhangi bir sınırlamaya tabi kılınmamıştır. Eşlerin kendi arasında anlaşma sağlayamaması durumunda; edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi, taraflardan birinin kendisi veya mirasçıları tarafından açılacak olan bir mal tasfiyesi davası neticesinde gerçekleştirilecektir. Ayrıca belirtmek gerekir ki mal rejimi tasfiyesi boşanmanın bir ferisi olmadığından, tasfiye işlemlerinin boşanma davasıyla bitişik bir şekilde yapılması gibi bir zorunluluk yoktur[190]. Bununla birlikte mal rejiminin ölüme bağlı olarak sona ermesi durumunda terekenin tespit edilebilmesi için tasfiye zorunludur. Böylesi bir durumun gerçekleşmesi halinde sağ kalan eşin tasfiye isteminin olup olmamasından bağımsız bir şekilde geriye kalan mirasçıların terekenin tasfiyesini isteme hakkını kullanmaları halinde edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiye edilmesi zaruri bir hal alacaktır. Bu arada mirasçıların tamamının terekenin tasfiyesini istemesine gerek yoktur. Sadece bir mirasçı bile diğer mirasçıların rızası olmaksızın böyle bir talepte bulunma hakkına sahiptir. Yasal düzenlemeye bakıldığında edinilmiş mallara katılma rejimin tasfiyesinin istenmesi tasfiyeyi zorunlu hale getirmektedir. Bu nedenle de böylesi bir durumda diğer eşin rızasının alınmasına gerek duyulmadan tasfiye işlemi başlatılacaktır. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki; taraflardan birinin ölmesi sebebiyle mal rejiminin sona ermesi durumunda hayatta kalan eş, bu tasfiye neticesinde elde edeceği katılma alacağı hakkından vazgeçebilme hakkına sahiptir[191].

4787 Sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunu m. 4 gereğince edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinde, mal rejimini hangi nedenle sona erdiğinin önemi olmaksızın Aile Mahkemeleri görevlidir. Ancak aile mahkemesinin bulunmadığı yargı yerlerinde HSK'nın belirlemiş olduğu Asliye Hukuk Mahkemeleri, mal rejimi tasfiyesi davalarına Aile Mahkemesi sıfatı ile bakacaktır[192].

[190] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri,s. 288; Şıpka,2011, s. 163.
[191] Acar, s. 218.
[192] Özdamar/Kayış/Yağcıoğlu/Akgün, s. 67; Oy/Oy, s. 134; Karamercan, s. 245; Dural/Öğüz/Gümüş, 2020, s. 217; Özuğur, s. 106.

Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesine ilişkin davlarda yetkili mahkemenin doğru tespit edilmesi de oldukça önemlidir. 4721 sayılı TMK m. 214'te; "Eşler veya mirasçılar arasında bir mal rejiminin tasfiyesine ilişkin davalarda, aşağıdaki mahkemeler yetkilidir:

1. Mal rejiminin ölümle sona ermesi durumunda ölenin son yerleşim yeri mahkemesi,

2. Boşanmaya, evliliğin iptaline veya hâkim tarafından mal ayrılığına karar verilmesi durumunda, bu davalarda yetkili olan mahkeme,

3. Diğer durumlarda davalı eşin yerleşim yeri mahkemesi."

şeklinde bir hüküm kurulmuştur. Kanun koyucu mal rejim tasfiyesine ilişkin davalarda üç farklı özel yetki kuralı düzenlemiştir. Bu nedenle de edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi amacıyla açılacak olan davalarda 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK)[193] m. 6 ile düzenlenmiş olan genel yetki kuralı uygulanamayacaktır[194].

Mal tasfiyesinin edinilmiş mallara katılma rejimi usul ve esaslarına göre yapılacağı evliliklerin hangi evlilikler olduğunu aşağıda açıklayacağız. Şöyle ki;

---

[193] 04.02.2011 tarih ve 27836 sayılı Resmi Gazete

[194] Y. 8. HD T. 29.06.2012, E.2012/23, K.2012/6572 „Dava, mal rejiminin tasfiyesine ilişkindir. Mal rejiminin tasfiyesine dair davalarda boşanmaya, evliliğin iptaline veya hâkim tarafından mal ayrılığına karar verilmesi durumunda, bu davalarda yetkili olan mahkemeler mal rejiminin tasfiyesi davasına bakmakla yetkilidir. Eldeki dava, mal rejiminin tasfiyesine dair olup; boşanmaya karar veren yerel mahkemesinin yetkili olduğu dikkate alınarak bir karar verilmesi gerekir." (www.kazanci.com, ET. 18.04.2022); Y. 8. HD T. 06.12.2006, E.2011/6744, K.2011/6654 „Dava, mal rejiminden kaynaklanan tapu iptali, tescil ve eğer taşınmaz satın almış ise bedelinin faiziyle birlikte davalıdan tahsili, hayata kast nedeniyle davalının katkı payının kaldırılması, kaldırılmaz ise, davacının katkı payının hesaplanarak davalıdan tahsiline karar verilmesi isteğine ilişkindir. Mal rejiminin tasfiyesine ilişkin davalarda boşanmaya, evliliğin iptaline veya hâkim tarafından mal ayrılığına karar verilmesi durumunda bu davalarda yetkili olan mahkemelerin, diğer durumlarda davalı eşin yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir. İlk itirazlardan olup on günlük cevap süresi içerisinde ileri sürülmeyen yetki itirazının reddine karar verilerek davaya devam olunmalıdır." (www.kazanci.com , ET. 18.04.2022); Y. 8. HD T. 28.02.2006, E. 2005/18332, K. 2006/2485 „Taraflar arasındaki davada, müşterek çocuk için iştirak nafakasına karar verilirken tarafların sosyal ve ekonomik durumları, nafakanın niteliği ve günün ekonomik şartları göz önüne alınmalıdır. Davacının, başvurma harcını yatırarak mal rejiminin tasfiyesini talep ettiği davada, boşanma kararının kesinleştiği gözetilerek mahkemece, nispi harç tamamlatılıp toplanan deliller değerlendirildikten sonra karar verilmesi gerekir." (www.kazanci.com, ET. 18.04.2022)

Bu evliliklerden ilki, evliliğin gerçekleşmesinden yani başından beri edinilmiş mallara katılma rejiminin yasal mal rejimi şeklinde esas alındığı evliliklerdir. Evlilik birliğinin gerçekleştiği andan itibaren yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanmasıyla ilgili iki ihtimalli bir durum mevcuttur. Evlilik birliğinin 01.01.2002 tarihinden sonra kurulduğu ve eşler tarafından başkaca bir mal rejimin seçilmemiş olduğu evlilikler ilk ihtimale örnek olarak gösterilebilir. 01.01.2002 tarihinden önce evlilik birliğinin kurulduğu fakat taraflarca 4722 Sayılı Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunu m. 10 gereğince kanun maddesinde öngörülen bir yıllık zaman dilimi içerisinde evliliğin en başından beri edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması yönünde anlaşıldığı evlilikler de ikinci ihtimale örnek teşkil etmektedirler. Her iki ihtimale dahil olan evliliklerde de taraflar, evlilik birliğinin kurulduğu andan itibaren edinilmiş mallara katılma rejimine tabi sayılacaktır. Dolayısıyla taraflar aksine yönelik bir anlaşma yapmamışlarsa evlilik birliği devam ederken elde edilmiş olan mal varlıklarında her bir eşin yarı oranda katılma alacağı hakkı mevcuttur. Bu evliliklerden ikincisi ise; evlilik birliğinin 01.01.2002 tarihinden önce kurulduğu ve 4722 Sayılı Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunu m. 10 gereğince kanun maddesinde öngörülen bir yıllık zaman diliminde evliliğin en başından beri edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması yönünde bir anlaşmanın yapılmamış olduğu evliliklerdir. Bu tip evliliklerde edinilmiş mallara katılma rejimi evliliğin başından itibaren uygulanmaz. Burada mallar, 01.01.2002 tarihinden önce veya bu tarih dahil olmak üzere bu tarihten sonra elde edilmiş olmaları bakımından ikili bir ayrıma tabi tutulmaktadır. Buna göre 01.01.2002'den önce elde edilmiş olan malların tasfiyesi o dönemde yasal mal rejimi olarak uygulanmakta olan mal ayrılığı rejimi esaslarına göre yapılacakken 01.01.2002 ve sonrası bir tarihte elde edilmiş olan malların tasfiyesi ise edinilmiş mallara katılma rejimi esaslarına göre yapılacaktır[195]. 01.01.2002'den önce elde

[195] Y. 2. HD. T.11.03.2015, E.2015/3260, K.2015/4166 „Dava; mal rejiminin tasfiyesine ilişkindir. Araç, eşler arasında mal ayrılığının geçerli olduğu dönemde edinilmiş ise, bu rejimde mal kime ait ise onundur. Şayet diğer eş, bu aracın edinilmesine maddi bir katkı sağlamış ise, ispatlaması şartıyla, katkısı karşılığı bir alacak talep edebilir. Araç edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemde edinilmiş ise, bir eşin bütün malları, aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal kabul edilir. Edinilmiş malların ne şekilde tasfiye edileceği ise, Türk Medeni Kanununun 226-şç'nci maddelerinde gösterilmiştir. Bu hükümlere göre, eklenecek ve denkleştirilecek bir değer mevcut değilse, diğer eşin maddi bir katkısının bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, rejimin

edilmiş olup mal ayrılığı rejimine tabi olan mal varlıkları kime ait ise tasfiye sonrasında da onda kalacaktır ve edinilmiş mallara katılma rejimi başlarken onun kişisel malı olarak değerlendirilecektir.

2.2. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN TASFİYESİNİN AŞAMALARI

2.2.1.Eşlerin Mallarını Geri Almaları ve Karşılıklı Borçlarını Düzenlemeleri

Edinilmiş mallara katılma rejimini tasfiyesi esnasında eşlerden her birinin mallarına ilişkin durumların somutlaştırılabilmesi için eşlerin mülkiyetindeki malların belirlenmiş olması gerekmektedir. Zira tasfiye süreci başladıktan sonra mal varlıklarının, kişisel mallar ve edinilmiş mallar olarak birbirlerinden ayrılmaları ilk yapılacak iştir[196]. Bununla birlikte TMK m. 226/1 gereğince taraflar, derhal zilyetlikleri kendinde olan ancak diğer eşin mülkiyetinde olan mal varlıklarını diğer eşe geri vermelidir[197].

Evlilik birliği içerisinde eşlerden biri ötekine ait malları yönetme ve kullanma haklarına sahiptir. Bunun sonucu olarak da mal varlıkları üzerinde eşlerin tek başına ya da birlikte zilyet olma durumları ortaya çıkabilir. Bu nedenle de bir malın maliki konumunda bulunan eş, hem edinilmiş mallara katılma rejimi sona erdiğinde hem evlilik devam ederken diğer eşin zilyetliğinde bulunan malı isteme hakkına sahiptir. Buna ilişkin bir Yargıtay kararında; yüksek mahkeme, edinilmiş mallara katılma rejiminin devam ediyor olmasının her bir eşin diğer eşte bulunan kişisel mallarının iadesini istemesinin önüne geçemeyeceğine hükmetmiştir[198]. Bu

---

sona erdiği tarihte mevcut olan edinilmiş malın, tasfiye anındaki değerinin (artık değer) yarısı üzerinde diğer eş katılma alacağına sahiptir. Davalı-davacının araçla ilgili talebinin açıklanan esaslar çerçevesinde incelenerek, neticesine göre karar verilmesi gerekir.‟ (www.kazanci.com, ET. 21.04.2022)

[196] Özer Deniz, s. 36.

[197] Özuğur, s. 53; Yetik, s. 120; Akıntürk/Ateş, s. 163.

[198] Özuğur, s. 48; Sarı, s.128; Y. 2. HD. T. 30.01.2006, E. 2005/16299, K. 2006/467 „Davacının ziynet eşyasına yönelik isteği "kişisel malın" (TMK.m.220) iadesine yöneliktir. Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi (TMK m. 218-241) eşlerden her birinin diğer eşte kaldığını veya diğer eş tarafından kullanıldığını ileri sürdüğü kişisel malının aynen iadesini veya bedelinin iadesini isteme hakkını engellemez. Eşler, kişisel mallarıyla ilgili isteklerini rejim sona ermeden, tasfiye söz konusu olmadan da ileri sürebilirler. Bu nedenle; davacının ziynet eşyasına yönelik isteğinin

yüzden de eşlerin henüz bir boşanma davası açmadığı ancak fiilen ayrı yaşamaya başladığı süre içerisinde; bir eşin, diğerinde bulunan kişisel mallarını talep etme hakkı bulunmaktadır. Böylesi bir durumda diğer eş, henüz edinilmiş mallara katılma rejiminin devam ettiğini, mal tasfiyesinin yapılmadığını ileri sürse de bu iddiası kabul görülmez[199].

Evlilik birliğinin tarafları, malların iadesi adı altında birbirlerinden balayı, düğün, nişan, kına giderlerini isteyemezler. Balayı ya da düğüne ilişkin giderlerin TBK kapsamında ahlaki bir vazifenin ifası için yapıldığı, bu nedenle de bu masrafın tarafı eşin diğer eşten bunu isteyemeyeceği yönünde Yargıtay hüküm kurmuştur[200]. Bununla birlikte Yargıtayın, düğün esnasında taraflara hediye amacıyla takılan altın başta olmak üzere ziynet eşyalarının kadına ait olduğuna ilişkin hüküm kurduğu görülmektedir. Yüksek mahkeme bu kararı tesis ederken örf ve adetler kapsamında bir değerlendirme yapmıştır. Buna göre; edinilmiş mallara katılma rejimini tasfiyesi nedeniyle erkek eşin ziynet eşyalarına ilişkin iade talepleri kabul görmemektedir[201].

4721 sayılı TMK m. 226/1'de düzenlenmiş olan malik eşin, malı zilyetliğinde bulunduran eşten mallarını geri alma hakkı, isteğe bağlı kullanılabilecek bir hak olup

---

esasının incelenip olumlu olumsuz bir karar verilmesi gerekirken, yazılı olduğu şekilde usulden reddedilmesi yasaya aykırıdır." (www.kazanci.com, ET. 18.07.2022)

199 Y. 2.HD T. 30.01.2066, E.2006/16299, K.2006/467 (www.kazanci.com, ET. 22.04.2022)

200 Y. 8. HD. T. 17.12.2009 , E. 2009/2348, K. 2009/6173 „..gelinlik, tıraş makinesi ve damatlık gibi benzeri eşyaların niteliği ve özelliği itibariyle münhasıran ait olduğu kişi tarafından kullanılan eşyalar olması nedeniyle bir eşin diğerine bağışladığı varsayılır. Bu ilke kadın-koca ayrımı yapılmaksızın açıklanan özel nitelikli tüm eşyalar için geçerli olup hüküm kurulurken göz önünde tutulmalıdır." (www.kazanci.com, ET. 22.04.2022)

201 Y. 8. HD. T. 17.12.2009, E. 2009/2348, K. 2009/6173 „Yargıtay'ın yerleşik uygulamasına, örf ve adete, ülke gerçekleri ile yöresel geleneklere göre evlenme sebebiyle gerek ailelerce ve gerekse yakınlarınca kadına geleceğinin güvencesi olarak takılan ziynet eşyaları (altın vs.) emaneten (geçici olarak) takıldığı konusunda kadının bir kabulü olmadığı sürece düğünde davacı kadına bağışlanmış sayılır. Aynı biçimde düğünde erkeğe takılan fakat daha sonra koca tarafından eşine (kadına) verilen ziynet eşyaları için de kadının herhangi bir biçimde kabulü söz konusu olmadıkça ve aksi de kanıtlanmadıkça kocanın bu eşyaları eşine bağışladığı kabul edilir." (www.kazanci.com, ET. 22.04.2022); Y. 2. HD. T. 22.12.2014, E. 2014/26823, K. 2014/26223 „Düğünde takılan takı paraları ve ziynet eşyaları, taraflar arasında aksine bir anlaşma yoksa kadına ait sayılır. İade edilmeme koşuluyla verildiği kanıtlanmadıkça; bunların koca tarafından borçları için bozdurulup harcanması; onu iade borcundan kurtarmaz." (www.kazanci.com, ET. 22.04.2022); Y. 8. HD. T. 17.12.2009, E. 2009/2348, K. 2009/6173 „Evlenme sebebiyle gerek ailelerce ve gerekse yakınlarınca kadına geleceğinin güvencesi olarak takılan ziynet eşyaları emaneten takıldığı konusunda kadının bir kabulü olmadığı sürece düğünde davacı kadına bağışlanmış sayılır. Düğünde erkeğe takılan fakat daha sonra koca tarafından eşine verilen ziynet eşyaları için de kadının herhangi bir biçimde kabulü söz konusu olmadıkça ve aksi de kanıtlanmadıkça kocanın bu eşyaları eşine bağışladığı kabul edilir." (www.kazanci.com, ET. 22.04.2022)

emredici bir hüküm oluşturmaz[202]. Eşler tasfiyeyle birlikte, birbirlerinin zilyetliğinde bulunan taşınır ya da taşınmaz mal varlıklarını TMK m. 993 ve devamındaki maddelerde düzenlenen zilyetliğin iadesi esaslarına bağlı bir şekilde iade etmelidirler[203].

4721 sayılı TMK m. 226/2'de; "Tasfiye sırasında, paylı mülkiyete konu bir mal varsa, eşlerden biri kanunda öngörülen diğer olanaklardan yararlanabileceği gibi, daha üstün bir yararı olduğunu ispat etmek ve diğerinin payını ödemek suretiyle o malın bölünmeden kendisine verilmesini isteyebilir." şeklinde bir hüküm tesis edilmiştir. Böylece eşler arasındaki paylı mülkiyetin devamının belli sakıncalara neden olacağı düşünüldüğünden, paylı mülkiyete tabi olan mal varlığı değerinin satılarak bu bedelin eşler arasında paylaştırılması yerine, bazı şartların sağlanası halinde o malın taraflardan birine özgülenmesine olanak sağlayan özel ve alternatif bir düzenleme getirilmiştir. Fakat bu kanun hükmüne rağmen evlilik birliğinin tarafları ortaklığın giderilmesi davası yoluna gitme hakkına sahiptir[204].

İlgili kanun maddesine bakıldığında böyle bir hakkın kullanılabilmesi için birçok koşulun aynı anda bir arada bulunması gerekmektedir. İlk olarak tarafların paylı mülkiyetine tesis edilmiş bir malın varlığı gerekmektedir. Paylı mülkiyete tabi bir malın varlığının yanı sıra eşlerden en az biri tarafından mal rejiminin tasfiyesi talep edilmiş olmalı ve bu hakkın kullanımı da tasfiye süreci devam ederken istenmelidir. Bu üç koşulun varlığı halinde bu hakkı kullanmayı talep eden eşin bu noktadaki üstün yararının da ispatlanması zorunludur. Tüm bu koşulların tamamlandıktan sonra hakkı kullanmak isteyen eş, diğer eşe payının karşılığını ödeyerek tarafların paylı mülkiyetine tesisi edilmiş malın kendi mülkiyetine bırakılmasını sağlayacaktır[205]. Kanunda geçen üstün yararın ispatı noktasında; eşlerin sürdürdükleri mesleki ve sanatsal faaliyetlere özgülenebilmesi, paylı mülkiyete konu olan malın nevi, cinsiyete göre özgülenebilmesi, tarafların yaşları, hastalıkları, sosyoekonomik durumları, duygusal faydalar gibi hususlar göz önüne alınacaktır[206].

[202] Sarı, s. 128.
[203] Dural/Öğüz/Gümüş, 2005,s. 218.
[204] Şıpka, 2011, s. 176.
[205] Kılıçoğlu, Katılma Alacağı, s. 161; Gençcan, s. 498.
[206] Oy/Oy, s. 78; Dural/Öğüz/Gümüş,2005, s. 219; Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 73-74, Özuğur, s. 54.

Üstün yararın tespitinde; örneğin, akciğerinde rahatsızlık bulunan eşe konutun bulunduğu bölgenin havasının iyi geliyor olması ya da paylı mülkiyete konu olan bir taşınmazı eşlerden birinin iş yeri olarak kullanıyor olması gibi unsurlar belirleyici olacaktır[207]. Eşlerin paylı mülkiyetine konu olan bir malda kural olarak üstün yararın belirlenmesinde pay oranının bir önemi olmasa da bir Yargıtay kararında, önemsiz derecede az bir payın üstün yararın oluşmadığı karinesine ancak önemli derece büyük bir pay ise üstün yararın oluştuğu karinesine isabet ettiği hüküm altına alınmıştır[208]. Ayrıca hakkı kullanmak isteyen eş ile paylı mülkiyete konu olan mal arasında özel ilginin ve önemli bağlantının kurulması şartı da üstün yararın ispatlanası için gereklidir[209].

Eşlerden biri, diğer eşin mülkiyetindeki malların zilyetliğine sahip olduğu durumlarda edinilmiş mallara katılma rejiminin sona erdiği tarihi öğrendikten sonra o malı iade etmezse kötü niyetli zilyet sıfatını alacaktır. Malik olan eşin zilyet olan eşe iade talebini iletmesine rağmen zilyet olan eş malı iade etmekten kaçınırsa, malik olan eşin TMK m. 993 ve devamındaki maddelerde hüküm altına alınmış olan zilyetliğin iadesine ilişkin düzenlemeler doğrultusunda aile mahkemesinde dava açma hakkı mevcuttur[210].

4721 sayılı TMK m. 226/3'te; "Eşler karşılıklı borçları ile ilgili düzenleme yapabilirler" şeklinde bir düzenleme hüküm altına alınmıştır. Bu hüküm TBK genel hükümlere ilişkin bir hatırlatma niteliğine sahiptir zira bu düzenleme genel hükümlere yönelik istisna oluşturmamaktadır. TBK genel hükümleri doğrultusunda evlilik birliğinin tarafları; feragat, ibra, takas, ifa, yenileme, davadan feragat gibi işlemlerle birbirlerine karşı olan borçları ile ilgili çeşitli düzenlemeler yapma yoluna

---

[207] Özer Deniz, s. 64.

[208] Y.8. HD. T.17.11.2009, E.2009/4269, K. 2009/5640 sayılı kararına göre; "…13 Ada 47 parsele gelince, az yukarıda da belirtildiği gibi yarı oranda davacı ve ölen eş Yaşar adına kayıtlıdır. Mirasçılık belgesine göre ayrıca davacı Şehri Neval'in ölen eş Yaşar adına kayıtlı ½ payda da 8640/17280 miras hakkı bulunmaktadır. Mirasçılık belgesi de dikkate alındığında taşınmazın tamamının ¾'ü davacı eş adına, kalan ¼ pay ise 20 davalı arasında paylaştırılacaktır. Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda taşınmazda sayıca kalabalık olan davalıların her birine küçük oranlarda pay düşmektedir. Yazlık ev olarak kullanılan taşınmazdaki küçük pay malikleri olan 20 davalı karşısında ¾ payın sahibi olan davacının üstün hakkının olduğunun kabulü gerekir. TMK m.226/f.2'ye göre davacı eşin bu parseldeki isteğinin de kabulüne karar verilmesi gerekirken dosya içeriğine uygun düşmeyen gerekçeyle reddine karar verilmesi doğru olmamıştır." bkz. Gençcan, s. 503. (www.kazanci.com, ET. 02.05.2022)

[209] Gençcan, s. 502.

[210] Sarı, s. 130

gidebilecektir. Bununla birlikte evlilik birliği ilişkisinden kaynaklanan borçların yanında haksız fiil, sözleşme veya sebepsiz zenginleşmeden doğan borçlarla ilgili de eşlerin düzenleme yapma hakkı mevcuttur. Ayrıca evlilik birliğinin tarafları, üçüncü kişilere karşı olan borçlarıyla ilgili olarak da düzenleme yapma hakkına sahiptir[211].

4721 sayılı TMK m. 226'daki malların iadesine ilişkin hükümlerden faydalanmak için tasfiye davalarında 10 yıllık bir zamanaşımı belirlenmiştir. Ancak bu süre kaçırılmış olsa bile malik olan eş, gücünü mülkiyet hakkından almakta olan istihkak davası ile malın iadesini isteyebilecektir ki bu dava herhangi bir süreye tabi tutulmamıştır. Ancak iadeye konu malın var olmaması halinde malik olan eş, artık sadece tazminat talebinde bulunabileceğinden bu tazminat talebi TBK m. 146 uyarınca 10 yıllık bir zamanaşımı süresine bağlı kılınmıştır. Tüm bunlarla birlikte TBK m. 153/b.3 uyarınca evlilik devam ederken zamanaşımı işlemeyecektir[212].

4721 sayılı TMK m. 217'de "Mal rejimi, eşler arasındaki borçların muaccel olmasını önlemez. Bununla beraber bir borcun yerine getirilmesi, borçlu eşi evlilik birliğini tehlikeye düşürecek derecede önemli güçlüklere sokacaksa, bu eş ödeme için süre isteyebilir. Durum ve koşullar gerektiriyorsa, hâkim istemde bulunan eşi güvence göstermekle yükümlü tutar." şeklinde bir düzenleme hüküm altına alınmıştır. Eşler arasındaki borçlara ilişkin olan bu hüküm ile kanunu koyucu kamu yararı güderek evlilik birliğini korumayı amaçlamıştır. Bundan dolayı da borçlu olan eşe, süre talep etme hakkı tanınmış ve bunun için alacaklı olan eşin alacağının risk altına girmemesi için borçlu eşten teminat göstermesinin istenebileceği düzenlenmiştir. 4721 sayılı TMK ile birlikte mal rejimleri açısından birçok yeni ve modern düzenleme hukuk hayatımıza girmiştir. İlgili kanunun 193. maddesinde; evlilik birliğinin taraflarının birbirleriyle hukuki işlem gerçekleştirme serbestisinden hareketle, mal rejiminin ya da evlilik birliğinin devam ediyor olmasının eşlerin birbirlerine olan borçlarının muaccel hale gelmesinin önüne geçemeyeceği öngörülmüştür. Önceki MK döneminde bu düzenleme aksi yöndedir[213].

[211] Dural/Öğüz/ Gümüş,2020, s. 229-230; Şıpka, 2011, s. 179; Zeytin, 2021, s. 292.
[212] Şıpka, 2011, s. 175.
[213] Özuğur, s. 39 ve s. 136.

Evlilik birliğinin taraflarının borçları ile iliği yapacakları düzenlemelerin mal rejimi sözleşmesi biçiminde olması da şart değildir. Bunun yanında eşlerin mutabık olduğu bir sözlü anlaşmanın mahkeme huzurunda beyan edilip ilgili mahkemenin vereceği hükümde bunun belirtilmiş olması halinde bu hükme dayalı olarak ilamlı icra işlemi başlatılabilir[214].

2.2.2. Kişisel Mallar ile Edinilmiş Malların Ayrılması

Yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejiminde, evlilik birliğinin taraflarının edinilmiş ve kişisel malları , mal rejiminin son bulduğu zamanki duruma göre belirlenmelidir[215]. Edinilmiş mallar, tasfiyeye konu olacak ve böylece artık değer hesaplaması yapılabilecektir ancak kişisel mallar ise tasfiyenin dışında tutulup hesaba katılmayacaktır[216]. Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinin sonuçlanmasından sonra evlilik birliğinin tarafları arasında herhangi bir kişisel mal ya da edinilmiş maldan bahsetmek artık mümkün olmayacaktır[217].

Edinilmiş mallara katılma rejimi sona erdikten sonra edinilmiş mal niteliğindeki bir malın elden çıkarılıp yerine başka bir malın koyulması durumunda, elde edilen ikame mal artık edinilmiş mal olarak değerlendirilmeyecektir. Böylesi bir durumda ilgili malın elden çıkarılmasının karşılıklı ya da karşılıksız olmasına bakılmaksızın mal tasfiyesi elden çıkarılmış olan mal çerçevesinde yapılacaktır. Tasfiye esnasında da malın elden çıkarılması anındaki değeri üzerinden bir değerleme yapılır[218].

Artık değer hesaplanırken edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesi kaynaklı borç ve yönetim masrafları, kural olarak dikkate alınmaz. Evlilik birliğine ait giderlerin karşılanması amacıyla oluşan borçlar ve masraflar; diğer eşin muvaffakiyeti ya da bu konudaki bir mahkeme kararının varlığı halinde eşlerin artık değerleri hesaplanırken pasif kısımda yer alacaktır. Bu durum yukarıdaki

[214] Şıpka, 2011, s. 179.
[215] Özuğur, s. 136; Akıntürk/Ateş, s. 163; Öztan, s. 529.
[216] Günarslan, s. 52
[217] Dural/Öğüz/Gümüş, 2005, s. 220; Zeytin, 2005,s. 187
[218] Acar, s. 219-220; Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 321.

açıklamamızın istisnasını oluşturmaktadır. Ayrıca bu istisnai durumun gerçekleşmesi halinde edinilmiş mallardaki değer artış miktarı aktif kısımda yer alacaktır[219].

4721 sayılı TMK m. 228/2'deki özel düzenleme büyük bir önem arz etmektedir. Buna göre; yardım kuruluşları veya sosyal güvenlik kurumunca gerçekleştirilen toplu ödemeler, çalışma gücünün kaybına dayalı tazminat ödemeleri ya da toptan ödemeler, bu ödemlerin yerine geçmek üzere bağlanmış olan ömür boyu sürecek olan iratlar açısından özel bir düzenleme mevcuttur. Yukarıda bahsedilen türde bir ödemenin söz konusu olduğu durumlarda, edinilmiş mallara katılma rejiminin son bulduğu tarih baz alınarak söz konusu tarihten sonrasına yönelik ilgili ödemenin ya da iradın peşin değeri hesaplanarak bu peşin değer kişisel mal hanesine yazılır. Buradaki amaç, ödemeyi hak eden eşin, bu ödemenin mal rejiminin bittiği tarihten kalan yaşam süresine denk gelen kısmını kişisel mal olarak elde etmesini sağlamaktır[220].

2.2.3.Tasfiyeye Tabi Malların Değerlerinin Belirlenmesi

Mal rejiminin son bulması, tasfiyenin yapılması ve mal varlıklarının değerlendirilmesi anları birbirinden çok farklı zaman dilimlerine tekabül edebilir[221]. Dolayısıyla, mal varlıklarına ilişkin değerlemeler yapılırken değerleme anının belirlenmesi kritik bir noktaya isabet etmektedir. Yasal düzenlemelere bakıldığında sürüm değer, gelir değer ve hakkaniyet değeri olmak üç çeşit değer biçimi ortaya koyulmuştur.

TMK m. 232'ye istinaden edinilmiş malların tasfiyesi işlemi yapılırken kural olarak bu malların sürüm değeri dikkate alınmaktadır. Sürüm değer ilgili malın tasfiye anındaki piyasa değeri olarak karşımıza çıkmaktadır. Kanun koyucu tarafından kural olarak esas alınacağına hükmedilen sürüm değeri rayiç değer olarak da adlandırılabilir. Ancak kimi zaman sürüm değerin gerçek değeri yansıtmadığı görülmektedir. Yani malın gerçek değeri sürüm değerinden çok farklı olabilir[222].

[219] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 320-322.
[220] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 322-323.
[221] Kılıçoğlu, Katkı ve Katılma Alacağı, s. 163; Özdamar/Kayış/Yağcıoğlu/Akgün, s. 82.
[222] Gençcan, s. 294.

Sürüm değerine örnek olarak bir hisse senedinin borsadaki fiyat karşılığı verilebilir[223].

4721 sayılı TMK m. 235/1 uyarınca bir malın sürüm değeri belirlenirken edinilmiş mallara katılma rejiminin son bulduğu tarih değil malların tasfiye edildiği tarih göz önünde bulundurulmalıdır. Fakat istisnai olarak; edinilmiş malların hesabında eklenecek olan malların devredildikleri tarihteki değerleri esas alınıp hesaba katılacaktır[224]. Ancak tasfiye anı olarak hangi tarihin baz alınacağı ilgili kanun maddesinde belirtilmemiştir. Mal rejiminin son bulduğu tarih, her zaman tasfiyenin başladığı tarihe denk gelmez. Çünkü edinilmiş mallara katılma rejimi eşler arasında son bulduğu anda tasfiyenin henüz başlamamış olma ihtimali mevcuttur. Arada böyle bir zaman farkının oluşması halinde edinilmiş malların değeri olumlu ya da olumsuz yönde etkilenebilecektir. Yargıtay kararlarına bakıldığında tasfiye tarihinin, açılmış olan mal rejimi davasında karar tarihine en yakın olan tarih şeklinde değerlendirildiği görülmektedir[225]. Diğer bir ifade ile tasfiyenin karar tarihinden çok sonraki bir zaman diliminde talep edilmesi halinde dahi talep tarihindeki değere göre değil karar tarihine en yakın tarihteki değere göre değerlendirme yapılacaktır. Yargıtay'ın yerleşik içtihatları göz önüne alındığında,

[223] Acar, s. 281.

[224] Akıntürk/ Ateş, s. 166.

[225] Y.8. HD. T.17.03.2015, E.2014/20777, K.2015/6090 sayılı kararına göre; "Dava; mal rejiminin tasfiyesinden kaynaklanan katılma alacağı istemine dair olup, TMK'nun 235/1 maddesi uyarınca, katılma alacakları bakımından değerin kural olarak ve Daire uygulaması gereğince karar tarihine en yakın bir tarihte tespit edilecek değerin hesaplamaya esas alınması gerekmektedir. Mahkemece, karar tarihinden 2 yıl önce yapılan keşifte belirlenen değer üzerinden davacının katılma alacağının belirlenmesi doğru görülmemiştir" (www.kazanci.com, ET. 13.05.2022); Y.8. HD, T.20.06.2013, E.2013/10621, K.2013/9724. sayılı kararına göre; "Dosya kapsamında bulunan Oyakbank'a ait hesap ekstralarına ve taksitlendirme cetveline göre 22.2.2005 tarihinde davalı A. Y. tarafından anapara olarak 35.000,00 TL kredinin çekildiği, 60 taksit halinde ödenmesi öngörüldüğü ve faiziyle birlikte 56.712,60 TL'nin ödenmesi gerektiği belirlenmiş olup, boşanma davasının açıldığı 9.11.2007 tarihine kadar 32/60 taksitin edinilmiş mallardan (tarafların gelirlerinden) ödendiği, 28/60 taksitin ise boşanma davasının açıldığı ve mal rejiminin sona erdiği 9.11.2007 tarihinden sonra davalının kişisel malından karşılanması gereken para olup davalının kişisel malı olarak göz önünde tutulması gerekir. Yani 28/60 taksit karşılığı para davalı adına tapuda kayıtlı bulunan bağımsız bölümden kaynaklanan edinilmiş malın pasifi (borcu) olduğu konusunda bir duraksama bulunmamaktadır. Bu bakımdan 28/60 taksit karşılığı olan edinilmiş malın borcunun boşanma dava tarihinden sonra davalı tarafından ödeneceği gözetilerek karşılığının karar tarihine yakın bir tarihte hesaplanacak taşınmazın sürüm değerinden edinilmiş malın borcu (pasifi olarak) düşürülmesi gerekir. Bu konuda T.M.K.nun 219, 229, 231, 232, 235 ve 236. maddelerinin hesaplamada göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Ancak 20.1.2012 tarihinde taşınmazın sürüm değeri 80.000,00 TL olarak belirlenmiş ise de bu değer güncelliğini yitirdiğinden verilecek karar tarihine yakın bir tarihteki sürüm değerinin T.M.K.nun 232 ve 235/1. fıkrası gereğince yeniden uzman bilirkişi veya kişiler aracılığıyla saptanmalıdır"(www.kazanci.com, ET. 13.05.2022)

sürüm değerinin belirlenirken, keşif tarihi ile mahkemenin karar tarihi arasında geçen 3 aylık zaman diliminin makul bir süre olduğu görülmektedir[226]. Ayrıca bozma işleminin ardından yeni kararın tarihine yakın bir zaman diliminde yapılacak olan keşif doğrultusunda değer tespiti yapılmalıdır[227].

Yargıtay dava konusunun para olduğu durumlarda, edinilmiş mallara katılma rejiminin son bulduğu tarihten sonraki bir dönemde paranın bir getirisi varsa bu getirinin kişisel mal olarak değerlendirilmesi ve mal rejiminin sona erdiği andaki para miktarının göz önünde bulundurulması gerektiği kanısındadır. Ayrıca para biriminin döviz olması durumunda Yargıtay, söz konusu döviz miktarının karar tarihindeki karşılığı esas alınarak bir değerleme yapılması gerektiğini savunmaktadır[228].

TMK m. 229'da edinilmiş mallara eklenecek olan değerlere ilişkin farklı esaslar düzenlenmiştir. İlgili kanun maddesi; "Aşağıda sayılanlar, edinilmiş mallara değer olarak eklenir: 1. Eşlerden birinin mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmadan, olağan hediyeler dışında yaptığı karşılıksız kazandırmalar, 2. Bir eşin mal rejiminin devamı süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirler. Bu tür kazandırma veya devirlere ilişkin uyuşmazlıklarda mahkeme kararı, davanın kendisine ihbar edilmiş olması koşuluyla,

---

[226] Y.8. HD. T.03.02.2014, E.2013/24112, K.2014/1465 sayılı kararına göre; "...söz konusu malların edinilmiş mal olduğunun dosya kapsamıyla sabit görüldüğüne, söz konusu malların sürüm değerlerinin TMK'nun 232 ve 235/1.fıkrası gereğince yöntemine uygun bir biçimde keşif tarihi olan 7.9.2012 tarihinde belirlendiğine, karar da 14.12.2002 tarihinde verildiğinden aradaki üç aylık sürenin makul bir süre olup, herhangi bir değer artışına veya azalmasına yol açmayacak bir süre olduğu anlaşıldığına…" (www.kazanci.com, ET. 08.05.2022)

[227] Y.8. HD. T.19.02.2013, E.2012/11461, K. 2013/1758 sayılı kararına göre; "…mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan edinilmiş mallar, mal rejiminin sona erdiği andaki durumlarına göre, tasfiye anındaki sürüm değerleriyle hesaba katılır (TMK 232, 235/1 m). Tasfiye tarihi karar tarihidir. Mahkemece, aracın bizzat görülerek sürüm değerinin belirlenme imkanı olmadığından hareketle İstanbul Şoförler Odasından alınan yazı cevaplarına göre 2008 yılı itibarıyla bildirilen 45.000 TL'yi dikkate alarak hüküm kurmuştur. Davalı vekili bu değerin dikkate alınma imkanı olmadığını ileri sürmektedir. Bu durumda aracın bizzat görülerek değer tesbiti yapılamayacağı da gözetilerek davaya konu aracın karar tarihine en yakın tarihteki (ilk karar güncelliğini yitirdiğinden, verilecek karar tarihi) sürüm değerinin Şoförler Odası ile belirlenebileceği diğer yerlerden de araştırılarak tesbit edildikten sonra, az yukarda belirtilen açıklamalar doğrultusunda davacının katılma alacağı miktarının belirlenmesi ve bu tespit doğrultusunda davacının katılma alacağına dair davasının kabulüne karar verilmesi gerekirken, karar tarihine yakın olmayan ve fahiş şekilde belirlenen 2008 yılı değerinin dikkate alınarak hüküm kurulmuş olması doğru görülmemiştir. Davalı vekilinin temyiz itirazları bu yönden yerinde olup hükmün bozulması gerekir." (www.kazanci.com, ET. 08.05.2022)

[228] Şükran Şıpka / Ayça Özdoğan, **Yargı Kararları Işığında Soru ve Cevaplarla Eşler Arasındaki Malvarlığı Davaları,** 2. Baskı, 12 Levha Yayınları, İstanbul, 2017, s. 448-449

kazandırma veya devirden yararlanan üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir." şeklindedir. TMK m. 235/2'ye bakıldığında eklenecek değerler hesaplanırken malın devir tarihinin esas alınması gerektiği yönünde bir düzenleme yapıldığı görülmektedir. Buradan, eklenecek olan değerler yönünden değerleme yapılırken ilgili malın devrinin yapıldığı tarihteki piyasa değerinin esas alınacağı anlaşılmaktadır. Ancak bu düzenlemenin, ilgili malı kötü niyetli bir şekilde devredip mal kaçırmaya çalışanlara fırsat sağlaması nedeniyle adil bir düzenleme olmadığını da belirtmek gerekir[229]. Yargıtay, son dönemlerde verdiği kararlarda bu düzenlemenin aksi bir anlayışla hareket etmektedir. Yargıtay; tasfiye anında eklenecek değer olarak ifade edilen malların, devir tarihindeki değil tasfiye tarihindeki değerlerini esas almaktadır[230].

Her ne kadar kural olarak sürüm değer esas alınsa da istisna bir şekilde gelir değerinin de esas alındığı söylemek gerekmektedir. Buna örnek olarak TMK m. 233/1 gösterilebilir. İlgili kanun maddesi; "Bir eşin malik olarak bizzat işletmeye devam ettiği veya sağ kalan eş ya da altsoyundan birinin kendisine bir bütün olarak özgülenmesini istemeye haklı olduğu bir tarımsal işletme için değer artışından alacağı pay ve katılma alacağı, bunların gelir değeri göz önünde tutularak hesaplanır." şeklindedir. Bu hükme uyan durumlarda gelir değeri esas alınabilecektir[231]. Boşanmanın ardından pamuk işleme işine ilişkin bir çırçır fabrikasının sahibi olan ve aynı zamanda bu işletmeyi bizzat işleten eş, diğer eşe değer artış payı ya da katılma alacağı ödeyecektir. Ölüm durumunda bu fabrika, sağ kalan eşin bunu bizzat işletmesi halinde sağ kalan eşe ya da varsa ölen eşin çocuğuna tahsis edilecektir[232].

Kimi hallerde TMK m. 234 uyarınca hakimin hakkaniyet artırımı yapabilmesi söz konusudur[233]. Doktrinde bu değerin "hakkaniyet değeri[234] " ya da "takdiri değer[235] " şeklinde adlandırıldığı görülmektedir. Buna göre; hakim bazı özel hallerin

[229] Özdamar/Kayış/Yağcıoğlu/Akgün, s. 84; Şıpka/Özdoğan, s. 454.
[230] Y. 8. HD. T. 22.11.2016, E. 2015/7311, K. 2016/15935 ve Y. 8. HD. T. 30.06.2015, E. 2015/4125, K.2015/14240 (www.kazanci.com, ET. 15.05.2022), bkz. Şıpka/Özdoğan, s. 454.
[231] Acar, s. 281.
[232] Kılıçoğlu, Katılma Alacağı, s. 138.
[233] Günarslan, s. 52.
[234] Özdamar/Kayış/Yağcıoğlu/Akgün, s. 85; Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 53.
[235] Acar, s. 282

varlığı halinde önceden hesaplanmış olan değeri uygun ölçülerde artırabilmektedir. TMK n. 234/2'de bu özel haller sayılmıştır. Bunlar; tarımsal işletmenin alım bedeli, bu işletmenin maliki olan eşin yatırımları veya mali durumu ve sağ kalan eşin geçim şartları olarak ifade edilmektedir.

2.2.4.Edinilmiş Mallara İlişkin Borçların Artık Değerden Çıkarılması

Artık değerin tanımı, TMK m. 231 kapsamında yapılmıştır. Buna göre; her bir eşin edinilmiş mallarla alakalı denkleştirme ve ekleme işlemlerinden elde edilen miktarlarla birlikte, edinilmiş mallarının değerinin toplamından, tüm borçların çıkarılmasından sonra elde edilen miktara artık değer denilmektedir. Kanun maddesinin lafzından anlaşılacağı üzere öncelikle, artık değere eklenecek değerler ve denkleştirme neticesinde ortaya çıkan miktarın tespitinin yapılması gerekmektedir. Daha sonra ise oluşan toplam miktardan edinilmiş mallara ait tüm borçların çıkarılması yoluna gidilmelidir.

Evlilik birliğinin mallarına ilişkin tüm borçların tespit edilmesinin ardından, bu borçların her birinin hangi mal grubuna ait olduğunun belirlemesi yapılmaktadır. Bu belirleme yapılırken TMK m. 230/2 göz önüne alınacaktır. Dolayısıyla bir borç hangi mallar için ortaya çıkmışsa o mal grubuna dahil olacaktır. Ancak kanun maddesinde borç ilişkisinin nasıl doğacağına yönelik bir hüküm mevcut değildir. Bir borcun dahil olacağı mal grubunu belirlemek amacıyla; borcun ortaya çıkma nedeni, borcun ortaya çıkma zamanı, borcun konusu ve borcun amacı gibi ölçütlerden faydalanılabilir[236]. Söz gelimi, bir kişisel malın elde edilmesi için tapu ve noterde yapılmış olan harcamalar kişisel mallara ilişkin borçlar arasına yazılacaktır. Ayrıca eşlerden birinin diğer eşe TMK m. 227 kapsamına giren haller dışında bir borç vermesi halinde, bu borcun üçüncü bir kişiden alınması ile diğer eşten alınması arasında bir fark olmayacaktır. Bu borç, her koşulda edinilmiş mallara ait borçlardan sayılacak ve artık değerden çıkarılacaktır[237].

Edinilmiş mallara katılma rejimi başlamadan önce doğmuş olan borçlar, mutlak bir şekilde kişisel mallar grubuna dahil olan borçlardan sayılacaktır[238].

[236] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 360; Uluç, s. 1103.
[237] Acar, s. 259
[238] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 360

Eşlerin almış oldukları eğitim neticesinde bir işe girmeleri halinde o işten elde ettikleri gelir edinilmiş mallardan sayılsa bile, her bir eşin evlilik birliği kurulmadan önceki eğitim harcamaları kişisel mallara ilişkin borçlardan sayılacaktır[239].

Eşlerden birine ait kişisel malların gelirleri de edinilmiş mallardan sayılmaktadır. Bu nedenle de kişisel mallardan gelir elde etmek amacıyla yapılan harcamalardan kaynaklanan borçlar da edinilmiş mal grubuna dahil olan borçlardan sayılacaktır. Ayrıca buna ek olarak taraflardan birinin mesleki çalışmalarını sürdürmek amacıyla borçlanması halinde bu borçlar da edinilmiş mallara ait borçlardan sayılacaktır[240]. TMK'da eşlerden birine miras yoluyla geçecek olan malların kişisel mallardan sayılacağı düzenlenmiştir. Ancak miras yoluyla geçen mal varlığının taşınmaz olması halinde bu taşınmazdan elde edilecek olan kira geliri edinilmiş mallardan sayılacaktır. Dolayısıyla böylesi bir mal nedeniyle girilmiş olan borçlar da edinilmiş mallara ait borç grubundan sayılacaktır.

Edinilmiş mallara katılma rejiminde her bir eşin, aile hukuk hükümlerinde doğan nafaka ve bakım giderleri, evlilik birliğinin rutin giderleri, çocukların eğitim ve bakım giderleri de edinilmiş mallara ilişkin borçlar kategorisinde yer almaktadır[241].

Hayatın olağan akışı içerisinde bir borcun ait olduğu mal varlığı grubu, bazen eşler tarafından unutulabilir ve bunun tespiti yapılamayabilir. Bunun önüne geçmek ve tespiti daha kolay hale getirmek için TMK'da; envanter tutulması, tüm malların değerinin eşler tarafından kanıtlanması, eşlerin düzenli olarak birbirlerine mal varlıkları hakkında bilgi vermesi gibi yöntemlere değinilmiştir. 4721 sayılı TMK m. 230/2'de bir borcun kaynağının ya da hangi amaçla kullanıldığının tespitinin yapılamadığı durumlarda, bu borçların edinilmiş mallara ait borçlar olarak değerlendirmeye alınacağı yönünde hüküm kurulmuştur ve bu kanun maddesi bu yönüyle bir karine niteliğindedir. İlgili kanun maddesi, "Her borç, ilişkin bulunduğu mal kesimini yükümlülük altına sokar. Hangi kesime ait olduğu anlaşılamayan borç, edinilmiş mallara ilişkin sayılır." şeklindedir. Buradan anlaşılıyor ki bu karine,

[239] Sarı, s. 213
[240] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 360; Uluç, s. 1004.
[241] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 360; Sarı, s. 214.

tasfiye işlemlerini karmaşıklıktan kurtaran ve aksi kanıtlanabilir bir karinedir. TMK m. 222/3'e bakıldığında ise ilgili kanunu maddesi, "Bir eşin bütün malları, aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal kabul edilir." Şeklinde olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu iki düzenlemenin aynı doğrultuda oldukları görülmektedir[242].

Bir borcun hangi mal grubuna dahil olduğunun ispatını bunu iddia eden kişi yapacaktır. Dolayısıyla TMK m. 230/2'nin aksi ispatlanabilen bir karine olduğunu bir kez daha yinelememiz gerekir. Ancak bu kanun maddesi doğrultusunda bir borcun edinilmiş mallara ait olduğu kabul edilirse diğer tarafın katılma alacağı azalacağından, diğer eş söz konusu borcun edinilmiş mallara değil kişisel mallara ait olduğunu iddia ederek bu iddiasını kanıtlama yoluna gidebilecektir[243].

Evlilik birliğini tarafları; TMK m. 231'i ortadan kaldıracak bir biçimde, hukuka ya da kamu düzenine aykırı bir şekilde kanıtlama yöntemlerinin kullanılmasına ilişkin anlaşma yapamazlar zira TMK m. 231 emredici niteliktedir. Fakat eşler borçları ile ilgili serbestçe anlaşma hakkı mevcuttur. Dolayısıyla eşler; kendi aralarındaki alacaklardan feragat edebilir, edinilmiş mallar için kişisel mallardan veya kişisel mallar için edinilmiş mallardan yapılan giderlerin borçtan sayılmaması yönünde anlaşma yapabilir. Ayrıca belirtmek gerekir ki TMK m. 231 ile hüküm altına alınan kurallar, talep edilmeksizin, koşullarının varlığı halinde mahkeme tarafından re'sen uygulanacaktır[244].

2.2.5.Değer Artış Payı Alacağı

2.2.5.1. Genel Olarak

Eşlerden birinin, diğerinin mülkiyetinde bulunan gerek edinilmiş gerekse de kişisel bir mala herhangi bir karşılık elde etmeden ya da uygun olmayan bir karşılıkla sunduğu bir katkı nedeniyle edinilmiş mallara katılma rejimini sona ermesi neticesinde kazanmış olduğu alacak hakkı, değer artış payı alacağı olarak adlandırılmaktadır[245]. TMK. m. 227'de "Eşlerden biri diğerine ait bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına hiç ya da gereği gibi bir karşılık

[242] Sarı, s. 215
[243] Sarı, s. 216.
[244] Özer Deniz, s. 73; Uluç, s. 1104.
[245] Akıntürk/ Ateş, s. 171

almaksızın katkıda bulunmuşsa, tasfiye sırasında bu malda ortaya çıkan değer artışı için katkısı oranında alacak hakkına sahip olur ve bu alacak o malın tasfiye sırasındaki değerine göre hesaplanır; bir değer kaybı söz konusu olduğunda katkının başlangıçtaki değeri esas alınır. Böyle bir malın daha önce elden çıkarılmış olması hâlinde hâkim, diğer eşe ödenecek alacağı hakkaniyete uygun olarak belirler. Eşler, yazılı bir anlaşmayla değer artışından pay almaktan vazgeçebilecekleri gibi pay oranını da değiştirebilirler." şeklinde bir düzenlemenin mevcut olduğu görülmektedir. Buna göre; eşlerden biri, diğer eşe ait olan bir mal varlığı değerinin elde edilmesine, korunmasına ya da iyileştirilmesine herhangi bir şekilde katkı sunmuşsa, sunmuş olduğu bu katkıya karşılık değer artış payı alacağı hakkı kazanacaktır.

Kanun koyucunun değer artış payı alacağına ilişkin hükümler tesis etmesindeki amaç; tarafların evlilik birliği içerisindeki olağan maddi katkılarından ve harcadıkları emekten ziyade olağanüstü maddi katkılarını ve harcadıkları emekleri korumaktır. Zira eşlerin evlilik birliği içerisindeki olağan maddi katkıları ve harcadıkları emekler artık değere katılma alacağı düzenlemesiyle yasal güvenceye alınmıştır[246].

Yasal düzenlemeden hareketle değer artış payı alacağının meydana gelmesi için gereken esaslar;

-Eşin sunmuş olduğu katkının maddi anlamda bir değerinin olması,

-Eşin sunmuş olduğu katkının bağışlama şeklinde olmaması,

-Eşin sunmuş olduğu katkıya karşılık diğer eş tarafından hiç ya da gereği gibi bir karşılık verilmemiş olması,

-Eşin sunmuş olduğu katkıdan sonra diğer eşin mallarında ilerleyen dönemlerde bir değer artışı görülmesi,

[246] Zeytin, 2021, s. 184.

-Evlilik birliğinin tarafları arasında katkı sunan eşin bu katkı payı alacağından vazgeçtiği yönünde bir anlaşma yapılmamış olması, olarak karşımıza çıkmaktadır[247].

Değer artış payı alacağı oluşması için; boşanma, evliliğin iptali, eşlerden birinin ölümü, olağanüstü mal rejimine geçilmesi, eşlerin başka bir rejimine geçmesi gibi haller neticesinde mal rejiminin son bulmuş olması gerekir[248].

Değer artış payı alacağının, edinilmiş mallara katılma rejiminde tasfiye esnasında istenmesi gerekmektedir. Burada TMK m. 227'deki hükmün lafzi yorumuna bakılmalıdır. Kanun koyucu bu kanun maddesi ile çeşitli konularda uyuşmazlıkların doğmasını engellemek için mal rejimi sürerken bir değer artış payı alacağının davasının açılması halinde bu davaya ilişkin karar vermeye yer olmadığı yönünde bir hüküm kurulmalıdır. Taraflardan birinin, kendi kişisel mallarından diğer tarafın kişisel mallarına katkı sunması durumunda da bu husus değişmeyecektir[249].

Değer artış payı alacağının hangi sürelere denk gelen katkıları kapsadığına bakıldığında; mal rejimin boşanma ya da iptal davası neticesinde sona ermesi halinde ilgili davanın açıldığı tarihe kadar, mal rejimini eşlerden birinin ölümü sebebiyle sona ermesi halinde ise ölüm anına kadarki katkıları kapsadığı görülmektedir[250]. Yargıtay kararlarına bakıldığında, TMK m. 227'nin edinilmiş mallara katılma

---

[247] Nuri Aziz Midyat, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 15.

[248] Y. 2. HD. T. 28.5.2013, E. 2013/2311, K. 2013/14578 "Davacı, evlilik birliği içinde edinilen ve tapuda davalı eşi adına kayıtlı olan taşınmazın edinilmesine katkıda bulunduğunu ileri sürerek, değer artış payı alacağı talebinde de bulunmuştur. Boşanma davası içinde değer artış payı alacağına yönelik isteklerin incelenebilmesi, eşler arasındaki mal rejiminin sona ermesi halinde mümkündür (TMK.md.227). Evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesi halinde mal rejimi buna ilişkin davanın dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer (TMK.md.225/2). Boşanma yönünde oluşacak hüküm kesinleşmedikçe, bu taleplerin incelenmesi yasal olarak mümkün bulunmadığına göre, davacı kadının değer artış payına ilişkin talebinin tefrik edilmesi, boşanma davasının sonucunun beklenmesi ve hasıl olacak sonuca göre karar verilmesi gerekir. Bu hususun gözetilmemesi doğru görülmemiştir", (www.kazanci.com, ET. 20.05.2022); Y. 2. HD. T. 11.10.2011, E. 2010/11061, K. 2011/15433 "Davalı-davacı koca eşinin işyeri alımı sırasında yapmış olduğu katkı (TMK.md.227) karşılığı 8.000.00 TL.'nin tahsilini talep etmiştir. Bu isteğin esası, eşler arasındaki mal rejiminin sona ermesi durumunda incelenebilir. Tarafların evliliği ve dolayısı ile de aralarındaki edinilmiş mallara katılma rejiminin devam ettiği anlaşıldığından; katkı (değer artış payı) alacağı ile ilgili davanın ayrılarak "tarafların boşanma davalarının bekletici mesele yapılması" gerekirken, bu yön nazara alınmadan yargılamaya devam edilerek yazılı şekilde karar verilmesi de usul ve yasaya aykırı olmuştur.", (www.kazanci.com, ET. 20.05.2022).

[249] Zeytin, 2021, s. 187; Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 356.

[250] Özer Deniz, s. 80.

rejiminin yürürlük tarihinden önce eşlerin birbirlerine yaptıkları katkılar yönünden de uygulanabilir olduğuna dair yüksek mahkemenin hüküm tesis ettiği görülmektedir[251].

Değer artış payı karşılığında eşlere ayni bir hak değil alacak hakkı tesis edilmektedir[252]. Yargıtay bir kararında, üçüncü kişiden satış yoluyla edinilmiş olan taşınmaz üzerindeki payın temlik edilmesi amacıyla yapılmış olan bir sözleşmede, tarafı sıfatı bulunmayan davacının, söz konusu pay için gereken nakdi bedeli kendisinin ödemiş olmasına istinaden ilgili taşınmaz üzerinde bir ayni hak talebinde bulunması halinde bu talebin kabul edilmemesi gerektiği yönünde bir hüküm kurmuştur[253].

Değer artış payı alacağının, katılma ve denkleştirme alacağından farklı bir kavram olduğunu belirtmek gerekmektedir. Değer artış payı alacağından; taraflardan birinin diğer tarafın mallarına kaymış olan mal varlığı değerlerinin karşılığı anlaşılmalıdır. Değer artış payı alacağı yalnızca belli mallar için yapılmış olan katkıları kapsamaktayken, katılma alacağı ise edinilmiş mallara katılma rejiminin tamamı boyunca elde edilmiş olan mal varlıklarının tamamı ya da bunların bir kısmına ilişkindir. Ancak denkleştirme alacağı eşlerin kendi mal varlığı değerleri arasındaki değer kaymaları olarak nitelendirilmektedir[254]. Katılma alacağında bir eşe ait edinilmiş bir malvarlığı değerinden bu mal varlığına ait olan borçlar çıkarılmaktadır. Ancak değer artış payı alacağı hesaplanırken katkı sunulmuş olan mal varlığı değerinin borçları göz önüne alınmaz. Değer artış payı alacağı, edinilmiş ve kişisel malların her ikisine de ilişkinken katılma alacağı, sadece edinilmiş mallara ilişkindir. Değer artış payı alacağında tasfiye sürecinde elden çıkarılmış olan mal varlıkları istenebilirken, katılma alacağında bu söz konusu değildir. TMK m. 241 uyarınca katılma alacağı, üçüncü şahıslardan elde edilemeyen miktar ölçüsünde bir

---

[251] Y. 2. HD. T. 29.11.2006, E. 2006/8403, K. 2006/16554 (www.kazanci.com, ET. 20.05.2022)

[252] Zafer Zeytin, "Artık Değere Katılma ve Değer Artış Payı Alacağında Zamanaşımı", **THD**, 2008, C. 3, S. 21, s. 16 (Zamanaşımı)

[253] Y. 8. HD. T. 28.01.2010, E. 2010/2092 K. 2010/314 "…Dava konusu taşınmazlar, evlilik birliği içinde koca tarafından 1993 ve 1995 yıllarında üçüncü kişiden alım suretiyle edinilmiştir. Akdi ilişkide davacı taraf değildir. Eşler arasında TMK. m. 706 gereğince düzenlenmiş mülkiyet aktarımı ile ilgili resmi bir sözleşme de bulunmamaktadır. Bu durumda, 07.10.1953 tarihli 1953/8 E 1953/7 K sayılı Yargıtay İçtihadı birleştirme kararı uyarınca taşınmazların alımına katkıda bulunduğunu iddia eden davacının bu katkısına dayanarak ayın (mülkiyet) talep edemeyeceğinden; mahkemece tapu iptali ve tescili davasının reddine karar verilmiş olmasında bir isabetsizlik bulunmamaktadır…", (www.kazanci.com, ET. 21.05.2022)

[254] Gençcan, s. 829.

alacak hakkı oluştururken, değer artış payı alacağı niteliği itibariyle zaten üçüncü şahıslardan talep edilebilecek bir alacak değildir. TMK m. 236 uyarınca hayata kast edilmesi veya zina sebebiyle katılma alacağının mahkeme tarafından azaltılması hatta kaldırılması bile mümkündür. Ancak aynı durumun değer artış payı alacağı açısından geçerli olduğu söylenemez[255].

Değer artış payı alacağı eski kanun döneminde mevcut olmayıp 4721 sayılı TMK m. 227 ile hukuk sistemimize kendisine yer bulmuştur. Özel bir alacak hakkı olan değer artış payı alacağı tasfiye sürecinde ayrı bir dava açma yoluyla elde edilebilen bir haktır[256]. Eski kanun döneminde değer artış payı alacağı ile aynı amaca hizmet eden katkı payı alacağı düzenlemesi mevcuttur. Aslına bakılırsa değer artış payı alacağı ve katkı payı alacağı aynı esaslara tabidir. Aradaki tek fark eski medeni kanun döneminde katkı sunulan malın piyasa değerinin belirlenmesi esnasında o malın dava tarihindeki değeri göz önüne alınacakken, yeni kanun döneminde tasfiye anındaki değerinin göz önüne alınmasıdır.

Değer artış payı alacağı hakkı paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde de karşımıza çıkabilmektedir. Bir eş, paylaştırma dışında kalan ve öteki eşe ait olan bir malın, elde edilmesine, muhafazasına veya iyileştirilmesine karşılığını hiç ya da gereği gibi almadan katkı sağlamış olabilir. Böylesi bir durumda, mal rejimini sona ermesi halinde, katkı sunan eş lehine sunmuş olduğu katkıyla orantılı hakkaniyet ilkesine uygun bir bedel ödenmesi yönünde karar verilebilecektir[257] .

2.2.5.2. Hukuki Niteliği

Değer artış payı alacağı, yasal bir hak olup hukuk kurallarına mahsus özelliklerden doğmaktadır. Dolayısıyla evlilik birliğinin taraflarının karşılıklı irade beyanlarına dayanarak ortaya çıkan bir alacak hakkı değildir[258]. Başka bir ifadeyle değer artış payı alacağı hakkı borçlar hukukuna ilişkin bir akde bağlı değildir. Eşlerin kendi arasında buna ilişkin bir sözleşme yapmaları halinde bile değer artış payı alacağından söz etmek mümkün değildir. Bu sözleşmeye ilişkin talepler borçlar hukuku hükümlerine göre istenecektir. Katkıda bulunulmuş olan malın değerinde bir

[255] Kılıçoğlu, Katılma Alacağı, s. 389.
[256] Şıpka,2011, s. 187; Acar,, s. 248; Gençcan, s. 532-533.
[257] Gençcan, s. 532.
[258] Günarslan, s. 59; Karakimseli, s. 34.

azalma meydana gelmişse değer artış payı alacağı hakkı, katkı miktarı kadar olacakken katkıda bulunulmuş olan malın değerinin artmış olması halinde ise değer artış payı alacağı o oranda artacaktır. Dolayısıyla, katkıda bulunulmuş olan malın tasfiye anında değer kaybına uğramasına rağmen değer artış payı alacağına bu kaybın yansıtılmaması, bu hakkın tek taraflı bir ilişkiye dayandığını ortaya koymaktadır[259].

Değer artış payı alacağı, Aile Hukuku hükümlerinden doğan, taraflar arasında resmi ve geçerli bir evlilik olması şartına bağlı olan evlilik birliğinin sürdüğü süreyi kapsayan bir alacak hakkıdır. Bu alacak hakkı yalnızca evlilik birliğinin taraflarına özgü bir haktır. Eşlerden birinin yakınlarının, diğerine sunduğu katkılar değer artış payı alacağına konu olmayıp, genel hükümlere göre talep edilebilmektedir.

Değer artış payı alacağı hakkından bahsedebilmek için bir eşin, diğerinin mal varlığı değerlerine katkı sunması gerekmektedir. 4721 sayılı TMK m. 227'de bu katkıların neler olabileceği sınırlı bir sayım yoluyla hüküm alına alınmıştır. Bu katkılar; bir mal varlığı değerinin elde edilmesi, korunması ya da iyileştirilmesine yönelik olabilmektedir. Buradan anlaşılıyor ki sunulan katkı, diğer eşin bir mal edinmesi amacıyla yapılabilmektedir. Malın edinilmesi için yapılan katkı denince o malın edinilmesi için gerekli olan bütün giderler aklımıza gelmelidir. Dolayısıyla edinilmiş bir malın kredi ile alınmış olması halinde buna ilişkin taksit ödemesi de katkı olarak değerlendirilmelidir. Ancak diğer eşin mal elde etmesi amacı taşımayan işlemler katkı olarak değerlendirilemez[260]. Katkının bir mal varlığı değeri ile yapılmasının yanında emek harcama şeklinde de yapılması mümkündür. Dolayısıyla değer artış payı alacağı oluşturan bir katkı işlemi, para harcama yoluyla yapılabileceği gibi çalışma yoluyla da yapılmış olabilir. Bir çalışmanın katkı olarak değerlendirilebilmesi için katkı sunan eşin yükümlülüğünü aşacak nitelikte olmalı, çalışma karşılığında ücret alınmamış olmalı ve bu çalışma ispatlanmalıdır. 4721 sayılı TMK m. 186/3'te, "Eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve

[259] Günarslan, s. 59.

[260] Y. 8. HD. T. 10.11.2009, E. 2009/4141 K. 2009/5423"…Eşler kooperatife üye olurken ve aidatların ödenme tarihlerinde serbest iradeleriyle aralarında paylaşım yapmışlar ve bu paylaşıma uygun olarak da adlarına tescil sağlanmıştır. Taşınmazın bedeli paylaşım doğrultusunda yerine getirildiği inancıyla ödenmiş, aralarında başkaca anlaşma yapılmamıştır. Diğer bir anlatımla, karşı tarafın mal edinmesine katkı yapma düşüncesi hakim olmadığından katkı payı alacağının koşulları gerçekleşmemiştir. Davanın bu gerekçeyle reddine karar verilmesinde bir isabetsizlik bulunmamaktadır…" (www.kazanci.com, ET. 03.06.2022)

malvarlıkları ile katılırlar." şeklinde bir hüküm mevcuttur. Dolayısıyla eşlerden birinin ev işleri ve çocuğun bakımı için harcamış olduğu emek değer artış payı alacağı doğurmayacaktır. Çocuğun bakımı ya da ev işlerinin yapılması amacıyla emek harcayan bir kadının bu emeğinin karşılığı değer artış payı alacağı olarak değerlendirilmemektedir. Kadın eş bu emeklerinin karşılığını, mal rejimi devam ettiği süre zarfında diğer eşin karşılığını vererek elde ettiği mal varlığı değerleri içerisinden katılma alacağı adı altında talep edebilecektir[261].

Değer artış payı alacağı hakkının ortaya çıkması yapılan katkının diğer eşin kişisel malına yapılmış olması şartına bağlı olmayıp edinilmiş mallara katkı yapılmış olması halinde de mümkündür. Katkı sunulmuş olan mal grubuna değer artış payı alacağı borç olarak eklenecektir[262]. Söz konusu katkının eşlerden biri tarafından şahsen yapılması gerekli değildir. Bir eşin yakınlarının, o eş namına, diğer eşin edinilmiş ya da kişisel mallarına katkı sunmuş olması durumunda da değer artış payı alacağı ortaya çıkacaktır[263].

Değer artış payı alacağı sadece edinilmiş mallara katılma rejimi ile sınırlı olmayıp paylaşmalı mal ayrılığı ve mal ayrılığı rejimlerinde de karşımıza çıkmaktadır. Paylaşmalı mal ayrılığı ve mal ayrılığı rejimlerinde, bir eşin paylaştırma dışı kalan ve diğer eşe ait olan bir mala hiç veya gereği gibi bir karşılık elde etmeksizin katkı sunmuş olabilmektedir. Böylesi bir durumda mal rejimin son bulmasıyla birlikte katkı sunan eş, katkısı ölçüsünde diğer eşin kendisine hakkaniyet ilkesi çerçevesinde bir bedel ödemesini talep edebilir[264].

---

[261] Gençcan, s. 610-616; Kılıçoğlu, Katılma Alacağı, s. 176-177.

[262] Kılıçoğlu, Katılma Alacağı, s. 142; Özuğur, s. 54; Y. 8.HD, T.26.02.2015, E.2013/21040, K.2015/5284 sayılı kararına göre; "Davacının evlilik birliğinde sahip olduğu edinilmiş mal niteliğindeki taşınmaza edinilmiş maldan yapılan katkı sebebiyle değer artış payı istemi yerinde değilse de, katılma alacağının bulunduğunun kabulüyle, taşınmazın karar tarihine en yakın tarihteki değerinin (sürüm değeri) belirlenip, talep de göz önüne alınarak (HMK.m.26), TMK'nun 236. maddesine göre bu değerin yarısına katılma alacağı olarak karar vermek gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurulması doğru değildir." (www.kazanci.com. Erişim Tarihi 15.09.2022

[263] Y. 8. HD. T.16.05.2013, E.2012/7103, K.2013/7298 sayılı kararına göre; "… Öte yandan davalı-karşı davacı vekilinin, davacının ailesi tarafından evlilik birliğine yapılan parasal katkılardan kaynaklanan tazminat talebi hakkında olumlu yada olumsuz bir karar verilmemiş olması da doğru değildir. Ailesi tarafından davalı-karşı davacıya verilen parasal katkılar, davalıya yapılan bağış olup onun kişisel malı sayılır. Bunun taşınmazda yarattığı değer artışıyla birlikte hüküm altına alınmalıdır.", (www.kazanci.com, ET. 27.05.2022)

[264] YHGK, T.02.07.1997, E.1997/2-366, K.1997/624 sayılı kararına göre; "Toplanan delillerden, kadının bozdurduğu 10 bileziği taşınmazlara harcadığı ve bunun dışındaki ödemeleri de eşit olarak

Değer artış payı, bir ayni hakka değil alacak hakkına isabet etmektedir[265]. Değer artış payı bir eşin mallarından diğerinin mallarına değer kayması söz konusu iken denkleştirmede ise bir eşin kendi malları arasındaki değer kayması söz konusudur. Değer artış payı alacağının elde edilmesi amacıyla açılmış olan bir dava, boşanma davasının feri şeklindeki bir dava değildir. Değer artış payı alacağında re'sen araştırma yapılmamaktadır. Değer artış payı alacağına ilişkin açılmış olan davada mahkemece verilen kesin süre zarfında usulüne uygun bir şekilde delil dilekçesinin verilmemesi halinde mahkemece yalnızca dava dilekçesindeki deliller araştırılacaktır[266]. Değer artış payı alacağı evlilik dışı yapılan katkıları içermemektedir. Bu nedenle değer artış payı alacağına ilişkin dava Aile mahkemesinde görülmektedir. Ancak evlilik dışı katkıları içeren davalar genel mahkemelerde TBK hükümleri dahilinde görülmelidir. Ayrıca aile birliği ve müşterek çocuk için yapılan harcamalar da değer artış payı alacağına konu edilemez[267]. Mal rejiminin tasfiyesindeki taleplere ilişkin tüm davalar gibi değer artış payı alacağına ilişkin davalar da belirsiz alacak davası olarak değerlendirilmektedir[268].

Yerleşik Yargıtay uygulamalarında, yasal mal rejimi olarak mal ayrılığı rejiminin uygulandığı 01.01.2002 tarihinden önceki süreçte, düzenli bir çalışma ile

---

yaptıkları anlaşılmaktadır. Mahkemece yapılacak iş, davacı ve davalının taşınmazlardaki katkı oranını tespit etmek, dava tarihindeki değerleri bulmak, belirlenen oran kadar, talebi de göz önünde tutarak karar vermekten ibarettir. Bu yön gözetilmeden eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir.) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle yeniden yapılan yargılama sonunda; mahkemece önceki kararda direnilmiştir." (www.kazanci.com, ET. 27.05.2022)

[265] Özdamar/Kayış/Yağcıoğlu/Akgün, s. 111.

[266] Gençcan, s. 784; Karamercan, s. 432.

[267] Y. 8. HD. T. 14.04.2015, E.2014/21614, K.2015/8348 sayılı kararına göre; "Mahkemece, karşı davada kredi kartı ödemeleri bakımından taleple bağlı olarak 3.000 TL alacağa hükmedilmiş ise de verilen karar usul ve yasaya uygun bulunmamaktadır. Dosya içerisinde banka kayıtları ve getirtilen kredi kartı ekstrelerinden harcamaların evlilik birliği içerisinde, ev ihtiyaçları, müşterek çocukların giderleri ile aile birliğinin sürdürülmesi için yapılan harcamalar olduğu, karşı davalının kişisel gideri olarak nitelendirilebilecek önemli bir harcama kalemi bulunmadığı, müşterek hayatın olağan akışına göre ödenen kredi kartı borçlarının mal rejiminin tasfiyesi kapsamında değerlendirilemeyeceği, bu yöndeki talebin reddine karar verilmesi gerektiği gözden kaçırılarak, davacı aleyhine taleple bağlı olarak 3.000 TL alacağa hükmedilmesi isabetli olmamıştır" (www.kazanci.com, ET. 27.05.2022)

[268] Y. 8. HD. T.08.02.2016, E.2014/19870, K.2016/1924 , (www.kazanci.com, ET. 27.05.2022)

birlikte sürekli bir geliri olan eş, aksi ispatlanmadığı sürece yapabileceği tasarruf oranında katkı sunmuş sayılacaktır[269].

Bir katkının, değer artış payı alacağı hakkı oluşturması için bu katkının karşılığının hiç veya gereği gibi alınmamış olması gerekmektedir. Dolayısıyla katkıda bulunan eşin bağışlama amacı mevcutsa bu katkı karşılığında değer artış payı alacağı hakkı kazanılmayacaktır. Burada uygun olarak karşılık ifadesinden; o işin üçüncü bir şahsa yaptırılması halinde o şahsa verilmesi gereken miktar anlaşılmalıdır[270].

Değer artış payı alacağının tahsil edilebilmesi talebe bağlıdır. Dolayısıyla buna ilişkin katkıda bulunan eşin bir dava açması gerekmektedir. Böylesi bir davanın açılmamış olması durumunda değer artış payı alacağı hakkında bir karar verilemeyecektir[271].

Değer artış payı alacağı hakkının mal rejimi sona ermeden talep edilmesi mümkün değildir. Buna ilişkin bir dava açıldığında henüz mal rejimi sonlanmamışsa mahkeme bu davanın esasına geçmeyecektir. Örneğin, devam etmekte olan bir boşanma davasının reddedilmesi halinde tasfiyeye konu oluşturan değer artış payı

[269] Y. 8. HD. T. 11.10.2017, E. 2017/15045 K. 2017/12645 "…Mal ayrılığı rejiminin geçerli olduğu dönemde satın alınan tasfiyeye konu mala çalışma karşılığı elde edilen gelirlerle (maaş, gündelik, kar payı vs. gibi) katkıda bulunulduğunun ileri sürüldüğü durumlarda; çalışarak, düzenli ve sürekli gelire sahip eşin, aksi kanıtlanmadıkça yapabileceği tasarruf oranında katkıda bulunduğunun kabulü gerekir. Yargıtay'ın ve Dairemizin devamlılık gösteren uygulamaları da bu yöndedir. HMK.'nun 33. maddesine göre; davacılar vekili dava dilekçesinde, malların edinilmesinde vekil edenlerinin annelerinin de katkısının bulunduğunu bildirip edinilmiş malların tasfiyesini istediğine göre, talep içinde katkı payı alacağı talebi de vardır. Yine dosya arasındaki bilgi ve belgelere göre, davacıların mirasbırakanı olan ölen eş çalışıp emekli olan, belli ve düzenli geliri olan bir kişidir. Bu nedenle mirasbırakanın evlilik tarihinden 2 nolu bağımsız bölümün fiili olarak senetle satın alındığı ve parasının ödendiği 28.12.2001 fatura tarihine kadarki gelirleri ile davalı eşin gelirleri belirlenerek yukarıda belirtilen dairemiz ilke ve esaslarına göre katkı payı alacağının hesaplanması, hesaplama yapılırken davacıların miras paylarının da göz önünde bulundurulması ve taleple bağlı kalınarak hâsıl olacak sonuca göre katkı payı alacağına hükmedilmesi gerekirken bu taşınmaz yönünden davanın reddine karar verilmesi doğru olmamıştır…", (www.kazanci.com, ET. 04.06.2022).

[270] Kılıçoğlu, Aile Hukuku, s. 307-308

[271] Y. 2. HD. T. 23.11.2004, E. 2004/12432 K. 2004/13759 "…Mal rejiminin tasfiyesi istenmeden değer artış payının hesaplanmasına olanak yoktur. Mal rejiminin tasfiyesi ise, bunun talep edilmesi hâlinde söz konusu olur. Davacının yasal mal rejiminin tasfiyesi yönünde bir talebi bulunmamaktadır. O hâlde, davacının araçla ilgili talebi konusunda mal rejiminin tasfiyesi istenmeden karar verilmesinin mümkün bulunmadığı gözetilerek, bu taleple ilgili karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiştir..." (www.kazanci.com, ET. 04.06.2022)

alacağı talebi reddedilecektir zira boşanmanın reddiyle birlikte mal rejimi henüz sonlanmamış olacaktır[272].

2.2.5.3. Hesaplama Yöntemi

Bir eşin katkıda bulunmuş olduğu malın ve sunulan katkı oranının tespit edilmesi değer artış payı alacağının hesaplanmasında oldukça büyük bir önem taşımaktadır. Katkı oranından kasıt, bütün deliller elde edildikten sonra alacaklı olan eşin sunmuş olduğu katkı değerinin, borçlu olan eşin katkı sunulmuş olan malının katkının sunulduğu tarihteki değerine oranlanmasıdır. Bu katkı oranı, eski ve yeni kanun dönemlerinde aynı esaslara tabidir. Yukarıda da belirttiğimiz gibi aradaki tek fark eski medeni kanun döneminde katkı sunulan malın piyasa değerinin belirlenmesi esnasında o malın dava tarihindeki değeri göz önüne alınacakken, yeni kanun döneminde tasfiye anındaki değerinin göz önüne alınmasıdır.

Buna göre katkı oranının hesaplanmasına ilişkin iki ayrı hesaplama yöntemi ortaya çıkmaktadır[273]. Şöyle ki;

"Eski kanun hükümlerine (mal ayrılığı rejimine) tabi olan katkılarda:

Katkı Oranı= Yapılan Katkı Değeri / Katkı Tarihinde Katkı Yapılan Malın Değeri

Katkı Payı Alacağı= Malın Dava Tarihindeki Değeri x Katkı Oranı

Yeni kanun hükümlerine (edinilmiş mallara katılma rejimine) tabi olan katkılarda:

Katkı Oranı = Yapılan Katkı Değeri / Katkı Tarihinde Katkı Yapılan Malın Değeri

Değer Artış Payı Alacağı = Malın Tasfiye Tarihindeki Değeri x Katkı Oranı" şeklinde hesaplama yöntemlerinin kullanılacağını söylemek gerekmektedir[274].

[272] Gençcan, s. 578-584.
[273] Kılıçoğlu, Katılma Alacağı, s. 44-45.
[274] Gençcan, s. 691-693.

Yukarıdaki açıklamalarımız doğrultusunda bir örnek olay ile konuyu somutlaştırmamız mümkündür. Örnek olayımız;“ A ile B 1995 yılında evlenmiştir. 2000 yılında A, B’ye ait olan konut niteliğindeki bir taşınmazın tamirat ve tadilatı için 5.000 TL’yi katkı olarak B’ye sunmuştur. 2001 yılında söz konusu iş yeri niteliğindeki taşınmazın değeri 20.000 TL’dir. A ile B boşanmış ve bu boşanma kararı 2005 yılında kesinleşmiştir. Daha sonra 2006 yılında A, B’nin aleyhine değer artış payı alacağı davası açmıştır ve bu davaya ilişkin mahkeme 2008 yılında bir karar vermiştir. Söz konusu malın 2006 yılındaki değeri 100.000 TL iken 2008 yılındaki piyasa değeri 120.000 TL’dir.” şeklindedir. Aşağıda bu örnek olayımızdan hareketle hem eski kanun hükümlerine tabi olan hem de yeni kanun hükümlerine tabi olan katkılar yönünden hesaplama yapacağız.

- Katkı oranının belirlenmesi: Katkı oranı, her iki kanunda da aynı şekilde belirlenmektedir. Buna göre; yapılan katkının değerinin, malın katkı yapıldığı tarihteki değerine oranlanmasıyla katkı oranı belirlenecektir. Örnek olayımızda malın katkı tarihindeki değeri 20.000 TL iken, mala 5.000 TL’lik bir katkı sunulmuştur. Dolayısıyla malın değeri 25.000 TL’ye çıkacaktır. 5.000/25.000 işlemi neticesinde de katkı oranı1/5 olarak karşımıza çıkmaktadır.

- Eski kanun hükümlerine göre katkı payı alacağının belirlenmesi: Bu hesaplama yapılırken malın, katkı payı alacağına ilişkin davanın açılma tarihindeki değeri piyasa değeri ile katkı oranı çarpılacaktır. Dava tarihi olan 2006 yılında malın piyasa değeri 100.000 TL’dir. 100.000 x 1/5 işlemi neticesinde katkı payı alacağı 20.000 TL olarak karşımıza çıkmaktadır.

- Yeni kanun hükümlerine göre katkı payı alacağının belirlenmesi: Bu hesaplama yapılırken malın, değer artış payı alacağına ilişkin davanın karar tarihindeki (tasfiye tarihindeki) değeri ile katkı oranı çarpılacaktır. Karar tarihi (tasfiye tarihi) olan 2008 yılında malın piyasa

değeri 120.000 TL'dir. 120.000 x 1/5 işlemi neticesinde katkı payı alacağı 24.000 TL olarak karşımıza çıkmaktadır[275].

Örnek hesaplamamızdan da anlaşılıyor ki; öncelikle değer artış payı talebinde bulunan tarafın diğer eşin taşınmazının tamirat ve tadilatına yaptığı katkılar belirlenmelidir. Daha sonra taşınmazın katkının sunulduğu tarihteki değeri ile katkının değeri bölünerek katkı oranı tespit edilmelidir. En sonunda ise taşınmazın değer artış payı alacağına ilişkin davanın karar tarihindeki (tasfiye tarihindeki) değeri ile katkı oranı çarpılarak değer artış payı alacağı miktarı belirlenmelidir.

2.2.5.4.Değer artış payının ödenmesi

4721 sayılı TMK m. 239'a bakıldığında;

"Katılma alacağı ve değer artış payı ayın veya para olarak ödenebilir. Aynî ödemede malların sürüm değeri esas alınır; bir mesleğin icrasına ayrılmış birimler ile işletmelerin ekonomik bütünlüğü gözetilir.

Katılma alacağının ve değer artış payının derhâl ödenmesi kendisi için ciddî güçlükler doğuracaksa, borçlu eş ödemelerinin uygun bir süre ertelenmesini isteyebilir.

Aksine anlaşma yoksa tasfiyenin sona ermesinden başlayarak katılma alacağına ve değer artış payına faiz yürütülür; durum ve koşullar gerektiriyorsa ayrıca borçludan güvence istenebilir." şeklinde bir hüküm tesisi edildiği görülmektedir. TMK m. 239/1 ile değer artış payı alacağının ayni ya da nakdi olarak iki farklı yolla ödenebileceği hüküm altına alınmış ve borçlu olan eşe bir kolaylık sağlanmıştır. TMK m. 239/2'ye bakıldığında ise ödemeye ilişkin borçlu olan eşe bir kolaylık daha sağlanması yoluna gidildiği görülmektedir. Buna göre; borçlu eşin bir ödeme zorluğu yaşıyor olması halinde borcun ifasına ilişkin bir erteleme talebinde bulunabileceği görülmektedir. Kanun koyucu maddenin devamı olan TMK m. 239/3 ile bu kez alacaklı eşi koruyan bir hüküm getirerek, alacaklı eşe faiz ve güvence talebinde bulunma hakkı tanımıştır.

[275] Kılıçoğlu, Katılma Alacağı, s. 44-45' ten uyarlanmıştır.

Kanun koyucu, TMK m. 239/1 ve 239/2 ile borçlu olan tarafa ödeme noktasında kolaylıklar ve alternatifler sunarken, m. 239/3 ile de alacaklı olan tarafın haklarını korumayı amaçlamıştır. TMK m. 239/3 gereğince alacaklı eşin faiz ve güvence talebinde bulunma hakkı vardır. İlgili kanun maddesi gereğince aksine bir düzenleme bulunmaması halinde tasfiyenin sona erdiği andan itibaren faizin işleyeceği düzenlenmiştir. Edinilmiş mallara katılma rejiminde malların değeri belirlenirken tasfiye anı esas alındığından faizin de bu tarih itibariyle işletilmesi oldukça isabetli bir düzenlemedir. Böylece alacaklı eş bu hususta bir hak kaybı yaşamayacaktır.

Değer artış payı alacağının eşler tarafından vadeye bağlanmış olması halinde bundan dolayı alacağa faiz işletilip işletilmeyeceğini de özgürce belirleyebilirler. Değer artış payı alacağı şayet mahkemece vadeye bağlanmışsa, alacaklı olan eşin talebi doğrultusunda faiz de mahkemece kararlaştırılır. Ancak mahkemece alacağın vadeye bağlanması durumunda alacaklı olan eşin faiz talebinde bulunmaması halinde mahkemece faize hükmedilmeyecektir. Bu talebe bağlılık ilkesinin bir gereğidir[276].

Edinilmiş mallara katılma rejimi son bulduktan sonra değil tasfiye esnasında değer artış payı alacağı muaccel hale gelecektir[277]. Dolayısıyla değer artış payı alacağının muaccel hale geleceği tarih, mahkemenin değer artış payı alacağına hükmettiği tarihtir. Zira bu tarihten sonra ödenmelidir[278].

Değer artış payına ilişkin ayni ödeme yapılması durumunda malların sürüm değeri dikkate alınacak ve bir mesleki faaliyetin icrasına tahsis edilmiş birimler ve işletmelerin iktisadi bütünlüğü göz önünde bulundurulacaktır. Tüm bunlarla birlikte TMK m. 239/2 kapsamında değer artış payı alacağının derhal ödenmesi halinde bu durum kendisi için ciddi zorluklara neden olacaksa, borçlu eşe bu ödemenin makul bir süre ertelenmesini talep edebilmesi şeklinde bir ödeme kolaylığı daha sağlanmıştır. He ne kadar bu düzenleme ile birlikte borçlu olan eşe erteleme talebinde bulunma hakkı düzenlemişse de alacaklı eşin bu talebe ilişkin rıza gösterme zorunluluğunun bulunup bulunmadığına ilişkin bir hükme yer verilmemiştir. Ancak

[276] Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 67; Kılıçoğlu, Yenilikler, s. 263
[277] Dural/Öğüz/ Gümüş, 2020 s. 232; Özuğur, s. 58
[278] Kılıçoğlu, Aile Hukuku, s. 410.

ilgili kanun maddesinin düzenleme amacının borçlu olan eşe ödeme yönünden bir kolaylık sağlanması olduğundan ve durumun gereğinden alacaklı eşin bu talebi kabul etme zorunluluğun bulunduğu kabul edilmelidir. Zira buradaki erteleme kanundan kaynaklanan bir erteleme olup, bu düzenleme TBK'da düzenlenen muaccel bir alacağa ilişkin alacaklının borçluya süre tanıması zorunluluğunun bulunmadığı kuralına bir istisna teşkil etmektedir. Buna göre; değer artış payı borcunun ifası noktasında borçlu olan eşin ödeme güçlüğüne istinaden bir erteleme talebinde bulunması halinde alacaklı eşin bu talebi kabul edip, dürüstlük ve hakkaniyet ilkeleri doğrultusunda makul bir süre tanıma zorunluluğu vardır[279].

Evlilik birliğinin taraflarına birbirlerinde bulunan alacaklarının takas edilebileceği yönünde TMK m. 236'da hüküm tesis edilmiştir. Ancak belirtmek gerekir ki buradaki takas talebe bağlı değil re'sen de karar verilebilecek niteliktedir. Zira kanun maddesi "Her eş veya mirasçıları, diğer eşe ait artık değerin yarısı üzerinde hak sahibi olurlar. Alacaklar takas edilir." şeklindedir. İlgili maddede "alacaklar takas edilebilir" değil "alacaklar takas edilir" şeklinde düzenlenmiştir. Örneğin; değer artış payı alacağı bulunan eşin diğer eşe katılma alacağı borcunun mevcut olması halinde, bu iki borç takasa tabi olacaktır[280].

2.2.6.Eklenecek Değerler

TMK m. 229 ile "Aşağıda sayılanlar, edinilmiş mallara değer olarak eklenir: 1. Eşlerden birinin mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmadan, olağan hediyeler dışında yaptığı karşılıksız kazandırmalar, 2. Bir eşin mal rejiminin devamı süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirler. Bu tür kazandırma veya devirlere ilişkin uyuşmazlıklarda mahkeme kararı, davanın kendisine ihbar edilmiş olması koşuluyla, kazandırma veya devirden yararlanan üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir." şeklinde bir hüküm düzenlenmiştir.

Eşler arasındaki edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiye edilmesiyle beraber tarafların evlilik birliği içerisinde elde ettikleri mallar paylaştırılacaktır. Ancak kimi zaman katılma alacağı borcu altına giren taraf, kötü niyetli tasarruflarda

[279] Kılıçoğlu, Yenilikler, s. 261; Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 66.
[280] Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 65; Kılıçoğlu, Yenilikler, s. 259

bulunarak alacaklı eşin haklarına ulaşmasını engelleyip borçtan kurtulmayı amaçlayabilir. Kötü niyetli davranışlara örnek olarak; evlilik birliği sürerken paylaşıma özgü bir malın üçüncü bir şahsa devredilmesi gibi olağandışı karşılıksız kazandırmalar gösterilebilir. Kanun koyucu bunun önüne geçme için TMK m. 229'u düzenlemiştir[281].

Edinilmiş mallara katılma rejiminin son bulmasından hemen önceki bir yıl içerisinde yapılan karşılıksız kazandırmalar diğer eşin rızası bulunmadan geçerli hale gelmeyecektir. Bu husus TMK m. 229/1-b.1 ile hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla, bu karşılıksız kazandırmalar diğer eşin rızası yoksa geçersiz olacağından, sanki böyle bir devir yapılmamış sayılacaktır. Buna göre; karşılıksız kazandırmaya konu olan mal, edinilmiş mallar içerisinde mevcutmuş gibi değerlendirilecek ve hesaplamalar bu doğruluda yapılacaktır[282]. Böylesi bir düzenleme ile diğer eşin rızası olmadan gerçekleştirilen tasarrufların o eşin katılma alacağı korunmuş olacaktır. TMK m. 229; bir taraftan evlilik birliğinin taraflarının iyiniyet ilkesinden uzaklaşmamasını amaçlarken, diğer taraftan da eşleri aleyhlerine yapılmış olan rıza dışı devirlerin olumsuz sonuçlarından korumayı amaçlamaktadır[283].

TMK m. 229/1-b.1'de olağan dışı karşılıksız kazandırmalara ilişkin bir yıllık süre ile bir sınırlama getirilmişken, TMK m. 229/1-b.2'de ise katılma alacağının azalmasına neden olan devir işlemleri ile ilgili ise süre yönünden herhangi bir sınırlama getirilmemiştir.

---

[281] Uluç, s. 1052; Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 53; Kılıçoğlu, Yenilikler, s. 249.

[282] Y. 8. HD. T. 07.06.2017, E. 2016/7259, K. 2017/8502 "Mahkemece bu taşınmaz yönünden mal rejiminin sona ermesinden önce satılmış olması sebebiyle tasfiyeye dahil edilmesinin mümkün olmadığı, TMK'nun 229.maddesine dair şartların bulunmadığı gerekçesiyle talebin reddine karar verilmişse de; bu görüşe katılma olanağı bulunmamaktadır. Şöyle ki; davaya konu taşınmaz edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu 27.10.2006 tarihinde satın alınmak suretiyle davalı eş adına tescil edilmiş, boşanma dava tarihinden yaklaşık 6 ay önce 20.06.2008 tarihinde satılmak suretiyle elden çıkarılmıştır. Satış tarihinden mal rejiminin sona erdiği tarihe kadar geçen 6 aylık kısa süre içinde taşınmazın satış bedelinin harcanmış olabileceği hayatın olağan akışına uygun düşmemektedir. Söz konusu paranın 6 aylık gibi kısa bir süre içinde harcanmasına dair maddi olgunun hayatın olağan akışına aykırı durumu iddia eden davalı eş tarafından kanıtlanması gerekir. Dosya içeriğine göre, davalı eş satış bedelinin makul seviyede harcandığını kanıtlayamamıştır. TMK'nun 229/2.maddesi uyarınca davalı eşin, davacı eşin katılma alacağını azaltmak maksadıyla davaya konu 68 parsel sayılı taşınmazı elden çıkardığının kabulüyle mal rejiminin sona erdiği anda mevcut kabul edilerek tasfiyeye dahil edilmesi gerekir. Mahkemece davaya konu yapılan taşınmazdaki davacı eşin katılma alacağının belirlenip bu taşınmaz yönünden kabul kararı verilmesi gerekirken dosya içeriğine uygun düşmeyen gerekçelerle reddine karar verilmiş olması doğru değildir.", (www.kazanci.com, ET. 09.06.2022).

[283] Uluç, s. 1052; Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 53.

Edinilmiş mallara katılma rejiminde eklenecek değer olarak hesaplanacak olan üçüncü şahıslara devredilen mallara ilişkin devir işlemleri geçerliliğini korur. Bundan yola çıkarak kanun koyucunun TMK m. 229 ile sözleşme serbestisini sınırlamayı amaçlamadığını söylemek mümkündür. Bu tip devir işlemleri tıpkı tenkiste olduğu gibi sanki hiç yapılmamış gibi hesaba dahil olur. Burada diğer eş lehine bir alacak hakkının gündeme gelmesi söz konusudur.

Kanun koyucu, TMK m. 229 ile katılma alacağı borçlusu olan eşin, bu borçtan sıyrılmak ya da bu borcu azaltmak için yapacağı karşılıksız devri ve temliklerinden katılma alacağı bulunan eşin haklarını korumayı amaçlamaktadır. İlgili kanun maddesi emredici bir düzenlemeyi içermektedir, dolayısıyla bu maddenin aksine yapılan sözleşmeler geçersiz olacaktır. Bununla birlikte, edinilmiş mallara katılma rejimi sona ermeden bu koruyucu düzenlemeden yararlanmak mümkün değildir.

Kanun koyucu bazı hallerde karşılıksız devir işleminin tarafı olan üçüncü şahsa, diğer eş tarafından alacak hakkı talebi yöneltilebilir. Bunun için TMK m. 241'de düzenlenen şartların gerçekleşmesi gerekmektedir[284]. İlgili kanun maddesi "Tasfiye sırasında, borçlu eşin malvarlığı veya terekesi, katılma alacağını karşılamadığı takdirde, alacaklı eş veya mirasçıları, edinilmiş mallarda hesaba katılması gereken karşılıksız kazandırmaları bunlardan yararlanan üçüncü kişilerden eksik kalan miktarla sınırlı olarak isteyebilir. Dava hakkı, alacaklı eş veya mirasçılarının haklarının zedelendiğini öğrendikleri tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde mal rejiminin sona ermesinin üzerinden beş yıl geçmekle düşer. Yukarıdaki fıkra hükümleri ve yetki kuralları dışında mirastaki tenkis davasına ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır." şeklindedir. Yine TMK m. 241'in amacına paralele olarak düzenlenen TMK m. 229/2'ye bakıldığında; "Bu tür kazandırma veya devirlere ilişkin uyuşmazlıklarda mahkeme kararı, davanın kendisine ihbar edilmiş olması koşuluyla, kazandırma veya devirden yararlanan üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir." şeklinde bir düzenleme dikkat çekmektedir. Buna göre; alacaklı eşin, haklarına ilişkin taleplerini davadan haberdar olan üçüncü şahsa karşı da ileri sürebileceği görülmektedir.

[284] Zeytin, 2021, s. 245.

2.2.6.1.Karşılıksız Kazandırmalar

4721 sayılı TMK m. 229/1-b.1' e göre; evlilik birliğinin taraflarından birinin edinilmiş mallara katılma rejiminin sona erme tarihinden bir yıl öncesine denk gelen, diğer eşin rızası olmadan yapmış olduğu olağan hediyeler haricindeki karşılıksız kazandırmaların değeri edinilmiş mallara eklenecektir. Böylesi bir malın değeri tespit edilirken tasfiye anındaki piyasa değeri dikkate alınır ve bu değer hesabın aktif kısmına eklenir[285].

Yukarıda söz edilen TMK m. 229/1-b.1'in uygulanabilmesi için kazandırma işlemi karşılıksız olmalı, bu karşılıksız kazandırma işlemi edinilmiş mallara katılma rejiminin sona erme anından geriye doğru bir yıllık bir zaman dilimi içerisinde gerçekleştirilmiş olmalı ve bu karşılıksız kazandırma işleminde diğer eşin rızası alınmamış olmalıdır[286]. Tüm bu açıklamalarımızdan karşılıksız kazandırma yoluyla yapılan bir devir işleminin, diğer eşin rızası dahilinde yapılması durumunda TMK m. 229/1-b.1 uygulanamayacak, dolayısıyla da edinilmiş mallara katılma rejimini tasfiyesinde hesaba katılmayacaktır. Ayrıca karşılık kazandırma işleminin, edinilmiş mallara katılma rejiminin sona erdiği andan geriye doğru bir yıllık zaman diliminden daha eski bir tarihte yapılmış olması halinde TMK md. 229/1-b.2'deki şartlar da gerçekleşmemişse devir işlemine konu olan mal, tasfiye hesabına katılmayacaktır[287].

Olağan hediyelerden sayılan karşılıksız kazandırmalar, edinilmiş mallara katılma rejiminin sona erme tarihinden önceki bir yıl içerisinde yapılsa da edinilmiş mallara bu değer eklenmeyecektir. Bir karşılıksız kazandırmanın olağan hediye olarak nitelendirilmesinde; durumun gereği, karşılıksız kazandırma işleminin nedeni ve tarafların gelir durumları gibi değerlendirme ölçütleri dikkate alınacaktır. Söz gelimi, örf ve adetler gereğince yapılmış olan karşılıksız kazandırmalar olağan kazandırmalar olarak nitelendirilirken karşılıksız kazandırma işleminin nedeni, ölçütü, sonucu olağan kazandırmalardan sayılacaktır. Ancak bu kazandırma

[285] Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 54.
[286] Uluç, s. 1055; Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 54.
[287] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 369; Dural/Öğüz/Gümüş, 2005, s. 228; Sarı, s. 193.

işleminin edinilmiş mallara katılacak değerlerden sayılmaması için miktar itibariyle de olağan olması gerekmektedir[288].

Karşılıksız kazandırmalarda diğer eşin rızasının olması ya da diğer eşin sonradan bu karşılıksız kazandırma işlemine rıza göstermesi halinde de ilgili kazandırma işlemi edinilmiş mallara eklenmeyecektir. Zira kanunu koyucunun bu düzenleme ile gerçekleştirmek istediği amaca uygun olan da budur. Burada diğer eşin rızası, şekil şartına bağlı olmamakla birlikte açık ya da zımni veya açık bir şekilde olabilecektir. Ancak eşin rızasının olmaması karşılıksız kazandırmaya konu devir işlemini geçersiz hale getirmeyecektir. Burada yapılacak olan, bu devir işlemi sanki hiç gerçekleşmemiş gibi devir işlemine konu malın değerinin, edinilmiş mal hesabına eklenmesidir. TMK m. 235/2 gereğince hesap yapılırken karşılıksız kazandırmaya konu olan malın devredildiği tarihteki değeri göz önüne alınacaktır[289].

Tüm bunlarla birlikte, TMK m. 229'daki karşılıksız kazandırma işlemine konu olan mallar edinilmiş mallardır. Dolayısıyla kişisel malları kapsayan karşılıksız kazandırma işlemleri TMK m. 229 sınırlarında değerlendirmeye alınmayacaktır[290].

2.2.6.2. Katılma Alacağını Azaltma Kastıyla Yapılan Devirler

4721 sayılı TMK m. 229/1-b.2 ile birlikte edinilmiş mallara katılma rejimi devam ederken evlilik birliğinin taraflarından birinin, diğer tarafın katılma alacağını azaltacak bir devir işlemini kasten gerçekleştirmesi halinde, devir işlemine konu olan malın değeri edinilmiş mallara eklenecektir. Buradaki devir işlemine konu olan mal edinilmiş mallardan olmalıdır. Kişisel malların devrinde bu husus gündeme gelmeyecektir[291]. Ayrıca kanun koyucu bu tip işlemlerle ilgili herhangi bir süre sınırlaması getirmemiş, katılma alacağında azaltma işlemi ve bu işlemde kasıt olmasını yeterli görmüştür[292].

Söz konusu kanun maddesinde, devir işleminin türünden söz edilmemiş yalnızca devir işlemindeki kasıtlı amaca vurgu yapılmıştır. Bu nedenle de TMK m. 229'un kapsama alanı sadece karşılıksız kazandırmalardan ibaret değildir. Burada bir

[288] Sarı, s. 94
[289] Zeytin, 2021, s. 174-175
[290] Zeytin,2021, s. 172; Sarı, s. 192.
[291] Gençcan, s. 1164.
[292] Günarslan, s. 53 ;Şıpka/Özdoğan, s. 199; Gençcan, s. 1287; Uluç, s. 1057.

malın gerçek değerinin altında olan bir karşılıkla devredilmesi halinde, bu devir işleminde diğer tarafın katılma alacağını azaltma kastı mevcutsa TMK m. 229 hükümleri uygulanacaktır[293].

Eşlerden birinin katılma alacağı hakkını azaltmayı amaçlayan devirlerde, o malı devreden eşin kastı aranmaktadır. Burada devir işleminin diğer tarafı olan üçüncü şahısların kastının var olup olmadığı incelemeye konu değildir. Üçüncü şahsın kastının olmayışı, ilgili devre ilişkin TMK m. 229/1-b.2'nin uygulanmasının önüne geçmeyecektir[294].

TMK m. 229/1-b.1 kapsamındaki devir işlemlerinde diğer eşin rızasının varlığı hükmün uygulanmasına engel olacakken, TMK m. 229/1-b.2'nin uygulanması için diğer eşin rızasının olup olmamasının hiçbir önemi yoktur. Katılma alacağının azaltılması amacıyla kasten yapılan devir işlemlerinde diğer eşin rızasının olup olmamasına bakılmaksızın, devredilen malın piyasa değeri tasfiye anında eklenecek değerlerden biri olarak edinilmiş mallara dahil edilir[295].

Katılma alacağında ispat yükü, kural olarak davalı üzerindeyken, TMK m. 229/1-b.2'nin uygulanması halinde ispat yükü, devir işleminin katılma alacağını azaltma kastıyla kötü niyetli olarak gerçekleştirildiğini ileri süren tarafa geçmektedir[296]. İspat yükünün üzerinde olduğu taraf, bunu ispatlarken her türlü delile dayanabilecektir. Yargıtay'ın bu konuda verdiği kararlarda geçen ibarelere bakıldığında;

-Devir işleminin boşanma davasının açılmış olduğu tarihten kısa süre önce gerçekleştirilmiş olması[297],

---

[293] Sarı, s. 195; Zeytin,2021, s. 161.
[294] Uluç, s. 1058; Acar, s. 264.
[295] Uluç, s. 1058.
[296] Uluç, s. 1058.
[297] Y. 8. HD. T. 04.11.2015, E. 2014/11735 K. 2015/19622 "Somut olaya gelince; eşler, 17.07.2008 tarihinde evlenmiş, 02.11.2009 tarihinde açılan boşanma davasının kabulüne ilişkin hükmün, kesinleşmesiyle boşanmışlardır. Mal rejimi boşanma davasının açıldığı tarih itibarıyla sona ermiştir (TMK 225/son). Sözleşmeyle başka mal rejiminin seçildiği ileri sürülmediğinden evlilik tarihinden mal rejiminin sona erdiği tarihe kadar edinilmiş mallara katılma rejimi geçerlidir(4722 sayılı yasanın 10, TMK 202/1.m). Tasfiyeye konu 1 nolu bağımsız bölüm, eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu 16.04.2009 tarihinde satın alınarak, davalı eş adına tescil edilmiş, daha sonra 21.07.2009 tarihinde Mümin Kayış isimli kişiye satılmış, ondan da 19.04.2012

-Devir işlemimin diğer tarafının devri yapan eşin yakın akrabaları arasından olması[298],

-Devredilen malın devir işleminden sonra da kullanılmaya devam edilmesi[299],

gibi durumlar, devir işleminin diğer eşin katılma alacağını azaltma kastıyla yapıldığının ispatı olarak değerlendirilmelidir.

2.2.6.3.Katılma Alacağının 3. Kişilerden Talep Edilmesi

Yasal düzenlemelere bakıldığında kanun koyucu, TMK 229 ile diğer eşin katılma alacağını kötü niyetli bir şekilde azaltacak eylemler sergileyen eşe yönelik bazı yaptırımlar düzenlemiştir. Ancak bu koruyucu düzenlemenin yeterli olmadığı kimi durumlarda TMK m. 241 devreye girecektir. TMK m. 241 ile katılma alacağı hakkına sahip olan tarafa, üçüncü kişilere bu hakkı yöneltme imkanı tanıyarak bu alacağın korunup, güvence altına alınmasını sağlamaktadır[300]. 4721 sayılı TMK m. 229/2'nin uygulanabilmesi için malı devralan üçüncü şahısta kasıt aranmamaktadır. Bu nedenle de TMK m. 229/1-b.1 ya da m. 229/1-b.2'nin uygulandığı bir devir işlemi, geçersiz olmayacak ve üçüncü şahsım hakları korunacaktır. Ancak TMK m. 241'de ön görülen koşulların bulunması halinde, katılma alacağı hakkı sahibi olan eş, katılma alacağının bir kısmını tahsil edememesi halinde, tahsil edilemeyen kısım için üçüncü kişiye başvurabilecektir. İlgili kanun maddesi; "Tasfiye sırasında, borçlu eşin

---

tarihinde M.. C.. isimli kişiye satılarak devredilmiştir. Mal rejiminin tasfiyesinde eşlerin bağlı bulunduğu rejime ilişkin hükümler uygulanır (TMK 179.m). Dava, değer artış payı ve artık değere katılma alacağı isteklerine ilişkindir. Mahkemece alacağın katkı payı alacağı şeklindeki kabul ve değerlendirmesi isabetli olmamıştır. Zira tasfiyeye konu taşınmazın boşanma dava tarihinden kısa bir süre önce 3. kişiye satıldığı, daha sonra tekrar satışa konu edildiği kısa süreli satışlarla taşınmazın el değiştirdiği dosya kapsamından anlaşıldığından hayatın olağan akışına göre bu işlemlerin TMK'nun 229/2. maddesi uyarınca "eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yapılan devir" olarak kabul edilmesi gerekir. Mahkemece tasfiyeye konu taşınmazın edinilmiş mal kabul edilerek, taraf delillerinin toplanmasından sonra saptanacak duruma göre hüküm kurulması gerekirken, yazılı şekilde talebin katkı payı alacağına ilişkin bulunduğunun kabulü ile davanın reddine karar verilmesi doğru değildir." (www.kazanci.com, ET. 12.06.2022)

[298] Y. 8. HD. T. 06.04.2016 , E. 2014/26603 K. 2016/6145 (www.kazanci.com, ET. 12.06.2022)

[299] Y. 8. HD. T. 13.04.2016, E. 2014/27154 K. 2016/6708 "Mahkemece; tasfiyeye konu ... plakalı aracın davalının annesine ait olduğu iddia edilmişse de, aracı davalının kullanması, ...'de alınmış olması, aracın alındığı tarihlerde taraflar arasında ailevi anlaşmazlıkların bulunması hususları gözetildiğinde iddiasının hayatın olağan akışına uygun bulunmadığı ve mal kaçırmak kastıyla davalının aracı annesinin üzerine kaydettirdiği sonucuna varıldığı, TMK'nun 229/2.maddesi uyarınca aracın eklenecek değer olarak kabul edildiği belirlenmiştir. Aracın bedelinin davalı tarafından karşılanarak satın alındığının davalının mülkiyetinde olduğunun ve TMK'nun 229/2.maddesi uyarınca eklenecek değer olduğunun kabul edilmesinde bir isabetsizlik bulunmamaktadır." (www.kazanci.com, ET. 12.06.2022).

[300] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 417.

malvarlığı veya terekesi, katılma alacağını karşılamadığı takdirde, alacaklı eş veya mirasçıları, edinilmiş mallarda hesaba katılması gereken karşılıksız kazandırmaları bunlardan yararlanan üçüncü kişilerden eksik kalan miktarla sınırlı olarak isteyebilir. Dava hakkı, alacaklı eş veya mirasçılarının haklarının zedelendiğini öğrendikleri tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde mal rejiminin sona ermesinin üzerinden beş yıl geçmekle düşer. Yukarıdaki fıkra hükümleri ve yetki kuralları dışında mirastaki tenkis davasına ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır." şeklindedir ve emredici bir niteliktedir. Dolayısıyla eşler kendi aralarında düzenledikleri bir anlaşma ile üçüncü şahıslara yöneltebilecekleri katılma alacağına ilişkin dava haklarından peşinen vazgeçemeyeceklerdir. Ancak TMK m. 229/1-b.1'deki karşılıksız kazandırmalarda diğer eşin rızasının olması halinde TMK m. 241 hükümleri uygulanamayacaktır. Böylelikle karşılıksız kazandırmaya konu olan mal, tasfiye esnasında eklenecek değerlerden sayılmayacaktır. Edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesiyle tasfiyeden önce ya da sonra olmasının bir önemi olmaksızın katılma alacağı hakkı bulunan eş, bu hakkına yönelik üçüncü şahıslara dava açma hakkından vazgeçebilecektir[301]. Tüm bunlarla TMK m. 241'in uygulanabilmesi için borçlu eşin devrettiği malın edinilmiş mallardan olması gerekmektedir. Borçlu eşin kişisel malları içerisinden yapmış olduğu karşılıksız kazandırmalara bu kanun hükmü içerisinde sayılmayacaktır.

4721 sayılı TMK m. 241'e dayanarak üçüncü şahıslardan katılma alacağının eksik kısmının talep edilmesi hakkı, yalnızca alacaklı eşe ve onun mirasçılarına tanınmıştır. Böylece edinilmiş mallara katılma rejiminin katılma alacağı hakkı bulunan eşin vefat etmesi nedeniyle son bulduğu hallerde ölen eşin mirasçılarına, TMK m. 241 kapsamında üçüncü şahıslara başvurma hakkı tanınmaktadır[302].

İlgili yasal düzenleme üçüncü şahıslar açısından sınırsız bir sorumluluk düzenlememiştir. TMK md. 241/1'e bakıldığında üçüncü şahsın yalnızca katılma alacağının tahsil edilemeyen kısmı ile sınırlı olmak üzere şahsi mal varlığı ile sorumlu olduğu görülmektedir[303]. TMK m. 229 ve m. 241 kapsamında, katılma

[301] Uluç, s. 1498; Zeytin,2021, s. 252.
[302] Sarı, s. 258.
[303] Y. 8. HD. T. 13.04.2016, E. 2014/25885, K. 2016/6712 "Eşin talep hakkı, edinilmiş malın mülkiyetine yönelik bir ayni hak olmayıp, malın değeri üzerinden hesaplanan bir alacak hakkı

alacağı hakkına sahip olan eşin üçüncü şahıslardan talep edebileceği hakkın bir parasal hak olduğu, bu parasal hakkın da katılma alacağının tahsil edilemeyen kısmı kadar ya da devir oranı ölçüsünde olacağı ortadadır. Dolayısıyla üçüncü şahıstan devre konu malın iadesinin talep edilmesi mümkün değildir[304].

2.2.7.Denkleştirme Alacağı

Denkleştirme alacağı kurumu 4721 sayılı TMK m. 230'da kendisine yer bulmuştur. İlgili kanunu maddesinde; "Bir eşin kişisel mallara ilişkin borçları edinilmiş mallardan veya edinilmiş mallara ilişkin borçları kişisel mallarından ödenmiş ise tasfiye sırasında denkleştirme istenebilir. Her borç, ilişkin bulunduğu mal kesimini yükümlülük altına sokar. Hangi kesime ait olduğu anlaşılmayan borç, edinilmiş mallara ilişkin sayılır. Bir mal kesiminden diğer kesimdeki malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına katkıda bulunulmuşsa, değer artması veya azalması durumunda denkleştirme, katkı oranına ve malın tasfiye zamanındaki değerine veya mal daha önce elden çıkarılmışsa hakkaniyete göre yapılır." şeklinde bir düzenleme hüküm altına alınmıştır.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi edinilmiş mallara katılma rejiminde malların tasfiyesi gerçekleştirilirken bu mallar, kişisel ve edinilmiş mallar şeklinde sınıflandırılır. Evlilik birliği içerisinde eşlerin sahip olduğu mallar sınıflandırılmadığından edinilmiş ve kişisel mallar iç içe geçmiş haldedir. Her ne kadar evlilik birliği devam ederken mallar, edinilmiş mallar ve kişisel mallar olarak adlandırılsalar da sanki aynı mal grubundanmış gibi işleme tabi olacaktır. Dolayısıyla kural olarak eşler, her iki mal grubuna dahil olan malları üzerinde de

---

niteliğinde olduğundan; karşılıksız kazandırma veya devrin yapıldığının tespit edilmesi halinde, işlemin (tasarrufun) iptaline karar verilemez ve eşle birlikte üçüncü kişi davalı olarak gösterilse bile, bu aşamada davacı lehine hüküm altına alınan katılma alacağından üçüncü kişi sorumlu tutulmaz. Üçüncü kişi hakkında eşle birlikte dava açılması halinde; kararda TMK. 229. maddesindeki amaç ve doğrultuda üçüncü kişi lehine kazandırma veya devir yapıldığının tespit edilmiş olması yeterlidir. İlk aşamada hüküm davalı eski eş yönünden karara bağlanacak ve davalı eski eş yanında davalı gösterilen üçüncü kişi yönünden bu dava aynı zamanda TMK.229/2-son maddesindeki ihbar işlevini de yerine getirmiş olacaktır. Bu sonuç, ancak hüküm altına alınan katılma alacağının tahsili aşamasında borçlu eşin malvarlığı ya da terekesinin borcu ödemeye yetmediğinin anlaşılması durumunda, sonradan üçüncü kişi aleyhine eksik kalan ve kazanılan miktarla sınırlı olarak alacak davası açılabileceği; bir başka anlatımla, borçlu eşin malvarlığı veya terekesi tasfiye borcunu ödemeye yetiyorsa, hiçbir zaman lehine kazandırma yapılan üçüncü kişinin davacıya ödenecek katılma alacağından sorumlu tutulmayacağına dair TMK. 241. maddesi hükmüyle de uyumlu olacaktır." (www.kazanci.com, ET. 15.06.2022); Uluç, s. 1059.

[304] Özer Deniz, s. 112; Y. 8. HD. T. 20.05.2013, E. 2012/11057 K. 2013/7419, (www.kazanci.com, ET. 15.06.2022).

yönetim ve tasarruf haklarını serbestçe kullanabilecektir. Buradan hareketle, her bir eşin, kişisel mallarından olan bir taşınmazın bakım ve onarımı için gerekli olan bedeli, edinilmiş mallardan karşılayabileceğini söyleyebiliriz[305]. Bu gibi durumlarda iki mal grubu arasında bir değer kaymasının meydana geleceği ortadadır. Bu değer kayması, denkleştirme alacağı olarak adlandırılmaktadır ve tasfiye anında diğer eşten istenebilecektir[306].

Edinilmiş ve kişisel mal grupları arasında meydana gelen değer kaymalarının tasfiye esnasında hesaba dahil edilmemeleri halinde eşlerden birinin bundan zarar göreceği ortadadır. Kanun koyucu, mal gruplarından herhangi birinin kayba uğramaması için, evlilik birliği içerisinde kişisel ve edinilmiş mal grupları arasında gerçekleşen değer kaymalarının telafi edilmesi adına denkleştirme alacağı düzenlemesini getirmiştir[307].

TMK m. 230/1'deki düzenlemeye göre; bir eşin kişisel mallarına ait borçlarının edinilmiş mallardan karşılanması veya edinilmiş mallarına ait borçlarının kişisel mallardan karşılanması halinde, edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi anında denkleştirme işlemi ortaya çıkacaktır. Ancak TMK m. 230/1 ile 230/3 arasında hesap yönünden bir ayrım mevcuttur. Bir mal için iyileştirme, koruma veya edinme amacıyla diğer mal grubundan bir borçlanma oluşması halinde bu ayrım ortaya çıkmaktadır. Zira burada katkı oranı hesaplaması yoluna gidilmelidir ve bu hesaplama da kural olarak TMK m. 227'deki değer artış payı alacağı esaslarına göre yapılacaktır. Ancak söz konusu borçlanma, öteki mal grubundaki bir mal için iyileştirme, koruma veya edinme amacı taşımıyorsa burada katkı oranının hesaplanması yoluna gidilmez. Bu halde borcun başlangıç değeri esas alınacaktır[308].

Denkleştirmeye ilişkin düzenlenmiş olan kanun maddesi olan 230. maddenin ilk fıkrası emredici bir düzenleme içermektedir. Evlilik birliğinin tarafları bu düzenlemenin aksi yönde bir anlaşma yapamaz. Ayrıca TMK m. 230/1'in

[305] Uluç, s. 1080; Sarı, s. 201; Özer Deniz, s. 68.
[306] Dural/Öğüz/Gümüş, 2020 s. 224; Sarı, s. 202; Uluç, s. 1080; Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 358.
[307] Sarı, s. 202; Uluç, s. 1081.
[308] Şıpka,2011, s. 241-244.

uygulanacağı durumların varlığı halinde mahkemece bu durum re'sen araştırılıp ilgili düzenleme uygulanmalıdır[309].

Kimi zaman eşlerden birinin katkı sunduğu, diğer eşe ait olan bir malın değeri tasfiye esnasında azalmış olabilir. Böylesi bir durumun varlığı halinde TMK m. 227'deki değer artış payı alacağı esaslarına ilişkin değil de TMK m. 230'daki denkleştirme alacağına ilişkin bir katkı oranı hesabı yapılır[310]. Bu duruma ilişkin aşağıdaki örneği verebiliriz. Evlilik birliği içerisinde eşlerden biri o zamanki değeri 30.000 TL olan bir otomobil almıştır. Edinilmiş mallardan sayılan bu otomobil alınırken otomobilin maliki olan eş 10.000 TL'sini kendi kişisel mallarında karşılamıştır. Dolayısıyla edinilmiş mal olan bu otomobil üzerinde ilgili eşin katkı oranı (10.000/30.000) 1/3'tür. Bir malın değeri her zaman artma yönünde eğilim göstermez. Kimi zaman bir malın değeri zamanla azalma eğilimi içerisine de girebilir. Edinilmiş mallar katılma rejiminin tasfiyesi anında söz konusu otomobilin değerinin daha üst modeli çıktığı için 24.000 TL'ye düştüğünü varsaydığımızda katkı yapan eşin katkı değeri 24.000 x 1/3 sonucunda 8.000 TL olarak karşımıza çıkacaktır. Bunun sonucu olarak edinilmiş malların içerisinde yer alan otomobilin güncel değeri olan 24.000 TL aktif tablosuna eklenecekken, 8.000 TL'lik denkleştirme alacağı da pasif tablosuna yazılacaktır[311]. TMK m. 227 kapsamında yapılan katkı ile TMK m. 230 kapsamında yapılan katkının hesaplanmasında katkı yapılan malın değerinin azalması halinde bir ayrım söz konusudur. Şöyle ki; TMK m. 227 kapsamında bir katkı yapıldığında, katkı yapılan malın değeri tasfiye anında düşmüş olsa da değer artış payı alacağı hesaplanırken katkı anındaki miktarın altına düşülemez. Çünkü TMK m. 227 kapsamında yapılacak olan katkıda katkı sunulan mal varlığı diğer eşe aittir. Bu nedenle de malın değeri düşse bile katkı sunan eşin hakkını korumak için sunulan katkının katkı sunulma anındaki değerinin altına hiçbir zaman düşülmemelidir. Ancak TMK m. 230 kapsamında yapılan katkılarda eşlerden biri, diğer eşin mallarına değil kendi mallarına katkı sunma yoluna gitmektedir. Dolayısıyla katkı sunulan malın değerinin tasfiye anında düşmüş olması halinde, sunulmuş olan katkı miktarı o oranda düşecektir.

---

[309] Sarı, s. 205; Zeytin, 2021 s. 259;

[310] Mehmet Demir, "Türk Medeni Kanunu'na Göre Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı ve Denkleştirme Alacağı", **TBBD**, 2005, C. 18, S. 61, s. 300.

[311] Şıpka,2011, s. 242; Sarı, s. 210 'daki örnekten uyarlanmıştır.

Eşlerden birinin bir mal grubuna ait malına ilişkin borcun, diğer mal grubuna ait bir maldan ödenmesi halinde denkleştirme alacağının ortaya çıkacağını yukarıda da belirtmiştik. Ayrıca bu söz konusu borç, kısmen ödenmiş olabileceği gibi tamamen de ödenmiş olabilir. Bununla birlikte borcun dayanağı, sebebi ve konusu, alacaklının kim olduğu, borcun mal rejimi başlamadan önce ya da devam ederken ortaya çıkmış olmasının hiçbir önemi yoktur[312]. Bu noktada önemle bakılması gereken nokta borca ilişkin ödemenin edinilmiş mallara katılma rejimi devam ederken ödenmiş olmasıdır[313]. Evlilik birliği kurulmadan önce eşlerden birinin satın almış olduğu bir taşınmaza ilişkin çekilmiş olan kredinin taksitlerinin evlilik devam ederken ödenmiş olan kısmı denkleştirme alacağına konu olması bu duruma örnek teşkil etmektedir. Bu örneğimize bakıldığında kredi borcunun evlilik birliği kurulmadan önce doğmuş olmasının hiçbir önemi olmayıp, evlilik birliği içerisinde yapılmış olan ödeme dikkate alındığı görülmektedir.

4721 sayılı TMK m. 230/3'e bakıldığında olağanüstü denkleştirme alacağı adı altında bir düzenlemenin mevcut olduğu görülmektedir. Bir eşin; kendisine ait belirli bir mal grubuna dahil olan mallarından, diğer mal gurubuna dahil olan mallarına, bu malların elde edilme, korunma veya iyileştirilme süreçlerine yönelik bir katkı sunmuş olması halinde olağanüstü denkleştirme alacağından bahsedilecektir. Bu durumda katkı sunulan malın tasfiye anındaki değeri göz önünde bulunularak değer artış ya da azalış paylarına ilişkin bir hesaplama yapılacaktır. Bu hesap yapıldığı anda katkı sunulan malın değeri artmış olabileceği gibi azalmış da olabilir. Bu artış ya da azalış malın tasfiye anındaki değerinin belirlenmesi ile ortaya çıkacaktır. Ayrıca katkı sunulan mal, edinilmiş mallara katılma rejimi devam ederken elden çıkmışsa hakkaniyet ilkesi çerçevesinde bir hesaplama yapılacaktır[314].

Değer artış payı alacağı veolağanüstü denkleştirme alacağı arasında, değer artışının yaşanması durumunda bir benzerlik ortaya çıksa da bu iki kurum kimi yönleriyle birbirlerinden farklıdır. Zira katkıda bulunulan malın değerinin artıp azalmasından bağımsız olarak denkleştirme alacağı her halde hesaplanacaktır. Değer artış payı alacağının hesaplanabilmesi için ise katkı sunulan malın değerinde bir

[312] Sarı, s. 204; Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 359.
[313] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 359.
[314] Dural/Öğüz/Gümüş, 2020,s. 226; Demir, s. 300 .

artışın yaşanması gerekir[315]. Dolayısıyla, evlilik birliğinin taraflarında birinin diğer tarafa bir mal varlığının elde edilmesi anında katkıda bulunmuş olması durumunda, katkıda bulunulan malın değerinde artış olmaması ya da azalma olması halinde bile TMK m. 230/3 uyarınca denkleştirme alacağı hesaplanacaktır[316]. Ayrıca, mal grupları arasında bağışlama veya karşı edimin söz konusu olmaması da denkleştirme alacağının, değer artış payı alacağından farklılık gösterdiği bir durumdur[317].

Denkleştirme alacağının hesaplanması için belli aşamaları takip etmek gerekmektedir. Bu aşamalar; sunulmuş olan katkının, malın katkı tarihindeki değerine oranının belirlenmesi, malın tasfiye anındaki değeri göz önüne alınarak daha önce belirlenmiş olan katkı oranı miktarınca denkleştirme alacağının hesaplanması olarak sıralanabilir. Denkleştirme alacağına ilişkin aşağıda bir farazi olay üzerinden hesaplama yapmak gerekirse şöyle bir tablo ortaya çıkacaktır: Avukat olan A ile ev hanımı olan B 05.10.2005 tarihinde evlenmişlerdir. Evlilik birliği kurulduktan sonra A, takip etmiş olduğu 10.11.2005 ile 14.12.2007 tarihleri arasında sürüp neticelendirilen bir dava dosyasında 100.000 TL gelir elde etmiştir. Daha sonra A'nın babası 05.03.2007 tarihinde vefat etmiş ve tek varis olan A'ya konut niteliğinde bir taşınmaz miras olarak kalmıştır. Miras olarak kalan taşınmazın o anki haliyle 300.000 TL iken A, yukarıda bahsettiğimiz dava dosyasından elde etmiş olduğu 100.000 TL ile tadilat yaparak miras olarak kalan konutu 500.000 TL'ye satmıştır. Bu satışın hemen ardından A ile B boşanmışlardır. A ile B arasındaki evlilik, edinilmiş mallara katılma rejimine tabidir. Boşanma sırasında her iki tarafın da tek mal varlığı A'ya miras kalan evin satışından elde edilmiş olan paradır. A'nın dava dosyasından elde ettiği para edinilmiş mallardan, babasından miras kalan evin ise kişisel mallardan sayılacağı ortadadır. Ancak A, kendisine ati edinilmiş bir mal ile yine kendisine ait kişisel bir mala katkıda bulunarak söz konusu kişisel malın

[315] Sarı, s. 207-208. 203; Y. 8. HD. T. 02.02.2016 , E. 2016/539 K. 2016/1751 "Tasfiyeye konu mal elden çıkarılmışsa, mahkemece hakkaniyete uygun olarak değer tespiti yaptırılmalıdır (TMK'nun 227/2. m). Artık değere katılma alacak istemi söz konusu olduğunda, davalı eş TMK'nun 229. maddesinde belirtilen amaç doğrultusunda malı elden çıkarmışsa, başkasına devredilen malvarlığı mevcutmuş gibi tasfiye hesabına dâhil edilir ve devir tarihindeki değeri esas alınır(TMK'nun 235/2.).Tasfiyeye konu malvarlığında, katkı tarihinden sonra değerinde azalma olmuşsa, katkının başlangıçtaki değeri esas alınır (TMK'nun 227/1.). Denkleştirmede ise, aksine değer azalması olması durumunda azalmış hali ile değerlendirilir (TMK'nun 230)." (www.kazanci.com, ET. 18.06.2022)

[316] Özer Deniz, s. 72; Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 365.

[317] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 365.

değerini artırmıştır. İşte burada denkleştirme alacağından söz edilecektir. A'nın kendisine miras kalan eve yaptığı katkı 100.000 TL, evin o tarihteki değeri ise 300.000 TL'dir. Dolayısıyla katkıdan sonra evin değeri 300.000+100.000=400.000 TL ve katkı oranı da 100.000/400.000=1/4 olacaktır. Burada TMK m. 230/3 hükümleri uygulandığında ve malın tasfiye anındaki değerinin de 500.000 TL olduğu varsayımında 500.000x1/4=125.000 TL olarak bir denkleştirme alacağı tespit edilecek ve tespit edilen bu miktarın yarısı da B'nin katılma alacağı olarak hesaba eklenecektir[318].

Kanun koyucu; değer artış payı alacağı, olağan denkleştirme alacağı ve olağanüstü denkleştirme alacağı hakları düzenlemeleri ile esasen evlilik birliği içerisinde herhangi bir mala katkı sunan eşin şahsi mal varlığının korunmasını, zarara uğramamasını amaçlamaktadır. Böylece, tarafların hem kendilerine ait malları hem de birbirlerine ait malları arasında oluşabilecek değer kaymaları önlenmiş olacaktır[319].

2.2.8.Artık Değer

2.2.8.1.Genel Olarak

Artık değere ilişkin düzenlenmiş olan TMK m. 231:

"Artık değer, eklenmeden ve denkleştirmeden elde edilen miktarlar da dahil olmak üzere her eşin edinilmiş mallarının toplam değerinden bu mallara ilişkin borçlar çıkarıldıktan sonra kalan miktardır.

Değer eksilmesi göz önüne alınmaz." şeklindedir.

Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinin nihayete erdirilmesi için artık değerin tespit edilmesi gereklidir. Artık değerin tespit edilmesi de tarafların katılma alacaklarının hesaplanması için zorunluluk arz etmektedir. Artık değer, iki eş için de ayrı ayrı belirlenmelidir. Bunun için eşlerin pasifleri aktiflerinden çıkarılacak ve bu

[318] Hilal Demirel Hazan, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesi,** ylt., İstanbul 2018, s.58'deki örnekten uyarlanmıştır.
[319] Demir, s. 300 .

işlem neticesinde elde kalan miktar, aksi yönde bir anlaşma olmaması halinde taraflar arasında eşit oranda paylaştırılacaktır[320].

Eşlerin edinilmiş malları göz önüne alınarak eşlerden her biri için ayrı ayrı artık değer hesaplaması yapılır[321]. Artık değer hesaplamasına geçilmeden önce eşlerin edinilmiş ve kişisel mal varlıkları belirlenmelidir. Mallarının hangi mal grubuna dahil olduğunun tespitinde TMK m. 225 uyarınca mal rejiminin son bulduğu zaman göz önüne alınacakken mallarının değerlerinin belirlenmesinde TMK m. 235 uyarınca tasfiyenin yapıldığı zaman göz önüne alınacaktır.

Yargıtay kararlarına bakıldığında katılma alacağı ve artık değerin tespiti ve hesaplanmasına ilişkin çizilecek yol hüküm altına alınmıştır. Bir eşin, TMK m. 219 kapsamında belirlenecek olan edinilmiş mallarının toplam değerinden, edinilmiş mallarına ilişkin borçların değerinin düşülmesinden sonra ortaya çıkan değer artık değer olarak adlandırılırken, TMK m. 236/1'e göre bu artık değerin yarısı da katılma alacağının oluşturmaktadır. Ayrıca belirtmek gerekir ki; TMK m. 227'deki değer artış payı alacağı, TMK m. 229'daki eklenecek değerler ve TMK m. 230'daki denkleştirme sonucu elde edilen değerler de edinilmiş malların toplam değeri hesaplanırken bu hesaba katılmalıdır[322]. Eklenecek değerler, değer artış payı alacağı ve denkleştirme alacağı bir eşin edinilmiş mallarının toplam değerine eklenip, edinilmiş mallarla ilgili borçlar bu toplam değerden çıkarıldıktan sonra her zaman geriye bir şey kalmayabilmektedir. Başka bir ifade ile kimi edinilmiş malların değeri

---

[320] Zeytin,2021, s. 218; Sarı, s. 226.

[321] Dural/Öğüz,/Gümüş, 2020 s. 243.

[322] YHGK T. 05.10.2016, E. 2016/8-1061, K. 2016/959 "Evlilik içinde 01.01.2002 tarihi sonrası eşlerden biri adına edinilen mal varlığı üzerinde diğer eşin yasadan kaynaklanan artık değerin yarısı oranında katılma alacağı isteme imkanı bulunmaktadır (TMK.nun 231, 236/1.m.). TMK.nun 222. maddesi gereğince, belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse iddiasını ispat etmekle yükümlüdür. Bir eşin bütün mallarının aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal olarak kabul edilmesi gerekir. Katılma alacağı bakımından talepte bulunan eşin çalışıp çalışmaması veya herhangi bir katkıda bulunup bulunmamasının bir önemi de yoktur. Katılma alacağı yasadan kaynaklanmaktadır. Bu tür davalarda, eklenecek değerlerden (TMK.m.229) ve denkleştirmeden (TMK.m.230) elde edilen miktarlar da dahil olmak üzere edinilmiş malın (TMK.m.219) toplam değerinden mala dair borçlar çıkarıldıktan sonra kalan artık değerin (TMK.m.231) yarısı üzerinden (TMK.m.236/1) tarafların kazanılmış hakları da dikkate alınarak katılma alacağının hesaplanması gerekir. Mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan edinilmiş mallar bu durumları ile tasfiyeye konu edilir. (TMK.nun 231/1 m.). Söz konusu mal varlıklarının devredilmesi durumunda ise devredildiği tarih esas alınarak hesaplama yapılır (TMK.nun 235/ son m.)" (www.kazanci.com, ET. 23.06.2022); Aynı yönde Y. 8. HD. T. 11.11.2014, E. 2014/14395, K. 2014/20659 (www.kazanci.com, ET. 23.06.2022)

ile bu mallara ilişkin borçların değeri eşit çıkabilir ya da edinilmiş mallara ilişkin bu borçlar edinilmiş mallara ait toplam değerden fazla olabilir. Böylesi bir durumda diğer eş için bir katılma alacağı ortaya çıkmayacaktır. Çünkü böylesi bir durumda artık bir değerden bahsetme mümkün olmayacağından bir değer eksilmesinden bahsedilecektir. Ancak TMK m. 231/2'de değer eksilmesinin göz önüne alınmayacağı yönünde bir hüküm kurulmuş olması nedeniyle taraflar değer eksilmesinden kaynaklanan borçlara katılmayacaktır. Değer eksilmesi durumunda da artık değer yokmuş gibi hareket edilecek ve diğer eşin katılma alacağı olmadığına ilişkin bir sonuç ortaya çıkacaktır[323].

2.2.8.2.Artık Değerin Hesaplanması

Artık değerin, katılma alacağının hesaplanmasında kullanılması ve katılma alacağının konusunun da bir para alacağından ibaret olması nedenleriyle artık değer de parasal bir miktarla ifade edilmelidir. Dolayısıyla; bir mal üzerindeki ayni haklar ve alacaklar, şirket bünyesindeki hisseler, şahıs kuruluşlarındaki paylar, yaşam sigortaları[324], ön alım hakkı, geri alım hakkı ve kıymetli evraklar gibi para olmayıp parayla ölçülmesi mümkün olan haklar söz konusu olabilmektedir. Bu nitelikteki edinilmiş malların, değer artış payı alacaklarının, eklenecek değerlerin ve denkleştirme alacaklarının da parasal bir miktarla ifade edilecek şekilde karşılıklarının belirlenmesi gerekmektedir[325]. Yukarıda bahsetmiş olduğumuz mal varlığı değerlerinin parasal karşılıkları tespit edilirken malların sürüm değerinin dikkate alınması gerektiği yönünde TMK m. 232'de biz düzenleme mevcuttur. Her ne kadar kanun koyucu "sürüm değeri" şeklinde bir ifadeye yer vermiş olsa da sürüm değerinden ne anlamamız gerektiği ile ilgili herhangi bir açıklamada bulunmamıştır. Ancak tüm yasal düzenlemeler ve düzenlemenin amacı dikkate alındığında sürüm değerinden, ilgili malın serbest piyasadaki nesnel değeri anlaşılmalıdır. Objektif değer kavramı burada önemlidir. Zira kimi zaman, dostluk ve hatır gibi sebeplerle bir malın değeri fazlasıyla düşürülebilir, kim zamansa bir mala ilginin fazla olması sebebiyle o malın değeri fazlasıyla artabilir. Böylesi durumlarda artık objektif değil sübjektif bir değer ortaya çıkacaktır[326]. Dolayısıyla sübjektif değer gerçekçi bir

[323] Sarı, s. 228; Uluç, s. 115.
[324] Zeytin,2021, s. 308.
[325] Şıpka ,2011, s. 249.
[326] Sarı, s. 218; Şıpka, ,2011, s. 248-249; Zeytin, ,2021, s. 307.

değere isabet etmediğinden dikkate alınmamalıdır. Objektif piyasa değerinin belirlenmesi için en sağlıklı yöntem o konuda uzmanlaşmış bilirkişilerden uzman görüşü (rapor) alınmasıdır. Tüm bunlarla birlikte bir malın borsada işlem gören cinsten olması halinde o malın borsadaki değeri, objektif piyasa değerini oluşturacaktır.

TMK m. 233'te "Bir eşin malik olarak bizzat işletmeye devam ettiği veya sağ kalan eş ya da altsoyundan birinin kendisine bir bütün olarak özgülenmesini istemeye haklı olduğu bir tarımsal işletme için değer artışından alacağı pay ve katılma alacağı, bunların gelir değeri göz önüne tutularak hesaplanır. Tarımsal işletmenin maliki veya mirasçıları, diğer eşe karşı ileri sürebilecekleri değer artışı payının veya katılma alacağının, işletmenin sadece sürüm değeri üzerinden hesaplanmasını isteyebilir." Şeklinde bir düzenleme hüküm altına alınmıştır. Bu düzenleme, tarımsal bir işletmenin bir bütün olarak faaliyetlerine devam etmesi gayesine yöneliktir[327]. Ancak tarımsal işletmenin edinilmiş mallar gurubuna dahil olması gerekmektedir. Aksi halde bu tarımsal işletmeye ait gelirler esas alınamayacaktır[328].

TMK m. 235/1'de; "Mal rejiminin sona erdiği anda mevcut edinilmiş mallar tasfiye anındaki değerleriyle hesaba katılırlar." şeklinde bir düzenleme hüküm altına alınmıştır. Unutmamak gerekir ki; edinilmiş mallara katılma rejiminin son bulması zamanı ile malların tasfiye edilme zamanı birbirinden farklıdır. Tasfiye anı, taraflarca belirlenebileceği gibi tarafların belirlememiş olması halinde mahkemenin tasfiyeye karar verdiği tarih olarak dikkate alınacaktır. Dolayısıyla tasfiye anını, hayatta kalan eşler ya da eşlerden birinin ölmesi durumunda hayatta kalan eş ve ölen eşin mirasçıları belirleyebilmektedir. Tasfiye anının taraflarca belirlenmesine örnek olarak; tarafların kararlaştırdıkları an, fiilen paylaşımın yapıldığı an ya da tasfiye sözleşmesi yapılması halinde bu sözleşmenin düzenlendiği an gibi durumlar karşımıza çıkmaktadır. Bu hesaplamalar yapılırken bilirkişi (hesaplama uzmanı), ilgili davanın karara çıkmasının muhtemel olduğu tarihe en yakın olan tarihi göz önünde bulundurmalıdır. Ancak bilirkişinin (hesap uzmanının) belirlediği tarih ile mahkemenin ilgili davaya ilişkin karar verdiği tarih arasında bir farkın oluşması

[327] Zeytin,2021, s. 308
[328] Şıpka, 2011, s. 254

halinde mahkemenin kendisi takdir yetkisini kullanarak hakkaniyet ilkesi dahilinde hesaplama yoluna gidebilmektedir. Ancak mahkemenin böylesi bir durumda bilirkişiden yeni bir rapor istemesi de mümkündür[329]. Ayrıca TMK m. 235/2'de eklenecek değerlerin piyasa değeri belirlenirken ilgili malın devredildiği tarihin esas alınacağı hüküm altına alınmıştır.

Artık değerin hesaplanma yöntemine ilişkin aşağıdaki formül doğrultusunda bir yol izlenmesi mümkündür.

Artık Değer = (Edinilmiş Malların Değeri + TMK m. 229 Kapsamında Eklenecek Değerler + TMK m. 230 Kapsamında Edinilmiş Maldan Kişisel Mala Giden Denkleştirme Alacağı Değeri) – (Diğer Eşin TMK m. 227 Kapsamında Değer Artış Payı Alacağı + TMK m. 230 Kapsamında Kişisel Maldan Edinilmiş Mala Giden Denkleştirme Alacağı Değeri + Edinilmiş Mallara Ait Borçlar).

Aşağıda bir farazi olay üzerinden konunun daha iyi anlaşılması sağlanacaktır. Farazi olayımıza göre[330];

A ile B 01.01.2010 tarihinde evlenmişlerdir. Taraflar mal rejimi seçimi yoluna gitmemiş bu nedenle de A ile B, edinilmiş mallara katılma rejimine tabi olmuşlardır. A evlilik birliği kurulmadan önce 01.01.2009 tarihinde 150.000 TL'lik bir konut satın almıştır ve bu konut evlilik birliği kurulduktan sonra aile konutu olarak kullanılmaktadır. A, evlilik birliği devam ederken maaşlarından biriktirme yoluyla 105.000 TL tasarrufta bulunmuştur. A, 01.01.2011 tarihinde 45.000 TL değerinde bir arazi satın almış ve bu arazinin satış bedelini aylık kazancından biriktirdiği 105.000 TL'den ödemiştir. A, daha sonra maaşlarında biriktirmiş olduğu paradan kalan 60.000 TL'yi peşinat olarak vererek 01.01.2012 tarihinde150.000 TL'lik bir otomobil satın almış ve otomobil için gerekli olan kalan 90.000 TL için de 120 ay vadeli kredi çekmiştir. B ise evlenmeden önce babası tarafından kendisine satın alınmış otomobili satarak tüm parayı buradan karşılamak suretiyle 01.01.2014'te 135.000 TL'lik bir otomobil satın almıştır. A ve B, 01.01.2017 tarihinde anlaşmalı olarak boşanmış ve 02.01.2017 tarihinde kesinleşmiştir. B,

[329] Şıpka, 2011, s. 258 vd.; Zeytin, 2021, s. 301; Dural/ Öğüz/ Gümüş, ,2020, s. 343.
[330] Şıpka/Özdoğan, s. 252-258 deki örnekten uyarlanmıştır.

01.01.2018 tarihinde edinilmiş mallara katılma rejimi bağlamında katılma alacağı talebine yönelik bir dava açmış bu dava 01.01.2019 tarihinde karara bağlanmıştır. 30.10.2018 tarihinde malların piyasa değeri aşağıdaki gibi hesaplanmıştır:

- A'nın 01.01.2009 tarihinde satın almış olduğu konut niteliğindeki taşınmazın değeri, 300.000 TL'dir.
- A'nın 01.01.2011 tarihinde satın almış olduğu arazinin değeri, 135.000 TL'dir.
- A'nın 01.01.2012 tarihinde satın almış olduğu otomobilin değeri, 270.000 TL'dir.
- B'nin 01.01.2014 tarihinde satın almış olduğu otomobilin değeri, 240.000 TL'dir.

Tarafların tüm mallarının hangi mal varlığı grubuna dahil olduğu yönünde de aşağıdaki gibi belirlemelerde bulunmak mümkündür:

- A'nın evlenmeden önce 01.01.2009 tarihinde satın almış olduğu konut niteliğindeki taşınmaz kişisel mallar grubuna girmektedir, dolayısıyla mal tasfiyesinde hesaba katılmayacaktır.
- A'nın 01.01.2011 tarihinde satın almış olduğu arazi, evlilik birliği içerisinde elde edilen gelirlerle satın alındığı için edinilmiş mallardan sayılacaktır. Bu arazinin piyasa değeri, karar tarihine yakın tarihteki piyasa değeri olan 135.000 TL'dir.
- A'nın 01.01.2012 tarihinde satın almış olduğu otomobil, evlilik birliği içerisinde elde edilen gelirlerle satın alındığı için edinilmiş mallardan sayılacaktır. Ancak boşanma kesinleştikten sonra da bu otomobile ilişkin kredi borcunun henüz bitmemiş olması nedeniyle A için bir denkleştirme alacağı miktarı hesaplanmalıdır. Bu otomobil için ödenen 60.000 TL'nin otomobilin değeri olan 150.000 TL'ye oranı 60.000/150.000=2/5'tir. Dolayısıyla otomobilin tasfiye anına en yakın piyasa değeri 270.000 TL olduğundan 270.000x2/5=108.000 TL edinilmiş mallardan karşılanan kısımdır. 270.000-108.000=162.000 TL kalan değerdir. Bu otomobil için ödenmeyen kredinin toplam krediye oranı

60/120=1/2'dir. 162.000x1/2=81.000 TL'lik bir denkleştirme alacağının ortaya çıktığı görülmektedir.

- B'nin 01.01.2014 tarihinde evlenmeden önce babasının kendisine satın almış olduğu otomobilin satış bedeli ile satın almış olduğu otomobil kişisel mallar grubuna girmektedir, dolayısıyla mal tasfiyesinde hesaba katılmayacaktır.

Yukarıda belirtmiş olduğumuz formülden yola çıkarak artık değer aşağıdaki gibi hesaplanır:

- Artık Değer = (Edinilmiş Malların Değeri + TMK m. 229 Kapsamında Eklenecek Değerler + TMK m. 230 Kapsamında Edinilmiş Maldan Kişisel Mala Giden Denkleştirme Alacağı Değeri) – (Diğer Eşin TMK m. 227 Kapsamında Değer Artış Payı Alacağı + TMK m. 230 Kapsamında Kişisel Maldan Edinilmiş Mala Giden Denkleştirme Alacağı Değeri + Edinilmiş Mallara Ait Borçlar)
- Edinilmiş Malların Değeri = 135.000 + 270.000 = 405.000 TL'dir.
- A'nın Denkleştirme Alacağı = 81.000 TL'dir.
- Artık Değer = (405.000 + 0 + 0) – (0 + 81.000 + 0) = 324.000 TL'dir.

2.2.8.3.Artık Değere Katılma

2.2.8.3.1.Kanuna Göre Artık Değere Katılma

TMK m. 236/1'e bakıldığında artık pay üzerinde hak sahiplerinin katılma payının hangi oranda olacağı düzenlenmiştir. Buna göre; hak sahibi olan eş ya da bu eşin mirasçılarının katılma payının yarı oranda olduğu şeklinde bir düzenleme mevcuttur. Aynı maddeye göre artık değere ilişkin alacaklarda, alacakların takası yoluna gidilebileceği hükme bağlanmıştır. Ancak evlilik birliğinin tarafları, artık değer üzerindeki paylara ilişkin aksine bir sözleşme yapabileceklerdir zira hükmün emredici bir niteliği bulunmamaktadır.

2.2.8.3.2Artık Değere Katılmaya İlişkin Mal Rejimi Sözleşmesi

Bu hususla ilgili 4721 sayılı TMK m. 237'de; "Artık değere katılmada mal rejimi sözleşmesiyle başka bir esas kabul edilebilir. Bu tür anlaşmalar, eşlerin ortak olmayan çocuklarının ve onların altsoylarının saklı paylarını zedeleyemez." şeklinde bir düzenlemenin kanun koyucu tarafından getirildiğini görmekteyiz. Yukarıda da belirttiğimiz gibi TMK m. 236 emredici nitelikte değildir. TMK m. 236'da artık payın yarı oranda paylaştırılması suretiyle katılma alacağının belirleneceğini hüküm altına alınmış olsa da kanun koyucu TMK m. 237 aracılığıyla eşlerin, katılma alacağının nasıl paylaştırılacağına ilişkin bir sözleşme akdedebilecekleri şeklinde bir düzenleme getirmiştir. Kaldı ki eşler, kendi aralarında yapmış oldukları bir sözleşme ile paylaştırma oranlarının belirlenebilmesinin yanında eşler, katılma alacaklarından feragat da edebileceklerdir. Dolayısıyla taraflar, edinilmiş mallara katılma rejimi süresince akdedecekleri bir sözleşme ile artık değer üzerindeki katılma alacaklarından feragat edebileceklerdir[331]. Ayrıca hak sahibi eş ya da hak sahibi eşin yasal mirasçıları; edinilmiş mallara katılma rejimi son bulduktan, mal tasfiyesi yapılırken veya mal tasfiyesi tamamlandıktan sonra artık paydan kendilerine düşen katılma alacağı payından feragat edebilirler. Fakat bu durumda katılma alacağı borçlusu olan taraf ile katılma alacağı hakkı bulunan taraf veya katılma alacağı bulunan tarafın mirasçıları arasında ibra niteliğinde bir akit düzenlenmelidir[332]. Taraflar, artık değer üzerindeki katılma alacağı haklarının tamamından ya da bir kısmından feragat etme haklarını kullanabilirler. Bununla birlikte, bu feragat beyanı tek taraflı olabileceği gibi karşılıklı bir iradeye de dayanabilecektir[333]. Ancak burada altı çizilmesi gereken önemli noktalardan biri de; feragat yönündeki işlemler nedeniyle tarafların müşterek olmayan çocuklarının ya da onların alt soylarının miras üzerindeki saklı paylarına halel gelmemesidir[334].

Taraflar artık değer üzerindeki katılma alacaklarına yönelik bir sözleşmeyi akdedeceklerse bu sözleşme, mal rejimi sözleşmesi biçiminde yapılmalıdır. Bunun yanında miras sözleşmesi gibi yapılan mal rejimi sözleşmelerinin de dönüştürülmek suretiyle kabul edilmesi mümkündür. Zira mal rejimi sözleşmeleri ile miras

[331] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 401.
[332] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 401.
[333] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 383.
[334] Akıntürk/Ateş, s. 172

sözleşmeleri şekil bakımından aynı geçerlik şartlarına sahiptir. Bu arada evlilik birliğinin taraflarının bir arada ya da farklı yerlerde yaşıyor olmaları mal rejimi sözleşmesi yapabilmeleri adına hiçbir önemi yoktur. Daha önceki açıklamalarımızda da belirtmiş olduğumuz gibi taraflar arasında mal rejiminin sürdüğü tüm zaman dilimlerinde, tarafların mal rejimi sözleşmesi yapma olanağı vardır. Taraflar; mal rejimi sözleşmesi yapmalarının ardından, malları ne şekilde paylaşacaklarına ilişkin hususları değiştirmek isterlerse bu halde yeni bir sözleşme akdetmek durumundadırlar.

Mal rejimi sözleşmesi akdeden eşler; artık değere katılmaya ilişkin pay oranlarını da istedikleri gibi düzenleyebileceklerdir. Eşler birbirlerinde bulunan artık değere aynı oranda katılmayı kabul edebileceği gibi farklı oranlarda da katılmayı kabul edebilecektir. Örneğin; erkek eş 1/2 – kadın eş 1/2, erkek eş 1/4 – kadın eş 1/4, erkek eş 1/2 – kadın eş 1/4, gibi bir katılma alacağı payı oranı düzenlenebilir[335]. Bununla birlikte taraflar, artık değer üzerindeki katılma alacakları payını, bir orana değil bir miktara bağlayabilecektir. Örneğin taraflar mal rejimi son bulduktan sonra evlilik birliğinin taraflarında ikisinin de 100.000 TL katılma alacağına hak kazanacağı yönünde bir sözleşme düzenleyebilecektir. Fakat edinilmiş mallara katılma rejimi son bulduktan sonra katılma alacağı borçlusunun artık değer miktarının belirlenen miktarı karşılayamaması halinde aşan miktar için ödeme yapılmayacaktır[336].

2.2.8.3.3.Evliliğin İptali, Boşanma veya Mahkeme Kararıyla Mal Ayrılığına Geçilmesi

TMK m. 238'de "Mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde, kanundaki artık değere katılmaya ilişkin düzenlemeden farklı anlaşmalar, ancak mal rejimi sözleşmesinde bunun açıkça öngörülmüş olması hâlinde geçerlidir." şeklinde bir düzenleme hüküm altına alınmıştır. Evlilik birliğinin boşanma neticesinde sona ermiş olması, mahkemece evliliğin iptali yönünde bir karar verilmesi ya da mahkemece mal ayrılığı rejimine geçilmesi durumları söz konusu olduğunda; artık değere katılma

[335] Dural/ Öğüz/ Gümüş, 2020, s. 246.
[336] Sarı, s. 236.

alacağı hakkına yönelik yasal düzenlemeler dışındaki hususlar içeren sözleşmelerin, tarafların açıkça bu hususları kabul etmiş olması şartıyla geçerli olacağı görülmektedir[337]. İlgili kanun maddesi burada belli başlı özel durumlara ilişkin düzenlemeler içermektedir.

Eşlerin yapmış olduğu mal rejimi sözleşmesinde açık bir şekilde bu sözleşmenin, evlilik birliğinin boşanma neticesinde sona ermiş olması, mahkemece evliliğin iptali yönünde bir karar verilmesi ya da mahkemece mal ayrılığı rejimine geçilmesi durumlarında da uygulanacağı yazılmalıdır. Bu şekilde bir ibarenin yazılmaması halinde bu sözleşme, yalnızca eşlerden birinin ölümü üzerine mal rejimi sona erdiğinde uygulanabilecektir. Eşler; sözleşmenin evliliğin son bulma hallerinden hangilerine ilişkin uygulanacağını teker teker belirtebilmenin yanında bütün hallerde uygulanmasını istediklerine ilişkin genel bir belirleme hakkına sahiptir[338].

2.2.8.3.4.Eşlerin ortak olmayan çocuklarının ve onların altsoylarının saklı paylarının korunması

Artık değer üzerindeki katılma alacağı payının eşler tarafından belirlenmesi noktasında eşlere sınırsız bir serbestlik sunulmamıştır. Buna ilişkin TMK m. 237/2'de, "Bu tür anlaşmalar, eşlerin ortak olmayan çocuklarının ve onların altsoylarının saklı paylarını zedeleyemez." şeklinde bir hüküm yer almaktadır. Burada tarafların müşterek olmayan çocukları ibaresinden; eşlerin başka evliliklerden olan çocukları, evlilik dışı çocukları ya da eşlerin tek başlarına evlat edindikleri çocuklar anlaşılmalıdır. Ancak eşlerin birlikte evlat edindikleri çocuklar bu madde hükmünün kapsamı dışındadır. Bununla birlikte baba tarafından soy bağı reddedilmiş olup evlilik birliği içerisinde dünyaya gelen çocuklar da TMK m. 237/2'nin kapsama alanında bulunmaz[339]. Dolayısıyla, tarafların müşterek olmayan çocukları ve bunların altsoyları haricindeki mirasçılar, saklı pay hakkından hareketle

[337] Akıntürk/Ateş, s. 173; Özuğur, s. 83.
[338] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 387-388; Sarı, s. 233.
[339] Zeytin, 2021,s. 337; Sarı, s. 239; Şıpka, 2011, s. 281.

gerek mal rejimi hükümleri gerekse de miras hukuku düzenlemelerine istinaden çeşitli talepler ileri süremezler[340].

İlgili kanun maddesi esasen, katılma alacağı payının eşler tarafından düzenlendiği mal rejimi sözleşmesine yönelik bir yaptırım içermektedir. Buradaki yaptırım, tarafların müşterek olmayan çocukları ile bu çocuklarının altsoylarının miras hukukundan kaynaklanan saklı paylarının zarar görmesi durumunda ortaya çıkacaktır. Bu yaptırımın mal rejimi sözleşmesinin geçersiz olacağı şeklinde anlaşılmaması gerektiği yönünde doktrindeki hakim görüş mevcuttur[341]. Bu görüşe göre; tarafların müşterek olmayan çocukları ve bu çocukların alt soylarının miras hukukundan kaynaklanan saklı paylarını zarara uğratan katılma alacağı sözleşmesi geçersiz olmayacak, bu sözleşmeler miras hukuku esaslarına göre tenkise tabi tutulacaktır[342]**.** Bununla birlikte mal rejimi sözleşmesinden kaynaklanan tenkis işlemi, miras hukukundaki tenkis işlemine göre daha özel bir düzenlemedir. Bu nedenle de mal rejimi sözleşmesinden kaynaklana tenkis işlemine öncelik sağlamaktadır[343]. TMK m. 237/2'ye aykırı durumlara ilişkin davalarda, sözleşmenin geçerliliğini belirleme noktasında Aile Mahkemeleri görevlidir. Söz konusu davada, katılma alacağı payı yönünden mal rejimi sözleşmesinin geçerliliğinin tespit edilebilmesi için tasfiyenin yapılmış olması gerekmektedir. A ile S aralarında mal rejim sözleşmesi yaparak artık değerin tamamının S'ye kalması yönünde anlaşmışlardır. A vefat etmiş A'nın terekesi 160.000 TL'dir ve terekenin tamamı edinilmiş maldır. A'nı önceki evliliğinden Z adında bir kızı vardır. Z'nin TMK m. 237/2 kapsamında S'ye tenkis davası açması halinde öncelikle S'nin yasada öngörülen katılma alacağı hesaplanacaktır. S'nin yasada öngörülen katılma alacağı artık değerin 1/2'sini oluşturacaktır. Dolayısıyla bu değer 160.000/2 = 80.000 TL'dir. Böylece terekenin net değerini kalan 80.000 TL oluşturmaktadır. Z'nin TMK m. 506/1 gereğince net terekedeki saklı payı hesaplanacaktır. Z'nin TMK m. 506/1 gereğince saklı payı 3/8 oranındadır. Dolayısıyla Z'nin saklı payı 80.000 x 3/8 =

[340] Zeytin, 2021, s. 337.
[341] Sarı, s. 243; Gençcan, s. 1213
[342] Zeytin 2021, s. 228-229.
[343] Zeytin, 2021, s. 339.

30.000 TL olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylece Zeynep TMK m. 237/2 kapsamında 30.000 TL'ye hak kazanacaktır[344].

2.2.9.Katılma Alacağı

2.2.9.1.Genel Olarak

Evlilik birliğinin tarafları ve tarafların mirasçıları, edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinden kaynaklı artık değere katılma hakkı kazanacak ve bu artık değer üzerinden de belli oranda TMK m. 239/1'de düzenlenen ve katılma alacağı olarak adlandırılan bir alacak hakkı elde edecektir[345]. Katılma alacağı ayni bir hak niteliğine sahip değildir ve edinilmiş mallara katılma rejimine mahsus bir alacaktır[346]. Mal ayrılığı ve paylaşmalı mal ayrılığı rejimlerinin tasfiyesinde taraflar adına ayni nitelikte haklar tesis edilmektedir. Ancak edinilmiş mallara katılma rejiminde durum böyle değildir. Bu rejimde evlilik birliğinin tarafları ile tarafların mirasçılarına alacak hakkı niteliğinde katılma alacağı hakkı tesis edilmektedir[347].

Katılma alacağının ayni ya da nakdi şekilde ödeme noktasında borçlu eşin seçimlik hakkı mevcuttur. Ancak paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde durum aksi yöndedir. Bu rejimde eşler arasındaki mal paylaşımının ayın ile yapılması esastır. Şayet mal paylaşımının ayın ile yapılması mümkün değilse payların eşitlenmesi için bedel ekleme yoluna gidilir.

Eşlerden birinin artık değere sahip olması, diğer eşin katılma alacağı hakkının oluşması için zorunlu bir durumdur. Her bir eşin edinilmiş mallarına, denkleştirme ve ekleme işlemleriyle eklenen değerlerle birlikte o eşin edinilmiş mallarının toplam değeri ortaya çıkar. Bu toplam değerden bu mallara ilişkin borçların çıkarılması halinde, kimi zaman geriye hiçbir şey kalmayabilir, kimi zaman ise borçların miktarı malların değerinden fazla olabilir. Böylesi durumlarda diğer eş lehine bir katılma alacağı ortaya çıkmayacaktır. Dolayısıyla bu işlemlerin neticesinde geriye bir bakiye kalıyorsa artık değer oluşur, bakiye kalmıyor ya da bakiye eksiye düşüyorsa artık değer oluşmaz. Ancak bakiyenin eksiye düşmesi halinde diğer eş bu eksi değere

[344] Şıpka, 2011, s. 284 teki örnekten uyarlanmıştır.
[345] Akıntürk/Ateş, s. 172
[346] Gençcan, s. 885-886.
[347] Dural/Öğüz/Gümüş, 2020, s. 232.

katılmaz. Çünkü edinilmiş mallara katılma rejiminde eşlerin, yalnızca artık değere (pozitif bakiyeye) katılması söz konusudur[348].

Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiye edilmesi neticesinde tek bir katılma alacağı ortaya çıkmakta, dolayısıyla eşlerden biri borçlu diğeri ise alacaklı olarak nitelendirilmektedir[349]. Katılma alacağının temeli yasaya dayanmaktadır. Bu nedenle eşlerden birinin katılma alacağı talebinde bulunması için, söz konusu malın elde edilmesi, iyileştirilmesi ve korunmasına katkıda bulunması ya da herhangi bir gelire sahip olması zorunluluğu bulunmamaktadır[350].

Edinilmiş mallara katılma rejiminde yapılan hesaplamalar neticesinde eşlerden birine ya da o eşin yasal mirasçılarına katılma alacağı doğmaktadır. Aynı şekilde katılma alacağı yönünden borçlu olan da diğer eş ya da diğer eşin yasal mirasçılarıdır[351]. Kimi zaman katılma alacağının yerine getirilmesi için üçüncü şahıslara başvurulabilmesi yönünde harici durumlar da mevcuttur. Fakat bunun için TMK m. 241'de hüküm altına alınan koşulların ortaya çıkmış olması gerekmektedir[352].

Katılma alacağının önemli bir niteliği de bağımsız bir alacak olup herhangi bir hakkın eki niteliğinde olmamasıdır, zira katılma alacağı boşanmanın da fer'i değildir[353]. Dolayısıyla evlilik birliğinin taraflarının anlaşmalı olarak boşanması halinde de katılma alacağı boşanmanın iktisadi sonucu olarak karşımıza çıkmaz.

---

[348] Sarı, s. 228

[349] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 380

[350] Y. 8. HD. T. 13.03.2018, E. 2017/16903 K. 2018/9216 "Mal rejiminin devamı süresince, bir eşin sahip olduğu edinilmiş malda, diğer eşin artık değerin yarısı oranında katılma alacak hakkı vardır. Artık değere katılma alacağı; eklenecek değerlerden (TMK m. 229) ve denkleştirmeden (TMK m. 230) elde edilen miktarlar da dahil olmak üzere, eşin edinilmiş mallarının (TMK m. 219) toplam değerinden, bu mallara dair borçlar çıktıktan sonra kalan artık değerin (TMK m. 231) yarısı üzerindeki diğer eşin alacak hakkıdır (TMK m. 236/1). Katılma alacağı Yasa'dan kaynaklanan bir hak olup, bu hakkı talep eden eşin gelirinin olmasına veya söz konusu mal varlığının edinilmesine, iyileştirilmesine ya da korunmasına katkıda bulunulmasına gerek yoktur.", (www.kazanci.com, ET. 27.06.2022)

[351] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 381.

[352] Sarı, s. 227; YHGK. T. 26.09.2012, E. 2012/8-192, K. 2012/629 "…yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejiminde yer alan ilkelerden biri de, bu rejimin kural olarak nisbî hak tanıması ilkesidir. Başka bir deyişle, rejim süresince edinilen mallara ilişkin eşlerin bir alacak hakkı yani şahsi bir hakkı söz konusudur. Yoksa rejim suresince edinilen mallarda eşler aynî hak sahibi değillerdir (istisna TMK. m. 240). Mal rejimi sona erdiğinde eşlerin edinilmiş mallara ilişkin artık değerler üzerinde karşılıklı alacak hakları bulunmaktadır…" (www.kazanci.com, ET. 27.06.2022)

[353] Kayış, s. 24

Ama Yargıtay Hukuk Genel Kurulu bir kararında anlaşmalı boşanmaya ilişkin bir boşanma protokolünde, tarafların mal talepleri olmadığına (tarafların mal talepleri yoktur) ilişin beyanlarına vurgu yapmıştır. Yargıtay'a göre; bu beyan, edinilmiş mallara katılma rejiminden doğan alacak taleplerini de ihtiva etmektedir[354].

Katılma alacağının istenebilmesi için rejimin devam ettiği sürenin ve tarafların bir arada yaşamış olup olmamalarının bir önemi ya da mecburiyeti bulunmamaktadır. Hatta taraflarla ilgili verilmiş olan bir ayrılık kararının mevcut olması halinde bile bu ayrılık kararına ilişkin sürede elde edilen mallar tasfiyede hesaba katılmalıdır[355]. Ayrıca katılma alacağı, mal rejimi devam ettiği sürece edinilmiş malların tamamını kapsadığı için edinilmiş malların sadece bir kısmı için katılma alacağı talebinde bulunulması söz konusu olamayacaktır[356].

2.2.9.2.Katılma Alacağının Hesaplanması

4721 sayılı TMK m. 236/1'de "Her eş veya mirasçıları, diğer eşe ait artık değerin yarısı üzerinde hak sahibi olurlar. Alacaklar takas edilir." şeklinde bir düzenleme hüküm altına alınmıştır. Buna göre; eşlerden her birinin mallarında oluşan artık değerin karşılıklı takasından sonra geriye kalan miktarın yarısı kadar diğer eşin ya da diğer eşin yasal mirasçılarının katılma alacağı hakkı oluşmaktadır.

Yukarıdaki açıklamalarımız doğrultusunda katılma alacağının hesaplanma esaslarını farazi bir olay üzerinden somutlaştırmamız mümkündür. Farazi olayımıza göre[357];

A ve B 20.01.1995 tarihinde evlenmişlerdir. Taraflar arasında 20.04.2010 tarihinde bir boşanma davası, 02.05.2011 tarihinde ise mal tasfiyesi davası açılmıştır. Tasfiye davasında tarafların edinilmiş ve kişisel malları tespit edilmiştir. A,

---

[354] YHGK. T. 27.11.2013, E. 2013/8-185 K. 2013/1601 "…tarafların karşılıklı mal taleplerinin bulunmadığına ilişkin protokoldeki ifadenin mal rejiminden kaynaklanan alacağı da kapsadığının anlaşılmasına göre, yerel mahkemenin aynı hususları gözeterek yazılı şekilde karar vermesinde bir isabetsizlik görülmediğinden, direnme kararının onanması gerekir…", (www.kazanci.com, ET. 03.07.2022).

[355] Y. 8. HD. T. 11.12.2012, E. 2012/8516, K. 2012/12142 "…Tüm bu açıklamalar karşısında, tarafların fiilen ayrı yaşıyor olmaları katılma alacağını ortadan kaldırmadığına göre, bu hususa yönelen davalı vekilinin temyiz itirazları yerinde değildir…", (www.kazanci.com, ET. 03.07.2022).

[356] Gençcan, s. 887.

[357] Özdamar/Kayış/Yağcıoğlu/Akgün, s. 149-151 deki örnekten uyarlanmıştır.

babasında kalan bir şirketi işletmektedir ve bu şirketin bünyesinde araçlar bulunmaktadır. A, bu şirketin % 10'luk hissesini hiçbir karşılık almadan B'ye devretmiştir. Dolayısıyla A'nın hissesi % 90'dır. A, 01.02.2017 tarihinde Menemen Seyrek'te iki arsa edinmiştir. Bu arsaların tasfiye anındaki bedelleri 60.000 TL ve 50.000 TL'dir. Her ne kadar A, bu arsaları babasından kalan parayla aldığını iddia etse de bu iddia kanıtlanamamıştır. A, 15.02.2005 tarihinde miras yoluyla Urla İskele'de bulunan bir arsa edinmiş ancak bu arsayı 09.12.2010 tarihinde satış yoluyla üçüncü bir şahsa devretmiştir. A, annesine 15.02.2008 yılında miras kalan bir arsayı 15.02.2008 tarihinde satın almıştır. Arsanın tasfiye tarihindeki değeri 100.000 TL'dir. Evlilik birliği devam ederken B adına Kooperatif üyeliği yapılmıştır ve 02.07.2010 tarihi itibariyle bu üyelik için toplamda 60.000 TL ödeme yapılmıştır. Ayrıca yine evlilik birliği içerisinde B adına yapılan bireysel emeklilik sigortası için de 10.000 TL ödeme yapılmış ve bu hesabın kapatılması neticesinde B, 10.000 TL gelir elde etmiştir. Bu farazi olaydaki mal gruplarına ilişkin değerlendirmeler aşağıdaki gibi olmalıdır:

- Şirket ve bu şirkete ilişkin mal varlığı değerleri A tarafından miras yoluyla elde edilmiştir. Dolayısıyla da söz konusu şirket ve bu şirkete ilişkin mal varlığı değerleri A'nın kişisel mal grubuna dahildir.

- B'ye A tarafından herhangi bir karşılık alınmadan devredilen % 10'luk şirket hissesi bir süreliğine B'nin kişisel malıymış gibi değerlendirilse de Yargıtay'ın yakın dönemli kararlarında durum böyle değildir. Yüksek mahkeme, eşlerin birbirlerinden elde etmiş oldukları karşılıksız kazandırmaların bağış olarak nitelendirilmemesi gerektiği yönünde hüküm kurmuştur[358]. Dolayısıyla Yargıtay kararı ışığında B'nin

[358] Y. 8.HD, T.21.03.2016, E.2014/24429, K.2016/5111 sayılı kararına göre; "Evlilik birliğinin ömür boyu süreceği inancının hâkim olduğu düşünceyle, ortak yaşamı ve geleceği güvence altına almak amacıyla, beraberlikten doğan dayanışmayla ve karşılıklı güvene dayanarak, örf ve adete uygun olarak eşlerin birlikte yatırım yapmaları bağış olarak değerlendirilemez. Eşler arasında dayanışma, güven ve sadakat esastır. Gelecekte aile üyelerinin yararlanacakları beklentisiyle birlikte malvarlığı edinme çabaları, eşlerden birinin sebepsiz zenginleşmesiyle sonuçlanmamalıdır. Bu açıklamalar nedeniyle, devredene ağır yükümlülük getiren kazandırmanın bağış olarak değerlendirilmesi için, bağış amacını taşıyan davranış ve iradenin duraksamaya yer vermeyecek şekilde olması gerekir. Bağışlamanın yukarda açıklanan öğeleri gözetildiğinde, bir eşin diğer eşe ait bir malvarlığına yaptığı her katkının ya da kazandırmanın bağışlama olmayacağı kabul edilmektedir." (www.kazanci.com, ET. 04.07.2022).

% 10'luk hissesi A'nın alacak hakkı olarak hesaplanacaktır. Alacak hakkı hesaplanırken hissenin tasfiye tarihindeki piyasa değeri dikkate alınacaktır.

- A, Menemen Seyrek'teki arsaların kişisel mallarından olduğunu ispat edememiştir. Bu nedenle de bu mallar edinilmiş mal grubundan sayılacaktır. Tasfiye anında bu arsaların değerleri sırasıyla 60.000 TL ve 50.000 TL olduğundan 110.000 TL değerinde edinilmiş mal grubuna eklenmelidir.

- A, 15.02.2005 tarihinde miras yoluyla edinmiş olduğu Urla İskele'deki arsanın 09.12.2010 tarihinde satılmasından elde edilen para kişisel mal gurubuna dahil edilecektir. (TMK m. 220/4)

- A'nın 2008 yılında annesine miras olarak kalan arsayı karşılığını vererek elde etmiş olmasından dolayı bu arsa edinilmiş mal grubuna dahil olacaktır. Bu arsanın tasfiye tarihindeki değeri 100.000 TL edinilmiş mallara eklenecektir. (TMK m.232 ve m. 235)

- B tarafından 02.07.2010 tarihine kadar kooperatife B adına karşılığı verilerek yapılan 60.000 TL'lik ödeme de B'nin edinilmiş mallarına dahil olacaktır. (TMK m. 219)

- B adına yapılan bireysel emeklilik sigortasından elde edilen 10.000 TL karşılığı verilerek elde edildiği için B'nin edinilmiş mallarına dahil olacaktır.

- A'nın tasfiye neticesinde edinilmiş mallarının toplam değeri, 60.000 + 50.000 + 100.000 =210.000 TL'dir. Dolayısıyla B'nin katılma alacağı, 210.000 x 1/2 =105.000 TL'dir.

- B'nin tasfiye neticesinde edinilmiş mallarının toplam değeri, 60.000 + 10.000 =70.000 TL'dir. Dolayısıyla A'nın katılma alacağı, 70.000 x 1/2 = 35.000 TL'dir.

- Tüm katılma alacaklarının TMK m. 236/1 kapsamında takas edilmesi halinde, B'nin katılma alacağında A'nın katılma alacağının çıkarılması neticesinde B lehine katılma alacağı ortaya çıkacaktır. Bu değer de 105.000 – 35.000 = 70.000 TL'dir.

Daha önceki açıklamalarımızda da belirtmiş olduğumuz gibi katılma alacağının belirlenebilmesi için artık değerin tespit edilmiş olması gerekmektedir. Aksi halde katılma alacağı hesaplanamayacaktır. Artık değerin belirlenmesi için tarafların seçeceği değişik hesaplama oran ve yöntemleri uygulanabilir. Zira taraflar akdedecekleri bir sözleşme ile katılma alacaklarından tamamından feragat edebilecektir. Bunun yanında TMK m. 236 kapsamında eşit bir şekilde paylaştırılması yönünde taraflar karar verebilecektir. Taraflar TMK m. 237 dahilinde bir mal rejimi sözleşmesi yaparak artık değerin paylaştırılmasına ilişkin esasları belirleyip, artık değerin hangi oranlarla paylaştırılacağını da karara bağlayabilirler[359].

2.2.9.3.Katılma Alacağının İfası

Edinilmiş mallara katılma rejiminde mal rejimin tasfiyesinin tamamlanması tarafların katılma alacakları miktarının belirlenmesiyle gerçekleşir. Bunun ardından katılma alacaklarının borçlu eşten tahsil edilmesine geçilecektir. Burada tahsil edilecek olan katılma alacağı miktarı, tarafların katılma alacağı miktarlarının takas edilmesinden sonra geriye kalan miktardır. Katılma alacağının ifa edilmesi demek takastan sonra geriye kalan miktarın tahsili demektir[360].

4721 sayılı TMK m. 236'da düzenlenen katılma alacağının artık değer üzerinden hesaplanacağı belirtilirken aynı maddenin ilk fıkrasında her bir eşin katılma alacağının takas edileceği, bunun sonucunda katılma alacağı hakkı daha az

[359] Uluç, s. 1237.
[360] Sarı, s. 244.

olan eşin bu hakkının sona ereceği hüküm altına alınmıştır[361]. Sonuç olarak, katılma alacağı miktarı fazla olan taraf diğerinden aradaki fark miktarınca katılma alacağı hakkı talep edecektir. Ancak her iki tarafın da katılma alacağı miktarının eşit olması durumunda bu alacaklar takas edildiğinde bakiye sıfır olacağından artık katılma alacağının tahsil edilmesi gibi bir durum bulunmayacaktır[362].

Burada altı çizilmesi gereken diğer bir husus da TMK m. 236'da düzenlene katılma alacaklarının takas ile TBK'da düzenlenmiş olan takasın farklı usul ve esaslara tabi olmasıdır. TBK'da düzenlenen takas işleminde tarafların irade beyanı gerekmekte iken TMK m. 236'da düzenlenen takas işleminde ise tarafların irade beyanlarından bağımsız bir şekilde, yasa gereği özel ve emredici (zorunlu-kanuni takas) nitelikte bir düzenleme mevcuttur[363]. Ayrıca, bu özel, zorunlu ve re'sen gerçekleşen takas işlemi, yalnızca tarafların edinilmiş mallara katılma rejimi dahilinde elde etmiş oldukları katılma alacakları için geçerlidir. Dolayısıyla edinilmiş mallara katılma rejimi dahilinde tarafların elde ettiği katılma alacağı dışındaki hak ve alacaklar için ancak eşlerin irade beyanı olması halinde takas işlemi yapılabilecektir[364].

Katılma alacağı taraflara ayni nitelikli bir hak kazandırmayan, ihtivası para olan bir alacak hakkıdır. Ancak borçlu taraf isterse katılma alacağı borcunu ayın olarak da ifa edebilir. (Bu hususa ilişkin bir sonraki başlık altında ayrıntılı bir değerlendirme yapılacaktır.) Katılma alacağı neticesinde oluşan para alacağının ifasına ilişkin ilk olarak edinilmiş mallara katılma rejimi kapsamındaki yasal düzenlemeler uygulanacaktır. Bu rejime ilişkin herhangi bir hüküm bulunmaması halinde mal rejimine ilişkin hükümlerin uygulanması gerekmektedir. Ancak bu iki

---

[361] Y. 8. HD. T. 03.05.2012, E. 2012/3516, K. 2012/3770 tarihli kararı da bu yöndedir. Mevcut davada davalı taraf karşı katılma alacağı talebini bir takas/ mahsup talebi/defi yoluyla ileri sürerse bu talepte göz önünde bulundurularak tasfiye işlemi gerçekleştirilir.", (www.kazanci.com, ET. 06.07.2022).

[362] Sarı, s. 245.

[363] Y. 8. HD. T.23.09.2014, E.2014/6858, K. 2014/16682 sayılı kararına göre; "Takas defi halinde davalının da katılma alacağı varsa TMK m.236/f.1 gereğince takas def'i emir niteliğinde olup istekle bağlılık ilkesi ve harçsız dava açılamaz kuralına takılmadan takas def'i isteğinin değerlendirilmesi gerektiğine karar vermiştir." (www.kazanci.com, ET. 07.07.2022)

[364] Sarı, s. 244; Kılıçoğlu, Katılma Alacağı, s. 150.

yerde de hüküm mevcut değilse TMK m. 5 uyarınca TBK hükümleri (genel hükümler) uygulanacaktır[365].

Katılma alacağının istenebileceği en erken tarih, mal rejiminin sona erdiği tarihtir. Bu da boşanma davasının karara bağlanıp bu kararın kesinleştiği tarihe denk gelmektedir. Taraflar mal rejimi tasfiyesini boşanma davası ile birlikte isteyebileceği gibi açacakları ayrı bir dava ile de isteyebilirler. Fakat boşanmaya ilişkin dava devam ettiği sürece bu dava, mal rejimi tasfiyesi davası için bekletici bir mesele olarak ele alınacağından mal rejimi tasfiyesi davasının neticelendirilmesi için boşanma davasının kesinleşmesi beklenecektir. Tarafların mal rejimi tasfiyesi talebini boşanma davası içerisinde ileri sürmüş olmaları halinde ise mahkeme tarafından mal rejimi tasfiyesi talebi, boşanma davasında ayrılarak (tefrik edilerek) nispi harca tabi ayrı bir alacak davasına dönüştürülür. Yine bu halde de boşanma davasının karara bağlanıp bu kararın kesinleşmesinin ardından katılma alacağına ilişkin dava neticelendirilir[366].

Katılma alacağının ne zaman muaccel hale geleceği yönünde TMK'da herhangi bir açık (doğrudan) düzenleme bulunmamaktadır. Buna ilişkin TMK m. 239/3'ün hükmünden yola çıkılarak bir tespit yapılabilecektir. İlgili kanun maddesinde aksine bir anlaşma olmaması halinde katılma alacağı yönünden işletilecek temerrüt faizinin tasfiyenin sona ermesi tarihinden itibaren başlatılacağı şeklinde bir düzenleme mevcuttur. Buradan hareketle katılma alacağının tasfiyenin son bulduğu tarihte muaccel hale geleceğini söylemek mümkündür. Burada da aksine bir anlaşmanın bulunmaması gerekmektedir. O halde TMK m. 239/3'ten yola çıkarak; mahkemenin tasfiyeye ilişkin vermiş olduğu kararın kesinleşmesi tarihinden, varsa tarafların katılma alacağının belirlenmesi ve tahsiline ilişkin yapmış oldukları tasfiye anlaşmasının akdedildiği tarihten ya da katılma alacağının tasfiyesine ilişkin tarafların paylaşım yaptığı tarihten itibaren katılma alacağı hakkı doğar ve doğmakla birlikte de muaccel hale gelir[367]. Dolayısıyla katılma alacağı borçlusu olan eşin temerrüde düşürülmesi bu yönde bir ihtar çekilmesi zorunlu değildir. Ayrıca her bir eş, diğer eşte bulunan mallarını talep etmek için tasfiyeyi beklemek zorunda değildir.

[365] Zeytin, ,2021, s. 345; Sarı,s. 244; Şıpka, 2011,s. 290.
[366] Şıpka, 2011, s. 290.
[367] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 388; Acar, s. 354-355.

Böylesi bir talep mal rejiminin devam ettiği zaman da dahil olmak üzere her zaman ileri sürülebilir[368].

2.2.9.3.1.Ayni veya nakdi ödeme

4721 sayılı TMK m. 239/1'de, "Katılma alacağı ve değer artış payı ayın veya para olarak ödenebilir. Aynî ödemede malların sürüm değeri esas alınır; bir mesleğin icrasına ayrılmış birimler ile işletmelerin ekonomik bütünlüğü gözetilir." şeklinde bir düzenleme hüküm altına alınmıştır. Bu madde ile katılma alacağının kural olarak ayni veya nakdi olarak ödenebileceği benimsenmiştir. Buradaki ödeme şekli seçimlik bir hakka tabi tutulmuş ancak bu hak borçlu olan eşe tanınmıştır. Buradaki hususlarla borçlar hukukundaki "ifa yerine geçen edim" düzenlemesi benzerlik göstermektedir. Kanun koyucu katılma alacağı borcunu ayın olarak ödeme hakkını sadece borçlu olan eşe tanımış, alacaklı olan eşe bu noktada herhangi bir seçim hakkı tanımamıştır[369]. Dolayısıyla borçlu olan eş, alacaklı olan eş tarafından ayni ya nakdi ödemeye zorlanamayacaktır. Alacaklı olan eş, borçlu olan eşin katılma alacağı bedelini para olarak ödeme gücünün bulunduğunu ileri sürerek ayni ödemeyi reddedemez[370]. Burada kanun koyucu; katılma alacağı borçlusu eşe borcun ifası yönünde alternatifler sunarak, ödeme gücünün olmaması halinde elindeki malları nakde çevirmek suretiyle zarar etmesinin önüne geçmeyi amaçlamıştır[371]. Ayrıca bu düzenleme ile yalnızca borçlu olan eşe ödeme noktasında kolaylık sağlanmamış, katılma alacağı borçlusu eşin sırf bu borcu ödemek için mallarını satmak zorunda kalmasının da önüne geçilmiştir[372].

---

[368] Zeytin, 2021, s. 426.

[369] Y. 8. HD. T. 19.09.2016, E. 2015/3290 K. 2016/12416 "Mal rejimi sona erdiğinde eşlerin ya da mirasçılarının tasfiye davası sonucunda katkı payı, değer artış payı ve artık değere katılma alacak hakları doğar. Kural olarak, eşlerden birine ait malvarlığında, diğer tarafın mülkiyet veya başka ayni hak talebi söz konusu olamaz. Mal rejiminin tasfiyesi isteğinde bulunan eşe ya da mirasçılarına tanınan hak ayni olmayıp, şahsi alacak hakkıdır (07.10.1953 gün 8/7 YİBK, 4721 sayılı TMK'nun m. 227/1, 231, 236/1). TMK'nun 239/1. fıkrasında; "katılma alacağı ve değer artış payı ayın veya para olarak ödenebilir…" denilmektedir. 226/3. madde de ise "Eşler karşılıklı borçları ile ilgili düzenleme yapabilirler" hükmüne yer verilmiştir. Anılan kanuni düzenlemelerden de anlaşılacağı gibi, borcun ayın olarak ödenmesi borçlu eşe tanınmış bir haktır. Başka bir anlatımla, tasfiye alacaklısı ayrık durumlar hariç, ayni hak isteğinde bulunamaz, ancak borçlu eş isterse, mal rejiminin tasfiyesine ilişkin dava sonuçlanıncaya kadar borcunu ayın olarak ödemeyi kabul edebilir." (www.kazanci.com, ET. 17.07.2022).

[370] Kılıçoğlu, Katılma Alacağı, s. 145.

[371] Kılıçoğlu, 2021 s. 60; Sarı, 246; Kılıçoğlu, Katılma Alacağı, s. 145

[372] Acar, s. 346

Katılma alacağı borçlusu olan eş, bu borcunu ayni bir şekilde ödemeyi seçerse borç miktarını karşılayacak ölçüdeki mal veya mallarının mülkiyetini alacaklı olan eşe devretmek durumundadır. Zira devredilen mal ve mallar katılma alacağı borcunun tamamını karşılamaya yetmez ise katılma alacağı borcu ifa edilmiş olmaz. Katılma alacağı hakkı olan eş böylesi bir durumda alacağının karşılamayan bir ayni ödemeyi, alacağının tamamını karşılıyormuşçasına kabul etmek zorunda değildir. Dolayısıyla borçlu olan eş, devrettiği mal veya malların katılma alacağı miktarını karşılamayan kısmı için de nakdi ya da ayni bir ödeme yapmak zorundadır. Zira burada ifa yerine edim değil ifa amacıyla edim mevcuttur. Burada devredilen mal veya malların değeri ölçüsündeki borç miktarı son bulmaktadır. Devredilen mal veya malların değeri dikkate alınmadan katılma alacağı borcunun sona erdiğini söylemek mümkün değildir[373]. Fakat, ayni ödemeye konu olan mal veya malların değerinin katılma alacağı borcunu karşılaması ya da borçtan fazla olması halinde ifa yerine edim ortaya çıkacaktır. Devredilen mal varlığı değerinin katılma alacağından fazla olması halinde alacaklı olan eşe aradaki fark kadar borç yüklemek mümkün değildir. Çünkü burada borçlu eş, ödeme noktasındaki seçimini bu yönde yapmış ve ifa yerine edimi tercih etmiştir[374].

"...bir mesleğin icrasına ayrılmış birimler ile işletmelerin ekonomik bütünlüğü gözetilir." şeklinde bir düzenlemenin de TMK m. 239/1'de kendisine yer bulduğu görülmektedir. Zira TMK m. 221/1 uyarınca evlilik birliğini tarafları; mal rejimi sözleşmesi yapmak suretiyle bir mesleğin icrası ya da sahibi oldukları işletmenin faaliyetlerinde elde etmiş oldukları malvarlığı değerlerinin, edinilmiş mallara dahil olması gerekirken kişisel mallara dahil edilmesini kararlaştırabilirler. Bununla birlikte TMK m. 239/1 ile değer artış payı alacağı ve katılma alacağı borcu bulunan eşe, bu borcunu ayni ya da nakdi olarak ödeyebilmesi yönünde kolaylık sağlanmıştır. Bütün bu düzenlemeler göz önüne alındığında, bir işletmeye ya da herhangi bir mesleğin icrasına özgülenmiş birimlere sahip olan eşin fazlasıyla koruma altına alındığı görülmektedir[375].

[373] Zeytin, 2021,s. 355; İfa yerine edim olduğu yönünde görüş için bkz. Sarı, s. 246; Acar, s. 268.
[374] Zeytin, 2021, s. 355.
[375] Gençcan, s. 1226.

2.2.9.3.2.Ödemelerin Ertelenmesinin İstenmesi

Mal rejimini tasfiyesi ile katılma alacağı muaccel olur ve hemen buna ilişkin borcun ifa edilmesi gerekir[376]. Ancak kanun koyucu, TMK m. 239/2 ile kimi durumlarda katılma alacağı borcunun ifasının ertelenmesine olanak sağlayan bir düzenleme getirmiştir. İlgili kanun maddesinde, "Katılma alacağının ve değer artış payının derhâl ödenmesi kendisi için ciddî güçlükler doğuracaksa, borçlu eş ödemelerinin uygun bir süre ertelenmesini isteyebilir." şeklinde bir düzenleme hüküm altına alınmıştır. Buradan anlaşılıyor ki; katılma alacağı borçlusu olan eş, bu borcunu hemen ifa etmesi halinde ekonomik anlamda çok zor duruma düşeceğini öne sürerek, alacaklı eşten ödeme noktasında bir erteleme talebinde bulunabilir. Borçlu olan eşin ekonomik anlamda çok zor duruma düşme hali mevcutsa alacaklı olan eş, borçlu olan eşe bir vade tanımak durumundadır. Borçlar hukuk genel hükümlerine göre; alacaklının, muaccel hale gelmiş bir borcun ifa edilmesine yönelik borçluya vade sunma zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu yönüyle TMK m. 239/2 hükmü, bir istisnai düzenleme olarak karşımıza çıkmaktadır[377].

Katılma alacağı yönünden borçlu olan eşin bu borcun ifasını erteleme yönünde bir talebi olması halinde, mahkeme tarafından borçlu olan eşin ekonomik durumu araştırıldıktan sonra, mahkemenin kendiliğinden ödemenin ertelenmesi yönünde bir karar vermesi söz konusu değildir[378]. TMK m. 239/2'deki şartların gerçekleşmesi halinde borçlu eş alacaklı eşten erteleme talebinde bulunacaktır. Bu talep ile birlikte alacaklı olan eş, borçlu olan eş ile borcun ertelenmesine yönelik bir sözleşme yapma borcu altına girecektir. Alacaklı eşin böylesi bir borcun altına girmesi yasal düzenlemeden kaynaklanan bir yükümlülüktür. Alacaklı olan eş bu yükümlülüğe uygun davranmaz ise, borçlu olan eş dava açmak suretiyle ertelemeye ilişkin sözleşmenin mahkemece kurulmasını isteyebilecektir[379].

TMK m. 239/2'de geçen "ciddi güçlükler doğurma" ifadesinden, ekonomik anlamdaki güçlükler anlaşılmalıdır[380]. Katılma alacağı borcunun ifasında makul ölçüde bir erteleme süresi istenmesi ve erteleme talebinin tasfiye kararına kadar

[376] Şengül, s. 70.
[377] Kılıçoğlu, Katılma Alacağı, s. 153
[378] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 399.
[379] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 398; Acar, s. 349.
[380] Dural/Öğüz/Gümüş, 2020, s. 237; Sarı, s. 248.

iletilmesi gerekmektedir[381]. Evlilik birliğinin taraflarının erteleme süresinin ne kadar olacağı yönünde anlaşamamaları halinde, erteleme sözleşmesi mahkemece kurulacak ve erteleme süresi de yine mahkemece belirlenecektir. Ayrıca katılma alacağı borcunun ifasının ertelenmesine ilişkin sözleşmelerin süresiz düzenlenmesi halinde de geçerliliğini koruyacağını belirtmek gerekmektedir[382]. TMK m. 239/2'deki düzenleme emredici niteliktedir. Katılma alacağı yönünden borçlu olan eşin TMK m. 239/2 kapsamında sahip olduğu ifanın ertelenmesini isteme hakkından önceden feragat etmesi geçerli bir işlem değildir[383].

2.2.9.3.3.Faiz ve Güvence

4721 sayılı TMK. m. 239/3'te "Aksine anlaşma yoksa, tasfiyenin sona ermesinden başlayarak katılma alacağına ve değer artış payına faiz yürütülür; durum ve koşullar gerektiriyorsa ayrıca borçludan güvence istenebilir." şeklinde bir düzenleme hüküm altına alınmıştır. Bu hükme istinaden, katılma alacağının muacceliyet anından başlayarak faiz yürütüleceği görülmektedir[384].

Katılma alacağı yönünden borçlu olan eşe TMK m. 239/1 ve m. 239/2 ile sağlanan ödeme kolaylığının karşısında TMK m. 239/3 ile alacaklı olan eşin alacağının korunması amaçlanmıştır. Alacaklı olan eşin, ilgili kanun maddesi ile faiz ve güvence talep etme hakkı bulunmaktadır[385]. Alacaklı eş faiz ve güvence istiyorsa bunu talep etmesi gerekmektedir. Zira bu husus, mahkeme tarafından re'sen uygulanacak bir karar değildir. Bununla birlikte taraflar, faizin işletilmemesi ve

---

[381] Dural/Öğüz/Gümüş, 2020, s. 237.
[382] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 399.
[383] Sarı, s. 250; Zeytin, 2021, s. 358
[384] Dural/Öğüz/Gümüş, 2020, s. 237; Sarı, s. 251; Y. 8. HD. T.26.09.2017, E.2015/18993, K.2017/11510 sayılı kararına göre; "Davacı lehine hükmedilen alacak, katılma alacağı niteliğindedir. TMK.239/son maddesinde: "...aksine anlaşma yoksa tasfiyenin sona ermesinden başlayarak katılma alacağına ve değer artış payına faiz yürütülür..." hüküm altına alınmıştır. Yargıtay'ın ve Dairemizin kökleşmiş uygulamalarına göre tasfiye tarihi karar tarihidir. Mahkemece, karar tarihinden itibaren alacağa faiz yürütülmesi gerekirken, davalı aleyhine olacak şekilde dava tarihinden itibaren faiz yürütülmüş olması doğru olmamıştır." , (www.kazanci.com, ET. 17.07.2022)
[385] Y. 8. HD. T. 13.03.2018, E. 2016/18025 K. 2018/9256 "6100 Sayılı HMK 297/2. maddesi uyarınca taleplerden her biri hakkında hüküm verilmesi gerekir. Davacı-davalı taraf dava dilekçesinde fazlaya dair haklarını saklı tutmuş, 21.10.2013 tarihli ıslah dilekçesi ile tüm alacaklar yönünden faiz talebinde bulunulmuştur. Mahkemece, davacı tarafın banka hesapları yönünden katılma alacağına faiz istemine dair olumlu olumsuz hüküm kurulmamış olması usul ve yasaya aykırıdır.", (www.kazanci.com, ET. 17.07.2022).

güvencenin verilmemesini içeren bir sözleşme akdedip bu konuda kendi aralarında anlaşabilirler. Bu sözleşme için herhangi bir şekil şartı bulunmamaktadır[386].

Kimi zaman eşler güvencenin verilmesi hususunda anlaşmalarına rağmen, nasıl bir güvence verileceği hususunda anlaşamama durumuyla karşılaşabilmektedir. Bu halde eşler, nasıl bir güvence verileceği yönünde karar verilmesini mahkemeden isteyebilmektedir[387]. Eşler güvence ve faizi birlikte isteyebilmektedir. Zira bu iki talepten birinin ileri sürülmesi diğerinin de ileri sürülmesinin önüne geçmeyecektir. Alacaklı eşin faiz talep etmesi halinde bu faiz, tasfiyenin bittiği (katılma alacağının muaccel olduğu) tarihten itibaren işlemeye başlayacaktır[388].

Katılma alacağı yönünden borçlu olan eş, borcun ertelenmesini istemiş ise ödeme yapacak duruma geldiğinde bu ödemeyi yapmak için vadenin dolmasını beklemeye mecbur değildir. Dolayısıyla borçlu olan eş, erteleme neticesinde uzayan vadenin dolmadan da borcunu ödeyebilecektir. Böylesi bir durumda, faiz ödeme tarihine kadar işleyecektir. Ancak borçlu eş, erteleme süresi de dolduktan sonra hala borcunu ödememişse alacaklı eş, borçlu eşi temerrüde düşürmek için ihbar ya da ihtarda bulunmak zorunda değildir[389].

---

[386] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 399.

[387] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 400.

[388] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 400; Sarı, s. 250; Y. 8. HD. T. 21.02.2018, E. 2015/22208 K. 2018/2566 "4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 239/3.maddesi hükmüne göre; aksine anlaşma yoksa, tasfiyenin sona ermesinden başlayarak katılma alacağına ve değer artış payına faiz yürütülür. Yargıtay uygulamalarına göre, tasfiye tarihi buna dair mahkeme kararının verildiği tarihtir. Mahkemece, mal rejiminin tasfiyesi ile davacı lehine hüküm altına alınan katılma alacağına, kararın verildiği tarihten geçerli olmak üzere faiz uygulanmasına karar verilmesi gerekirken, yanlışa düşülerek dava tarihinden itibaren faiz uygulanması yasal düzenlemeye ve Yargıtay uygulamalarınaaykırıdır." http://www.kazanci.com, E.T. 20.08.2018; Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2016/18290 K. 2018/2047 T. 13.2.2018"Hükme esas alınan bilirkişi heyet raporu incelendiğinde; asıl davaya konu edilen banka hesaplarında faiz yönünden katılma alacağı hesaplanırken 15017042 numaralı banka hesabında faiz için başlangıç tarihi olarak TMSF yazısında belirtilen 19.01.2004 tarihi esas alınması doğru ise de; bitiş tarihi olarak mal rejiminin sona erdiği boşanma dava tarihi olan 15.04.2004 yerine mal rejimi sona erdikten üç sene sonraki bir tarih olan 09.08.2007'nin esas alındığı ve bu şekilde 1298 gün üzerinden faiz tespit edilerek davacı-davalı lehine katılma alacağı hesaplandığı anlaşılmaktadır. Mahkemece, 15017042 numaralı hesapla ilgili olarak bu şekilde mal rejiminin sona erdiği tarih gözetilmeden belirlen faiz miktarı üzerinden davacı-davalı lehine katılma alacağına hükmedilmesi hatalı olmuştur." , (www.kazanci.com, ET. 17.07.2022).

[389] Sarı, s. 250.

2.3.TASFİYEDE ÖZEL DURUMLAR

2.3.1.Üçüncü Kişilere Karşı Dava Hakkı

Kimi durumlarda katılma alacağı yönünden borçlu olan eşin mal varlığı değerleri bu borcu karşılayamamaktadır. TMK m. 241 ile böylesi durumlarda katılma alacağı hakkı bulunan eşin üçüncü kişilere başvurabilmesine olanak sağlanmıştır. TMK m. 241'de;

"Tasfiye sırasında, borçlu eşin malvarlığı veya terekesi, katılma alacağını karşılamadığı takdirde, alacaklı eş veya mirasçıları, edinilmiş mallarda hesaba katılması gereken karşılıksız kazandırmaları bunlardan yararlanan üçüncü kişilerden eksik kalan miktarla sınırlı olarak isteyebilir.

Dava hakkı, alacaklı eş veya mirasçılarının haklarının zedelendiğini öğrendikleri tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde mal rejiminin sona ermesinin üzerinden beş yıl geçmekle düşer.

Yukarıdaki fıkra hükümleri ve yetki kuralları dışında mirastaki tenkis davasına ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır."

şeklinde bir düzenleme hüküm altına alınmıştır. Doktrinde üçüncü şahıslara yönelik açılacak olan bu davanın nitelendirilmesi ve isimlendirilmesi yönünde değişik görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre; bu dava, "mal rejimi hukukuna özgü bir tenkis davası" şeklinde kabul edilmişken[390], farklı görüşe göre ise söz konusu davada herhangi bir tenkis işlemi bulunmaması sebebiyle bu dava, "eksik katılma alacağı davası" şeklinde kabul edilmektedir[391].

---

[390] Şıpka,2011, s. 338

[391] Gençcan, s. 1059; Y. 8. HD. T. 20.05.2013, E. 2012/11057 K. 2013/7419 „Doktrinde bu davaya Miras Hukukundan kaynaklanan tenkis davasına benzetilmekte ve tenkis davasına ilişkin hükümlerin uygulanacağı öngörülmektedir. Ancak, aralarında farkların bulunduğu ve ileri sürme davasının mal rejimine özgü bir tenkis davası olarak bazı yazarlarca isimlendirildiği görülmektedir. Saptanan bu durum karşısında, TMK.nun 229. maddesiyle getirilen istek sadece, eş tarafından tahsil edilemeyen katılma alacağı miktarı ile sınırlı kazandırma veya devir oranında değerini para olarak üçüncü şahıstan isteme olanağına sahiptir. TMK.nun 241/1. fıkrası açıkça bunu göstermektedir. Yani üçüncü şahıstan kazandırma veya devirle elde ettiği malın geri istenmesi mümkün değildir. İstenecek olan tek şey maddenin birinci fıkrasında da belirtildiği gibi, tasfiye sırasında borçlu eşin mal varlığı veya terekesi katılma alacağını karşılamadığı takdirde, alacaklı eş veya mirasçıları edinilmiş mallarda hesaba katılması gereken karşılıksız kazandırmaları bunlardan yararlanan üçüncü kişilerden eksik kalan miktarla sınırlı olarak isteyebilir. Şu halde

Katılma alacağı kural olarak nispi bir alacak olmasına rağmen TMK m. 241'de bu kurala ilişkin bir istisnai durum düzenlenmiştir. Buna göre; katılma alacaklısı eş, katılma alacağının tamamını borçlu olan eşten tahsil edemez ise kanun maddesindeki şartların gerçekleşmesi halinde borçlu eşten karşılıksız kazanıma yoluyla mal elde etmiş olan üçüncü şahıslara katılma alacağının tahsil edilemeyen kısmı için başvurma hakkına sahiptir. Ancak bu olanak yalnızca katılma alacağı hakkı için tanınmıştır. Dolayısıyla edinilmiş mallara katılma rejiminden doğan katılma alacağı dışındaki alacaklar için üçüncü şahıslara başvurulması söz konusu değildir [392].

Katılma alacağının tamamen tahsil edemeyen eş; ancak tasfiyede eklenecek değer olarak hesaba katılacak bir malın üçüncü şahıs tarafından, borçlu olan eşten karşılıksız kazandırma yoluyla elde edilmiş olması halinde, bu üçüncü şahsa başvurabilecektir. Yani TMK m. 229/1'de düzenlenmiş olan eklenecek değerlere ilişkin mallar söz konusu ise, TMK m. 241 kapsamında üçüncü şahıslara başvurulabilecektir. Ancak doktrinde, TMK m. 241'de açıkça TMK m. 229/1'deki değerlerden bahsedilse de TMK m. 229/2'de geçen eşlerden birinin diğerinin katılma alacağı miktarını azaltmak kastıyla yapmış olduğu devirlerin TMK m. 241 dahilinde ele alınacağı görüşü bulunmaktadır[393].

TMK m. 241/1'de hangi şartlar altında katılma alacağının tahsil edilmesi için üçüncü şahıslara başvurulabileceği düzenlenmiştir. Öncelikle edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinde hesaba katılacak değerlere dahil olan mal varlığı değerinin, üçüncü bir şahıs tarafından, borçlu olan eşten karşılıksız kazandırma yoluyla elde edilmiş olması gerekmektedir. Ayrıca üçüncü şahsa, sadece alacağın eksik kalan, tahsil edilemeyen kısmı için başvurulabilecektir. Bunun yanında üçüncü kişilere başvuracak kişiler, alacaklı olan eş ya da alacaklı olan eşin mirasçılarıdır.

---

istenen şey, alacak niteliğinde bir şahsi haktır. Aynı hakkın istenmesi olanaksız görülmektedir. Bu açıklamalardan da anlaşıldığı üzere TMK.nun 229. maddesinin tek başına ve aynı kanunun 241. maddesinden bağımsız olarak ve ayrı yorumlanarak suretiyle uygulanması düşünülemez. Bu nedenle, Mahkemece hüküm altına alınan artık değerin sadece davalı eşten tahsiline karar verilmesi gerekirken hükmü temyiz eden ve üçüncü kişi durumunda bulunan davalı S' de dâhil edilmek suretiyle davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsiline karar verilmesi usul ve kanuna aykırıdır. " , (www.kazanci.com, ET. 22.07.2022)

[392] Sarı, s. 253; Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 420.

[393] Sarı, s. 254.

Dolayısıyla üçüncü şahısların, edinilmiş mallara eklenecek olan değerlerden sayılan bir mal varlığı değerini borçlu eşten karşılıksız kazanma yoluyla elde etmeleri halinde bu üçüncü şahısların eksik kalan katılma alacağından sorumlu tutulmaları mümkündür[394].

Eşlerden birinin; edinilmiş mallara katılma rejiminin son bulduğu tarihten geriye doğru bir yıllık süreyi kapsayan zaman dilimi içerisinde diğer eşin rızası bulunmadan olağan hediyeler hariç olmak üzere üçüncü kişiler lehine yapmış oldukları karşılıksız kazandırmalar ve edinilmiş mallara katıl rejiminin devam ettiği süre zarfında diğer eşin alacak miktarını azaltmak kastıyla yapmış olduğu devirler, TMK m. 229'un kapsamına girmektedir. TMK m. 229'a dahil olmayan kazandırmalar için TMK m. 241 hükümleri uygulanamayacaktır[395]. Ayrıca kazandırma işleminin TMK m. 229'un hangi bendinde ele alındığının bir önemi yoktur.

4721 sayılı TMK m. 241 ile eşlerden birinin diğer eşin onayı olmadan edinilmiş mal varlığı değerlerinden üçüncü şahıslar lehine yapmış olduğu sağlar arası belirli özelliklere sahip tasarruf işlemlerinin ya da karşılıksız veya borçlandırıcı kazandırmaların edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiye edilmesi anında değer miktarınca artık değer hesabına aktif edinilmiş mallar olarak eklenmesinin amaçlandığı bir Yargıtay kararında hüküm altına alınmıştır[396]. Ayrıca TMK m. 241 ile üçüncü şahsın karşılıksız kazandırma yoluyla elde etmiş olduğu mala ilişkin devir işlemi geçersiz hale gelmeyecektir. Zira TMK m. 241 gereğince yapılacak olan işlem sadece bir miktarın hesaplanmasından ibarettir. İlgili kanun maddesi, katılma alacağı yönünden borçlu olan eşin mallarının ya da ölmüş ise terekesinin, katılma alacağını tamamen karşılayamaması halinde üçüncü şahıslara gidilebileceğini düzenlemiştir. Dolayısıyla katılma alacağı borçlu eşten tamamen tahsil edilmişse veya borçlu olan

---

[394] Uluç, s. 1496.

[395] Sarı, s. 254; Y. 8. HD. T. 04.11.2015, E. 2014/11735, K.2015/19662 „Mahkeme kararı, davanın kendisine ihbar edilmiş olması koşuluyla, kazandırma veya devirden yararlanan üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir. Bu durumda, üçüncü kişi aleyhine sonradan aynı kanunun 241 inci maddesine göre alacak davası açıldığında 229 uncu maddedeki kazandırma veya devir koşulların gerçekleşip gerçekleşmediği yeniden araştırma konusu yapılmayacaktır." (www.kazanci.com, ET. 09.08.2022) ; Y. 8. HD. T. 20.05.2013, E. 2012/11057 K. 2013/7419, (www.kazanci.com, ET. 09.08.2022)

[396] Y. 8. HD. T. 20.05.2013, E. 2012/11057 2013/7419, (www.kazanci.com, ET. 09.08.2022)

eşin malları ya da terekesinden tahsil edilebileceği anlaşılıyorsa, TMK m. 241 kapsamında üçüncü şahıslara başvurulamayacaktır[397].

Katılma alacağının en erken, edinilmiş mallara katıla rejiminin tasfiyesinin tamamlanma anında muaccel hale gelip talep edilebileceği genel kuraldır. TMK m. 241 bir yönüyle bu kurala ilişkin bir istisna oluşturmaktadır. Zira kanun maddesinde, şartların oluşması halinde katılma alacağı talebi için tasfiye sırasında da üçüncü şahıslara gidilebileceği düzenlenmiştir. Bu kanun maddesinde geçen "tasfiye sırasında" ifadesi genel kuralın istisnasını oluşturmaktadır[398].

4721 sayılı TMK m. 239/2 kapsamında alacaklı eş tarafından güvence istenmişse ya da katılma alacağı borçlusu eşe katılma alacağının ödenmesi için süre verilmişse bu süre dolmadan üçüncü şahıslara karşı TMK m. 241 kapsamında dava açılamayacaktır[399].

TMK m. 241 kapsamında borçlu eşten elde edilememiş katılma alacağı miktarına istinaden üçüncü şahıslara açılan dava, eksik katılma alacağı davası olarak nitelendirilmektedir. Ayrıca belirtmek gerekir ki eksik katılma alacağının tahsil edilebilmesi talebe bağlıdır bu nedenle de dava açılarak istenmiş olmalıdır[400].

Eksik katılma alacağı davasında üçüncü şahısların sorumluluğu, alacaklı eşin borçlu eşten tahsilini yapamadığı katılma alacağı miktarıyla sınırlıdır[401]. Fakat üçüncü şahsın elde ettiği kazandırma eksik alacağı karşılayacak kadar ise üçüncü şahıs kazandırma miktarının tamamını iade etmek zorunda kalabilir. Kazandırma nakden yapılmışsa üçüncü şahsın sorumluluğu kazandırma miktarı kadardır. Ancak kazandırma nakit dışında bir özellik arz ediyorsa üçüncü şahsın sorumluluğu malın kazandırıldığı tarihteki piyasa değeri ile sınırlıdır. Üçüncü şahıstan elde ettiği malı geri vermesi istenemez. Üçüncü şahıs eksik katılma alacağını nakden ödeyerek sorumluluktan kurtulabilecektir[402].

[397] Sarı, s. 255; Kılıçoğlu, Katılma Alacağı, s. 157.
[398] Sarı, s. 255.
[399] Sarı, s. 256.
[400] Gençcan, s. 1065.
[401] Gençcan, s. 1065.
[402] Sarı, s. 257; Gençcan, s. 1065

TMK m. 229'da eklenecek değerlerden sayılan devir ve kazandırmaların üçüncü şahıslara ileri sürülebilmesi için bu katılma alacağı davasından, devir veya kazandırma işleminin tarafı olan üçüncü şahısların kural olarak haberdar edilmesi gerekmektedir. Üçüncü şahıslara katılma alacağı davası, davacı eş tarafında ihbar edilmelidir zira davalı eşin böylesi bir ihbarda bulunmasında hukuki bir yarar bulunmamaktadır[403]. Davacı eşin, üçüncü şahıs lehine gerçekleştirilen kazandırma veya devir işleminden kaynaklı açılan katılma alacağı davasını, üçüncü şahsa ihbar etmesi halinde bu davanın sonucu üçüncü sahsı da bağlayacaktır[404]. Böylesi bir ihbarın yapılması halinde üçüncü şahıs, söz konusu kazandırma ve devir işleminin TMK m. 229 kapsamında bulunmadığını ileri süremeyecektir.

Katılma alacağı nedeniyle üçüncü şahıslara yüklenen hukuki sorumluluk, istisnai ve sınırlı bir niteliğe sahip olup ancak katılma alacağının ifa edilmesi aşamasında ortaya çıkacaktır[405]. Üçüncü şahsın sorumluluğu, TMK m. 241 kapsamındaki şartların gerçekleştiğinin kanıtlanmasıyla başlayacaktır. Ayrıca yukarıda da belirttiğimiz gibi üçüncü şahsın sorumluluğu sınırsız bir nitelik

---

[403] Sarı, s.254.

[404] Sarı, s. 261; Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 418.

[405] Y. 8 .HD. T.20.02.2014, E.2013/9071, K.2014/2843 sayılı kararına göre; "Öte yandan dava mal rejiminin tasfiyesinden kaynaklanan alacak istemine dair olup davalı (M.S.) davalı eş olan (N.S.)'in babası olmakla beraber taraflara ve davaya göre üçüncü kişi durumundadır. TMK'nun 229. maddesi uyarınca, "eklenecek değerler" bakımından maddede öngörülen koşullar altında yapılan karşılıksız kazandırmaların olması ve diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yapılmış devirlerin bulunması, öte yandan bunların yanında TMK'nun 241. maddesine göre "Tasfiye sırasında, borçlu eşin malvarlığı veya terekesi, katılma alacağını karşılamadığı takdirde, alacaklı eş veya mirasçıları, edinilmiş mallarda hesaba katılması gereken karşılıksız kazandırmaları bunlardan yararlanan üçüncü kişilerden eksik kalan miktarla sınırlı olarak isteyebilir. Görüldüğü gibi üçüncü kişinin sorumluluğu TMK'nun 241. maddesinde, sınırlı olarak açık bir biçimde belirlenmiştir. Bu bakımdan davalı-üçüncü kişi baba (M.S.) diğer davalı eş ile birlikte katılma alacağından müştereken ve müteselsilen sorumlu tutulamaz. O halde, davalıüçüncü kişi baba (M.S.) yönünden davanın reddi yerine kabulü usul ve yasaya aykırıdır…" (www.kazanci.com, E.T. 12.08.2022); Y. 8. HD. 17.03.2015, E.2014/20777, K.2015/6090 sayılı kararına göre; "Taraflar, 24.10.2002 tarihinde evlenmişler, 07.01.2009 tarihinde açılan boşanma davasının kabulüne dair hükmün kesinleşmesiyle boşanmışlardır. Eşler arasında başka mal rejimi seçilmediğinden 01.01.2002 tarihinden mal rejiminin sona erdiği tarihe kadar (TMK.nun 225/2. m) yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimi geçerlidir (TMK.nun 202.m). Dava ve kabule konu 247 ada 8 parsel üzerindeki bodrum kat,10.09.2004 tarihinde satın alınarak davalı ..... adına tescil edilmiş, 07.01.2009 tarihinde annesi .....'ya devredilmiştir. HMK'nun 69/1. fıkrasına göre, hüküm sadece davanın asıl tarafları hakkında kurulur. Bunun dışında; olayları anlatmak taraflara, hukuki nitelendirmeyi yapmak ise HMK'nun 25, 26, 31 ve 33 maddeleri (1086 Sayılı HUMK'nun 74, 75 ve 76. maddeler) gereğince, Hâkime aittir. Ancak HMK'nun 26. (HUMK. m. 74) maddesine göre;Hakim, tarafların talep sonucu ile bağlı olup, talepten fazlasına veya başka bir şeye karar veremez. O halde kabule göre mahkemece, katılma alacağının tahsil edilemeyen eksik kalan kısmın taşınmazı devralan ....'dan alınmasına karar verilmesi de doğru olmamıştır." (www.kazanci.com, E.T. 12.08.2022).

taşımamaktadır. Zira TMK m. 241 ile üçüncü şahsın sorumluluğunun sınırları belirlenmiştir. Söz konusu kanun maddesine göre; üçüncü şahıs, lehine yapılmış olan kazandırmanın miktarı ölçüsünde ve borçlu olan eşin mal varlığının veya terekesinin katılma alacağına ilişkin karşılamadığı miktar kadar sorumludur[406].

2.3.2.Aile Konutu ve Ev Eşyası Üzerinde Aynî Hak Tanınmasını Talep Hakkı

4721 sayılı TMK m. 240'ta;

"Sağ kalan eş, eski yaşantısını devam ettirebilmesi için, ölen eşine ait olup birlikte yaşadıkları konut üzerinde kendisine katılma alacağına mahsup edilmek, yetmez ise bedel eklenmek suretiyle intifa veya oturma hakkı tanınmasını isteyebilir; mal rejimi sözleşmesiyle kabul edilen başka düzenlemeler saklıdır.

Sağ kalan eş, aynı koşullar altında ev eşyası üzerinde kendisine mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir.

Haklı sebeplerin varlığı hâlinde, sağ kalan eşin veya ölen eşin yasal mirasçılarının istemiyle intifa veya oturma hakkı yerine konut üzerinde mülkiyet hakkı tanınabilir.

Sağ kalan eş, miras bırakanın bir meslek veya sanat icra ettiği ve altsoyundan birinin aynı meslek veya sanatı icra etmesi için gerekli olan bölümlerde bu hakları kullanamaz. Tarımsal taşınmazlara ilişkin miras hukuku hükümleri saklıdır."

---

[406] Y. 8. HD. T. 20.04.2014E. 2013/9071 K. 2014/2843 „Öte yandan dava mal rejiminin tasfiyesinden kaynaklanan alacak isteğine ilişkin olup davalı Mehmet S. davalı eş olan Nurten'in babası olmakla beraber taraflara ve davaya göre üçüncü kişi durumundadır. TMK'nun 229 uncu maddesi uyarınca, "eklenecek değerler" bakımından maddede öngörülen koşullar altında yapılan karşılıksız kazandırmaların olması ve diğer eşin katılma alacağını azatmak kastıyla yapılmış devirlerin bulunması, öte yandan bunların yanında TMK'nun 241 inci maddesine göre "Tasfiye sırasında, borçlu eşin malvarlığı veya terekesi, katılma alacağını karşılamadığı takdirde, alacaklı eş veya mirasçıları, edinilmiş mallarda hesaba katılması gereken karşılıksız kazandırmaları bunlardan yararlanan üçüncü kişilerden eksik kalan miktarla sınırlı olarak isteyebilir. Görüldüğü gibi üçüncü kişinin sorumluluğu TMK'nın 241 inci maddesinde, sınırlı olarak açık bir biçimde belirlenmiştir. Bu bakımdan davalıüçüncü kişi baba Mehmet diğer davalı eş ile birlikte katılma alacağından müştereken ve müteselsilen sorumlu tutulamaz. O halde, davalı- üçüncü kişi baba Mehmet yönünden davanın reddi yerine kabulü usul ve kanuna aykırıdır. Bundan ayrı katılma alacağına ilişkin dava da TMK'nun 239/ son maddesine aykırı olarak tasfiye tarihi olan karar tarihinden itibaren yasal faize hükmedilmesi yerine dava tarihinden itibaren faize hükmedilmesi de doğru değildir." (www.kazanci.com, E.T. 12.08.2022)

şeklinde bir düzenleme hüküm altına alınmıştır. Kanun koyucu burada, ölen eşin anılarını barındıran bir konutun ve bu konuttaki eşyaların sağa kalan eşte bırakılmasını, sağ kalan eşin süre gelen alışkanlıklarından bir anda koparılmamasını amaçlamıştır. Ancak TMK m. 240/1' göre; sağ kalan eşin bu haktan yararlanabilmesi bazı şartlara bağlanmıştır. Bu şartlar; edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiye edilmesiyle birlikte hayatta kalan eş lehine bir katılma alacağının oluşması[407], tarafların evliliğinin eşlerden birini ölümü üzerine sona ermesi[408], ölen eşin terekesinde mülkiyeti kendisine ait bir konut bulunması, ölen eşe ait konutta ev eşyalarının bulunması ve son olarak hayatta kalan eşin ölen eşe ait olan konutta ve bu konuttaki ev eşyaları üzerinde ayni bir hak isteminde bulunması olarak sıralanabilir[409].

TMK m. 240 hükümlerinin uygulanabilmesi için evlilik birliğinin eşlerden birinin ölümü üzerine son bulmuş olması gerekmektedir. Dolayısıyla evlilik birliği; evliliğin iptali veya boşanma kararıyla son bulmuşsa, aile konutu ve ev eşyaları üzerinde diğer eşe lehine bir koruma sağlanması mümkün değildir[410].

---

[407] Y. 8. HD. T. 23.01.2014, E. 2013/15424 K. 2013/15825 „Davacı eş yararına aile konutu üzerinde intifa hakkının tanınabilmesi için maddede yazılı diğer koşulların yanında sağ kalan eşin katılma alacağının bulunması gerekmektedir. Zira intifa hakkı ancak katılma alacağı hakkına mahsuben talep edilebilir.", (www.kazanci.com, E.T. 12.08.2022)

[408] Y. 2. HD. T. 23.01.2014, E. 2013/19377 K. 2014/1360 „Edinilmiş mallara katılma rejiminde, ev eşyalarının mülkiyetini isteme hakkı sadece sağ kalan eşe tanınmıştır (TMK.md.240/2). Boşanma veya evliliğin iptali halinde, bu rejimde herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Bu nedenle aile konutundaki ev eşyalarının kanuna aykırı olarak davacı kadına bırakılmasına karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir.", (www.kazanci.com, E.T. 12.08.2022)

[409] Kılıçoğlu, Katılma Alacağı, s. 145.

[410] Y. 8. HD. T. 24.03.2014 , E. 2013/8297 K. 2014/5096 "Taraflar 06.03.1989 tarihinde evlenmişler, 04.11.2003 tarihinde açılan boşanma davasının kabulü ve hükmün 01.03.2011 tarihinde kesinleşmesiyle boşanmışlardır. 4721 sayılı TMK'nun 179. maddesine göre mal rejiminin tasfiyesinde eşlerin bağlı olduğu rejime ilişkin hükümler uygulanacaktır. Taraflar arasında başka bir mal rejiminin seçildiği ileri sürülmediğine göre, evlenme tarihinden 4721 sayılı TMK'nun yürürlüğe girdiği 01.01.2002 tarihine kadar mal ayrılığı, bu tarihten mal rejiminin sona erdiği boşanma davasının açıldığı tarihe kadar TMK'nun 202. maddesine göre yasal edinilmiş mallara katılma rejimine tabi olacaklardır. Eşler arasındaki mal rejimi TMK'nun 225/2. maddesine göre boşanma davasının açıldığı 04.11.2003 tarihi itibariyle sona ermiştir. Dava konusu taşınır ve taşınmaz mallar bakımından dava dilekçesindeki ve daha sonra aşamalarda davacı ve vekilinin beyanlarından taleplerinin birbirinden farklı sonuçlara varılacak açıklamalar içerdiği, bilhassa ileri sürülen hususun katkı iddiası olduğu ancak sonuçtaki isteğin mahkemece tam olarak belirlenmediği görülmektedir. Öncelikle, davacının isteğinin tereddüte meydan verilmeyecek biçimde açıklattırılması gerekir. Mahkemece bu husus gözden kaçırılmıştır. Mahkemece TMK.nun 254. Maddesi esas alınarak yazılı şekilde hüküm kurulmuş ise de; varılan sonuç dosya kapsamına uygun düşmemektedir. TMK.nun 254. Maddesi hükmüyle iptal ve boşanma halinde paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde aile konutu ve ev eşyası düzenleme konusu yapılmıştır. Kural mal rejiminde, diğer deyişle edinilmiş mallara katılma rejiminde ise aile konutu ve ev eşyalarına

TMK 240/4'te bir istisnai düzenleme söz konusudur. TMK m. 240/4'te;

"Sağ kalan eş, miras bırakanın bir meslek veya sanat icra ettiği ve altsoyundan birinin aynı meslek veya sanatı icra etmesi için gerekli olan bölümlerde bu hakları kullanamaz. Tarımsal taşınmazlara ilişkin miras hukuku hükümleri saklıdır." şeklinde bir düzenleme ile istisnai bir durum hüküm altına alınmıştır. TMK m. 240/4'te düzenlenmiş olan durumun gerçekleşmesi halinde m. 240/1'de bulunan şartlar oluşmuş olsa bile sağ kalan eş, ölen eşin mirasçılarından birinci bentte sayılan ayni hakları talep edemeyecektir. Ölen eşin, mülkiyetindeki konutun bir odasını atölye ve çizim eğitimi verdiği bir oda olarak kullanan bir ressam olması halinde ölen eşin çocuğu da aynı işi icra ediyorsa bu durumda sağ kalan eş ölen eşe ait ev üzerinde kendisi lehine bir ayni hak kurulmasını isteyemeyecektir.

TMK m. 240/4'ün son cümlesi "Tarımsal taşınmazlara ilişkin miras hukuku hükümleri saklıdır." şeklindedir. Tarımsal taşınmazlara ilişkin TMK mülga m. 659-668 kapsamında tarımsal faaliyet amacıyla kullanılan taşınmazların miras hukuku esaslarınca ölen eşin mirasçılarından birine özgülenmesi noktasında, sağ kalan eş ve ölen eşin altsoyu tarımsal taşınmaz içerisinde bulunan aile konutunun kendilerine özgülenmesini talep edemeyeceklerdir[411]. Ancak belirtmek gerekir ki; TMK m. 659 ile m. 668 arasında düzenlenmiş olan tarımsal işletmelerin paylaştırılmasına ilişkin hükümler 30.04.2014 tarihinde mülga edildiğinden günümüzde bu hükümlerin uygulama noktasında bir geçerliliği bulunmamaktadır.

Kimi zaman, ölüme bağlı bir tasarrufla ölen eş kendisine ait konut üzerinde herhangi biri için bir ayni hak tayininde bulunmuş olabilir. Böylesi bir durumda sağ kalan eşin TMK m. 240 kapsamında elde edeceği haklara yönünden sorun oluşacaktır. Sağ kalan eş böyle bir sorunla karşılaşırsa TMK m. 557 kapsamında ölüme bağlı tasarrufların iptali sebeplerinin oluşması halinde, söz konusu ölüme

---

yönelik düzenlemenin uygulanabilmesi için eşler arasındaki mal rejiminin ölüm nedeniyle son bulması gerekir. (TMK.240md). Başka bir anlatımla evliliğin iptal veya boşanma kararıyla sona erdirilmesi halinde edinilmiş mallara katılma rejiminde aile konutu ve ev eşyasına yönelik koruma uygulanmaz. Somut olayda taraflar arasındaki mal rejimi 01.01.2002 öncesinde mal ayrılığı, 01.01.2002 tarihinden sonra ise edinilmiş mallara katılma rejimi geçerli bulunduğundan mahkemece, paylaşmalı mal ayrılığı rejimine ilişkin hükümlerin uygulanarak yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamıştır" (www.kazanci.com, E.T. 12.08.2022)

[411] Şıpka,Özdoğan, s. 451.

bağlı tasarrufu iptal ettirip kendisi adına ölen eşin konutu üzerinde ayni hak kurulmasını isteyebilecektir.

TMK m. 240 kapsamında aile konutunun ve bu konuttaki ev eşyalarının hangi mal grubuna girdiğinin bir önemi bulunmamaktadır. Dolayısıyla ayni hak talebinde bulunulabilmesi için ilgili malın edinilmiş mallardan olması şart değildir. Ölen eşin kişisel malı olan aile konutu ve burada bulunan ev eşyaları üzerinde de hayatta kalan eş ayni hak talebinde bulunabilecektir[412].

Ölen eşe ait aile konutunun ve/veya bu konuttaki ev eşyalarının, ölen eşle beraber üçüncü bir şahsın paylı mülkiyetinde bulunması halinde hayatta kalan eş, TMK m. 240'a dayanarak ayni hak talebinde bulunamayacaktır. Bu durum elbirliği mülkiyetin söz konusu olduğu durumlar için de aynı sonuçları doğuracaktır[413].

Yukarıda belirttiğimiz gibi hayatta kalan eşin TMK m. 240'tan faydalanabilmesi için katılma alacağı hakkının bulunması gerekmektedir. Zira hayatta kalan eş ev eşyaları ve aile konutu üzerindeki ayni hak taleplerini katılma alacağına mahsuben isteyebilmektedir. Ancak kimi zaman hayatta kalan eşin hak kazandığı katılma alacağı miktarı ayni hakkın kurulması için yetersiz olabilir. Böylesi durumlarda bedel ekleme yoluna gidilecektir. Hayatta kalan eş bu bedeli ölen eşin mirasçılarına ödeyecektir. Dolayısıyla hayatta kalan eş; katılma alacağından vazgeçerek ya da katılma alacağı miktarının ayni hak talebini karşılamaması halinde, katılma alacağından vazgeçmekle birlikte aradaki farkı da ölen eşin mirasçılarına ödeyerek ölen eşe ait ev eşyalarında ve aile konutunda kendisi lehine TMK m. 240'da sayılan ayni hakların kurulmasını talep edebilir[414].

Aile konutu ve eşyasına ilişkin hükümler, hem mal rejimine ilişkin düzenlemelerde hem de Miras Hukuku kapsamında mirasın paylaşılması ilişkin düzenlemelerde ele alınmıştır. Ölen eşin terekesinde aile konutu ve ev eşyalarına ilişkin malların bulunması halinde sağ kalan eşe, ilgili mallar üzerindeki miras hukukundan kaynaklanan payına mahsuben bir mülkiyet hakkı verilmesi, ayrıca

[412] Dural/Öğüz/Gümüş, 2020, s. 243-244; Y. 8. HD. T. 09.09.2015, E. 2015/15144, K. 15890 "…Dairemiz uygulamalarına göre, aile konutu ölen eşin kişisel malı ise sağ eş lehine intifa veya oturma hakkı tanınmamaktadır…", (www.kazanci.com, E.T. 16.08.2022)
[413] Sarı, s. 285.
[414] Şimşek, s. 129.

haklı nedenlerin varlığı durumunda da oturma ve intifa hakkı verilmesi TMK m. 652'de hüküm altına alınmıştır[415]. Dolayısıyla hayatta kalan eşin mal rejimi tasfiyesi neticesinde katılma alacağının olmaması nedeniyle TMK m. 240'a dayanarak ev eşyasında ve aile konutunda ayni hak talep edemeyeceği durumlarda alternatif olarak TMK m. 652 kapsamında bu ayni hakları isteme hakkına sahiptir.

TMK m. 652 ile m. 240 arasında hem farklı hem benzer yönler mevcuttur. TMK m. 652'nin uygulanması için evlilik birliğinde hangi mal rejiminin geçerli olduğunun bir önemi bulunmamaktadır. Bu nedenle de, evlilik birliği hangi mal rejimine tabi olursa olsun, sağ kalan eş miras payına mahsuben, TMK m. 652'deki hakkına dayanarak ölen eşe ait aile konutu ve bu konuttaki ev eşyalarına ilişkin ayni hak taleplerini ileri sürebilecektir. Oysaki TMK m. 240'da hayatta kalan eşin böylesi hakları ileri sürebilmesi için kendisi lehine bir katılma alacağı hakkı olmalıdır. Buna karşın, hiçbir katılma alacağı hakkı bulunmayan eş, ölen eşin mirasçılarındansa TMK m. 652 kapsamındaki haklarından faydalanabilecektir[416]. TMK m. 240 hükmü hayatta kalan eşe aile konutu üzerinde oturma ve intifa hakkı, haklı bir nedenin bulunması durumunda ise mülkiyet hakkı sağlamaktayken, TMK m. 652'de tam tersi bir durum söz konusudur. Zira TMK m. 652, hayatta kalan eşe aile konutu üzerinde mülkiyet hakkı, haklı bir nedenin bulunması durumunda ise oturma ve intifa hakkı sağlamaktadır[417]. Hayatta kalan eşin hem TMK m. 240 hem de TMK m. 652 kapsamında ölen eşe ait aile konutu ve buradaki ev eşyaları üzerinde ayni hak isteme hakkının bulunması halinde, sağ kalan eş her iki hakkı birden kullanamayacaktır. Sağ kalan eş burada istediği düzenlemeye ilişkin haklarını kullanabilecek ve bu durumda diğer düzenlemeye ilişkin haklarını kullanamayacaktır. Dolayısıyla sağ kalan eş, miras hukuku hükümleri (TMK m.652) ile mal rejimi hükümleri (TMK m. 240)

[415] Y. 8. HD. T.24.06.2014, E. 2014/5192 K. 2014/13289 „Katılma alacağı ve terekeden kaynaklanan haklar arasındaki farklılıklar kabaca şöyle sıralanabilir; katılma alacağı bakımından; 1- Katılma alacağı şahsi hak niteliğinde bir nisbi alacak hakkıdır, 2-Katılma alacağı kanundan kaynaklanmaktadır, 3-Ölümle sona eren edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi ölen eşin terekesinin paylaşılmasının bir ön koşulu olarak ortaya çıkmaktadır, 4-Katılma alacağı terekenin öncelikle ve peşin ödenmesi gereken borçları arasında yer almaktadır, 5-Katılma alacağı, mirasbırakanın borcudur.", (www.kazanci.com, E.T. 20.08.2022)

[416] Samet Can Olgaç ,"Aile Konutunun Sağ Kalan Eşe Özgülenmesi", **THD**, 2016, C. 11, S. 120, s. 114-115.

[417] Acar, s. 293-296

arasında bir seçim yapmak suretiyle ölen eşe ait aile konutu ve bu konuttaki ev eşyaları üzerinde ayni hak talebinde bulunabilme hakkını kullanabilecektir[418].

Hayatta kalan eş; TMK m. 240'taki ayni hak isteminde bulunabilme hakkını, eski hayatını devam ettirebilmek adına kullanılabilecektir. Hayatta kalan eşin önceki hayatını sürdürebilmek için ev eşyaları ve aile konutuna ihtiyacı olduğuna ilişkin koşulların bu hakkın kullanıldığı zaman diliminde mevcut olması yeterlidir. Bu koşulların sonraki bir zaman diliminde ortadan kalkması sağ kalan eşin elde etmiş olduğu ayni hakların geçerliliğini etkilemeyecektir. Dolayısıyla böylesi bir durumda, mülkiyet hakkının iadesi, intifa ve oturma haklarının sona ermesi gibi durumlar söz konusu olmayacaktır[419].

TMK m. 240'a göre ölen eşin ev eşyaları ve aile konutunda ayni bir hak kurulması talebe bağlı bir haktır. Burada talebin olması şarttır. Bu hak, kişiye sıkı sıkıya bağlı olduğundan herhangi bir şekilde herhangi birine devredilemeyecektir. Hayatta kalan eş de daha sonra ölse de bu hakkın mirasçılarına geçmesi söz konusu değildir[420]. Hayatta kalan eş, ölen eşin mirasçılarına bu yöndeki talebini yöneltecektir[421].

Sağ kalan eşe TMK m. 240 kapsamında tanınan haklar, niteliği itibariyle yenilik doğuran haklardandır. Bu nedenle de edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinin bir dava ile görülmesi halinde bile, sağ kalan eş talepte bulunmadığı sürece bu haklar mahkeme tarafından re'sen sağ kalan eş lehine tesis edilemeyecektir[422].

2.3.3.Paylı Mülkiyete Konu Malların Tasfiyesi

Eşler; evlilik birliği içerisinde kimi malları, müşterek ya da benzer beğeni ve gereksinimleri doğrultusunda elde edip bu malları birlikte kullanmaktadırlar. Bu da evlilik birliğinin sonlandırılması aşamasında ortak kullanıma özgülenmiş eşyaların

[418] Neslihan Ünsal, "**Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Eşlerin Malvarlığı Üzerindeki Etkisi ve Katılma Alacağı",** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Kocaeli, 2010, s. 102.
[419] Sarı, s. 287.
[420] Ünsal, s. 102.
[421] Ünsal, s. 102.
[422] Sarı, s. 287.

paylaşım usul ve esaslarına yönelik düzenlemelere ihtiyaç duyulması sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla evlilik birliğinin boşanma ile son bulması halinde ortak kullanıma ilişkin malların da tasfiye edilmesi gerekmektedir zira taraflardan bu malları evlilik birliği sona erdikten sonra da ortak bir şekilde kullanmaları beklenemez. Bu husus evlilik birliğinin eşlerden birinin ölümü üzerine son bulması halinde de aynı sonuçları doğuracaktır. Aynı şekilde sağ kalan eş ile ölen eşin mirasçılarının ortak malı birlikte kullanmalarını beklemek her zaman çok doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Kanun koyucu bu nedenle TMK m. 226/2 ile bir düzenlemeyi hüküm altına almıştır. TMK m. 226'da geçen hüküm;

"Tasfiye sırasında, paylı mülkiyete konu bir mal varsa, eşlerden biri kanunda öngörülen diğer olanaklardan yararlanabileceği gibi, daha üstün bir yararı olduğunu ispat etmek ve diğerinin payını ödemek suretiyle o malın bölünmeden kendisine verilmesini isteyebilir."

şeklindedir. Kanun maddesinden anlaşıldığı üzere evlilik birliğinin taraflarının paylı mülkiyetinde olan mallara ilişkin bir düzenleme getirilerek, bu malların kimin zilyetliğinde kalacağı ve nasıl kullanılacağına ilişkin bir düzenleme hüküm altına alınmıştır. TMK m. 226/2 hükmünü uygulayabilmek için bazı şartların gerçekleşmiş olması gerekir. Bu şartlar; evlilik birliğinin taraflarının paylı mülkiyetinde bir mal varlığının mevcut olması, malın kendisine verilmesini isteyen tarafın bu noktada üstün yararının bulunması ve malın kendisine verilmesini isteyen tarafın, diğer tarafın payına denk gelen miktarı diğer tarafa ödemesi olarak sıralanabilir[423].

TMK m. 226/2'nin uygulanması esasına ilişkin bir diğer önemli noktada bu hakkın kullanılma zamanıdır. İlgili kanun maddesinde bu hakkın tasfiye esnasında kullanılabileceği açık bir şekilde düzenlenmiştir. Dolayısıyla bu hakkın evlilik birliği devam ederken başka bir ifadeyle mal rejimi sürerken kullanılabilme olanağı yoktur[424].

Tüm bunlarla birlikte ilgili kanuni düzenlemenin hak sahibi eşe hangi hak veya haklar yönünden yarar sağlayacağı hususunu da değerlendirmek gerekmektedir.

[423] Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 73; Kılıçoğlu, Yenilikler, s. 269; Özdamar/Kayış/Yağcıoğlu/Akgün, s. 103.
[424] Sarı, s. 290.

TMK m. 226/2'ye bakıldığında üstün yararının olduğunu ispat eden eş lehine paylı mülkiyete konu mal üzerinde mülkiyet hakkı tesis edileceğinin düzenlendiği görülmektedir. Dolayısıyla ilgili kanun maddesi kapsamında bu noktada bir düzenleme bulunmadığından hak sahibi eş lehine; oturma hakkı, intifa hakkı ya da diğer herhangi bir hakkın tesis edilmesi söz konusu olamaz[425].

Yukarıda da belirtmiş olduğumuz gibi her şeyden önce bu hakkın kullanılabilmesi için mal rejimi tasfiyesinin başlamış olması gerekmektedir. Bu koşulun gerçeklemiş olmasının ardından evlilik birliğinin taraflarının paylı mülkiyetine konu olan bir malın mevcut olması, bu hakkı kullanmak isteyen tarafın üstün yararının ispat edilmesi ve diğer eşin payına denk gelen bedelin ödenmesi gerekmektedir[426].

TMK m. 226/2'nin uygulanabilmesi için hakkı kullanmak isteyen eşin, paylı mülkiyete konu mal üzerindeki payı oranı önem arz etmemektedir. Bu hakkı kullanmak isteyen eş, kendi payının diğer eşin payına kıyasla oldukça düşük bir oran olması halinde bile, üstün yararını ispatlaması durumunda paylı mülkiyete konu malın kendi mülkiyetine bırakılmasını isteyebilecektir. Zira kanunda pay oranları ile ilgili herhangi bir üst veya alt sınır şartı düzenlenmemiş sadece üstün yararın ispatlanmasına vurgu yapılmıştır. Ancak pay oranının fazla olması, doğrudan bu hakkı kullanma hakkı vermese bile üstün yararın ispatlanması noktasında kolaylık sağlayacaktır[427]. Bunu bir örnekle açıklayacak olursak; A ile B'nin evlilik birliği içerisinde almış oldukları paylı mülkiyete konu bir otomobil üzerinde A'nın 9/10, B'nin ise 1/10 payı bulunmaktadır. Mal rejimi tasfiyesi esnasında her iki tarafın da TMK m. 226/2' kapsamında otomobilin mülkiyetinin kendilerine verilmesini istedikleri varsayımında her iki tarafın da üstün yararla ilgili ileri sürebileceği durumla aşağıda gibidir:

- A, mal üzerindeki payının diğer tarafın payına oranla oldukça fazla olduğunu, söz konusu otomobilin kendisi tarafından beğenilmesi

[425] Ali Haydar Yağcıoğlu, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Yasal Alım Hakkı**, Güncel Hukuk Yayınları, İzmir: 2007, s.47.
[426] Sarı, s. 290.
[427] Yağcıoğlu, s. 49.

neticesinde alındığını, otomobilin çoğunlukla kendisi tarafından kullanıldığını ileri sürerek üstün yararını ispat etme yoluna gidebilecektir.

- B, pazarlama sektöründe çalıştığını, işi gereği devamlı alanda bulunduğunu, yaşamını bu işle sürdürdüğünü ve bunun için araca ihtiyaç duyduğunu, velayeti kendisinde olan müşterek çocukların henüz küçük yaşta olmaları sebebiyle çocukları hastane ve okula götürmek için bu araca ayrıca ihtiyacı olduğunu ileri sürerek üstün yararını ispat etme yoluna gidebilecektir.

Görüldüğü gibi A'nın payının oldukça fazla olması, B'nin TMK m. 226/2 kapsamında üstün yararının olamayacağı anlamına gelmemektedir. Mahkemece, her iki tarafın da ileri sürdüğü hususlar değerlendirildikten sonra üstün yarar noktasında kimin önceliği olduğu tespit edilecektir. Üstün yarara ilişkin değerlendirmeler her somut olay açısında farklı esaslara tabidir[428]. Üstün yararın ispatlanması bakımından; ilgili mala duyulan ihtiyaç, hakkı kullanmak isteyen eşin ilgili maldan yararlanma şekli, ilgili malın manevi değeri, eğitim ve sağlık kaynaklı nedenler öne sürülebilecektir[429]. Mahkeme tarafından; eşlerin paylı mülkiyetine konu malın edinilme amacı, kullanım amacı, talepte bulunan eşin mesleği ile malın ilişkisi, ailevi ihtiyaçlar gibi kriterlere göre üstün yararın olup olmadığı kanaati oluşturulur[430].

Eşlerin paylı mülkiyetinde bulunan bir malda eşlerle birlikte üçüncü bir şahsın da payı mevcutsa TMK m. 226/2 burada uygulama alanı bulamayacaktır[431].

TMK m. 732'de düzenlenen ön alım (şufa) hakkı ile TMK m. 226/2 hükmü her ne kadar benzer nitelikte görünse de esasen bu iki düzenlemenin uygulanabilme şartları farklılık arz etmektedir. Paydaşlardan birinin paylı mülkiyete konu olan bir taşınmaz üzerindeki payını satış yoluyla devretmek istemesi halinde, diğer paydaşlardan birinin bu payı satın alma noktasında öncelikli hakkının bulunması anlamına gelen ön alım (şufa) hakkı TMK m. 732'de hüküm altına alınmıştır.

[428] Sarı, s. 292.
[429] Sarı, s. 291; Ahmet M. Kılıçoğlu, **Türk Medeni Kanunu'nda Diğer Eşin Rızasına Bağlı Hukuksal İşlemler ve Yasal Alım Hakkı**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2002, s. 43. (Diğer Eşin Rızası)
[430] Yağcıoğlu, s. 73. Kılıçoğlu, Diğer Eşin Rızası, s.43.
[431] Kılıçoğlu, Yenilikler, s. 211; Yağcıoğlu, s. 64; Sarı, s. 289

Dolayısıyla TMK m. 732'de düzenlenmiş olan ön alım (şufa) hakkının kullanılabilmesi için pay sahiplerinin eş olma gerekliliği yoktur, tüm paydaşlar bu haktan faydalanabilecektir. Ayrıca ön alım (şufa) hakkının kullanılabilmesi için pay sahibinin üstün yararının ispatına da gerek yoktur. TMK m. 732'de pay sahiplerinin, herhangi bir şarta bağlı olmadan bu hakkı kullanabilecekleri düzenlenmiştir. Ön alım (şufa) hakkı, doğrudan yasadan doğmaktadır. Ancak belirtmek gerekir ki; pay sahiplerinden birinin ön alım (şufa) hakkını kullanabilmesi için paylı mülkiyete konu olan mala ilişkin bir satışı söz konusu olmalıdır[432]. Ancak TMK m. 226/2'deki hakkın kullanılabilmesi için paylı mülkiyetteki malın satışına gerek yoktur. Bu iki düzenleme arasındaki bir diğer fark da TMK m. 226/2'de paylı mülkiyetteki malın paydaşlarının eş olması ve aralarındaki mal rejimin tasfiyesi aşamasına geçilmiş olması gerekir.

TMK m. 226/2'deki hakkın kullanılabilmesi için, bu hakkı kullanmak isteyenin bu yönde bir talebinin olması gerekmektedir. Çünkü edinilmiş mallara katılma rejiminin son bulması eşler arasında bulunan paylı mülkiyet ilişkisini kendiliğinden bitirmez. Evlilik birliği son bulmuş olsa bile eşler arasında paylı mülkiyet ilişkisi devam eder[433]. Mal rejimini tasfiye edilirken evlilik birliğinin son bulduğundan bahisle paylı mülkiyet ilişkisi mahkeme tarafından re'sen sonlandırılmaz[434]. Dolayısıyla pay sahibi eşin bu hakkını mahkemeden talep etmesi gerekmektedir. Mal rejimi tasfiye aşamasında bu hakkını kullanma talebini ileri sürmeyen eş, daha sonra artık bu doğrultuda bir talebi ileri süremeyecektir[435].

Yukarıda da belirttiğimiz gibi eşlerden birinin TMK m. 226/2'de düzenlenmiş olan hakkını kullanabilmesi için mal üzerinde payı olması ve üstün yararının ispatlamış olması yeterli olmayacaktır. Bu koşullara ek olarak diğer eşin payının nakdi bedelinin de hakkı kullanmak isteyen eş tarafından ödenmesi gerekmektedir. Diğer eşe ait olan payın nakdi değeri ise piyasa değeri üzerinden belirlenecektir[436].

[432] Kılıçoğlu, Yenilikler, s. 269
[433] Sarı, s. 291.
[434] Sarı, s. 291; Yağcıoğlu, s. 77.
[435] Yağcıoğlu, s. 72; Sarı, s. 290.
[436] Sarı, s. 292; Kılıçoğlu, Diğer Eşin Rızası, s. 44; Zeytin, s. 197.

2.4. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE ZAMANAŞIMI

2.4.1.Zamanaşımı Süresi

Edinilmiş mallara katılma rejiminde mal rejiminin sona ermesiyle birlikte katılma alacağı ortaya çıkacaktır. Ancak TMK kapsamında; gerek genel olarak mal rejimine ilişkin esaslarda gerekse de edinilmiş mallara katılma rejimine ilişkin esaslarda katılma alacağı ve değer artış payı alacağı yönünden herhangi bir zamanaşımı süresinin belirlenmediği görülmektedir[437]. Bu hususta herhangi bir düzenlemenin hüküm altına alınmamış olması; zamanaşımı süresinin ne olacağı, bu sürenin ne zaman başlayacağı, bu sürenin hangi durumlarda kesileceği gibi hususlarda hem doktrinde hem de Yargıtay kararlarında birbirinden farklı fikir ve kararların oluşmasına neden olmuştur[438].

Gençcan'a göre; evlilik birliğinin tarafları arasında bir mal rejimi sözleşmesinin bulunması halinde, katılma alacağına ilişkin zamanaşımı süresi on yıl olacaktır ve bunun dayanağı ise TBK m. 146'da düzenlenmiş olan sözleşmelerden kaynaklanan haklara ilişkin zamanaşımı süresidir. Ancak evlilik birliğinin tarafları arasında mal rejimine ilişkin bir sözleşme bulunmaması durumunda ise; mal rejiminin sona erip katılma alacağından haberdar olunan tarihten itibaren bir yıl ve her halde on yıllık bir zamanaşımı süresinden bahsedilmelidir[439].

Eşlerin, evlilik birliğinin boşanma davası neticesinde sona ermiş olması nedeniyle sahip oldukları dava haklarının boşanmaya ilişkin kararın kesinleşmesinden itibaren bir yıllık bir zamanaşımına tabi olduğu TMK m. 178'de düzenlenmiştir. Katılma alacağı hakkı her ne kadar boşanma davasının fer'i olmasa bile, bu hak evlilik birliğinin boşanma neticesinde son bulmasıyla ortaya çıkacağı için katılma alacağına yönelik zamanaşımı süresinin TMK m. 178 doğrultusunda olacağı görüşü Gençcan tarafından benimsenmektedir[440].

Tıpkı Gençcan gibi Kılıçoğlu da ilk zamanlarda bu konuda ikili bir ayrımı benimsemiştir. Kılıçoğlu'na göre; edinilmiş mallara katılma rejimine kapsamındaki

[437] Zeytin, Zamanaşımı, s.17.
[438] Kılıçoğlu, Aile Hukuku, s. 368; Kılıçoğlu, Katılma Alacağı, s. 162.
[439] Gençcan, s. 976-977.
[440] Gençcan, s. 982

talep ve haklar eşler arasındaki bir sözleşmeden doğmaktadır dolayısıyla da bu talep ve haklara ilişkin zamanaşımı süresi, TBK m. 146'daki sözleşmelerden doğan taleplere ilişkin on yıllık zamanaşımı süresi ile aynıdır[441]. Evlilik birliğinin tarafları arasında mal rejimi sözleşmesinin akdedilmemiş olması durumunda taraflar, edinilmiş mallara katılma rejimine tabi olacaktır. Dolayısıyla bu durumda katılma alacağı sözleşmeden değil yasadan doğan bir hak olarak karşımıza çıkacaktır. Böylesi bir durumda katılma alacağı için, mal rejiminin son bulması ile katılma alacağı hakkının öğrenilmesinden başlayarak bir yıl ve her halde on yıllık bir zamanaşımı süresi gözetilmelidir. Zira bir yıllık zamanaşımı süresi TMK m. 178'de düzenlenmiş olan zamanaşımı süresine de uymaktadır[442].

Yukarıda görüşe yöneltilen eleştirileri haklı bulan Kılıçoğlu, önceden katılmış olduğu ve ikili ayrım içeren görüşünden vazgeçmiştir. Kılıçoğlu'na göre; katılma alacağı hakkının bir mal rejimi sözleşmesinden ya da yasadan kaynaklanması fark etmeksizin TBK m. 146'da düzenlenen on yıllık zamanaşımı süresi geçerli olmalıdır. Çünkü katılma alacağına ilişkin zamanaşımı yönünden herhangi bir kanuni düzenleme bulunmamaktadır[443].

Sarı'ya göre; zamanaşımı noktasında katılma alacağına ilişkin herhangi bir özel düzenleme mevcut değildir. Dolayısıyla da katılma alacağına ilişkin zamanaşımı süresi, TBK m. 146'daki on yıllık zamanaşımı süresiyle uyumlu olmalıdır. Burada zamanaşımı süresi borcun muacceliyet tarihiyle birlikte başlamalıdır. Sonuç olarak, mal rejimi tasfiyesinin son bulmasıyla yani katılma alacağının belirlenip öğrenilmesiyle birlikte bu on yıllık süre başlayacaktır. Tasfiyenin son bulma (katılma alacağının belirlenip öğrenilme) tarihinin belirlenmesinde ise; taraflar bu yönde anlaşma yapmışsa anlaşma tarihi, mahkemece karar verilmesi halinde karar tarihi esas alınacaktır[444].

Zeytin'e göre de; değer artış payı ve katılma alacağı yönünden özel bir zamanaşımı süresinin TMK kapsamında düzenlememiş olması sebebiyle TBK m. 146 kapsamındaki on yıllık zamanaşımı süresi burada da geçerli olmalıdır. Zira TBK

[441] Kılıçoğlu, Katılma Alacağı, s.167-168.
[442] Kılıçoğlu, Katılma Alacağı, s.164-167.
[443] Kılıçoğlu, Katılma Alacağı, s. 169.
[444] Sarı, s. 252.

m. 146'da düzenlenen on yıllık zamanaşımı süresinin uygulanabilmesi için bir hakkın sözleşmeye ya da yasaya dayanmasının bir önemi bulunmamaktadır. İlgili kanun maddesi genel bir düzenleme olup, hakkında özel bir düzenleme bulunmayan tüm alacaklar bakımından geçerli olacaktır. Bununla birlikte, söz gelimi TBK m. 146'nın sözleşmeden kaynaklı borçları kapsamayacağı bir an için düşünülse bile değer artış payı ve katılma alacağı yönünden de uygulanması gerekmektedir. Çünkü değer artış payı ve katılma alacağı, bir mal rejimi sözleşmesinden değil de yasadan kaynaklanmış olsa bile, evlilik sözleşmesel bir ilişki olduğu için bu alacaklar da bir sözleşmeden doğmuş sayılmalıdır[445].

Katılma alacağına yönelik zamanaşımı süresinin TBK m. 146'da on yıl olarak kabul edilmesi görüşüne, Acar katılmamaktadır. Acar'a göre daha kısa bir süre olan bir yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması daha makul olacaktır. Acar, TBK m. 146'yı özel ve açık bir hükmün bulunmaması halinde başvurulan "torba hüküm" olarak değerlendirmiş ve her koşulda bu torba hükme başvurmanın doğru olmadığını vurgulamıştır[446]. Acar bu görüşünü desteklemek için başkaca bazı gerekçelerde ileri sürmüştür. Acar'a göre; TMK m. 178'deki zamanaşımı düzenlemesi "boşanmada tazminat ve nafaka" başlığı altında düzenlenmiş olmasının bu hükmün tazminat ve nafaka dışındaki hususlara uygulanamayacağını düşünmek doğru olmayacaktır çünkü maddenin lafzı daha kapsamlı bir ihtivaya sahiptir. Zira ilgili maddede bahsedilen konu dava hakkıdır, bu nedenle de burada sadece özel olarak nafaka ve tazminattan bahsedildiği düşünülmemelidir. TMK m. 178 sadece boşanmanın fer'isi niteliğindeki hak ve alacakları kapsamamaktadır. Katılma alacağı boşanmanın fer'isi niteliğinde değildir ancak boşanma sonucunda doğan bir haktır. Dolayısıyla TMK m. 178'de düzenlenmiş olan bir yıllık zamanaşımı burada da uygulanmalıdır[447].

Şıpka'ya göre de; TBK m. 146 kapsamındaki on yıllık zamanaşımı süresi katılma alacağı yönünden uygulanabilecektir. Katılma alacağı, ilgili alacağa

[445] Zeytin, Zamanaşımı, s. 18-19.
[446] Acar, s. 282.
[447] Acar, s. 282-283.

yöneltilen bir eda davasıdır çünkü evlilik birliğinin taraflarına hükmedilen katılma alacağı, mal rejiminin tasfiyesine ilişkin olan davanın sonucuna göre belirlenir[448].

Katılma alacağının TBK m. 146 çerçevesinde muacceliyet tarihi itibarıyla on yıl geçmesi halinde zamanaşımına uğrayacağı görüşüne katılanlardan biri de Gümüş'tür. Gümüş'e göre; tasfiye davası boşanmanın iktisadi sonuçlarından sayılmayacaktır. Bu nedenle de katılma alacağı bakımından TMK m. 178'de düzenlenen bir yıllık zamanaşımı süresi uygulanamayacaktır[449].

Mal rejiminden kaynaklanan alacaklara ilişkin zamanaşımının belirlenmesine yönelik Yargıtay dairleri de değişik görüşler ileri sürmektedir. Bu görüş ayrılığına ilişkin olarak, Yargıtay 2. Hukuk Dairesi ile Yargıtay 8. Hukuk Dairesi kararları örnek gösterilebilir. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nin bu konuya ilişkin bazı kararlı incelendiğinde, yüksek mahkemenin mal rejiminden kaynaklı alacaklarda zamanaşımı süresinin mal rejiminin sona erdiği tarihten itibaren on yıl olması gerektiği yönünden hüküm kurduğu görülmektedir[450]. Yargıtay 8. Hukuk Dairesi

[448] Şıpka,2011, s. 292.

[449] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 389.

[450] Y. 2. HD. T. 05.02.2007 , E. 2006/9383, K. 2007/1228 "Katılma alacağının zamanaşımı konusunda 4721 Sayılı Türk Medeni Kanununda bir hüküm mevcut değildir. Borçlar Kanununun 125. maddesi uyarınca; kural olarak alacak davaları on senelik zamanaşımına tabidir. Borçlar Kanununun 125. maddesindeki "bu konuda başka suretle hüküm mevcut olmadığı takdirde her dava on senelik müruru zamana tabidir" hükmündeki (her dava) sözcüklerini "bütün alacaklar" tarzında anlamak gerekir. Zamanaşımının başlangıcı da mal rejiminin sona erdiği tarihtir. (MK.m.225) Türk Medeni Kanununun genel nitelikli hükümler kenar başlığını taşıyan 5. maddesi uyarınca Borçlar Kanununun zamanaşımına ilişkin hükümleri uygun düştüğü ölçüde tüm özel hukuk ilişkilerine uygulanır. Olayda, 10 yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerekir. Bu nedenle davalının zamanaşımı itirazının reddi ile işin esası hakkında gösterilecek deliller toplanarak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır." "(www.kazanci.com, E.T. 10.09.2022); Y. 2. HD. T. 21.04.2008 , E. 2007/6331, K. 2008/5733 "Davalı vekili 20.06.2006 havale tarihli dilekçesinde Türk Medeni Kanunu'nun 178. maddesinde yazılı bir yıllık süre geçtiğinden bahisle zamanaşımı definde bulunmuş, mahkemece dava tarihi ile boşanma hükmünün kesinleştiği tarih arasında bir yıldan fazla zaman geçtiği gerekçesiyle davanın zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilmiştir. Türk Medeni Kanunu'nun 178.nci maddesinde yer alan bir yıllık zamanaşımı süresi, boşanmanın ferisi olan tazminat ve nafaka taleplerine ilişkindir. Katkı ve katılma payı alacağının zamanaşımı konusunda 4721 sayılı Türk Medeni Kanununda bir hüküm mevcut değildir. Borçlar Kanunu'nun 125. maddesi uyarınca; kural olarak alacak davaları on senelik zamanaşımına tabidir. Borçlar Kanunu'nun 125. maddesindeki "bu konuda başka suretle hüküm mevcut olmadığı takdirde her dava on senelik müruru zamana tabidir (www.kazanci.com, E.T. 10.09.2022); Y. 2. HD. T. 21.04.2008, E. 2007/6331, K. 2008/5733 "Davalı vekili 20.06.2006 havale tarihli dilekçesinde Türk Medeni Kanunu'nun 178. maddesinde yazılı bir yıllık süre geçtiğinden bahisle zamanaşımı definde bulunmuş, mahkemece dava tarihi ile boşanma hükmünün kesinleştiği tarih arasında bir yıldan fazla zaman geçtiği gerekçesiyle davanın zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilmiştir. Türk Medeni Kanunu'nun 178.nci maddesinde yer alan bir yıllık zamanaşımı süresi, boşanmanın

bazı kararlarına bakıldığında ise ilgili dairenin zaman içerisinde görüş değiştirdiği görülmektedir. Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, önceki kararlarında mal rejiminden kaynaklanan alacakların, TMK m. 178 kapsamıyla uyumlu bir şekilde değerlendirilerek, boşanmanın kesinleştiği tarihten itibaren bir yıllık bir zamanaşımına tabi tutulması gerektiği görüşündeyken[451] ilerleyen zaman dilimlerinde bu görüşünden vazgeçerek katılma alacağı bakımından TMK m. 178'de düzenlenen zamanaşımı süresinin uygulanamayacağı görüşünü benimsemeye başlamıştır[452]. Yargıtay'ın benzer kararları neticesinde katılma alacağı talebinin on yıllık bir zamanaşımı süresine tabi olacağı yönünde bir uygulamaya geçilmiştir. Yüksek mahkeme TMK m. 5'e atıfta bulunarak TBK m. 146'dan hareketle on yıllık

---

ferisi olan tazminat ve nafaka taleplerine ilişkindir. Katkı ve katılma payı alacağının zamanaşımı konusunda 4721 sayılı Türk Medeni Kanununda bir hüküm mevcut değildir. Borçlar Kanunu'nun 125. maddesi uyarınca; kural olarak alacak davaları on senelik zamanaşımına tabidir. Borçlar Kanunu'nun 125. maddesindeki "bu konuda başka suretle hüküm mevcut olmadığı takdirde her dava on senelik müruru zamana tabidir"
(www.kazanci.com, E.T. 10.09.2022)

[451] Y. 8. HD. T. 09.06.2009 , E. 2009/982, K. 2009/2991 "TMK'nın "Aile Hukuku" ile ilgili ikinci kitabındaki düzenlemeler, TMK'nın 178. maddesi metni ve bu maddenin gerekçesi birlikte değerlendirildiğinde; kanun koyucunun boşanan eşlerin karşılıklı olarak birbirlerine karşı maddi ve manevi her türlü dava haklarını 1 yıllık süre içerisinde kullanmalarını amaçladığı, bu süreyi sadece maddi-manevi tazminat ve yoksulluk nafakası ile sınırlı tutmadığı, boşanmanın sonucuna bağlı bulunan ve ancak boşanma kararının kesinleşmesi ile gündeme getirilebilecek olan mal rejimine ilişkin davaların da TMK'nın 178. maddesi hükmü kapsamında düşünülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Aksini düşünmek kanun koyucunun amacı ve toplumsal gerçeklerle bağdaşmaz. Zira, eşlerin belki başkalarıyla yaptıkları ikinci ve daha sonraki evliliklerini takiben yıllar önce boşandıkları eşin mal rejiminden kaynaklanan istekleri ve dava tehdidi altında yaşamalarının hem kendileri, hem toplum düzeni bakımından olağan ve katlanılması gereken bir durum olduğunu söylemek doğru ve mümkün değildir. Eşlerin birbirlerine karşı manevi bağları boşanma ile tamamen kopmuş olup, eğer bir haksızlığa uğradıkları, karşı taraftan maddi ve manevi alacak ve istekleri bulunduğu düşüncesinde iseler, boşanma kararının kesinleşmesinin hemen akabinde dava açarak birbirlerinden alacaklarını istemelerine bir engel bulunmadığı gibi, dava açmak için uzun yıllar beklemelerini gerektirecek makul ve mantıklı bir neden olabileceği de söylenemez. Kaldı ki, eşler evlilik içinde edinilen ya da katkı yapılan varlıklarını, alacak ve borçlarından doğan dava haklarını boşanma gündeme geldiğinde duraksamadan bilebilecek durumdadırlar. Bundan ayrı, boşanan eşlerin uzun yıllar önce evlilikleri sırasında edinmiş oldukları mal varlıklarının, alacak ve borçlarının miktar ve değerleri ile katkı paylarının belirlenmesi ve kanıtlanmasındaki güçlük de dikkate alındığında, TMK'nın 178. maddesinde belirtilen evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden sonra doğan ve ancak boşanma kararının kesinleşmesi halinde açılabilecek olan mal rejiminden kaynaklanan davalarda, Borçlar Kanunu'nun başka suretle hüküm mevcut olmadığı takdirde her dava için 10 yıllık zamanaşımı süresini öngören 125. maddesinin uygulanması doğru olmaz. Kaldı ki, yukarıda açıklandığı gibi 01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 178. maddesi ile bu konuda getirilen yeni ve ayrı bir hükümle zamanaşımı süresi 1 yıl olarak belirlenmiştir." (www.kazanci.com, E.T. 10.09.2022)

[452] Y. 8. HD. E. 2010/1695 K. 2010/2923 „TMK' nın 178. maddesinde ölümden söz edilmediğine göre, TMK' nın 5. maddesi yoluyla somut olayda BK' nın 125. maddesinde öngörülen 10 yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiğinin kabulü gerekir. Yani mal rejiminin ölüm sebebiyle sona ermesinde 10 yıllık zamanaşımı süresi uygulanır. Mahkemenin bu yöne ilişkin gerekçesi bu nedenle yerinde bulunmamaktadır." (www.kazanci.com, E.T. 10.09.2022)

zamanaşımını belirlemiştir[453]. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 17.04.2013 tarihli kararında, katılma alacağı ve değer artış payı alacağı için on yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiğini hüküm altına almıştır[454]. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun bu kararı almasından sonra Yargıtay 8. Hukuk Dairesi de bu konuda görüşünü değiştirmiş ve evliliğin hangi sebeple sona ermesinden bağımsız olarak on yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiğini belirtmiştir[455].

2.4.2.Zamanaşımı Süresinin Başlangıcı

Hukuk sistemimizde tartışılmalı olan özel durumlardan biri de katılma alacağı ve değer artış payı alacağına ilişkin zamanaşımı süresinin işlemeye başlayacağı tarihtir. Bu alacak türlerinde zamanaşımının işlemeye başlayacağı tarihin mal

---

[453] Y. 8. HD. T. 01.06.2010, E. 2013/12755, K. 2014/10964 T. 29.5.2014 „Dava, katılma alacağına ilişkindir. TMK'nun 5. maddesine göre, Borçlar Kanunu'nun genel nitelikli hükümleri uygun düştüğü ölçüde tüm özel hukuk ilişkilerine uygulanır. 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 646. maddesi (818 Sayılı Borçlar Kanunu'nun 544. maddesi) de Borçlar Kanunu'nu MK'nun mütemmimi kabul etmiştir. Edinilmiş mallara katılma rejimine tabi davalar bakımından zamanaşımı süresinin H.G.K.'nun 17.04.2013 tarih ve 2013/8-375 Esas, 2013/520 Karar sayılı kararıyla da belirtildiği gibi TMK'nun 5. maddesi yollamasıyla Türk Borçlar Kanunu'nun 146 (Borçlar Kanunu 125). Maddesine tabi olduğu belirlendiğine göre, somut olayda uygulanması gereken zamanaşımı süresi 10 yıldır.‟ (www.kazanci.com, E.T. 10.09.2022)

[454] YHGK. 17.04.2013, E. 2013/8-375 K. 2013/520, "…01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nda, yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejiminde, katılma alacağına uygulanacak zamanaşımı süresi konusunda Türk Medeni Kanunu'nda ayrı bir hüküm bulunmadığına ve niteliği itibariyle hakkın bir alacak hakkı olduğunun açık olmasına göre, olayda uygulanması gereken hükümler, TMK. m. 5 yollaması ile TBK. m. 146 (eBK. m. 125) uyarınca belirlenecektir. Anılan hükümde; "Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, her alacak on yıllık zamanaşımı süresine tâbidir." düzenlemesi yer almaktadır. Şu hâlde, katılma alacağında zamanaşımı süresi TBK. m. 146 (eBK. m. 125) uyarınca on(10) yıl olarak uygulanmalıdır. Eldeki olayda; tarafların 20.09.1990 tarihinde evlendikleri, uyuşmazlığın 01.01.2002 tarihinden sonra edinilen taşınmaz yönünden katılma alacağına ilişkin bulunduğu, 12.12.2005 tarihinde açılan boşanma davasının kabulle sonuçlandığı ve boşanma hükmünün 13.10.2008 tarihinde kesinleşmiş bulunduğu anlaşılmaktadır. Buna göre, ıslah tarihi olan 11.10.2011 tarihi itibariyle Kanun'da öngörülen on yıllık zamanaşımı süresinin geçmediği kabul edilmelidir..." (www.kazanci.com, E.T. 10.09.2022); Kılıçoğlu, Katılma Alacağı, s. 556-563.

[455] Y. 8. HD. T. 21.03.2017, E. 2015/15009, K. 2017/3963, "…4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda mal rejiminin tasfiyesi davaları için herhangi bir zamanaşımı düzenlemesi getirilmemiştir. Bu durumda, aynı Kanun'un 5. maddesi yollamasıyla 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu uygulanmalıdır. Zira, TBK.'nun 646. maddesine göre, Borçlar Kanunu, Medeni Kanun'un tamamlayıcısı olarak kabul edilmiştir. TBK.'nun 146. maddesine göre, kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, her alacak on yıllık zamanaşımına tâbidir. Dairemiz uygulamalarında da mal rejiminin tasfiyesi davalarında on yıllık genel zamanaşımı süresi kabul edilmektedir. Nitekim, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 17.04.2013 tarih ve 2013/8-375 E. 2013/520 K. sayılı kararı kabulü de bu yöndedir. Her ne kadar, Dairemiz önceki uygulamalarında edinilmiş mallara katılma rejiminin boşanmayla sona ermesi durumunda TMK.'nun 178. maddesindeki bir yıllık zamanaşımı süresini kabul etmişse de, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun yukarıda açıklanan içtihadı doğrultusunda görüş değişikliğine gidilmiştir…" (www.kazanci.com, E.T. 10.09.2022) (Gençcan, s. 984-985).

rejiminin son bulduğu tarih olduğu yönünde doktrinde hakim bir görüş mevcuttur[456]. TMK m. 225'te önceki bölümlerde ayrıntılı bir biçimde açıkladığımız mal rejiminin sona erme halleri sayılmıştır. 4721 sayılı TMK m. 225'te,

"Mal rejimi, eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona erer.

Mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde, mal rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer."

şeklinde bir düzenleme hüküm altına alınmıştır. Ayrıca TBK m. 153'te;

"Aşağıdaki durumlarda zamanaşımı işlemeye başlamaz, başlamışsa durur:(…)

3. Evlilik devam ettiği sürece, eşlerin diğerinden olan alacakları için,(…)

Zamanaşımını durduran sebeplerin ortadan kalktığı günün bitiminde zamanaşımı işlemeye başlar veya durmadan önce başlamış olan işlemesini sürdürür."

şeklinde bir düzenleme hüküm altına alınmıştır. Boşanma davasının açılmış olduğu tarihte evlilik birliğinin tarafları arasında mal rejimi son bulmuş olabilmektedir. Böylesi bir durumda TBK m. 153 uyarınca boşanma davasına ilişkin karar kesinleşene kadar zamanaşımı işlemeyecektir. Dolayısıyla zamanaşımı, boşanma davasına ilişkin karar kesinleştikten sonra işlemeye başlayacaktır. Aynı husus evliliğinin iptali davası için de geçerlidir[457].

---

[456] Kılıçoğlu, Katılma Alacağı, s. 177; Gençcan, s. 977; Zeytin, Zamanaşımı, s. 19-20; Y. 2. HD. T. 05.02.2007, E. 2006/9383, K. 2007/1228 "…Katılma alacağının zamanaşımı konusunda 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nda bir hüküm mevcut değildir. Borçlar Kanunu'nun 125. maddesi uyarınca, kural olarak alacak davaları on senelik zamanaşımına tâbidir. Borçlar Kanunu'nun 125. maddesindeki "bu konuda başka suretle hüküm mevcut olmadığı takdirde her dava on senelik müruru zamana tâbidir." hükmündeki (her dava) sözcüklerini "bütün alacaklar" tarzında anlamak gerekir. Zamanaşımının başlangıcı da mal rejiminin sona erdiği tarihtir…", (www.kazanci.com, E.T. 24.09.2022).

[457] Y.8.HD. T. 10.07.2014, E. 2013/15038, K. 2014/14699 "…6098 Sayılı TBK.'nun 153/1-2. bendine göre "Evlilik devam ettiği sürece, eşlerin diğerinden olan alacakları için zamanaşımı işlemeye başlamaz, başlamışsa durur." Kanun'un bu açık hükmü gözetildiğinde başlangıç tarihi olan boşanma davasının açıldığı tarihte mal rejimi eşler arasında sona ermiş olsa bile zamanaşımı

2.4.3.Zamanaşımı Süresinin Durması ve Kesilmesi

4721 sayılı TMK m. 217'de;

"Mal rejimi, eşler arasındaki borçların muaccel olmasını önlemez. Bununla beraber bir borcun yerine getirilmesi, borçlu eşi evlilik birliğini tehlikeye düşürecek derecede önemli güçlüklere sokacaksa, bu eş ödeme için süre isteyebilir. Durum ve koşullar gerektiriyorsa, hâkim istemde bulunan eşi güvence göstermekle yükümlü tutar."

şeklinde bir düzenleme hüküm altına alınmıştır. İlgili kanun maddesinin ilk cümlesine bakıldığında eşlerin, mal rejimi devam ederken de birbirleri arasındaki muaccel olan alacaklarını talebe ya da davaya konu etmeleri mümkün olacağı görülmektedir. Bunun yanı sıra; eski MK m. 165'te geçen eşler arasındaki cebri icra yasağının kaldırılmış olması da göz önüne alındığında eşlerin muaccel olan alacakları için birbirlerine icra takibi başlatabilmesi de mümkündür[458]. Ayrıca TBK m. 154'te;

"Aşağıdaki durumlarda zamanaşımı kesilir:

1. Borçlu borcu ikrar etmişse, özellikle faiz ödemiş veya kısmen ifada bulunmuşsa ya da rehin vermiş veya kefil göstermişse.

2. Alacaklı, dava veya def'i yoluyla mahkemeye veya hakeme başvurmuşsa, icra takibinde bulunmuşsa ya da iflas masasına başvurmuşsa."

şeklinde bir düzenleme hüküm altına alınmıştır. Buna göre; değer artış payı alacağı veya katılma alacağı hakkına sahip olan eşin borçlu olan eşe bir icra takibi ya da dava açmış olması durumunda da zamanaşımı kesilecektir[459]. Fakat zamanaşımının kesilmesi sadece hakkında dava ya da icra takibi açılmış olan değer artış payı alacağı

---

işlemeyeceğinden (duracağından) ve boşanma kararının kesinleştiği tarihe kadar da bu durum devam edeceğinden ancak boşanma kararının kesinleşmesinden itibaren TBK.'nun 146. maddesinde öngörülen zamanaşımı işlemeye başlayacaktır. Yani zamanaşımının başlangıç tarihinin saptanan bu olgu karşısında boşanma kararının kesinleştiği tarih olarak kabul edilmesi gerekir. Bu hâlde taraflar arasındaki boşanmaya dair Bursa 2. Aile Mahkemesi'nin 2005/148 E 2006/496 K sayılı ilamının 19.4.2007 tarihinde kesinleştiği dikkate alınarak tarafların bildirdikleri deliller toplanıp sonucuna göre bir karar vermek gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması doğru değildir…", (www.kazanci.com, E.T. 24.09.2022).

[458] Kılıçoğlu, Katılma Alacağı, s. 182; Zeytin, Zamanaşımı, s. 20.

[459] Kılıçoğlu, Katılma Alacağı, s. 182; Zeytin,2021, s. 268; Sarı, s. 252.

veya katılma alacağı yönünden söz konusu olacaktır. Bunların haricindeki alacaklar açısından zamanaşımı kesilmeyecektir[460].

TBK m. 153/3 aile birliğinin devamını sağlamak amacıyla düzenlenmiştir ve bu madde ile alacakları için talep veya dava ileri sürmeyen eş in hakları zamanaşımı yönünden korunmuştur. Zira ilgili kanun maddesine göre; alacaklı olan eşin bu alacağı için borçlu olan eşe dava açmaması ya da bu yönde bir talepte bulunmaması halinde de evlilik birliği devam ettiği süre zarfında zamanaşımı duracaktır. Dolayısıyla eşlerden birinin diğer eşte bulunan katılma alacağı, değer artış payı alacağı ya da herhangi bir hukuki sebepten doğan alacaklar açısından evlilik birliği devam ettiği sürece zamanaşımı işlemeyecektir[461].

2.4.4. Yabancı Mahkemeler Tarafından Verilen Boşanma Kararlarında Zamanaşımı

5718 sayılı MÖHUK m. 59 ile birlikte "yabancı ilâmın kesin hüküm veya kesin delil etkisi yabancı mahkeme kararının kesinleştiği andan itibaren hüküm ifade eder" şeklinde bir düzenleme hüküm altına alınmıştır. Söz konusu kanun maddesindeki şartın hem tanıma hem de tenfiz için ortak bir şart şeklinde ele alınması gerekmektedir[462]. Yabancı mahkemece verilip kesinleşen bir boşanma kararının ülkemiz hukuk sistemince tanınması halinde, söz konusu karar yabancı ülkedeki kesinleşme tarihinden itibaren hukuki sonuçlarını doğuracaktır. Örneğin; yabancı bir ülkede verilmiş bir boşanma kararının kesinleşmesinden sonra eşlerden birinin ölmesi halinde ilgili boşanma kararı yabancı ülkedeki kesinleşme tarihinden itibaren etkisini göstereceğinden sağ kalan eşin mirasçılığından bahsedilemez[463]. Dolayısıyla ilgili kararın ülkemiz hukukunda tanınmasına kadar geçen sürede taraflar

[460] Kılıçoğlu, Katılma Alacağı, s. 182.

[461] Zeytin,2021, s. 268; Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 78; Kılıçoğlu, Katılma Alacağı, s. 182; Zeytin, Zamanaşımı, s. 20-21.

[462] Fügen Sargın, Rifat Erten, "MÖHUK Hükümleri Dairesinde Tanımanın Hukukî Niteliği, Usulü ve Karşılaşılan Bazı Sorunlar: "Yeni Bir Düzenleme Yapma Gereği"", **UTTDER**, 2014, C.3, S.2, s. 77.

[463] Bilgin Tiryakioğlu, **Yabancı Boşanma Kararlarının Türkiye'de Tanınması ve Tenfizi**,Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1996, s.64; Ceyda Süral, **Avrupa Birliği'nde Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi**, Güncel Hukuk Yayınları, İzmir2007, s.12.

birbirlerine mirasçı olamayacak ayrıca bu süre zarfında dünyaya gelen çocuklar da evlilik birliği dışında doğmuş sayılacaktır[464].

Yabancı bir ülkede verilmiş olan boşanma kararı esas alınarak çeşitli davalar açılabilmektedir. Bunlara örnek olarak; maddi ve manevi tazminat, katkı payı, mal rejimi, yoksulluk nafakasına ilişkin davalar gösterilebilir. Dolayısıyla bu tip davaların açılabilme sürelerinin de belirlenmesi de elzemdir. Ancak bu sürenin belirlenebilmesi için doğrudan ve yalnızca ülkemiz hukuk sisteminin esas alınması yeterli olmayacağından yetkili hukuk çerçevesinde bir tespit yolu izlenmelidir.[465]Bu konuya ilişkin Yargıtay kararları ve doktrine bakıldığında iki farklı yaklaşımdan söz etmek gerekir. Bunlardan birincisi zamanaşımının MÖHUK m.59 kapsamında değerlendirilip kararın verildiği yabancı ülke hukukundaki kesinleşme tarihinden itibaren başlayacağıdır. İkincisi ise zamanaşımı süresinin yabancı ülkede kesinleşen kararın ülkemizde tanındığı tarihten başlayacağıdır[466].

Yabancı ülkede verilip kesinleşen bir kararın ülkemizde tanındığı tarihten itibaren zamanaşımı süresinin işleyeceğine ilişkin doktrinde bir görüş mevcuttur[467]. Zira bir yabancı mahkeme kararına ilişkin hakların talep edilebilmesi için tanıma veya tenfizinin yapılmış olması gerektiğinden, ilgili karara ilişkin zamanaşımının yabancı ülkedeki kesinleşme tarihinden itibaren başlatılması doğru olmayacaktır. Ayrıca zamanaşımının geriye yürütülmesinin AİHS m.6 ve Anayasa m.36'ya aykırı olması da yukarıdaki açıklamamızı destekler niteliktedir[468]. Doktrindeki farklı bir görüşe göre ise yabancı mahkeme kararlarına ilişkin zamanaşımı süreleri ilgili

---

[464] Cemal Şanlı, Emre Esen, İnci Ataman Figanmeşe, **Milletlerarası Özel Hukuk**, 9.Bası, İstanbul, 2021, s.749

[465] Vildan Sezişli, "**Yabancı Boşanma kararlarının Tanınması ve Tenfizi",** Yayınlanmamış Doktora Tezi Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Ankara, 2021, s. 306.

[466] Yargıtay'ın hüküm ve sonuç doğurma anını yabancı kararın tanındığı tarih olarak belirlediği karar örneği için bkz. Yargıtay 2. HD., T. 09.05.1996, E. 1996/3469, K. 1996/4878 (www.kazanci.com, E.T. 28.04.2023) ; Yargıtay'ın hüküm ve sonuç doğurma anını, yabancı kararın yabancı mahkemede verilip kesinleştiği tarih olarak belirlediği karar örneği için bkz. Yargıtay 8. HD., T. 13.07.2010, E. 2010/1855, K.2010/3896 (www.kazanci.com, E.T. 28.04.2023); Filiz Berberoğlu Yenipınar, **Güncel İçtihatlarla Milletlerarası Özel Hukuk,** 1. Baskı, Aristo Yayınları, İstanbul, 2019, s.352-365.

[467] Faruk Kerem Giray, **Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukukunda Zamanaşımı**, 1.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2020, s. 187.

[468] Fügen Sargın,"Yabancı Mahkeme İlâmlarına Dayalı İcra Yoluyla Takip Edilebilirliğe Bir Engel Olarak "Zamanaşımı"", **UTTDER**, 2017, C. 6, S.2, s.360.

kararın yabancı ülkedeki kesinleşme tarihinden itibaren başlaması gerektiği yönündedir[469].

Yargıtayın güncel görüşüne göre; ülkemiz mahkemelerince tanıma ve tenfiz işlemi henüz yapılmamış olan yabancı bir mahkeme tarafından ilama çıkıp kesinleşen bir boşanma kararına bağlı olarak mal rejimi tasfiyesi, nafaka ve tazminat gibi çeşitli dava hakları kullanılamayacaktır. Çünkü böylesi bir durumda bu ara dönemde taraflar ülkemiz hukukuna göre henüz boşanmış sayılmamaktadır. Dolayısıyla bu ara dönemde yukarıda bahsettiğimiz davaların açılması halinde dava ön şartı gerçekleşmediğinden bu davaların reddine karar verilmelidir. Yabancı mahkemece verilen bir boşanma kararının kesinleşmesi ile birlikte zamanaşımının başlaması halinde kimi zaman tanıma ve tenfizden sonra açılacak olan davalar bakımından zamanaşımının dolması sonucuyla karşılaşılması kaçınılmaz olacaktır. Bu da hak arama özgürlüğü açısından olumsuz sonuçları beraberinde getirecektir. Bu olumsuz sonuçlar TBK m. 149/1 ve m. 153/6 'ya aykırılık teşkil etmektedir. Ancak yabancı bir mahkemece verilmiş olan ve kesinleşen bir boşanma kararına ilişkin ülkemiz hukukunda daha ileri bir tarihte tanıma ve tenfiz kararı verilmiş olsa bile taraflar arasındaki evlilik birliği yabancı mahkeme kararının kesinleştiği tarihte sona ermiş kabul edilecektir. Dolayısıyla yabancı mahkeme kararının kesinleşme tarihi ile tanıma ve tenfiz kararının verildiği tarih arasındaki ara dönemde tarafların elde ettiği mallar kişisel mallardan sayılacaktır. Bu durum MÖHUK m.59 ile hüküm altına alınmıştır[470].

Ancak bu hususla ilgili Yargıtayın önceki yıllarda farklı bir görüşte olduğuna değinmek gerekmektedir. Yüksek mahkemenin eski görüşüne göre[471] yabancı

---

[469] Şıpka, 2011, s. 365.

[470] Y. 8. HD. T. 09.02.2021, E.2020/4874, K.2021/ 1086 (www.kazanci.com, E.T. 28.04.2023).

[471] Y. 8. HD. T. 17.02.2014 E.2013/17758, K.2014/2032 "…Tüm bu açıklamalar karşısında her ne kadar tanıma kararı 07.11.2008 tarihinde kesinleşmiş ise de, yabancı mahkemenin boşanmaya ilişkin ilamı 21.12.1993 tarihinde kesinleştiğinden hukuki sonuçlarını bu tarih itibariyle doğurduğu, anılan madde hükmü gereğidir. Dava mal ayrılığı rejimi döneminde edinilen taşınmazlarla ilgili katkı payı alacağı isteğine ilişkin olduğuna göre olayda, Borçlar Kanununun başka türlü hüküm mevcut olmadığı takdirde her dava için öngördüğü 10 yıllık zamanaşımı süresini öngören TMK.nun 5.maddesi yollamasıyla 125. maddesindeki düzenlemenin uygulanması gerektiği hususunda duraksama da yoktur. Yabancı Mahkemeden verilen boşanma kararının kesinleştiği 21.12.1993 tarihinden eldeki davanın açıldığı 28.09.2009 tarihine kadar 10 yıllık zaman aşımı süresi geçtiğinde zaman aşımı nedeniyle davanın reddi ile hükmün onanması doğrudur." (www.kazanci.com, E.T. 28.04.2023)

mahkemece verilip kesinleşen bir boşanma kararının tanıma ve tenfizi ile ilgili ülkemiz hukukunda herhangi bir zamanaşımı süresi öngörülmediğinden taraflar bu karara ilişkin istedikleri zaman tanıma tenfiz talebinde bulunabilecektir. Dolayısıyla zamanaşımı noktasında tanıma ve tenfiz karar tarihi esas alındığında taraflar arasındaki boşanmaya bağlı diğer davaların çok uzun yıllar sürmesi sonucu ortaya çıkacaktır. Yani 25 yıl önce yabancı bir ülkede boşanmış olan taraflar bugün mal rejimi tasfiyesi, tazminat ve nafaka gibi davalarla karşı karşıya gelecektir. Ayrıca bu durum MÖHUK m.59 'un gerekçesine ve amacına aykırılık teşkil etmektedir. Sonuç olarak yüksek mahkemenin önceki görüşü zamanaşımının yabancı mahkemece verilmiş olan boşanma kararının kesinleşmesiyle başlayacağı yönündedir.

Bize göre Yargıtayın her iki görüşünün de çeşitli sakıncaları mevcuttur. Zira Yargıtayın güncel görüşü esas alındığında tarafların bu hakkını kötüye kullanma sakıncası mevcutken Yargıtayın eski görüşü esas alındığında ise tarafların zamanaşımı süresini kaçırarak hak arama özgürlüklerine halel gelme riski mevcuttur. Herhangi bir hakkın kullanımına ilişkin öngörülen zamanaşımı süresinin hak arama özgürlüğünü kısıtlamaması için hukuki belirlilik ilkesi çerçevesinde düzenlenen bir amaca yönelik olmalıdır[472]. Dolayısıyla her iki görüşün de somut olayın özelliklerine göre uygulanabilirliği olmalıdır.

[472] Sargın, s.372.

SONUÇ

Hukuk sistemimizde edinilmiş mallara katılma rejiminin yasal mal rejimi olarak düzenlenmesi 01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721sayılı TMK ile birlikte gerçekleşmiştir. Kanun koyucu daha önce 743 sayılı Medeni Kanun döneminde mal ayrılığı rejimini yasal mal rejimi olarak düzenlemiştir.

Yeni düzenleme ile birlikte çağımıza uygun ve daha eşitlikçi bir mal rejimi anlayışına geçildiği görülmektedir. Zira ülkemiz aile yapısına bakıldığında kadınların evlilik birliğine sermayeden çok emek ile katkıda bulunduğunu söyleyebiliriz. Dolayısıyla erkek ve kadın arasındaki kazanç noktasında oluşan adaletsizliğin bir nebze olsun dengelenmesi açısından yeni düzenlemelerin isabetli olduğu görülmektedir. Hatta edinilmiş mallara katılma rejiminin yasal mal rejimi olarak kabul edilmesi ile birlikte toplumsal uzlaşı, aile içi adaletli paylaşım ve fırsat eşitliği noktasında ciddi adımlar atılmıştır. Edinilmiş mallara katılma rejimi ile alakalı düzenlemelerin eksiksiz olduğu söylenemez ancak hakkaniyet ilkesi açısından bir dönüm noktası olduğu söylenebilir.

Edinilmiş mallara katılma rejiminin çeşitli sona erme sebepleri bulunmaktadır. Bunlar; boşanma, evliliğin mahkemece iptali, eşlerden birinin ölmesi veya gaipliği, eşlerin farklı bir mal rejimini kabul etmeleri, mahkeme tarafından mal ayrılığı rejimine geçilmesi kararı olarak sıralanabilir. Bu saydığımız sebepler mal rejiminin sona erdiği tarih açısından farklı sonuçlar doğurmaktadır. Örneğin boşanma, evliliğin iptali, ve mahkeme tarafından mal ayrılığı rejimine geçilmesi kararı verilmesi halinde edinilmiş mallara katılma rejimi dava tarihinden itibaren sona erer. Taraflardan birinin ölümü halinde ölüm tarihinden, eşlerin farklı bir mal rejimini kabul etmeleri halinde bu mal rejimini kabul ettikleri tarihten itibaren edinilmiş mallara katılma rejimi sona ermektedir.

Edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesinin ardından tasfiye aşamasına geçilir. Tasfiye aşamasına geçiş eşlerin dava açması ya da anlaşması şeklinde olabilecektir. Bu durum tasfiye tarihi açısından farklı sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Tasfiyenin eşlerin açmış olduğu dava neticesinde gerçekleşmesi halinde tasfiye tarihinin hakimin tasfiyeye karar verdiği tarih olacağına ilişkin bizim

de katılmış doktrinde hakim bir görüş mevcuttur. Ancak tasfiye eşler arasında bir anlaşma ile gerçekleşmişse tasfiye tarihi olarak anlaşma tarihini esas almak gerekmektedir.

Edinilmiş mallara katılma rejiminde mal varlıkları kişisel ve edinilmiş mal olmak üzere iki gruba ayrılır. Daha sonra edinilmiş mallardan yola çıkılarak bir artık değer tespit edilip her iki eşe bu artık değer üzerinden eşit oranda katılma alacağı hakkı tanınır. Sonuç olarak eşlerden biri maddi kazanç sağlayan bir işte çalışmasa bile katılma alacağı hakkı elde edecektir. Böylece eski kanun dönemindeki eşitlikten uzak anlayış terk edilmiş ve eşit pay esasına dayalı bir tasfiye anlayışı belirlenmiştir.

Mal rejimi tasfiyesi malların mülkiyetinin paylaşımı değil malların parasal değerinin paylaşımı anlamına gelmektedir. Dolayısıyla mal rejimi tasfiyesi neticesinde eşlere ayni nitelikli değil şahsi nitelikli bir alacak hakkı doğmaktadır.

Yeni kanunla birlikte değer artış payı alacağı kurumu hukuk sistemimizde kendisine yer bulmuştur. Önceki kanunun uygulandığı dönemde yasal mal rejimi olarak karşımıza çıkan mal ayrılığı rejiminde değer artış payı alacağı hakkında herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Yani önceki kanun dönemimde evlilik birliği içerisinde eşler birbirlerinin mal edinmesine katkıda bulunsa bile bu katkının karşılığını alamamaktaydı. Yasal düzenlemeler böyle olduğu için Yargıtay eşlerin yapmış olduğu katkılara ilişkin taleplerini tazminat başlığı altında değerlendirip reddetmekteydi. Bu hakkaniyete aykırı yaklaşım yeni kanunla birlikte terk edilmiştir.

Edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanmasına ilişkin birtakım güçlüklerin bulunduğunu belirtmek gerekmektedir. Bunlardan biri evlilik birliği devam ederken eşlerin birbirlerine malvarlıkları ile ilgili bilgi verme yükümlülüğünün bulunmamasıdır. Böylesi bir yükümlülüğün bulunmaması eşlerin kendi hakkını araması noktasında belirsiz bir durumu da beraberinde getirmektedir. Ancak eşlerin birbirinin malvarlığı ile ilgili bilgi edinememesi halinde mahkemeden olağanüstü mal rejimine geçilmesini istemesi mümkündür. Bu durumda mal ayrılığı rejimine geçileceğinden bunun her koşulda hakkaniyetli ve uygun bir çözüm olacağını söyleyemeyiz. Bu da yeni kanunda eşlerin birbirinin malvarlıklarına ilişkin bilgi edinebilme hakkı hususunda birtakım çözüm odaklı düzenlemelerin de

getirilmesi gerektiğini gözler önüne sermektedir. Eşlerin envanter tutma noktasında bir zorunluluğa tabi tutulmaları bu sorunun çözümüne katkı sunabilir. Böylelikle eşlerin malvarlıkları ve borçlarının daha sağlıklı tespit edilmesi sağlanacaktır.

Kimi evliliklerin eski kanun döneminde başlamış olması artık değer hesabında bazı zorlukları da beraberinde getirmektedir. Zira bu tip evliliklerde faklı bir mal rejimi seçilmemişse tasfiye aşamasında hem edinilmiş mallara katılma rejimi hem de mal ayrılığı rejimine ilişkin hükümler birlikte uygulanacaktır. Bu evlilikler 01.01.2002'den önceki bir tarihte kurulan evliliklerdir. 01.01.2002'den önceki bir tarihte edinilen mallara ilişkin mal ayrılığı rejimi, bu tarihten sonraki bir tarihte edinilen mallara ilişkin edinilmiş mallara katılma rejimi hükümleri uygulanacağından artık değer hesabı karmaşık bir hal alacaktır. Bununla birlikte katkı payının kanıtlanması da eski kanun dönemine denk gelen zaman diliminde ciddi güçlükleri beraberinde getirecektir. Hesaplamaya ilişkin bu karmaşık durumlar davaların uzamasına sebep olmakta ve hem usul ekonomisi hem de tarafların istemedikleri halde birbirleri ile uzun süre muhatap olmaları açısından olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

Her ne kadar 4721 sayılı TMK ile birlikte hukuk sistemimize yerleşen edinilmiş mallara katılma rejimi bir takım eksik ve karmaşık düzenlemeleri barındırsa da daha adaletli bir sosyal yapı oluşturulmasında bir dönüm noktasıdır. Bu eksik ve karmaşık düzenlemelerin zaman içerisinde daha uygulanabilir bir zemine oturtulacağı açıktır.

KAYNAKÇA

ACABEY Mehmet Beşir, "Medeni Kanun Tasarısının Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimine İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi", **Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı**, Cilt II, Beta Yayınevi, İstanbul, 2001, s. 780.

ACABEY Mehmet Beşir, **Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi,** 1. Baskı, İzmir 1998.

ACAR Faruk, **Aile Konutu Mal Rejimleri Eşin Yasal Miras Payı**, Seçkin Yayıncılık 3. Baskı, Ankara, 2012.

AKBULUT Pakize Ezgi, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Edinilmiş Mallar ile Kişisel Mallar Ayrımı,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul 2010.

AKINTÜRK Turgut, Derya ATEŞ, **Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku İkinci Cilt. Yenilenmiş 22.Baskı**, Beta Yayınevi, İstanbul, 2020.

AKINTÜRK Turgut, Derya ATEŞ, **Aile Hukuku**,19. Baskı, Beta Yayınevi , Ankara, 2016.

AKINTÜRK Turgut, **Aile Hukuku**, Beta Yayınları, İstanbul, 2008.

ANIL Yaşar Şahin, Yonca TANER, **Eşler Arasındaki Mal Rejimleri**, 1. Baskı, Legal Yayınevi, İstanbul, 2011.

AYAN Mehmet, **Miras Hukuku**, 9. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016.

AYGÜN Mesut, Ali ÖNAL, " Yargıtay Kararları Işığında Milletlerarası Özel Hukukta Zamanaşımı", **LHD**, 2016, C. 14, S. 165, s. 4907-4947.

BERBEROĞLU YENİPINAR Filiz, **Güncel İçtihatlarla Milletlerarası Özel Hukuk,** 1. Baskı, Aristo Yayınları, İstanbul, 2019.

DEMİR Mehmet, "Türk Medeni Kanunu'na Göre Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı ve Denkleştirme Alacağı", **TBBD**, 2005, C. 18, S. 61, s. 300.

DEMİREL HAZAN Hilal, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesi,** ylt., İstanbul, 2018.

DURAL Mustafa, Tufan ÖĞÜZ, Alper GÜMÜŞ, **Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2005.

DURAL Mustafa, Tufan ÖĞÜZ, Alper GÜMÜŞ, **Türk Özel Hukuku, Aile Hukuku**, Filiz Kitabevi, İstanbul,2020.

EKŞİ Nuray, **Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi**, 2.Baskı, Beta Yayınları ,İstanbul,2020.

ERDEM Mehmet, **Aile Hukuku**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018.

GENÇCAN Ömer Uğur: **Mal Rejimleri Hukuku**, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017.

GİRAY Faruk Kerem, **Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukukunda Zamanaşımı**, 1.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2020.

GÜMÜŞ Mustafa Alper, "Türk Hukukunda Yasal Mal Rejimi Olan Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Çerçevesinde Boşanma Davası; İştirak Nafakası," Maddi Tazminat ve/veya Yoksulluk Nafakası" ve/veya Manevi Tazminat Talepleri ile Mal Rejiminin Tasfiye Talebi Arasındaki İlişki", **Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergis**i, Cilt: 9, Sayı:3-4, s. 383-402.

GÜMÜŞ Mustafa Alper ,**Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m. 185- 281**), Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2008.

GÜNARSLAN Banu Fatma, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2017.

GÜNARSLAN Banu Fatma, Değer Artış Payı Alacağının Artık Değer Hesabına Etkisi, **ERÜHFD,** 2015, C. 9, S. 1.

KARAKİMSELİ Ayşe, **Eşler Arasındaki Yasal Mal Rejimine Karşı Alacaklıları Koruyucu Düzenlemeler**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017.

KARAMERCAN Fatih, **Katkı-Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları**, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018.

KAYIŞ Ferhat, "Eşlerden Birinin Ölümünün Boşanma Davasına, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesine ve Miras Hakkına Etkisi", **THD**, 2012, C. 7, S. 67, s. 21.

KILIÇOĞLU Ahmet M., **Aile Hukuku**, 3. Baskı, Filiz Kitabevi, Ankara, 2017.

KILIÇOĞLU Ahmet M., **Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi**, Gözden Geçirilmiş Genişletilmiş 2. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2002.

KILIÇOĞLU Ahmet M., **Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi: Tartışmalar– Örnekli Açıklamalar – Formüller – Tablolar –İlgili Yasa Metinleri**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2002.

KILIÇOĞLU Ahmet M., **Katkı ve Katılma Alacağı**, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2016.

KILIÇOĞLU Ahmet M., **Medeni Kanun'umuzun Aile Miras Eşya Hukukunda Getirdiği Yenilikler**, Turhan Kitabevi, 2. Baskı, Ankara, 2014.

KILIÇOĞLU Ahmet M., **Türk Medeni Kanunu'nda Diğer Eşin Rızasına Bağlı Hukuksal İşlemler ve Yasal Alım Hakkı**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2002.

KIRMIZI Mustafa, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Aile Konutu**, 3. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2014.

KÖROĞLU Emre, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejimini Saona Erdiren Sebepler ve Bu Mal Rejiminin Sona Erme Anı (TMK m. 225)" **Erciyes Üniversitesi Hukuk fakültesi Dergisi**, C.11, S. 1, s. 234-242.

MİDYAT Nuri Aziz, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.

MOROĞLU Nazan ,**Medeni Kanunda Mal Rejimleri**, Beta Basımevi, İstanbul, 2002.

NEBİOĞLU Şebnem Öner, "Aile Konutunun Özellikleri, Unsurları, Koruma Süresi ve Korunma Nedenleri", **TBBD.**, 2011, C. 24, S. 97, s. 139.

OĞUZMAN M. Kemal, M.Turgut ÖZ, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler,** 4.Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2005.

OLGAÇ Samet Can ,"Aile Konutunun Sağ Kalan Eşe Özgülenmesi", **THD**, 2016, C. 11, S. 120, s. 114-115.

OY Osman, Gerçek Onur OY, **Karı-Kocanın Edinilmiş Mallara Katılma ve Miras Hukuku Hakları**, Beta Basımevi, İstanbul, 2016.

ÖZER DENİZ Miray**, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiyesi**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2016.

ÖZDAMAR Demet, Ferhat KAYIŞ, Burcu YAĞCIOĞLU, Aliye AKGÜN, **Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi**, 4.Baskı, Seçkin Yayıncılık, İzmir, 2017.

ÖZEL Sibel, Mustafa ERKAN, Hatice Selin PÜRSELİM, Hüseyin Akif KARACA, **Milletlerarası Özel Hukuk**, 1. Bası, Oniki Levha Yayıncılık, Ankara, 2022.

ÖZTAN Bilge, **Aile Hukuku**, 6.Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2015.

ÖZUĞUR Ali İhsan, **Mal Rejimleri**, 8.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara,2015.

SARGIN Fügen, Rifat ERTEN "MÖHUK Hükümleri Dairesinde Tanımanın Hukukî Niteliği, Usulü ve Karşılaşılan Bazı Sorunlar: "Yeni Bir Düzenleme Yapma Gereği"", **UTTDER,** 2014, C.3, S.2, s.37-136.

SARI Suat, **Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi**, Beşir Kitabevi, İstanbul, 2007.

SEZİŞLİ Vildan, **Yabancı Boşanma kararlarının Tanınması ve Tenfizi,** Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Ankara,2021.

SONSUZOĞLU Elif ,**Medeni Kanun'da Mal Rejimi Düzenlemeleri ve Vergi Hukukundaki Etkileri**, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2006.

SÜRAL Ceyda, **Avrupa Birliği'nde Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi**, Güncel Hukuk Yayınları, İzmir, 2007.

ŞANLI Cemal, Emre ESEN, İnci ATAMAN FİGANMEŞE, **Milletlerarası Özel Hukuk**, Beta Yayınları, 9.Bası, İstanbul, 2021.

ŞANLI Cemal, Emre ESEN, İnci ATAMAN FİGANMEŞE, **Milletlerarası Özel Hukuk**, Beta Yayınları,10.Bası, İstanbul, 2023.

ŞEKER Muzaffer, "Eşler Arasındaki Borçlar ve İcra Takibi", **İstanbul, Legal Hukuk Dergisi**, 2008.

ŞENGÜL Mehmet, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağının İfasına İlişkin Hüküm ve Sonuçlar", **EÜHFD**, 2012, C. 7, S. 3, s. 63-70.

ŞIPKA Şükran, Ayça ÖZDOĞAN, **Yargı Kararları Işığında Soru ve Cevaplarla Eşler Arasındaki Malvarlığı Davaları,** 2. Baskı, 12 Levha Yayınları, İstanbul, 2017.

ŞIPKA Şükran, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Tasfiyeyi Ve Katılma Alacağını Talep Hakkına İlişkin Zamanaşımı Süreler, Prof. Dr. Bilge Öztan"a Armağan**, Turhan Yayınevi, Ankara, 2008.

ŞIPKA Şükran, **Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar, 1.Baskıdan Tıpkı Basım,** On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2011.

ŞIPKA Şükran; "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Yasalaşma Süreci ile Yürürlüğüne İlişkin Sorunlar", **Uygulamalı Aile Hukuku Sertifika Programı III.Dönem 17-18 Kasım 2006**, İstanbul, 2007.

ŞİMŞEK Mustafa, **Aile Mahkemelerinin Görevine Giren Davalar ve Yargılama Usulü**, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007.

TİRYAKİOĞLU Bilgin, **Yabancı Boşanma Kararlarının Türkiye'de Tanınması ve Tenfizi**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1996.

ULUÇ Yusuf, **Mal Rejimleri ve Tasfiyesi**, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2014.

ÜNSAL Neslihan, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Eşlerin Malvarlığı Üzerindeki Etkisi ve Katılma Alacağı,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Kocaeli, 2010.

VELİDEDEOĞLU H.Veldet, **Türk Medeni Hukuku, C.II Aile Hukuku**, 5.Baskı, Nurgök Matbaası, İstanbul, 1965.

YAĞCIOĞLU Ali Haydar, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Yasal Alım Hakkı**, Güncel Hukuk Yayınları, İzmir, 2007.

YETİK Nurten: **Boşanma, Anlaşmalı Boşanma ve Mal Rejimleri,** Bilge Yayınevi, Ankara, 2008.

ZEVKLİLER Aydın, Ayşe HAVUTÇU, Şeref ERTAŞ, Damla GÜRPINAR, **Medeni Hukuk**, 9. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2015.

ZEYTİN Zafer, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

ZEYTİN Zafer, "Artık Değere Katılma ve Değer Artış Payı Alacağında Zamanaşımı", **THD**, 2008, C. 3, S. 21, s. 16.

ZEYTİN Zafer, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008.

ZEYTİN Zafer, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2005.